

โครงการวิจัยเรื่อง
การศึกษาผลกระทบของกฎหมาย
Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA)
เพื่อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินการของ
สถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ที่ปรึกษาโครงการ

นายอรรถพล อรรถวรเดช

คณะผู้วิจัย

นายปรนาคินทร์ กัตัญญุตานนท์

นางสาววรปราณี สิริทิสรวง

นางปิยะนาถ พงศ์โชติวัฒน์

ดร.สุมาพร มานะสันต์

นายพุฒิพงศ์ นิลสุขุม

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

โครงการวิจัยเรื่อง
การศึกษาผลกระทบของกฎหมาย
Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA)
เพื่อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ที่ปรึกษาโครงการ

นายอรรถพล อรรถวรเดช

คณะผู้วิจัย

นายปรนาคินทร์ กัตัญญตานนท์

นางสาววรปรานี สิทธิสรวง

นางปิยะนาถ พงศ์โชติวัฒน์

ดร. สุมาพร มานะสันต์

นายพุฒิพงศ์ นิลสุขุม

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้เกิดขึ้นเพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ของกฎหมาย Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA) กรอบการเจรจาความตกลงเพื่อความร่วมมือด้านภาษีอากรระหว่างประเทศและการปฏิบัติตาม Foreign Account Tax Compliance Act (ความตกลง FATCA) รวมถึงเอกสารแนบท้ายความตกลงดังกล่าว นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาผลกระทบของกฎหมาย FATCA เพื่อให้เกิดความชัดเจน และเป็นแนวทางให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจสามารถปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนต่อไป

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ผู้บริหารระดับสูงทุกระดับ ที่ได้กลั่นกรองและพิจารณาเสนอชื่อโครงการวิจัยนี้ให้เป็นโครงการวิจัยของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ประจำปีงบประมาณ 2558 ขอขอบคุณคณะกรรมการกำกับและพิจารณาตรวจรับงานวิจัย ได้แก่ คุณสุมาลี สถิตชัยเจริญ คุณสุพมาลย์ ถัดพลี และคุณภัทราศรัย พานิชวงส์ ที่ช่วยกำกับ ติดตาม และพิจารณาตรวจรับงานวิจัยให้เป็นตามขอบเขตและวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมทั้งให้ความเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่งานวิจัย เพื่อให้งานวิจัยฉบับสมบูรณ์มีข้อมูลและเนื้อหาที่ครบถ้วนถูกต้อง และมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ขอขอบคุณ คุณอรรถพล อรรถวรเดช ที่ปรึกษาโครงการ ซึ่งได้ให้คำปรึกษาพร้อมคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงงานวิจัย และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก ได้แก่ ดร.ศิริญา คูสินานนท์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และนายสาครเรศ คำวะลี ผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมาย บริษัท อีโค เวสต์ แมเนจเม้นท์ จำกัด ที่ให้เกียรติเป็นผู้วิพากษ์ในการสัมมนาเพื่อเผยแพร่โครงการวิจัย และยังได้ประเมินผลงานวิจัยนี้จนผ่านสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งคณะผู้วิจัยได้มีโอกาสมุ่งเผยแพร่ผลงานวิจัยต่อสาธารณชนและรับฟังข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์จากงานสัมมนานั้น จนนำมาสู่การปรับปรุงรายงานฉบับสมบูรณ์

รายงานฉบับสมบูรณ์ซึ่งเป็นผลผลิตของโครงการวิจัยนี้ เป็นเพียงความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะผู้วิจัยเพื่อประโยชน์ในการเสนอแนะแนวทางให้แก่สถาบันการเงินเฉพาะกิจให้สามารถปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA ได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ ทั้งนี้ ขอบกพร่องทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้นในรายงานฉบับสมบูรณ์นี้ล้วนเป็นความรับผิดชอบของคณะผู้วิจัยทั้งสิ้น ซึ่งขออภัยมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

กันยายน 2558

บทสรุปผู้บริหาร

ในปี 2553 ประเทศสหรัฐอเมริกา (สหรัฐฯ) มีการออกกฎหมาย FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มรายได้ในการจัดเก็บภาษีของสหรัฐฯ ตามความในกฎหมาย Hiring Incentives to Restore Employment Act โดยมีผลเป็นการเพิ่มบทบัญญัติในประมวลรัษฎากรมาตรา 1471-1474 ซึ่งตามข้อกำหนดของกฎหมาย FATCA นั้น ได้กำหนดให้สถาบันการเงินต่างประเทศมีหน้าที่สืบค้นข้อมูลของชาวสหรัฐฯ และรายงานข้อมูลดังกล่าวกลับไปยังสรรพากรของสหรัฐฯ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการที่ชาวสหรัฐฯ มักนำเงินได้หรือทรัพย์สินเก็บไว้ในนอกสหรัฐฯ อย่างไรก็ตามหากสถาบันการเงินต่างประเทศไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่สหรัฐฯ กำหนด และสถาบันการเงินรายนั้น มีเงินได้ที่เกิดขึ้นในสหรัฐฯ จะต้องถูกหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 30 จากเงินได้ดังกล่าว และสถาบันการเงินนั้นจะไม่สามารถอ้างสิทธิประโยชน์ขอลดหย่อนอัตราภาษีตามอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ทำได้กับสหรัฐฯ ได้

สำหรับการปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA นั้น สหรัฐฯ ได้กำหนดรูปแบบความตกลงระหว่างรัฐไว้ในหลายรูปแบบ โดยประเทศไทยได้เข้าทำความตกลงในรูปแบบแลกเปลี่ยนข้อมูล (Model 1A) ภายใต้ Model 1A นั้นประกอบไปด้วยสามส่วนหลัก คือ

1. ส่วนเนื้อหาและหลักการทั่วไปเกี่ยวกับความตกลง FATCA โดยในส่วนนี้ได้กำหนดเกี่ยวกับ คำจำกัดความของสถาบันการเงินและนิยามต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หน้าที่ในการได้มาและแลกเปลี่ยนข้อมูลของบัญชีที่ต้องรายงาน ระยะเวลา และวิธีการในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการปฏิบัติตาม FATCA ของสถาบันการเงินไทยความร่วมมือในการปฏิบัติตามและการบังคับใช้ความตกลง ความผูกพันร่วมกันในการดำเนินการต่อเนื่องเพื่อขยายประสิทธิภาพของการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความโปร่งใส เป็นต้น

2. ส่วนขั้นตอนและวิธีการในการรายงานข้อมูล (Annex I) โดยในส่วนนี้ได้กำหนดเกี่ยวกับหน้าที่ในการตรวจสอบข้อมูลของลูกค้า (Due Diligence) เพื่อระบุและรายงานข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีชาวสหรัฐฯ ที่ต้องรายงาน และข้อมูลการจ่ายเงินให้กับสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วม

3. ส่วนที่กำหนดเกี่ยวกับข้อยกเว้นของสถาบันการเงินหรือผลิตภัณฑ์บางประเภท (Annex II) ได้แก่ สถาบันการเงินและกองทุนที่ได้รับยกเว้น (Exempt beneficial owner) เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์การระหว่างประเทศ ธนาคารกลาง สถาบันการเงินที่ถือว่าปฏิบัติตาม FATCA แล้ว (Deemed – Compliant Financial Institution) เช่น สถาบันการเงินขนาดเล็ก สถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าส่วนใหญ่ในประเทศ สถาบันการเงินท้องถิ่น และสถาบันการเงินที่มีเฉพาะบัญชีที่มีมูลค่าต่ำ เป็นต้น

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินการของธุรกิจภาคการเงินของประเทศไทยกับนิยามความหมายของสถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA แล้ว สถาบันการเงินเฉพาะกิจบางแห่งและสหกรณ์บางประเภทล้วนแล้วแต่อยู่ในความหมายของสถาบันการเงินภายใต้ FATCA โดยตามนิยามที่กำหนดว่า หากเป็นสถาบันการเงินที่ทำหน้าที่รับฝากเงินเป็นธุรกรรมปกติในลักษณะของธุรกิจการธนาคารหรือธุรกิจอื่นที่มีลักษณะเดียวกันแล้ว ย่อมเป็นสถาบันการเงินภายใต้ FATCA ทั้งสิ้น ดังนั้น สถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งและสหกรณ์บางประเภท เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน หรือสถาบันการเงินชุมชน หากมีมูลค่าสินทรัพย์เกินกว่า 175 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ก็มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและขั้นตอนของกฎหมาย FATCA ด้วยเช่นกัน

โดยวิจัยฉบับนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอน วิธีการ และหน้าที่ในการปฏิบัติตาม FATCA ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง รวมถึงสหกรณ์แต่ละประเภท เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางในการดำเนินการและเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม FATCA โดยได้วิเคราะห์ขั้นตอนในการตรวจสอบข้อมูลของลูกค้า (Due Diligence) เพื่อสืบค้นและรายงานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ในแต่ละประเภท เพื่อใช้เป็นคู่มือในการดำเนินการตาม FATCA สำหรับสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐและสหกรณ์ต่อไป

Executive Summary

The United States enacted Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA) in 2010 to require Foreign Financial Institutions (FFIs) to report the Internal Revenue Service (IRS) information about financial accounts held by U.S. persons. FATCA is the revenue-raising portion of the Hiring Incentives to Restore Employment Act, and the Act added a new chapter 4 (Section 1471-1474) to the Internal Revenue Code. The United States enacted FATCA to make it more difficult for U.S. persons to have financial assets which are not located in the U.S., FATCA therefore requires FFIs to search for the suspected U.S. person and report their assets and identities to the IRS. In the case that the FFIs fail to comply with FATCA obligations to disclose information about their U.S. Account holders, they will be imposed 30% withholding tax on payments of US source income.

In complying with FATCA, the U.S. released several model intergovernmental agreements (IGAs) to facilitate FATCA compliance in certain countries. For Thailand, regarding the FATCA IGA (initial text) that was signed with the US Treasury, Thailand entered into the reciprocal model (Model 1A). Under Model 1A, it consists of 3 main parts which are;

1. FATCA main agreement: Under this part, it sets out the main body of the agreement such as definitions of FFIs and related key terms, obligations to obtain and exchange information with respect to reportable accounts, time and manner of exchange of information, application of FATCA to Thai financial institutions, collaboration of compliance and enforcement and mutual commitment to continue to enhance the effectiveness of information exchange and transparency.

2. Annex I: This part sets forth the due diligence obligations for FFIs in Thailand such as the obligations for identifying and reporting on US reportable accounts and on payments to certain nonparticipating financial institutions.

3. Annex II: This part describes certain categories of institutions to be treated as exempt beneficial owners such as government entities and Central Bank, certain categories of institutions to be treated as deemed-compliant FFIs such as FIs with a local client base and FIs with only low-value accounts, and certain categories of accounts or products to be carved out of the definition of reportable financial accounts, and thus exempt from FATCA.

Regarding the definition of FFIs under FATCA, most of the Specialized Financial Institutions (SFIs) and some of the Thai Credit Unions are under the term of Depository account, since this term broadly defined to include most of financial institutions and other related financial companies in Thailand. The term Financial Institution includes any commercial, checking saving time, or thrift account, or an account evidenced by a certificate of deposit or other similar instrument maintained by a financial institution in the ordinary course of a banking or similar business. As a result of this definition, SFIs and Saving and Credit Cooperative and Thai Credit Unions (assets more than \$175 Millions) are required to perform certain due diligence, withholding and reporting obligations under FATCA.

Therefore, the key objective of this research is to study on application of FATCA to SFIs and Thai credit Unions. The result of this research will suggest the guideline of due diligence procedures and obligations for SFIs and Thai credit Unions in identifying and reporting on U.S. reportable accounts and on payments to certain type of financial institutions as described in FATCA agreement.

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ	(1)
บทสรุปผู้บริหาร	(2)
Executive Summary	(4)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญแผนผัง	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย	5
1.4 นิยามความหมาย	6
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 สารสำคัญของกฎหมาย FATCA และความตกลง FATCA	9
2.1 หลักการทั่วไปในการจัดเก็บภาษีเงินได้ของสหรัฐอเมริกา	9
2.2 ที่มาของกฎหมาย FATCA และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง	11
2.2.1 ที่มาของกฎหมาย FATCA	11
2.2.2 ศักดิ์ของอนุสัญญาภาษีซ้อนและกฎหมาย FATCA	13
2.3 เนื้อหาของกฎหมาย FATCA ตามบทบัญญัติของ US Revenue Code	15
2.4 แนวทางในการเข้าทำความตกลง FATCA กับสหรัฐฯ	17
2.5 สารสำคัญของความตกลง FATCA	26
2.5.1 นิยามสถาบันการเงิน	25
2.5.1.1 สถาบันการเงินที่ต้องรายงานข้อมูล	26
2.5.1.2 สถาบันการเงินที่ได้รับยกเว้นหรือผ่อนผัน	27
2.5.2 นิติบุคคลที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนบางประเภท (Investment Entities)	35
2.5.3 บัญชีของบุคคลสหรัฐฯ	39
2.5.4 ขั้นตอนและข้อกำหนดของสถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA	40
2.5.5 ข้อมูลที่สถาบันการเงินต้องรายงานต่อกรมสรรพากรของประเทศสหรัฐฯ	42

2.5.6 บทกำหนดโทษ	42
2.5.7 เงื่อนไข	44
บทที่ 3 ผลกระทบของกฎหมาย FATCA และความตกลง FATCA	47
3.1 ประเภทของสถาบันการเงินของประเทศไทย	47
3.1.1 สถาบันการเงินเอกชน	48
3.1.2 สถาบันการเงินของรัฐ	52
(1) ธนาคารออมสิน	52
(2) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	53
(3) ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย	58
(4) ธนาคารอาคารสงเคราะห์	61
(5) ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	62
(6) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย	65
(7) บริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย	71
(8) บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม	72
3.1.3 สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น	74
3.2 วิเคราะห์ผลกระทบจากความตกลง FATCA	81
บทที่ 4 ข้อเสนอแนะ	105
4.1 รูปแบบและวิธีการรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงินเฉพาะกิจและสหกรณ์ตามกฎหมาย FATCA	105
4.2 คู่มือและแนวทางการรายงานข้อมูลของสถาบันการเงินเฉพาะกิจและสหกรณ์	106
4.3 การแก้ไขข้อจำกัดทางกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลลูกค้า	133
บทที่ 5 บทสรุป	135
บรรณานุกรม	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 รายชื่อประเทศที่มีความตกลง FATCA	21
ตารางที่ 2 การจัดกลุ่มสถาบันการเงินของรัฐและสหกรณ์แยกตามประเภทที่มีหน้าที่รายงาน และ สถาบันการเงินที่ได้รับการยกเว้นหรือผ่อนผัน	83
ตารางที่ 3 ผลกระทบทางด้านกฎหมายของประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงิน เอกชน สถาบันการเงินของรัฐ และสถาบันการเงินระดับท้องถิ่น	87
ตารางที่ 4 แสดงการจัดประเภทสถาบันการเงิน และการดำเนินการตามความตกลง FATCA	125

สารบัญแผนผัง

	หน้า
แผนผังที่ 1 แสดงรูปแบบความตกลงแบบ Model 1A	18
แผนผังที่ 2 แสดงรูปแบบความตกลงแบบ Model 1B	19
แผนผังที่ 3 แสดงรูปแบบความตกลงแบบ Model 2	20
แผนผังที่ 4 แสดงความหมายของคำว่าสถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA	48

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกา (สหรัฐฯ) เป็นประเทศมหาอำนาจที่มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของโลก อันเป็นผลให้สหรัฐฯ มีสภาพเป็นแหล่งทุนที่น่าสนใจจากผู้ประกอบการเอกชนต่างชาติ ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการชาวสหรัฐฯ เอง ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีจำนวนเงินลงทุนสูงและมักจะเข้าไปลงทุนในประเทศที่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า จากข้อเท็จจริงนี้ผู้ประกอบการชาวสหรัฐฯ จำนวนมากจึงมักเคลื่อนย้ายเงินทุนและเก็บผลกำไรไว้ในต่างประเทศ เพื่อหลีกเลี่ยงภาระทางภาษีที่ต้องชำระให้กับรัฐบาลของสหรัฐฯ โดยบุคคลหรือผู้ประกอบการชาวสหรัฐฯ จำนวนมากมักมีแนวโน้มที่จะปิดบังและไม่รายงานเงินได้ประเภทดังกล่าวต่อสรรพากรของสหรัฐฯ ทำให้สหรัฐฯ ไม่สามารถจัดเก็บภาษีจากบุคคลเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ในปี 2553 รัฐบาลของสหรัฐฯ จึงได้มีมติเห็นชอบกฎหมาย FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีของบุคคลชาวสหรัฐฯ ที่ทำธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศโดยผ่านการเปิดบัญชีกับสถาบันทางการเงิน หรือมีการโอนเงินหรือผลกำไรออกนอกประเทศผ่านบริษัทผู้รับลงทุนหรือดูแลผลประโยชน์ในการเงินประเภทต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ภายนอกสหรัฐฯ ซึ่งทางสหรัฐฯ คาดการณ์ว่า หากกฎหมาย FATCA มีผลบังคับใช้อย่างเต็มรูปแบบแล้ว สรรพากรของสหรัฐฯ จะสามารถเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บภาษีและสามารถนำรายได้เหล่านั้นกลับเข้ามายังสหรัฐฯ ได้มากกว่า 7.6 ล้านล้านบาทภายในระยะเวลาสิบปี

จากแนวคิดและหลักการในการจัดเก็บภาษีของสหรัฐฯ นั้น สหรัฐฯ จัดเก็บภาษีตามหลักสัญชาติ (Citizenship Rule) กล่าวคือ กฎหมายภาษีอากรของสหรัฐฯ กำหนดให้จัดเก็บภาษีจากผู้เสียภาษีชาวสหรัฐฯ ในเงินได้ที่เกิดขึ้นจากแหล่งเงินได้ทั่วโลก โดยผู้เสียภาษีมีหน้าที่ประเมินและรายงานเงินได้ที่ได้รับทั้งในและนอกสหรัฐฯ โดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะมีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐฯ หรือไม่ ประกอบกับในความเป็นจริงนักลงทุนสหรัฐฯ มักเป็นกลุ่มนักลงทุนรายใหญ่ที่มีศักยภาพและมีแนวโน้มที่จะลงทุนในต่างประเทศ จึงส่งผลให้ที่ผ่านมาสหรัฐฯ สูญเสียรายได้จากการที่ไม่สามารถจัดเก็บภาษีได้ตามเป้าหมายเนื่องจากการเก็บภาษีจากผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกรรมระหว่างประเทศมักไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ดังนั้น กฎหมาย FATCA จึงเป็นเครื่องมือทางภาษีรูปแบบใหม่ที่สหรัฐฯ ได้สร้างขึ้นเพื่อมุ่งหวังในการเพิ่มอัตราการจัดเก็บภาษีอากรจากบุคคลสหรัฐฯ ที่ดำเนินธุรกรรมระหว่างประเทศ ซึ่งบุคคลเหล่านั้นอาจจะทำการเลี่ยงภาษี (Tax Avoidance) โดยวิธีการวางแผนภาษีเพื่อผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจ

ภายใต้หลักการของกฎหมาย FATCA อาจกล่าวได้ว่า เป็นกฎหมายภาษีอากรฉบับแรกของโลกที่มีการกำหนดหลักการให้แตกต่างไปจากหลักการของกฎหมายภาษีอากรระหว่างประเทศ กล่าวคือ ในกรณีปกติเงินได้ที่เกิดขึ้นจากธุรกรรมระหว่างประเทศอาจมีรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐสามารถเรียกเก็บภาษีจากเงินได้ในจำนวนเดียวกัน และอาจทำให้ผู้เสียภาษีต้องรับภาระจ่ายภาษีจากเงินได้ในจำนวนเดียวกันนั้นมากกว่าหนึ่งครั้ง เพื่อแก้ไขปัญหาเช่นว่านี้ รัฐต่าง ๆ จึงป้องกันการเก็บภาษีที่ซ้ำซ้อน¹ โดยการเข้าทำอนุสัญญาภาษีซ้อน (Double Tax Agreement : DTA) ระหว่างกัน เพื่อกำหนดให้รัฐใดรัฐหนึ่งมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีตลอดจนกำหนดอัตราการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์และความเป็นธรรมในการรับภาระภาษีของประชาชนในธุรกรรมระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ดี ข้อกำหนดต่าง ๆ ในกฎหมาย FATCA เองยังมีความขัดแย้งและไม่สอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติภายใต้หลักการของกฎหมายภาษีอากรระหว่างประเทศเท่าใดนัก กล่าวคือ ปัจจุบันสหรัฐฯ ได้มีการลงนามในอนุสัญญาภาษีซ้อนกับประเทศต่าง ๆ จำนวน 68 ประเทศ² ซึ่งมีผลบังคับใช้กับประเทศต่าง ๆ ที่เข้าเป็นคู่สัญญาตามหลักความยินยอมและตกลงของรัฐทั้งสองฝ่าย (Mutual Consent) โดยข้อตกลงในอนุสัญญาภาษีซ้อนนั้น ย่อมมีสภาพบังคับที่ผูกพันต่อประชาชนและอยู่เหนือกฎหมายภาษีอากรภายในของรัฐทั้งสอง แต่ภายใต้กฎหมาย FATCA กฎหมายฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้ไม่จำกัดอยู่เพียงแก่รัฐหรือสถาบันการเงินที่เข้าทำความตกลงเท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาตามบทลงโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย FATCA แล้ว ประเทศใดที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA จะถูกหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายร้อยละ 30 ซึ่งมีผลครอบคลุมไปถึงสถาบันการเงินของต่างประเทศที่มีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับสหรัฐฯ แต่ไม่ได้เข้าร่วมทำความตกลง FATCA ด้วย นอกจากนี้ ในส่วนของเงินได้ในบางรายการ อนุสัญญาภาษีซ้อนระหว่างสหรัฐฯ กับประเทศคู่สัญญาอาจกำหนดให้มีการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายในสหรัฐฯ เพียงแค่ร้อยละ 10 หรือร้อยละ 15 เท่านั้น แต่ตามกฎหมาย FATCA ได้เพิ่มอัตราการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ให้เท่ากันทุกรายการในอัตราร้อยละ 30 สำหรับเงินได้ที่เกิดจากแหล่งเงินได้ในสหรัฐฯ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ หากพิจารณาตามหลักกฎหมายภาษีอากรระหว่างประเทศแล้ว อาจอธิบายได้ว่า ในกรณีที่ประเทศต่าง ๆ มีการทำอนุสัญญาภาษีซ้อนต่อกันเมื่อมีธุรกรรมระหว่างประเทศเกิดขึ้นในประเทศคู่สัญญา ข้อกำหนดที่ได้ตกลงไว้ระหว่างรัฐตามความในอนุสัญญาภาษีซ้อนย่อมมีผลบังคับใช้และมีสภาพบังคับเหนือกฎหมายภายในของประเทศคู่สัญญา ซึ่งเป็นการกำหนดภาระและอัตราภาษีที่ผู้เสียภาษีพึงต้องชำระต่อรัฐที่มีอำนาจในการจัดเก็บ ดังนั้น หลักการภายใต้กฎหมาย FATCA อาจมีสภาพบังคับที่ขัดแย้งกับเจตนารมณ์ในการจัดทำอนุสัญญาภาษีซ้อน เพราะสหรัฐฯ

¹ ภาษีซ้อน คือ สภาพการณ์ที่รัฐเรียกเก็บภาษีจากเงินได้จำนวนเดียวกันมากกว่าหนึ่งครั้ง หรือ กรณีที่เงินได้จำนวนเดียวกันถูกใช้พื้นฐานในการคำนวณภาษีโดยรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ ในทางทฤษฎี ภาษีซ้อนอาจจำแนกเป็นสองกรณี ได้แก่ ภาษีซ้อนในเชิงเศรษฐกิจ (Economic Double taxation) และภาษีซ้อนเชิงอำนาจรัฐระหว่างประเทศ (Juridical Double Taxation)

² <http://www.irs.gov/Businesses/International-Businesses/United-States-Income-Tax-Treaties---A-to-Z>

ได้บัญญัติกฎหมาย FATCA เพื่อให้มีผลในการบังคับใช้กับสถาบันการเงินทั่วโลก โดยไม่คำนึงถึงหลักการภายใต้กฎหมายภาษีอากรระหว่างประเทศ ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้ ยังคงเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักในวงการนักภาษีอากรระหว่างประเทศ³

นอกจากประเด็นการวิพากษ์วิจารณ์จากนักภาษีอากรระหว่างประเทศแล้ว ในประเทศแคนาดา ประชาชนผู้ถือสองสัญชาติ (สหรัฐฯ - แคนาดา) ยังได้ฟ้องร้องรัฐบาลของประเทศแคนาดาที่เข้าทำ ความตกลง FATCA กับสหรัฐฯ อันมีผลทำให้สถาบันการเงินของแคนาดาต้องส่งข้อมูลด้านการเงินของตนให้กับสรรพากรของสหรัฐฯ โดยประชาชนผู้ฟ้องได้อ้างมาตรา 15 ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของแคนาดา ว่าด้วยเรื่องหลักสิทธิขั้นพื้นฐาน (Charter of Rights) ที่บัญญัติให้ประชาชนมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง ในชีวิต สิทธิเสรีภาพ และความปลอดภัยขั้นพื้นฐาน โดยห้ามมิให้มีการจับกุมและการสืบค้นข้อมูลใด ๆ โดยอ้างเหตุอันมีอาจคาดการณได้⁴

สำหรับผลกระทบที่อาจมีต่อประเทศไทยนั้น เนื่องจากกฎหมาย FATCA กำหนดให้จำนวนเครดิต ภาษีในประเทศไทยของจำนวนเงินได้ที่ได้เสียภาษีในสหรัฐฯ แล้วเพิ่มขึ้น ทำให้ภาษีที่กรมสรรพากรของ ประเทศไทยจัดเก็บมีจำนวนน้อยลง ส่งผลให้ประเทศไทยอาจสูญเสียรายได้ในการจัดเก็บภาษีไปเป็น จำนวนมาก เช่น หากสถาบันการเงินไทยมีรายได้ประเภทดอกเบี้ยที่เกิดในสหรัฐฯ เป็นจำนวนเงิน 100 เหรียญ ดอลลาร์สหรัฐฯ และสามารถหักช่องทางตามอนุสัญญาภาษีซ้อนเพื่อขอลดอัตราจัดเก็บภาษีจากร้อยละ 30 เหลือ ร้อยละ 15 ทำให้สถาบันการเงินมีรายได้หลังหักภาษีเป็นจำนวนเงิน 85 เหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ จึงทำให้มีรายได้ กลับเข้ามาประเทศไทยมากขึ้นและขอเครดิตภาษีเพียงร้อยละ 15 ตามที่ได้จ่ายให้สหรัฐฯ ไป อย่างไรก็ดี หากสถาบันการเงินไทยไม่ได้เข้าร่วมตามความตกลง FATCA ย่อมมีหน้าที่เสียภาษีจากเงินได้ที่เกิดขึ้นใน สหรัฐฯ ในอัตราร้อยละ 30 โดยไม่สามารถใช้สิทธิประโยชน์จากอนุสัญญาภาษีซ้อนได้ และเมื่ออัตราภาษี ของสหรัฐฯ มีอัตราที่สูงกว่าอัตราจัดเก็บของประเทศไทย ทำให้สถาบันการเงินไทยรายนี้ใช้สิทธิเครดิตภาษี เต็มจำนวน ในส่วนของสถาบันการเงินที่เข้าเงื่อนไขก็จำเป็นต้องทำการประเมินภาระการดำเนินการในด้าน ของต้นทุนการประกอบธุรกิจอย่างรอบคอบ เนื่องจากหลักการของกฎหมาย FATCA เป็นการเพิ่มต้นทุน ในการบริหารจัดการของสถาบันการเงินและผู้ประกอบการไทยที่ต้องดำเนินการตามข้อกำหนดของกฎหมาย FATCA ในการรวบรวมและจัดส่งข้อมูลต่อสรรพากรของสหรัฐฯ นอกจากนี้ กฎหมาย FATCA ได้เข้ามามี บทบาทและกำหนดทิศทางในการดำเนินงานและการจัดทำข้อมูลของสถาบันการเงิน เช่น กำหนดให้ข้อมูล บางประเภทจะต้องดำเนินการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ ในส่วนของการสืบค้นข้อมูล และการเปิดเผย และส่งข้อมูลต่อสรรพากรของสหรัฐฯ นั้น ก่อนเปิดเผยข้อมูลให้แก่สหรัฐฯ สถาบันการเงินมีหน้าที่ ดำเนินการตามกฎหมายภายในที่เกี่ยวกับการขออนุญาตเปิดเผยข้อมูลทางการเงินกับเจ้าของบัญชี ซึ่งใน

³ Itai Grinberg (2012), *Beyond FATCA: An Evolutionary Moment for the International Tax System*, Georgetown University Law Center

⁴ กรณีพิพาทระหว่าง Virginia Hillis และ Gwen Deegan (โจทก์ร่วม) และ Canadian Federal Government (จำเลย) ซึ่งในปัจจุบันกรณีดังกล่าวอยู่ระหว่างการดำเนินการในศาลของแคนาดา

รายละเอียดของการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมานี้ ก็เป็นการสิ้นเปลืองทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายที่สถาบันการเงินที่เข้าร่วมจำเป็นต้องทำการประเมินเพื่อประโยชน์ในการวางแผนประกอบการในลำดับต่อไป อย่างไรก็ดี การเข้าทำความตกลง FATCA อาจส่งผลดีต่อประเทศไทยมากกว่า เพราะช่วยผ่อนคลาบบทบัญญัติในส่วนกำหนดโทษ ทั้งในเรื่องการปิดบัญชีของลูกค้าที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย FATCA และการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายร้อยละ 30 นอกจากนี้ การทำความตกลง FATCA ยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักการของเรื่องหลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ที่ยิ่ง Most-Favoured-Nation (MFN) ที่ระบุให้สหรัฐฯ ต้องให้สิทธิประโยชน์ต่อรัฐคู่สัญญาต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกันอย่างเท่าเทียมตามความตกลง FATCA ที่สหรัฐฯ ได้ให้ต่อประเทศคู่สัญญาอื่น ๆ ในภายหลัง เช่น ในกรณีของคู่สัญญาที่ได้เข้าทำความตกลงไว้ก่อน ย่อมต้องได้รับสิทธิประโยชน์ในรูปแบบเดียวกันหากสหรัฐฯ กำหนดให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมต่อรัฐที่เข้าทำความตกลง

ในเวลาต่อมาและหากในอนาคตมีการเข้าทำความตกลง FATCA ไม่ว่าจะในรูปแบบใด

ในส่วนของการทำความตกลง FATCA นั้น สหรัฐฯ ได้จัดทำรูปแบบความตกลง FATCA สำหรับประเทศต่าง ๆ ที่ประสงค์จะเข้าร่วม ประกอบไปด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่

- 1) ส่วนสารของสัญญาและหลักการทั่วไปเกี่ยวกับความตกลง FATCA ตลอดจนขอบเขตของความร่วมมือในด้านภาษีระหว่างประเทศคู่สัญญา (Common Agreement)
- 2) ส่วนขั้นตอนและวิธีการในการรายงานข้อมูล (Annex I) และ
- 3) ส่วนที่กำหนดเกี่ยวกับข้อยกเว้นของสถาบันการเงินหรือผลิตภัณฑ์บางประเภท (Annex II)

โครงการวิจัยฉบับนี้ จะศึกษาในส่วนของข้อยกเว้นของสถาบันการเงินหรือผลิตภัณฑ์บางประเภท (Annex II) โดยศึกษาเฉพาะสถาบันการเงินเฉพาะกิจซึ่งอาจเข้าข้อยกเว้นดังกล่าวได้ แต่สถาบันการเงินเฉพาะกิจยังไม่ชัดเจนในการตีความเกี่ยวกับการประกอบธุรกรรมของตนตามหลักการของกฎหมาย FATCA ประกอบกับโดยสภาพของธุรกรรมที่ดำเนินการโดยสถาบันการเงินเฉพาะกิจมีความซับซ้อนและแตกต่างจากธนาคารพาณิชย์ทั่วไป นอกจากนี้ ในบางกรณีหากศึกษาจากกฎหมายจัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจบางรายพบว่า ประเภทของธุรกรรมที่กฎหมายอนุญาตให้ดำเนินการได้นั้นสอดคล้องกับหลักการของธุรกรรมของสถาบันการเงินที่ต้องรายงานข้อมูล แม้ว่าในความเป็นจริงสถาบันการเงินเฉพาะกิจอาจไม่เคยดำเนินการเช่นนั้นเลย เช่น ในกรณีของพระราชบัญญัติบริษัทประกันสินเชื่อบุคคลสาขารวมขนาดย่อม พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติว่า ธุรกรรมของบริษัทประกันสินเชื่อบุคคลสาขารวมขนาดย่อมให้รวมถึงการทำธุรกรรมประกันซื้อ (Underwriter) ซึ่งธุรกรรมประเภทดังกล่าวเป็นธุรกรรมประเภทที่ต้องรายงานข้อมูลตามกฎหมาย FATCA แต่บริษัทประกันสินเชื่อบุคคลสาขารวมขนาดย่อมมีข้อโต้แย้งว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็นธุรกรรมประเภทที่กฎหมายให้อำนาจในการดำเนินการ แต่บริษัทประกันสินเชื่อบุคคลสาขารวมขนาดย่อมไม่เคยดำเนินการในทางปฏิบัติ ดังนั้น ในส่วนที่กำหนดเกี่ยวกับข้อยกเว้นของสถาบันการเงินหรือผลิตภัณฑ์บางประเภท (Annex II) จึงมีรายละเอียดที่ควรศึกษา เนื่องจากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลสถาบันการเงินเฉพาะกิจอันจะเชื่อมโยงกับภารกิจของกระทรวงการคลังโดยตรง

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาหลักการและรายละเอียดของกฎหมาย FATCA
- 1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการทำความเข้าใจ FATCA และรายละเอียดของความตกลง FATCA
- 1.2.3 เพื่อศึกษาหลักการและรายละเอียดนิยามและประเภทของ “สถาบันการเงิน” ที่กำหนดตามกฎหมาย FATCA และความตกลง FATCA
- 1.2.4 เพื่อศึกษาหลักการและรายละเอียดของส่วนที่กำหนดข้อยกเว้นของสถาบันการเงินหรือผลิตภัณฑ์บางประเภท (Annex II) ตามความตกลง FATCA
- 1.2.5 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงประเภทของธุรกรรมของสถาบันการเงินเฉพาะกิจและนำมาเปรียบเทียบกับหลักการของกฎหมาย FATCA และความตกลง FATCA
- 1.2.6 เพื่อเสนอแนะข้อคิดเห็นในทางกฎหมายอันจะเป็นประโยชน์ต่อการร่างกฎหมายอนุวัติการเพื่อรองรับการปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA ส่วนที่กำหนดเกี่ยวกับข้อยกเว้นของสถาบันการเงินหรือผลิตภัณฑ์บางประเภท (Annex II) พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการรายงานข้อมูลของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละประเภท

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

- 1.3.1 ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความ และเอกสารเผยแพร่ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมาย FATCA
- 1.3.2 ศึกษา ค้นคว้า และวิเคราะห์รูปแบบการทำความเข้าใจ FATCA เพื่อรองรับการปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA ของประเทศคู่สัญญากับสหรัฐฯ เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะทางกฎหมายสำหรับประเทศไทย
- 1.3.3 ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความ และเอกสารเผยแพร่ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่กล่าวถึงรายละเอียดของส่วนที่กำหนดเกี่ยวกับข้อยกเว้นของสถาบันการเงินหรือผลิตภัณฑ์บางประเภท (Annex II) ตามความตกลง FATCA
- 1.3.4 ศึกษา ค้นคว้า และวิเคราะห์กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกฎหมายที่จัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจประเภทต่าง ๆ และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

1.4 นิยามความหมาย

1.4.1 “สถาบันการเงิน” หมายถึง หน่วยธุรกิจที่ดำเนินการในลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) การดำเนินการในรูปแบบรับฝากเงิน (Depository Institution)
- (2) การดำเนินการในรูปแบบรับลงทุนหรือดำเนินธุรกิจใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับฝากหรือลงทุนในตราสารหรือสินทรัพย์ทางการเงินประเภทต่าง ๆ (Investment Entity and/or Custodial Institution)
- (3) การดำเนินงานด้านประกันภัยในรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน (Specified Insurance Company) และ
- (4) การดำเนินงานในลักษณะ Holding Company ของบริษัทดังกล่าวตาม (1) – (3)

1.4.2 “สถาบันการเงินเฉพาะกิจ” หมายความว่า ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย บริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม

1.4.3 “ผู้ได้รับผลประโยชน์ที่ได้รับการยกเว้น” (Exempt Beneficial Owner) หมายความว่า องค์กรหรือหน่วยงานตามความหมายของกฎหมาย FATCA ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA

1.4.4 “บัญชีของบุคคลฯ (U.S. account) หมายความว่า บัญชีเงินฝากหรือทรัพย์สินใด ๆ ที่ถือครองโดยบุคคลสหรัฐฯ

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.5.1 การรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกฎหมายต่าง ๆ ในปัจจุบันที่เกี่ยวกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เช่น พระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 เป็นต้น

1.5.2 แหล่งข้อมูล

1.5.2.1 ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

1.5.2.2 ข้อมูลจากกรมสรรพากรของประเทศไทย ประเทศอังกฤษ และสหรัฐฯ

1.5.2.3 ข้อมูลรายธุรกรรมของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

1.5.2.4 ข้อมูลจากการประชุม สัมมนา

1.5.2.5 ข้อมูลจากห้องสมุด และ Website ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ และ Website อื่น ๆ

1.5.2.6 ข้อมูลจากหอสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

1.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.3.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

1.5.3.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจและแนวทางตามกฎหมายของสหรัฐฯ เช่น Foreign Account Tax Compliance Act: FATCA, U.S Internal Revenue Code เป็นต้น

1.5.4 การสรุปผลเชิงนโยบาย

1.5.4.1 เสนอแนะรูปแบบ วิธีการ ในการรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งตามกฎหมาย FATCA

1.5.4.2 เสนอแนะคู่มือและแนวทางที่สอดคล้องในการรายงานธุรกรรมที่เหมาะสมของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละประเภท

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบแนวคิด รูปแบบกฎหมายของสหรัฐฯ อาทิเช่น Foreign Account Tax Compliance Act: FATCA, U.S Internal Revenue Code เป็นต้น

1.6.2 ทำให้ทราบแนวทางและรูปแบบการจัดทำความตกลง FATCA ของประเทศต่าง ๆ

1.6.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการดำเนินการของกระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ปัญหาและลดอุปสรรคทางกฎหมายในการปฏิบัติตาม FATCA ของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง

1.6.4 ทำให้ทราบรูปแบบธุรกรรมทางการเงินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง

1.6.5 ทำให้ทราบแนวทางและรูปแบบของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่ง เปรียบเทียบกับกฎหมาย FATCA และความตกลง FATCA ของสหรัฐฯ โดยเฉพาะส่วนที่กำหนดเกี่ยวกับข้อยกเว้นของสถาบันการเงินหรือผลิตภัณฑ์บางประเภท (Annex II)

1.6.6 ผลจากการศึกษาสามารถนำไปวิเคราะห์ธุรกรรมของสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่จะต้องรายงานต่อสรรพากรของสหรัฐฯ นำไปสู่การกำหนดขอบเขตธุรกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการเสนอแนะคู่มือและแนวทางในการรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงินเฉพาะกิจต่อไป

1.6.7 ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเพื่อจัดทำข้อคิดเห็นในทางกฎหมายอันจะเป็นประโยชน์ต่อการยกร่างกฎหมายอนุวัติการเพื่อรองรับการปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA

บทที่ 2

สาระสำคัญของกฎหมาย FATCA และความตกลง FATCA

กฎหมาย FATCA คือชื่อโดยย่อของกฎหมาย Foreign Account Tax Compliance Act ซึ่งเป็นกฎหมายที่มุ่งให้มีผลบังคับใช้กับสถาบันการเงินของต่างประเทศ (Foreign Financial Institutions: FFIs) ให้มีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลทางบัญชีของลูกค้าชาวสหรัฐฯ ต่อสรรพากรของสหรัฐฯ โดยหากสถาบันการเงินต่างประเทศไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA จะถูกหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายร้อยละ 30 จากแหล่งเงินได้ที่เกิดขึ้นในสหรัฐฯ นอกจากนี้ กฎหมาย FATCA ยังกำหนดให้สถาบันการเงินต่างประเทศมีอำนาจสั่งปิดบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ที่ไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลทางบัญชี (Close Account) อีกด้วย ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า กฎหมาย FATCA มีจุดประสงค์ในการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของบุคคลสหรัฐฯ ในธุรกรรมระหว่างประเทศซึ่งมักกระทำในรูปแบบธุรกรรมทางการเงิน โดยผ่านการเปิดบัญชีกับสถาบันการเงินหรือมีการโอนเงินหรือผลกำไรออกนอกประเทศผ่านบริษัทผู้รับลงทุน หรือดูแลผลประโยชน์ในการเงินประเภทต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่นอกสหรัฐฯ

ดังนั้น ก่อนที่จะอธิบายถึงสาระสำคัญและแนวทางในการจัดทำความตกลง FATCA ในบทนี้จะได้กล่าวถึงหลักการทั่วไปในการจัดเก็บภาษีเงินได้ของสหรัฐฯ และที่มาของสหรัฐฯ ในการออกกฎหมาย FATCA โดยศึกษาครอบคลุมถึงกฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมาย FATCA

2.1 หลักการทั่วไปในการจัดเก็บภาษีเงินได้ของสหรัฐฯ (Theory)

โดยทั่วไปบุคคลไม่ว่าถือสัญชาติของประเทศใด หากมีแหล่งเงินได้เกิดขึ้นในสหรัฐฯ แล้วย่อมมีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ให้กับสหรัฐฯ ทั้งสิ้น ซึ่งตามหลักการจัดเก็บภาษีเงินได้ของสหรัฐฯ นั้น นอกจากจะใช้หลักถิ่นที่อยู่ (Resident Rule) และหลักแหล่งเงินได้ (Source Rule) แล้ว สหรัฐฯ ยังนำหลักสัญชาติ (Nationality Rule/Citizenship Rule) มาปรับใช้ด้วย กล่าวคือ คนสัญชาติสหรัฐฯ ไม่ว่าจะอยู่ในประเทศใดก็ต้องเสียภาษีเงินได้ให้แก่รัฐบาลสหรัฐฯ โดยไม่คำนึงว่าบุคคลผู้นั้นจะมีเงินได้จากแหล่งเงินได้ในประเทศใด

กรณีภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporation Income Tax) ของสหรัฐฯ นั้น เป็นภาษีที่รัฐบาลกลางเรียกเก็บ (Federal Level) จากหน่วยธุรกิจตามนิยามที่กฎหมายภาษีอากรของสหรัฐฯ กำหนด โดยอาจจำแนกออกเป็นสองจำพวกใหญ่ ๆ ได้แก่ นิติบุคคลท้องถิ่น คือ นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นในสหรัฐฯ ไม่ว่าจะจัดตั้งในรัฐใดก็ตาม และนิติบุคคลต่างชาติ คือ นิติบุคคลที่มีการจัดตั้งนอกสหรัฐฯ แต่มีเงินได้หรือมีการประกอบกิจกรรมทางธุรกิจใด ๆ อันก่อให้เกิดเงินได้ในสหรัฐฯ โดยในการพิจารณาเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้น กฎหมายของสหรัฐฯ อาศัยหลักเกณฑ์หลักสองประการในการพิจารณาจัดเก็บภาษี คือ หลักเกณฑ์ที่อาศัยสถานที่ที่นิติบุคคลนั้นได้จดทะเบียนจัดตั้ง (Place of Incorporation) และหลักเกณฑ์ที่อาศัยที่ตั้งอันเป็นศูนย์กลางการจัดการและควบคุมการดำเนินการของนิติบุคคลอย่างแท้จริง (Place of Effective Management)

ส่วนในกรณีของบุคคลธรรมดาใน สหรัฐฯ ได้สร้างหลักเกณฑ์ที่ค่อนข้างซับซ้อน โดยในประมวลรัษฎากรสหรัฐฯ (The Internal Revenue Code of 1986, as Amended (IRC)) และกฎระเบียบของกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ (The Treasury Department Regulations: (Treas. Reg)) ได้ระบุว่าบุคคลที่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้ให้กับรัฐบาลสหรัฐฯ นั้น ได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

- 1) พลเมืองสหรัฐฯ ให้หมายความถึง บุคคลที่ถือสัญชาติสหรัฐฯ โดยการเกิดหรือการแปลงสัญชาติในภายหลัง โดยบุคคลธรรมดาที่จัดอยู่ประเภทพลเมืองสหรัฐฯ นี้ มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องเสียภาษีเงินได้ตามหลักแหล่งเงินได้ทั่วโลก (Worldwide Income Base หรือ Principle of Worldwide Income) ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเสียภาษีในรูปแบบการแบกรับภาระภาษีอย่างไม่จำกัด (Unlimited Tax Liability Basis) กล่าวคือ พลเมืองสหรัฐฯ มีภาระที่ต้องเสียภาษีให้รัฐบาลสหรัฐฯ โดยไม่คำนึงว่าบุคคลนั้นจะอาศัยอยู่ที่ใดในโลก และแม้ไม่ได้มีการกลับเข้ามาหรืออาศัยอยู่ในสหรัฐฯ แม้แต่วันเดียวในปีภาษีก็ตาม
- 2) ผู้มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐฯ คือ บุคคลธรรมดาที่ไม่ได้มีสัญชาติสหรัฐฯ หรือมีการแปลงสัญชาติเป็นพลเมืองสหรัฐฯ ในภายหลัง แต่ที่มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐฯ ภายในระยะเวลาหรือตามเงื่อนไขที่กฎหมายภาษีอากรของสหรัฐฯ กำหนดไว้ เช่น กรณีเป็นบุคคลที่ได้รับสิทธิอยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมายสหรัฐฯ และได้รับการรับรองจากองค์กร Immigration and Naturalization (INS) ในการขึ้นทะเบียนการเป็นคนต่างด้าว ได้แก่ ผู้ถือบัตรประจำตัวผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวรอย่างถูกกฎหมายในสหรัฐฯ (Green Card) ไม่ว่าจะถือกรีนการ์ดแบบถาวรหรือแบบมีเงื่อนไข (Conditional Green Card) ซึ่งมีอายุในการต่ออายุทุก ๆ สองปี โดยบุคคลที่ถือกรีนการ์ดประเภทนี้ คือ ผู้ที่มีสิทธิอยู่อย่างถาวรโดยการสมรสกับพลเมืองสหรัฐฯ ซึ่งการสมรสนั้นยังมีอายุไม่ครบสองปีในวันที่ได้รับสิทธิมีถิ่นที่อยู่อย่างถาวร รวมถึงผู้ที่ได้รับสิทธิมีถิ่นที่อยู่จากการลงทุนเพื่อการสร้างงานในสหรัฐฯ บุคคลธรรมดาประเภทนี้มีหน้าที่เสียภาษีจากเงินได้จากแหล่งเงินได้ทั่วโลก (Worldwide Income) เช่นเดียวกับพลเมืองสหรัฐฯ ทุกประการ⁵

อย่างไรก็ดี หากบุคคลธรรมดาไม่ได้เป็นผู้ถือบัตรประจำตัวผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวรอย่างถูกกฎหมายในสหรัฐฯ (Green Card) และไม่มีที่อยู่อย่างถาวรในสหรัฐฯ (Non-Resident Aliens) แต่หากเข้าเงื่อนไขในเรื่องระยะเวลาตามที่กฎหมายภาษีอากรของสหรัฐฯ กำหนดย่อมมีหน้าที่เสียภาษีตามหลักแหล่งเงินได้ทั่วโลกเช่นเดียวกับบุคคลที่เป็นพลเมืองสหรัฐฯ เช่นกัน

โดยการคำนวณจำนวนวันเพื่อหาระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในสหรัฐฯ นั้น สหรัฐฯ ใช้หลักที่เรียกว่า Substantial Present Test หรือ การตรวจสอบการอาศัยอยู่ในสหรัฐฯ ตามปีปฏิทิน (1 มกราคม – 31 ธันวาคม) โดยพิจารณาว่าในปีปัจจุบันนั้นบุคคลต้องอาศัยอยู่ในสหรัฐฯ อย่างน้อย 31 วัน และหากนับรวมในสองปีที่ล่วงมาแล้ว บุคคลดังกล่าวอยู่ในสหรัฐฯ รวมกันได้ 183 วัน (โดยนับรวม 31 วันในปีปัจจุบันรวมกับจำนวนวันในสองปีก่อนหน้า และนำมารวมกัน)

ซึ่งในการคำนวณนั้น สหรัฐฯ ได้สร้างหลักเกณฑ์ในการนับจำนวนวันที่อาศัยอยู่ในสหรัฐฯ ดังนี้

- ในปีปัจจุบันให้นับจำนวนวันที่อาศัยอยู่ในสหรัฐฯ ตามจริง

⁵ Treas. Reg. §1.1-1(c)

⁶ IRC §1; Treas. Reg. §1.1-1(b)

- ย้อนหลัง 1 ปี: ให้นับหนึ่งในสาม (1/3) ของจำนวนวันที่อาศัยอยู่ในสหรัฐฯ ในปีที่สองนั้น
 - ย้อนหลัง 2 ปี: ให้นับหนึ่งในหก (1/6) ของจำนวนวันที่อาศัยอยู่ในสหรัฐฯ ในปีที่สองนั้น
- โดยหากเมื่อนำจำนวนวันทั้งสามปีมาคำนวณรวมกันแล้ว พบว่าบุคคลผู้นั้นอาศัยอยู่ในสหรัฐฯ ไม่ถึง 183 วัน ย่อมไม่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้สหรัฐฯ

ตัวอย่างเช่น

นาย A ชาว Mexico อาศัยอยู่ในสหรัฐฯ ปีละ 120 วัน ตั้งแต่ปี 2012 ถึง ปี 2014 ดังนั้น หากพิจารณาว่า นาย A ต้องเสียภาษีให้สหรัฐฯ ตามหลักเกณฑ์ในเรื่อง Substantial Present Test หรือไม่นั้น มีวิธีคำนวณ ดังนี้ ในปี 2014 นาย A อยู่ในสหรัฐฯ 120 วัน ในปี 2013 นาย A อยู่ในสหรัฐฯ 40 วัน (ให้นับหนึ่งในสาม (1/3) ของจำนวนวันที่อาศัยอยู่ในสหรัฐฯ) ในปี 2012 นาย A อยู่ในสหรัฐฯ 20 วัน (ให้นับหนึ่งในหก (1/6) ของจำนวนวันที่อาศัยอยู่ในสหรัฐฯ) ดังนั้น เมื่อนับรวมระยะสามปีแล้ว นาย A อยู่ในสหรัฐฯ เพียงแค่ 40 วัน จึงรวมจำนวนวันทั้งหมด 180 วัน ซึ่งไม่ถึงเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐฯ และไม่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้รัฐบาลสหรัฐฯ ในปีภาษี 2014

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สหรัฐฯ จะถือว่าบุคคลที่ไม่ใช่พลเมืองสหรัฐฯ และไม่มีถิ่นที่อยู่ถาวรในสหรัฐฯ จะต้องเสียภาษีให้สหรัฐฯ จากแหล่งเงินได้ทั่วโลก เฉพาะกรณีที่คำนวณระยะเวลาตามหลัก Substantial Present Test ของบุคคลนั้นแล้วพบว่า เป็นผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐฯ 183 วัน ในระหว่างเวลาสามปี (โดยในปีปัจจุบันต้องอยู่ในสหรัฐฯ อย่างน้อย 31 วัน)

2.2 ที่มาของกฎหมาย FATCA และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (laws and related regulations)

2.2.1 ที่มาของกฎหมาย FATCA

กฎหมาย FATCA มีที่มาจากการประกาศใช้กฎหมาย Hiring Incentives to Restore Employment (HIRE) Act of 2010 (Title V, Subtitle A) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2553 โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวมุ่งเน้นในการกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงเวลานั้น โดยสหรัฐฯ ต้องการลดอัตราการว่างงาน และออกมาตรการจูงใจหรือมาตรการลดหย่อนต่าง ๆ เพื่อช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจ และช่วยให้รัฐบาลสามารถเก็บภาษีจากเงินได้ของคนสหรัฐฯ ที่เกิดขึ้นจากแหล่งเงินได้ต่างประเทศมากขึ้น ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้จึงได้กล่าวถึงหลักการ เช่น การสร้างเงื่อนไขเพื่อการยกเว้นการเก็บภาษีจากการจ้างแรงงาน (Payroll Tax Break) การสร้างแรงจูงใจกับภาคธุรกิจในการส่งเสริมให้มีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น และหลักการในเรื่อง FATCA ที่มีผลในการแก้ไขและเพิ่มเติมหลักการในประมวลรัษฎากรของสหรัฐฯ (Internal Revenue Code of 1986) ในมาตรา 1471 ถึงมาตรา 1474 (รายละเอียดของกฎหมาย FATCA จะกล่าวไว้ในส่วน 2.3)

การออกกฎหมาย FATCA ในครั้งนั้น เนื่องจากสหรัฐฯ ตรวจพบว่า พลเมืองสหรัฐฯ จำนวนไม่น้อยที่ไม่ปรากฏรายได้ หรือไม่มีทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ในสหรัฐฯ หรือมีทรัพย์สินตั้งอยู่นอกสหรัฐฯ

แต่ไม่รายงานให้สรรพากรของสหรัฐฯ ทราบ ส่งผลให้สรรพากรของสหรัฐฯ ไม่มีข้อมูลและไม่สามารถตรวจพบแหล่งเงินได้ของคนเหล่านี้ได้ โดยพลเมืองสหรัฐฯ ในที่นี้ สหรัฐฯ ระบุว่าบุคคลที่ตรวจสอบทรัพย์สินได้ยาก ได้แก่ นักลงทุนที่มีแหล่งเงินได้จำนวนมากเกิดขึ้นในสหรัฐฯ โดยบุคคลเหล่านี้มักเป็นผู้ลงทุนที่มีการวางแผนทางภาษีเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียภาษีในสหรัฐฯ ซึ่งอาจไม่ได้มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐฯ แต่มีการเช่าตู้ไปรษณีย์ (P.O. Box) หรือที่ทำการหรือที่อยู่ (US. Address) ในสหรัฐฯ ใ้รับส่งเอกสารหรือดำเนินการใด ๆ อันถือเป็นการดำเนินการหลักในการควบคุมกิจการที่เกิดขึ้นในสหรัฐฯ หรือมีเบอร์โทรศัพท์เพื่อตั้งการในการทำธุรกรรมใด ๆ อันก่อให้เกิดเงินได้ขึ้นในสหรัฐฯ และโอนถ่ายเงินได้ดังกล่าวไปเก็บไว้ยังสถาบันการเงินที่ตั้งอยู่นอกประเทศ นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังระบุว่าบุคคลที่ตรวจสอบแหล่งที่มาของเงินได้ได้ยากนั้น รวมถึงบุคคลที่ถือสองสัญชาติ (Dual Resident) ที่อาจอาศัยอยู่นอกสหรัฐฯ และบุคคลที่ได้รับการอนุมัติให้เข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมายและอาจมีถิ่นที่อยู่ถาวรในสหรัฐฯ (Legal Immigrant)

กระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ได้ระบุว่า ผลจากการหลีกเลี่ยงภาษีของบุคคลชาวสหรัฐฯ ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตามทำให้สหรัฐฯ จะสูญเสียรายได้กว่าปีละ 100 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ เนื่องจากสหรัฐฯ ไม่มีข้อมูลและไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลทางการเงินของบุคคลสหรัฐฯ ที่ซุกซ่อนไว้ในต่างประเทศได้ (Offshore tax non-compliance)⁷ ดังนั้น เพื่อให้กระทรวงการคลังของสหรัฐฯ สามารถจัดเก็บรายได้จากภาษีอากรได้มากขึ้น Senator Max Baucus และ Rep. Charles Rangel จึงได้เสนอหลักการรวบรวมข้อมูลทางการเงินจากสถาบันการเงินในต่างประเทศเพื่อตรวจสอบข้อมูลทางบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ โดยหลักดังกล่าวเป็นที่มาในการร่างกฎหมาย FATCA เพื่อเสนอต่อรัฐสภาของสหรัฐฯ ในเวลาต่อมา และได้มีการผ่านเป็นกฎหมายโดยประธานาธิบดี บารัค โอบามา ได้ลงนามในวันที่ 18 มีนาคม 2553

อย่างไรก็ดี ก่อนการออกกฎหมาย FATCA ในปี 2553 สหรัฐฯ ได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอด ซึ่งในปี 2544 สรรพากรของสหรัฐฯ ได้สร้างระบบ Qualified Intermediary (QI) ซึ่งเป็นมาตรการภายใต้มาตรา 1441 ของประมวลรัษฎากรสหรัฐฯ ที่ได้กำหนดให้สถาบันการเงินในต่างประเทศที่ได้ลงทะเบียนเข้าร่วมกับสหรัฐฯ ในการตรวจหาและเก็บข้อมูลเงินได้ของคนสหรัฐฯ โดยให้สถาบันการเงินในต่างประเทศที่เข้าร่วมพยายามรวบรวมข้อมูลของบุคคลสหรัฐฯ ให้ได้มากที่สุด และรายงานให้สรรพากรของสหรัฐฯ ทราบ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการเสียภาษีของบุคคลผู้นั้น อย่างไรก็ดี ระบบ QI ดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จเท่าไรนัก เนื่องจากสหรัฐฯ ตรวจสอบแล้วพบว่า ระบบ QI ไม่สร้างแรงจูงใจให้สถาบันการเงินในต่างประเทศในการรายงานข้อมูลที่ต้องการให้กับสรรพากรของสหรัฐฯ เนื่องจากไม่มีโทษที่ชัดเจน ดังนั้น ในหลายกรณีสถาบันการเงินต่างชาติ เช่น Swiss Bank หรือ UBS แม้จะได้ลงทะเบียนเข้าสู่ระบบ QI กับสหรัฐฯ ตั้งแต่ปี 2544 แต่สหรัฐฯ ก็ตรวจพบว่าสถาบันการเงินเหล่านั้นช่วยปกปิดข้อมูลทางบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ

ดังนั้น เมื่อระบบ QI ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร กฎหมาย FATCA ที่ประกาศใช้ในปี 2553 ได้ถูกออกแบบมาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยนอกจากจะกำหนดให้สถาบันการเงินใน

⁷ อ้างอิงจากรายงานของ 111 Cong. Rec. S10,778 (Statement of Sen. Max Baucus) ("This bill [S. 1934] would improve tax compliance without raising taxes on anyone. These are taxes that are already legally owed.")

ต่างประเทศมีหน้าที่รายงานข้อมูลทางบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ แล้ว กฎหมาย FATCA ยังได้กำหนดโทษสำหรับสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วมหรือช่วยปกปิดข้อมูลทางบัญชีของสหรัฐฯ ให้ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายร้อยละ 30 จากแหล่งเงินได้ที่เกิดขึ้นในสหรัฐฯ ซึ่งโดยปกติสถาบันการเงินต่างประเทศเหล่านี้มักได้สิทธิประโยชน์จากอนุสัญญาภาษีซ้อนในการลดอัตราภาษีหัก ณ ที่จ่ายในสหรัฐฯ จากอัตราร้อยละ 30 ให้เหลือร้อยละ 0-15 (รายละเอียดเกี่ยวกับอนุสัญญาภาษีซ้อนจะได้กล่าวในส่วนต่อไป)

นอกจากนี้ การออกกฎหมาย FATCA สหรัฐฯ ยังได้ระบุหลักเกณฑ์ในการรายงานข้อมูลโดยให้รายงานทั้งเงินได้และข้อมูลเกี่ยวกับผู้ร่วมดำเนินการหรือหุ้นส่วนในบัญชีประเภทธุรกิจของนิติบุคคลหรือห้างหุ้นส่วน ที่แม้หุ้นส่วนที่ร่วมดำเนินการด้วยนั้นจะเป็นบุคคลสัญชาติอื่นแต่ได้เปิดบัญชีร่วมเพื่อดำเนินธุรกิจกับบุคคลสหรัฐฯ ก็จะเข้าข่ายที่สถาบันการเงินจะต้องตรวจสอบและเก็บข้อมูลเพื่อส่งไปยังสรรพากรของสหรัฐฯ ด้วยเช่นกัน

2.2.2 ศักดิ์ของอนุสัญญาภาษีซ้อนและกฎหมาย FATCA

ปัจจุบันการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศอันก่อให้เกิดความเชื่อมโยงของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐและส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ใช้อำนาจอรัฐในการอ้างหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บางประเทศอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและผู้มีเงินได้ (หลักถิ่นที่อยู่ หรือหลักสัญชาติ) ในขณะที่อีกรัฐหนึ่งอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับแหล่งที่จ่ายเงินได้หรือสถานที่ประกอบกิจการอันก่อให้เกิดเงินได้ (หลักแหล่งที่อยู่) ดังนั้น จากปัญหาที่ได้กล่าวมาในข้างต้น จึงส่งผลให้ธุรกรรมระหว่างประเทศมักประสบปัญหาการเรียกเก็บภาษีจากรัฐสองรัฐหรือมากกว่านั้น เป็นผลให้เงินได้ก่อนเดียวกัน อาจถูกเรียกเก็บภาษีหลายครั้ง ซึ่งในทางทฤษฎีเรียกสภาวะนี้ว่า “ภาษีซ้อนระหว่างประเทศ”

เพื่อแก้ไขปัญหาค่าซ้อนของการจัดเก็บภาษี รัฐแต่ละรัฐจึงจัดทำอนุสัญญาภาษีซ้อน (Double Tax Agreement) โดยทำเป็นสัญญาหรือความตกลงแบบทวิภาคี (Bilateral Agreement) ⁸ โดยอนุสัญญาภาษีซ้อนมีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดปัญหาการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อนให้หมดไปโดยยอมให้รัฐหนึ่งรัฐใด (รัฐแหล่งเงินได้หรือรัฐแหล่งที่อยู่) เป็นผู้มีสิทธิเก็บภาษี ซึ่งโดยทั่วไปแล้วในกรณีของเงินได้ประเภทที่เกิดจากการออกงะหรือเพิ่มพูนจากทรัพย์สิน (Passive Income) เช่น ดอกเบี้ย เงินปันผล หรือค่าสิทธิ อนุสัญญาภาษีซ้อนส่วนใหญ่จะกำหนดให้รัฐแหล่งเงินได้เป็นผู้มีสิทธิเก็บภาษีประเภทดังกล่าว โดยมักมีการลดอัตรการจัดเก็บจากอัตราที่ปรับใช้จริง โดยผู้จ่ายเงินมักหักภาษี ณ ที่จ่ายในเงินได้ประเภทนั้น

ในกรณีของประเทศสหรัฐฯ ก็เช่นเดียวกัน ตามอนุสัญญาภาษีซ้อนของสหรัฐฯ ส่วนใหญ่กำหนดให้เงินได้ประเภท Passive Income นั้น ผู้จ่ายเงินที่อาศัยอยู่ในสหรัฐฯ เป็นผู้หน้าที่จัดเก็บและกำหนดให้ลดอัตรการจัดเก็บจากร้อยละ 30 (อัตรากำหัก ณ ที่จ่ายตามกฎหมายของสหรัฐฯ) เป็นร้อยละ 0-15 ตามประเภทของเงินได้ และตามความตกลงที่ได้ทำไว้กับประเทศคู่สัญญา

⁸ ธนภณ (เพริศพิบูลย์) แก้วสกลิตย์. คำอธิบายภาษีเงินได้ระหว่างประเทศและหลักการทั่วไปของอนุสัญญาภาษีซ้อน. (กรุงเทพมหานคร: สถาบัน Tax Research Center), พิมพ์ครั้งที่ 2. หน้า 287.

ดังนั้น จึงมีข้อโต้แย้งในทางทฤษฎีของนักภาษีอากรระหว่างประเทศว่ากฎหมาย FATCA เป็นกฎหมายที่ออกมาขัดแย้งกับข้อบทของอนุสัญญาภาษีซ้อนที่สหรัฐฯ ได้ทำไว้กับนานาประเทศ เนื่องจากสหรัฐฯ ได้ให้สิทธิประโยชน์กับประเทศคู่สัญญาในการลดหย่อนอัตราภาษีที่จัดเก็บปกติจากร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 0-15 เช่น กรณีของประเทศไทยและสหรัฐฯ ได้มีความตกลงเกี่ยวกับการขจัดภาษีซ้อนซึ่งเรียกว่า “อนุสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย และรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อนและการป้องกันการเลี่ยงรัษฎากรในส่วนที่เกี่ยวกับภาษีเก็บจากเงินได้” (Convention Between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the United States of America for the Avoidance of Double Taxation and the Prevention of Fiscal Evasion with Respect to Taxes on Income) เริ่มใช้บังคับสำหรับเงินได้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา โดยกำหนดให้คนไทยที่มีเงินได้ประเภท Passive Income จากแหล่งเงินได้ในสหรัฐฯ จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีโดยลดจากอัตราภาษีปกติที่ ร้อยละ 30 เป็นอัตราดังต่อไปนี้ ได้แก่ เงินได้ประเภทดอกเบี้ย (Interest) อัตราร้อยละ 10-15⁹ เงินได้ประเภทค่าสิทธิ (Royalties) อัตราร้อยละ 5-15¹⁰ และเงินได้ประเภทเงินปันผลอัตรา ร้อยละ 15¹¹ เป็นต้น

หากพิจารณาจากหลักกฎหมายภายในของสหรัฐฯ พบว่า ในกรณีปกติสหรัฐฯ จะเรียกเก็บภาษีเงินได้ประเภท Passive Income ในอัตราร้อยละ 30 ซึ่งในอัตราดังกล่าวนี้นักผู้มีเงินได้เป็นบุคคลต่างชาติ (บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล) ที่มาจากประเทศที่มีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับสหรัฐฯ บุคคลดังกล่าวย่อมสามารถใช้สิทธิขอลดหย่อนหรือยกเว้นตามอนุสัญญาภาษีซ้อนได้ อย่างไรก็ดี เมื่อสหรัฐฯ ได้มีการประกาศใช้กฎหมาย FATCA จึงเกิดข้อสังเกตว่า การจัดเก็บภาษีสำหรับสถาบันการเงินต่างชาติที่มีเงินได้เกิดขึ้นในสหรัฐฯ ในอัตราร้อยละ 30 สำหรับกรณีสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วม จะเป็นการตรากฎหมายในลักษณะที่ขัดแย้งกับอนุสัญญาภาษีซ้อนที่สหรัฐฯ ได้ทำไว้กับนานาประเทศหรือไม่ ดังนั้น เพื่อวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงในประเด็นที่ว่า สหรัฐฯ สามารถออกกฎหมายภายในขัดหรือแย้งกับอนุสัญญาซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่สหรัฐฯ ได้จัดทำไว้ก่อนหน้านี้หรือไม่ และสหรัฐฯ ได้มีหลักการในการจัดลำดับศักดิ์ของกฎหมายภายในและอนุสัญญาระหว่างประเทศของตนไว้อย่างไร

ในการพิจารณาประเด็นดังกล่าวในข้างต้นนั้น จำเป็นต้องศึกษาแนวทางคำพิพากษาของศาลประกอบกับคำตัดสินของศาลฎีกาสหรัฐฯ (US Supreme Court) เป็นหลัก¹² เนื่องจากสหรัฐฯ เป็นประเทศที่มีระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณี (Common Law) จึงทำให้คำพิพากษาของศาลในคดีก่อนมีสถานะ

⁹ 1997 Convention Between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the United States of America for the Avoidance of Double Taxation and the Prevention of Fiscal Evasion with respect to Taxes on Income, Article 11.2

¹⁰ Ibid, Article 12.2

¹¹ Ibid, Article 12.2(b)

¹² คดีที่ขึ้นสู่ศาลชั้นต้นระดับสหรัฐฯ (US District Court) และศาลปกครองสหรัฐฯ (US Court of Federal Claims) ผู้เสียภาษีต้องชำระภาษีก่อน จากนั้นนำคดีขึ้นสู่ศาลเหล่านี้เพื่อขอเงินคืนภาษี (Tax refund)

เป็นกฎหมายและสามารถใช้เป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาคดีในครั้งต่อ ๆ ไปได้ครบเท่าที่หลักการตามคำพิพากษาดังกล่าวนั้นยังไม่ถูกหักล้างหรือแก้ไขโดยคำพิพากษาที่เกิดขึ้นมาภายหลัง¹³

โดยในเรื่องศักดิ์ของกฎหมายภายในและอนุสัญญาระหว่างประเทศนั้น ศาลฎีกาสหรัฐฯ ในคดี Whitney v. Robertson ได้วางหลักไว้ว่า กฎหมายภายในของสหรัฐฯ และอนุสัญญานั้นมีลำดับศักดิ์ของกฎหมายเท่าเทียมกัน และหากเกิดความขัดแย้งกันในเชิงเนื้อหาหรือถ้อยคำระหว่างกฎหมายในและอนุสัญญา ให้ถือว่ากฎหมายหรืออนุสัญญาที่มีผลบังคับใช้ในภายหลังมีศักดิ์ที่สูงกว่า ซึ่งเป็นไปตามหลักการ Later-in-Time Principle หรือหลักการที่ให้พิจารณาจากบทบัญญัติหรือข้อความในอนุสัญญาที่มีผลใช้บังคับล่าสุด ซึ่งหลักการเช่นนี้นอกจากปรากฏอยู่ในคำพิพากษาของศาลฎีกาสหรัฐฯ แล้ว ยังได้ถูกรับรองไว้ในประมวลกฎหมายรัฐการของสหรัฐฯ มาตรา IRC §7852(d)(1) ด้วยเช่นกัน

ดังนั้น จึงเป็นที่ชัดเจนว่าแม้กฎหมาย FATCA จะมีหลักการที่ขัดแย้งกับหลักการในอนุสัญญาภาษีซ้อนฉบับที่สหรัฐฯ ได้ตกลงไว้ก่อนหน้านี้ (การลดอัตราจัดเก็บ) แต่หลักการตามกฎหมาย FATCA ย่อมมีศักดิ์ที่สูงกว่า และสามารถบังคับใช้ได้โดยชอบตามหลักศักดิ์ของกฎหมายของสหรัฐฯ เช่นนี้แล้ว ข้อโต้แย้งของนักภาษีอากรระหว่างประเทศที่ว่า FATCA เป็นกฎหมายภายในที่ไม่ชอบเนื่องจากมีเนื้อหาที่ขัดแย้งกับอนุสัญญาภาษีซ้อนที่สหรัฐฯ ได้ตกลงกับประเทศคู่สัญญาก่อนหน้านี้ จึงฟังไม่ขึ้นหากพิจารณาตามแนวทางการจัดลำดับศักดิ์ของกฎหมายสหรัฐฯ

2.3 เนื้อหาของกฎหมาย FATCA ตามบทบัญญัติของ US Revenue Code

กฎหมาย FATCA ได้เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของประมวลรัษฎากรสหรัฐฯ ในหลายส่วนด้วยกัน กล่าวคือ ในส่วนแรกได้เพิ่มเติมมาตรา 26 U.S. Code § 6038D¹⁴ โดยกำหนดให้บุคคลธรรมดาที่มีหน้าที่ต้องรายงาน “ทรัพย์สินบางประเภทตามที่กฎหมายกำหนดที่อยู่นอกสหรัฐฯ” หากรวมกันมีมูลค่าเกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ ทั้งนี้ ทรัพย์สินบางประเภทตามที่กฎหมายกำหนดนั้นได้ถูกผูกโยงกับการเพิ่มเติมถ้อยคำในประมวลรัษฎากรในส่วนที่สอง คือ มาตรา 1471-1474 ที่กำหนดให้ทรัพย์สินในที่นี้หมายความว่า ทรัพย์สิน ประเภทบัญชีทางการเงิน (Financial Account) ของสถาบันการเงินต่างประเทศ หากทรัพย์สินนั้นไม่ได้อยู่ในรูปแบบของบัญชีทางการเงินแต่อยู่ในความดูแลของสถาบันการเงินต่างประเทศ ก็ให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินประเภทที่ต้องรายงานด้วย โดยให้รวมถึงหุ้นที่ออกโดยบุคคลใดก็ตามที่มีใช้บุคคลสหรัฐฯ และทรัพย์สินทางการเงินและการลงทุนทุกประเภทที่ได้มีการลงทุนหรือออกโดยสถาบันการเงินในต่างประเทศ ทั้งนี้ให้ตีความรวมถึงผลประโยชน์ทางการเงินที่ได้รับจากบริษัทหรือหน่วยธุรกิจในประเทศด้วย¹⁵

¹³ คำพิพากษาของศาลที่มีสถานะเป็นกฎหมายได้จะมาจากศาลภาษี (Tax Court)¹³ ศาลชั้นต้นระดับสหรัฐฯ (US District Court) และศาลปกครองสหรัฐฯ (Court of Federal Claims)

¹⁴ ประมวลรัษฎากรสหรัฐฯ 26 U.S. Code § 6038D - Information with respect to foreign financial assets

¹⁵ ประมวลรัษฎากรสหรัฐฯ 26 U.S. Code § 1471 (d)(2), (d)(3), (d)(4) และ 1473

สำหรับสถาบันการเงินต่างประเทศนั้น มาตรา 1471 (d)(5) ได้นิยามว่าให้หมายความรวมถึงสถาบันที่ทำหน้าที่รับฝากเงินตามธุรกรรมปกติของการประกอบธุรกิจธนาคารหรือธุรกิจใด ๆ ที่ทำหน้าที่ในรูปแบบเช่นว่านี้ไม่ว่าจะเรียกชื่อว่าธนาคารหรือไม่

ทั้งนี้ มาตรา 1471 (b) ได้กำหนดให้สถาบันการเงินต่างประเทศมีหน้าที่เข้าทำความตกลงกับสรรพากรของสหรัฐฯ ในการรายงานและตรวจสอบข้อมูลทางบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ (Due Diligence procedure) ตามรูปแบบและขั้นตอนที่สหรัฐฯ กำหนด (โดยขั้นตอนและวิธีการนั้นได้มีการออกเป็นกฎหมายลำดับรองหรือ Regulations ในภายหลัง) ส่วนบุคคลสหรัฐฯ นั้น หมายถึง บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล โดยในกรณีของนิติบุคคลนั้น สหรัฐฯ ถือว่า บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่มีบุคคลสหรัฐฯ ถือหุ้นอยู่ในอัตราร้อยละ 10 ถือเป็นบุคคลสหรัฐฯ ตามความหมายนี้ด้วย ดังนั้น ตามหลักการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น หากสถาบันการเงินต่างประเทศไม่รายงานข้อมูลหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่สหรัฐฯ กำหนด และสถาบันการเงินต่างประเทศรายนั้นมีเงินได้ที่เกิดขึ้นในสหรัฐฯ ให้ผู้จ่ายเงินได้ในสหรัฐฯ (Withholding Agent) มีหน้าที่ภาษีหักเงินได้ ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 30 จากเงินได้จำนวนนั้นที่เกิดขึ้นจากแหล่งเงินได้ในสหรัฐฯ (มาตรา 1471 (a)) ซึ่งสถาบันการเงินที่ไม่รายงานข้อมูลดังกล่าวไม่สามารถอ้างสิทธิประโยชน์ขอลดหย่อนอัตราภาษีตามข้อกำหนดในอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ทำไว้กับสหรัฐฯ ได้

อย่างไรก็ดี มาตรา 1471(b)(1)(F) ได้บัญญัติต่อไปว่า หากกฎหมายของประเทศใดไม่อนุญาตให้สถาบันการเงินเปิดเผยหรือรายงานข้อมูลของบุคคลสหรัฐฯ หรือกรณีที่เจ้าของบัญชีชาวสหรัฐฯ ไม่อนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลภายในเวลาที่กำหนด จะถือว่าบัญชีประเภทนั้นเป็นบัญชีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของสหรัฐฯ ตามหลักในเรื่อง FATCA (Recalcitrant account) และให้สถาบันการเงินต่างประเทศที่ดูแลบัญชีประเภทดังกล่าวมีหน้าที่ปิดบัญชีดังกล่าวเสีย

จากข้อเท็จจริงข้างต้น เป็นที่สังเกตได้ว่า กฎหมาย FATCA ได้เพิ่มเติมหลักการในประมวลรัษฎากรสหรัฐฯ และกำหนดหลักการที่เข้มงวดกับสถาบันการเงินในต่างประเทศ ส่งผลให้ในทางปฏิบัติสถาบันการเงินต่างประเทศจำนวนมากไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดในการรายงานข้อมูลได้ เนื่องจากข้อห้ามของกฎหมายภายใน เช่น กฎหมายว่าด้วยการเปิดเผยข้อมูลธนาคาร (Bank Secrecy Law) หรือกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น ภายหลังสหรัฐฯ จึงได้เชิญชวนประเทศต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตามหลักกฎหมาย FATCA โดยให้จัดทำในรูปแบบความตกลงระหว่างประเทศแทน (Intergovernmental Agreement: IGA)

ข้อดีของ IGA คือ สหรัฐฯ ได้ผ่อนปรนข้อกำหนดบางอย่างในกฎหมายภายในของสหรัฐฯ เช่น หากมีการทำความตกลงระหว่างประเทศแล้วสถาบันการเงินของประเทศคู่สัญญาของสหรัฐฯ จะไม่มีหน้าที่ต้องปิดบัญชีของลูกค้าชาวสหรัฐฯ และจะไม่โดนหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 30 หากได้มีการรายงานข้อมูลที่ถูกต้องตามขั้นตอนและกระบวนการที่ระบุไว้ใน IGA นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังผ่อนปรนอัตราภาษีถือหุ้นของบุคคลสหรัฐฯ ในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่ถือว่าเป็นบุคคลสหรัฐฯ จากอัตราส่วนร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 25

ทั้งนี้ หากพิจารณาในมุมมองของภาครัฐฯ แล้ว การทำความตกลง IGA กับสหรัฐฯ นั้น ภาครัฐฯ มีหน้าที่ต้องออกกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับหลักการ FATCA เพื่อให้สถาบันการเงินในประเทศของตนสามารถเปิดเผยและส่งข้อมูลไปยังสหรัฐฯ ได้โดยชอบด้วยกฎหมาย (รายละเอียดในเรื่อง IGA จะได้กล่าวไว้ในส่วนต่อไป)

2.4 แนวทางในการเข้าทำความตกลง FATCA กับสหรัฐฯ

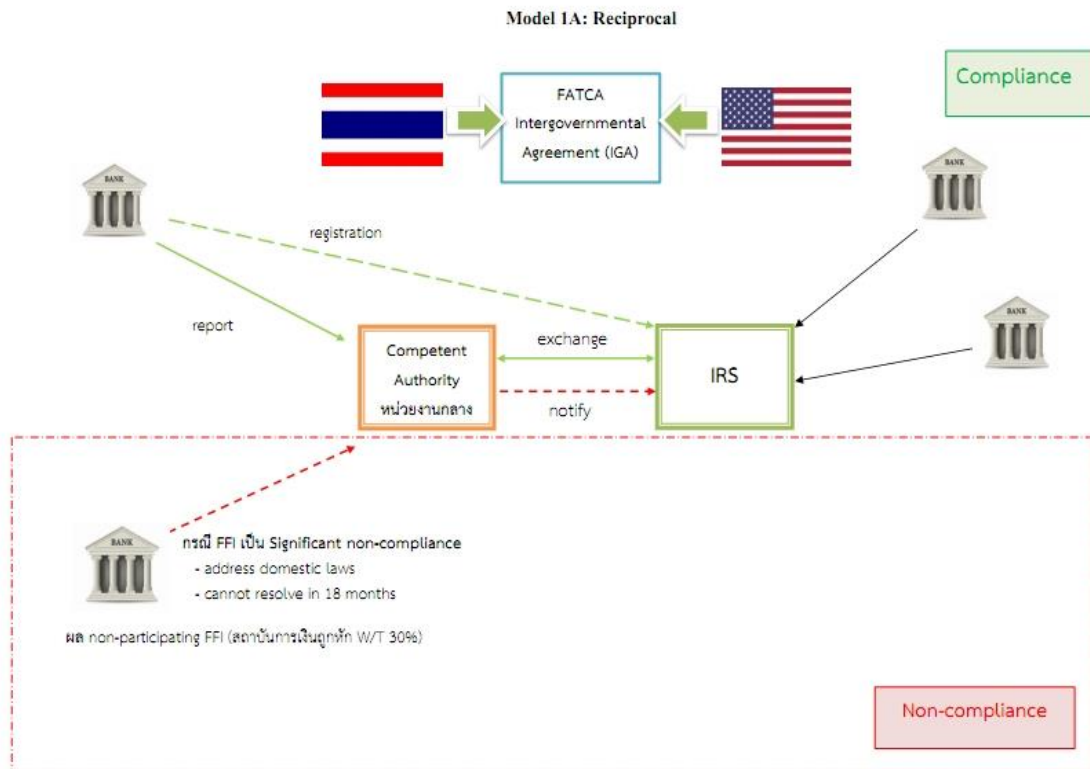
ในการเข้าทำความตกลงตามกฎหมาย FATCA กับสหรัฐฯ นั้น อาจกระทำได้ในสองกรณี กล่าวคือ ทำความตกลงระหว่างรัฐ ซึ่งการทำความตกลงในลักษณะนี้ย่อมส่งผลให้สถาบันการเงินทั่วประเทศเป็นสถาบันการเงินที่เข้าร่วมทำความตกลงกับสหรัฐฯ ไปโดยปริยาย และอีกกรณี คือ ในกรณีที่รัฐไม่ได้เข้าร่วมเป็นตัวกลางในการทำความตกลง FATCA สถาบันการเงินสามารถทำความตกลงกับสรรพากรสหรัฐฯ ได้โดยตรง ซึ่งรายละเอียดและผลทางกฎหมายของกรณีทั้งสองมีความแตกต่างกัน โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

ในกรณีของรัฐ รัฐบาลของประเทศคู่สัญญาอาจเข้าร่วมเจรจากับกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ (U.S. Treasury Department) เพื่อจัดทำข้อตกลงร่วมกันในรูปแบบข้อสัญญาระหว่างรัฐ (Intergovernmental Agreement: IGA) โดยสหรัฐฯ ได้กำหนดรูปแบบในการทำความตกลงไว้สามรูปแบบ ดังนี้

ก) Reciprocal Version of Model Agreement (Model 1A) หรือการจัดส่งข้อมูลต่างตอบแทน คือ รูปแบบความตกลงที่รัฐบาลของประเทศคู่สัญญาและสหรัฐฯ จะแลกเปลี่ยนข้อมูลทางบัญชีของบุคคลของตน โดยเป็นการแลกเปลี่ยนในลักษณะต่างตอบแทน โดยมีการจัดตั้งหน่วยงานกลางเป็นดำเนินการในการรับและส่งข้อมูล ซึ่งหน่วยงานกลางนั้น ประเทศต่าง ๆ มักมอบหมายให้สรรพากรเป็นผู้รวบรวมและจัดส่งข้อมูล โดยสถาบันการเงินภายใต้ความตกลงในรูปแบบ Model 1A นี้ มีหน้าที่รายงานข้อมูลผ่านหน่วยงานกลางและมีหน้าที่ที่ต้องลงทะเบียนเพื่อขอรับเลขประจำตัว GIIN (Global Intermediary Identification Number) กับกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ

อย่างไรก็ดี ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลนั้น กรณีที่ประเทศคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตรวจพบความผิดพลาดในการส่งข้อมูลของสถาบันการเงิน หน่วยงานกลางมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายภายในเพื่อบังคับให้สถาบันการเงินรายดังกล่าวแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องภายใน 18 เดือน ซึ่งหากสถาบันการเงินรายดังกล่าวยังไม่สามารถดำเนินการแก้ไขข้อมูลได้ภายในกำหนดเวลา สถาบันการเงินนั้นจะถูกจัดอยู่ในกลุ่ม Non-Compliance (สถาบันการเงินที่ไม่ปฏิบัติตาม FATCA) โดยจะถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายอัตราร้อยละ 30 จากแหล่งเงินได้ที่เกิดขึ้นในสหรัฐฯ

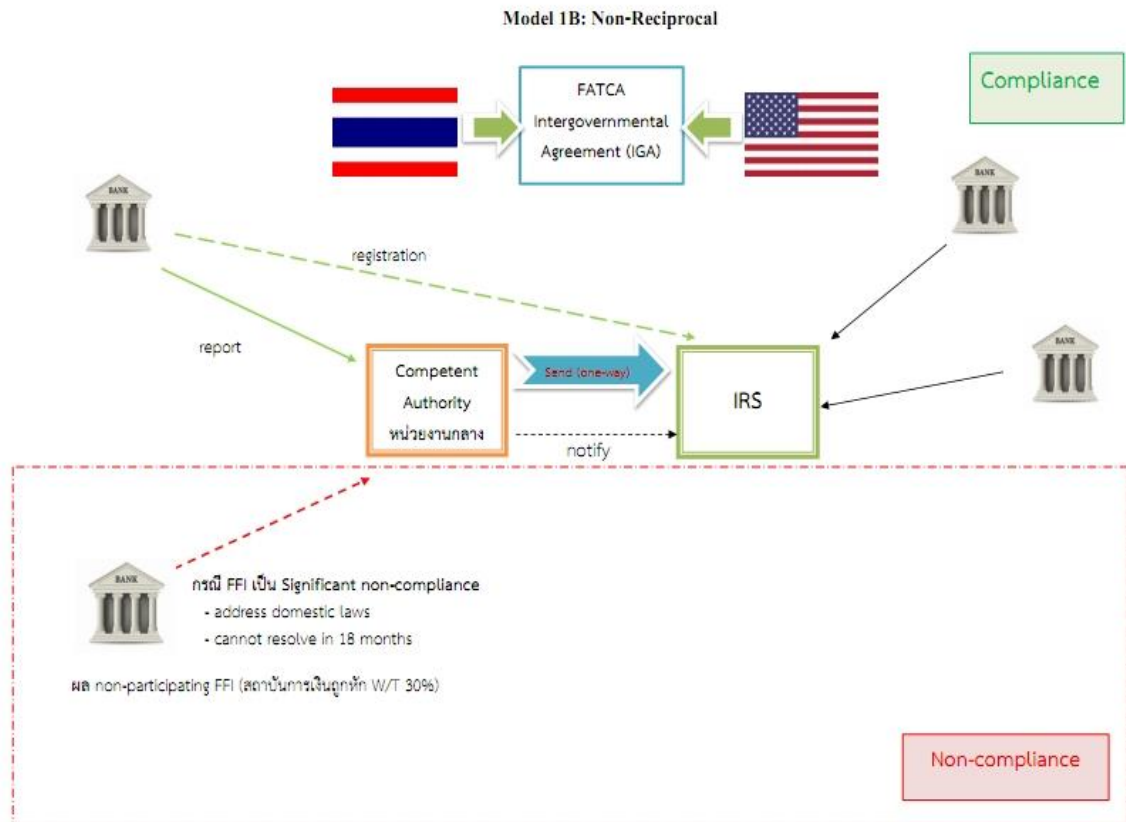
แผนผังที่ 1 แสดงรูปแบบความตกลงแบบ Model 1A

ข) Non-Reciprocal Version of Model Agreement (Model 1B) หรือรูปแบบการจัดส่งข้อมูลไม่ต่างตอบแทน คือ รูปแบบการจัดส่งข้อมูลให้สหรัฐฯ ฝ่ายเดียว กล่าวคือ ในทางปฏิบัติ Model 1B มีรายละเอียดในทางปฏิบัติไม่แตกต่างไปจาก Model 1A เว้นเสียแต่ว่า การจัดส่งข้อมูลนั้น ประเทศคู่สัญญากับสหรัฐฯ จะเป็นผู้ส่งข้อมูลบัญชีทางการเงินของบุคคลสหรัฐฯ ให้กับสรรพากรของสหรัฐฯ ฝ่ายเดียว โดยสหรัฐฯ ไม่มีหน้าที่ต้องจัดส่งข้อมูลทางบัญชีของบุคคลของประเทศคู่สัญญาตอบแทนกลับมา ดังนั้น การทำความตกลงในลักษณะไม่ต่างตอบแทนเช่นนี้ จึงไม่เป็นที่นิยมในการเข้าทำความตกลง FATCA กับสหรัฐฯ โดยในปัจจุบัน¹⁶ ยังไม่พบประเทศที่เข้าทำความตกลงในรูปแบบ Model 1B กับสหรัฐฯ

¹⁶ ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2558

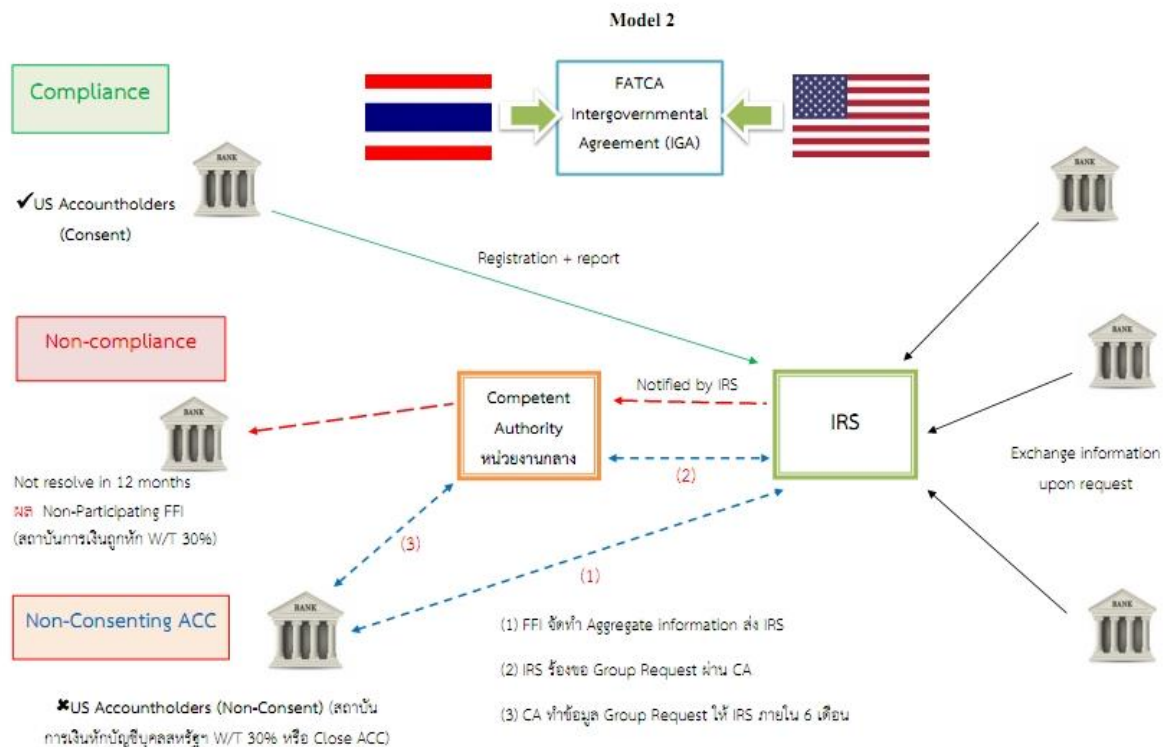
แผนผังที่ 2 แสดงรูปแบบความตกลงแบบ Model 1B

ก) Model 2 Agreement (Model 2) คือ รูปแบบการจัดทำความตกลง FATCA ที่สหรัฐฯ ได้เพิ่มขึ้นมาใหม่ในปี 2555 โดยรูปแบบ Model 2 นั้น หน่วยงานกลางไม่ต้องแบกรับภาระหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลจากสถาบันการเงินเพื่อจัดส่งให้กับสรรพากรของสหรัฐฯ ซึ่งสถาบันการเงินตามความตกลงนี้มีหน้าที่ทั้งลงทะเบียนและจัดส่งข้อมูลตรงให้กับสรรพากรของสหรัฐฯ

อย่างไรก็ดี หากสหรัฐฯ ตรวจพบสถาบันการเงินที่ไม่ปฏิบัติตาม FATCA หรือ Non-compliance สถาบันการเงินรายดังกล่าวต้องแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องภายใน 12 เดือน และในกรณีที่ตรวจพบบัญชีบุคคลสหรัฐฯ ที่ไม่ยินยอมให้เปิดเผยและจัดส่งข้อมูล (Non-consenting US Account holders) หน่วยงานกลางจะเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบและจัดส่งข้อมูลตามที่สรรพากรของสหรัฐฯ ร้องขอ หรืออาจทำในลักษณะ Group Request (ร้องขอข้อมูลแบบหมู่) ก็ได้ หากมีการตรวจพบหลายราย โดยจะต้องส่งข้อมูลดังกล่าวให้สรรพากรของสหรัฐฯ ภายใน 6 เดือน

แผนผังที่ 3 แสดงรูปแบบความตกลงแบบ Model 2

ในกรณีที่รัฐไม่ได้เข้าร่วมทำความตกลง สถาบันการเงินเองสามารถเข้าทำความตกลงกับสหรัฐฯ ได้โดยตรง โดยกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ได้เปิดให้มีการลงทะเบียนออนไลน์เพื่อเข้าทำสัญญา FATCA ตั้งแต่ปี 2556 โดยการลงทะเบียนดังกล่าว สถาบันการเงินที่อยู่ในประเทศที่ไม่ได้ทำความตกลงระหว่างรัฐฯ สามารถได้รับเลขประจำตัว GIIN (Global Intermediary Identification Number) เช่นเดียวกันกับประเทศที่มีความตกลงระหว่างรัฐกับสหรัฐฯ

โดยในกรณีที่สถาบันการเงินเข้าทำสัญญาโดยตรงกับกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ การปฏิบัติตามความตกลง FATCA ทั้งหมดจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของกฎหมายภายในของสหรัฐฯ ในกรณีนี้ รัฐบาลของประเทศไทยไม่มีความจำเป็นต้องออกกฎหมายเพื่ออนุวัติการตามความตกลง FATCA เพราะเป็นการทำสัญญาของฝ่ายเอกชน อย่างไรก็ตาม ข้อกังวลของการเข้าทำสัญญาของฝ่ายเอกชนโดยไม่ผ่านความตกลงระหว่างรัฐนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาข้อขัดขัดของกฎหมายที่กำกับดูแลสถาบันการเงินและกฎหมายที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล กล่าวคือ กฎหมายดังกล่าวไม่ได้เปิดช่องให้สถาบันการเงินสามารถเปิดเผยและส่งข้อมูลไปยังหน่วยงานในต่างประเทศได้ ในส่วนของกฎหมายที่ห้ามการเปิดเผยข้อมูลของสถาบันการเงิน เช่น พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 กำหนดให้สถาบันการเงินต้องรักษาข้อมูลของลูกค้าเป็นความลับ (มาตรา 154) หรือหากเป็นกรณีของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ หรือ SFI การห้ามการเปิดเผยข้อมูลย่อมเป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่กำหนดห้ามหน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐ

แห่งอื่นได้หากปราศจากความยินยอม (มาตรา 24) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติจัดตั้งของสถาบันการเงิน เฉพาะกิจบางแห่งอาจมีข้อกำหนดห้ามเปิดเผยข้อมูล เช่น พระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 (มาตรา 46) เป็นต้น (รายละเอียดในเรื่องดังกล่าวปรากฏในบทที่ 4)

ดังนั้น ในกรณีเช่นนี้สถาบันการเงินแต่ละรายอาจต้องขอความยินยอมจากเจ้าของบัญชีเป็นกรณี ๆ ในลักษณะหนังสือขอความยินยอม (Letter of Consent) แต่ขอความยินยอมดังกล่าวย่อมส่งผลให้สถาบันการเงินมีความเสี่ยงในการถูกฟ้องร้องตามกฎหมายจัดตั้งและกฎหมายที่กำหนดห้ามมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลตามที่ได้อ้างมาในข้างต้น ประกอบกับเจ้าของบัญชียังสามารถฟ้องร้องสถาบันการเงินเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนในฐานะละเมิดตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ เนื่องจากมาตรา 420 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติในลักษณะกว้าง เพื่อให้เกิดการตีความที่ครอบคลุมความผิดในหลายลักษณะ โดยถ้อยคำของกฎหมายได้กล่าวว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลของสถาบันการเงิน โดยที่กฎหมายที่กำหนดกับดูแลสถาบันการเงินไม่อนุญาตให้กระทำการ จึงอาจเข้าข่ายเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายอันส่งผลให้เจ้าของบัญชีได้รับความเสียหายในด้านสิทธิและเสรีภาพได้

จากข้อติดขัดด้านกฎหมายภายในหลายประเทศที่เข้าทำความตกลง FATCA กับสหรัฐฯ รวมถึงประเทศไทยจึงนิยมทำความตกลง FATCA กับสหรัฐฯ ในรูปแบบความตกลงระหว่างรัฐ หรือ FATCA IGA โดยในปัจจุบันความตกลงร่วมกันระหว่างรัฐมีประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจเข้าทำความตกลงแล้วจำนวน 112 ประเทศ¹⁷ โดยสหรัฐฯ ได้จัดแบ่งประเทศเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ ประเทศที่ได้ลงนามแล้วจำนวน 57 ประเทศ และที่รอลงนามความตกลงแต่ได้มีการเจรจาในสาระสำคัญของสัญญาแล้วจำนวน 44 ประเทศ ทั้งนี้ ประเทศส่วนใหญ่ได้เข้าทำความตกลง FATCA ในรูปแบบ Reciprocal Version of Model Agreement (Model 1A) ซึ่งรวมแล้วจำนวน 98 ประเทศ และรูปแบบ Model 2 Agreement (Model 2) จำนวน 14 ประเทศ โดยไม่มีประเทศใดเลยเลือกทำความตกลงในรูปแบบการจัดส่งข้อมูลแบบไม่ต่างตอบแทน หรือ Non-Reciprocal Version of Model Agreement (Model 1B) (รายละเอียดปรากฏตามตาราง)

ตารางที่ 1 รายชื่อประเทศที่มีความตกลง FATCA

รายชื่อประเทศ	ประเภทรูปแบบความตกลง				
	Model 1A (ลงนามแล้ว)	Model 1A (รอลงนาม)	Model 1B	Model 2 (ลงนามแล้ว)	Model 2 (รอลงนาม)
Algeria (6-30-2014)		✓			
Angola (11-30-2014)		✓			
Anguilla (6-30-2014)		✓			
Antigua and Barbuda (6-3-2014)		✓			

¹⁷ <http://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Pages/FATCA-Archive.aspx> ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2558

รายชื่อประเทศ	ประเภทรูปแบบความตกลง				
	Model 1A (ลงนามแล้ว)	Model 1A (รอลงนาม)	Model 1B	Model 2 (ลงนามแล้ว)	Model 2 (รอลงนาม)
Armenia (5-8-2014)					✓
Australia (4-28-2014)	✓				
Austria (4-29-2014)				✓	
Azerbaijan (5-16-2014)		✓			
Bahamas (11-3-2014)	✓				
Bahrain (6-30-2014)		✓			
Barbados (11-17-2014)	✓				
Belarus (3-18-2015)	✓				
Belgium (4-23-2014)	✓				
Bermuda (12-19-2013)				✓	
Brazil (9-23-2014)	✓				
British Virgin Islands (6-30-2014)	✓				
Bulgaria (12-5-2014)	✓				
Cabo Verde (6-30-2014)		✓			
Cambodia (11-30-2014)		✓			
Canada (2-5-2014)	✓				
Cayman Islands (11-29-2013)	✓				
Chile (3-5-2014)				✓	
China (6-26-2014)		✓			
Colombia (4-23-2014)		✓			
Costa Rica (11-26-2013)	✓				
Croatia (3-20-2015)	✓				
Curaçao (12-16-2014)	✓				
Cyprus (12-2-2014)	✓				
Czech Republic (8-4-2014)	✓				
Denmark (11-19-2012)	✓				
Dominica (6-19-2014)		✓			
Dominican Republic (6-30-2014)		✓			
Estonia (4-11-2014)	✓				
Finland (3-5-2014)	✓				

รายชื่อประเทศ	ประเภทรูปแบบความตกลง				
	Model 1A (ลงนามแล้ว)	Model 1A (รอลงนาม)	Model 1B	Model 2 (ลงนามแล้ว)	Model 2 (รอลงนาม)
France (11-14-2013)	✓				
Georgia (6-12-201)		✓			
Germany (5-31-2013)	✓				
Gibraltar (5-8-2014)	✓				
Greece (11-30-2014)		✓			
Greenland (6-29-2014)		✓			
Grenada (6-16-2014)		✓			
Guernsey (12-13-2013)	✓				
Guyana (6-24-2014)		✓			
Haiti (6-30-2014)		✓			
Holy See (11-30-2014)		✓			
Honduras (3-31-2014)	✓				
<i>Hong Kong (11-13-2014)</i>				✓	
Hungary (2-4-2014)	✓				
Iceland (11-30-2014)		✓			
India (4-11-2014)		✓			
Indonesia (5-4-2014)		✓			
<i>Iraq (6-30-2014)</i>					✓
Ireland (1-23-2013)	✓				
Isle of Man (12-13-2013)	✓				
Israel (6-30-2014)	✓				
Italy (1-10-2014)	✓				
Jamaica (5-1-2014)	✓				
<i>Japan (6-11-2013)</i>				✓	
Jersey (12-13-2013)	✓				
Kazakhstan (11-30-2014)		✓			
Kosovo (2-26-2015)	✓				
Kuwait (5-1-2014)		✓			
Latvia (6-27-2014)	✓				
Liechtenstein (5-19-2014)	✓				

รายชื่อประเทศ	ประเภทรูปแบบความตกลง				
	Model 1A (ลงนามแล้ว)	Model 1A (รอลงนาม)	Model 1B	Model 2 (ลงนามแล้ว)	Model 2 (รอลงนาม)
Lithuania (8-26-2014)	✓				
Luxembourg (3-28-2014)	✓				
<i>Macao (11-30-2014)</i>					✓
Malaysia (6-30-2014)		✓			
Malta (12-16-2013)	✓				
Mauritius (12-27-2013)	✓				
Mexico (4-9-2014)	✓				
<i>Moldova (11-26-2014)</i>				✓	
Montenegro (6-30-2014)		✓			
Montserrat (11-30-2014)		✓			
Netherlands (12-18-2013)	✓				
New Zealand (6-12-2014)	✓				
<i>Nicaragua (6-30-2014)</i>					✓
Norway (4-15-2013)	✓				
Panama (5-1-2014)		✓			
<i>Paraguay (6-6-2014)</i>					✓
Peru (5-1-2014)		✓			
Philippines (11-30-2014)		✓			
Poland (10-7-2014)	✓				
Portugal (4-2-2014)		✓			
Qatar (1-7-2015)	✓				
Romania (4-2-2014)		✓			
<i>San Marino (6-30-2014)</i>					✓
Saudi Arabia (6-24-2014)		✓			
Serbia (6-30-2014)		✓			
Seychelles (5-28-2014)		✓			
Singapore (12-9-2014)	✓				
Slovak Republic (4-11-2014)		✓			
Slovenia (6-2-2014)	✓				
South Africa (6-9-2014)	✓				

รายชื่อประเทศ	ประเภทรูปแบบความตกลง				
	Model 1A (ลงนามแล้ว)	Model 1A (รอลงนาม)	Model 1B	Model 2 (ลงนามแล้ว)	Model 2 (รอลงนาม)
South Korea (4-2-2014)		✓			
Spain (5-14-2013)	✓				
St. Kitts and Nevis (6-4-2014)		✓			
St. Lucia (6-12-2014)		✓			
St. Vincent and the Grenadines (6-2-2014)		✓			
Sweden (8-8-2014)	✓				
<i>Switzerland (2-14-2013)</i>				✓	
<i>Taiwan (6-23-2014)*</i>					✓
Thailand (6-24-2014)		✓			
Trinidad and Tobago (11-30-2014)		✓			
Tunisia (11-30-2014)		✓			
Turkey (6-3-2014)		✓			
Turkmenistan (6-3-2014)		✓			
Turks and Caicos Islands (12-1-2014)	✓				
Ukraine (6-26-2014)		✓			
United Arab Emirates (5-21-2014)		✓			
United Kingdom (9-12-2012)	✓				
Uzbekistan (4-3-2015)	✓				

สำหรับประเทศไทย กระทรวงการคลังได้แต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมการเพื่อรองรับการปฏิบัติตาม FATCA เพื่อศึกษารายละเอียดของกฎหมายและเสนอแนะขั้นตอนการเตรียมการสำหรับประเทศไทย ซึ่งคณะกรรมการฯ ประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และหน่วยงานกำกับดูแลสถาบันการเงินตาม ความหมายของกฎหมาย FATCA โดยคณะกรรมการฯ ได้มีมติเสนอแนะให้ประเทศไทยเข้าทำความตกลง FATCA กับสหรัฐฯ ในรูปแบบ Reciprocal Version of Model Agreement (Model 1A)

โดยที่ความตกลง FATCA เข้าข่ายเป็นหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่ต้องดำเนินการตาม มาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา กระทรวงการคลังจึงได้ดำเนินการเสนอร่างกรอบความตกลงดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติ เห็นชอบร่างกรอบการเจรจาความตกลงเพื่อความร่วมมือด้านภาษีอากรระหว่างประเทศและการปฏิบัติตาม Foreign Account Tax Compliance Act ระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยและรัฐบาลแห่งสหรัฐฯ (ความตกลง FATCA) เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2556

หลังจากที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว กระทรวงการคลังได้มีการดำเนินการต่าง ๆ ตามขั้นตอนที่ มาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนด กล่าวคือ ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกรอบการเจรจาความตกลง FATCA ได้จัดให้มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างกรอบการเจรจาดังกล่าวเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2556 ณ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานกำกับดูแลสถาบันการเงิน เช่น สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และธนาคารแห่งประเทศไทยรวม 58 ราย และมีผู้เข้าร่วมประชุมจากภาคเอกชนและบุคคลทั่วไปรวม 43 ราย รวมมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 101 ราย นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ของกระทรวงการคลังและสำนักงานเศรษฐกิจการคลังด้วย

หลังจากกระบวนการรับฟังความคิดเห็นได้สิ้นสุดลง คณะรัฐมนตรีได้รายงานผลการจัดรับฟังความคิดเห็นและเสนอรัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบร่างกรอบความตกลง FATCA รวมถึงแต่งตั้งผู้แทนเข้าร่วมการเจรจา กับกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ 2 ถึง 6 มิถุนายน 2557 ซึ่งผลสำเร็จของการเจรจา คือ ผู้แทนของรัฐบาลทั้งสองฝ่ายได้ลงนามย่อ (Initial) ในร่างความตกลง FATCA เพื่อรับรองความถูกต้องของร่างความตกลง FATCA เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2557 โดยในลำดับต่อมาได้มีการเสนอร่างความตกลง FATCA ฉบับภาษาอังกฤษและคำแปลร่างความตกลง FATCA ฉบับภาษาไทยเพื่อให้คณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนจัดให้มีการลงนามในหนังสือสัญญาตามความในมาตรา 23 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้ลงมติให้ความเห็นชอบในการลงนามร่างความตกลง FATCA เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2557 และสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2557

อย่างไรก็ดี ร่างความตกลง FATCA ยังไม่ได้มีการลงนาม เนื่องจากทางสหรัฐฯ ได้แจ้งข้อพิจารณาขอแก้ไขคำแปลฉบับภาษาไทยโดยขอแก้ไขข้อความบางส่วน และขอขยายเวลาสิ้นสุดของสัญญา¹⁸

2.5สาระสำคัญของความตกลง FATCA

การจัดทำความตกลง FATCA ระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐฯ นั้น ประเทศไทยได้เลือกทำความตกลง FATCA ในรูปแบบ Reciprocal Version of Model Agreement (Model 1A) โดยความตกลงมีสาระสำคัญดังนี้

2.5.1 นิยามสถาบันการเงิน

เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีตามความตกลง FATCA ได้กำหนดนิยามของคำว่า “สถาบันการเงิน” หรือ “Financial Institution” ไว้ในข้อ 1 (g) หมายถึง สถาบันผู้รับฝากหลักทรัพย์ สถาบันที่รับฝากเงิน

¹⁸ ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2558

นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุน หรือบริษัทประกันภัยที่กำหนด ซึ่งจากคำนิยามของสถาบันการเงินดังกล่าวอาจแบ่งประเภทของสถาบันการเงินออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

2.5.1.1 สถาบันการเงินที่ต้องรายงานข้อมูล

โดยหลักแล้วสถาบันการเงินต่าง ๆ มีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลตามที่ความตกลงกำหนดจากคำนิยามในข้อ 1 (g) ของความตกลง FATCA จะเห็นได้ว่า คำว่า “สถาบันการเงิน” มีความหมายกว้างซึ่งเมื่อพิจารณาตามประเภทของธุรกิจแล้วสามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

(1) ประเภทที่มีการรับเงินฝาก (Depository Institution) ตามข้อ 1 (i) ของความตกลง FATCA ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “สถาบันที่รับฝากเงิน” หรือ “Depository Institution” ไว้ หมายถึง สถาบันที่มีลักษณะในการดำเนินการรับฝากเงินเป็นทางค้าปกติของธุรกิจธนาคารหรือธุรกิจประเภทอื่นที่มีลักษณะการประกอบกิจการที่เกี่ยวกับการดูแลรับฝากเงิน

(2) ประเภทที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุน (Custodian and Investment Entity) การประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนนั้นอาจแยกพิจารณาได้เป็น 2 กรณี คือ

1) “สถาบันผู้รับฝากทรัพย์สิน” หรือ “Custodial Institution” ตามข้อ 1 (h) ของความตกลง FATCA หมายถึง สถาบันที่ครองทรัพย์สินทางการเงินหรือผู้ที่ทำธุรกิจอื่น โดยในสาระสำคัญของการประกอบธุรกิจมีการดำเนินการในรูปแบบการเปิดบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในตราสารหรือสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial Assets)

2) “นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุน” หรือ “Investment Entity” ตามข้อ 1 (j) ของความตกลง FATCA หมายถึง สถาบันที่มีการดำเนินการประกอบธุรกิจหลักที่เกี่ยวกับการจัดการการลงทุน หรือการลงทุนใหม่ (reinvestment) หรือซื้อขายหลักทรัพย์ (security) หรือประกอบการในลักษณะใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลกำไรในอนาคต ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Options and Future or Forward Contracts) ในหลักทรัพย์หรือสินค้าโภคภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ หรือสัญญาที่ว่าด้วยผลกำไร ดอกผล หรือผลประโยชน์ประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์เพื่อการลงทุนหรือจากผลประโยชน์ของหุ้นส่วนแต่ละรายตามสัญญาหุ้นส่วน (Partnership Interests)

(3) กลุ่มธุรกิจประกันภัยบางประเภท (Specified Insurance Company) ตามข้อ 1 (k) ของความตกลง FATCA ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “สถาบันที่ประกอบธุรกิจประกันภัยในลักษณะที่ให้ ความคุ้มครองในรูปแบบมูลค่าเงินสด (Cash Value Insurance) หรือมีการชดเชยใด ๆ ในรูปแบบเงินสด หรือให้การประกันภัยพ่วงการลงทุน โดยไม่รวมถึงการประกันความเสี่ยงประเภทต่าง ๆ

2.5.1.2 สถาบันการเงินที่ได้รับยกเว้นหรือผ่อนผัน

ตามที่กล่าวมาแล้วว่า กฎหมาย FATCA กำหนดหน้าที่ให้สถาบันการเงินต่าง ๆ ต้อง รายงานข้อมูล อย่างไรก็ดี ตามความตกลง FATCA ได้กำหนดยกเว้นให้สถาบันการเงินดังต่อไปนี้ ได้รับยกเว้นไม่ต้องรายงาน

(1) สถาบันการเงินและกองทุนที่ได้รับยกเว้น (Exempt Beneficial Owner)

1) ประเภทของสถาบันการเงินที่ได้รับการยกเว้น

ความตกลง FATCA ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ในข้อ 1 ของ Annex II ของ

ความตกลง FATCA กำหนดให้ถือว่านิติบุคคลดังต่อไปนี้เป็นสถาบันการเงินที่ไม่ต้องรายงานข้อมูล ได้แก่

1.1) หน่วยงานของรัฐ ได้แก่ รัฐบาลต่างประเทศ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (เพื่อหลีกเลี่ยงความไม่ชัดเจน ให้มีความหมายรวมถึง หน่วยงานระดับรัฐ จังหวัด เขต หรือเทศบาล) หรือหน่วยที่รัฐเป็นเจ้าของทั้งหมด หรือหน่วยงานที่รัฐบาลต่างประเทศเป็นเจ้าของทั้งหมด หรือหน่วยงานระดับรองลงไปของหน่วยงานที่ได้กล่าวถึงมาแล้วหนึ่งหน่วยงานหรือมากกว่า (แต่ละหน่วยงานดังกล่าวเรียกว่า “หน่วยงานของรัฐบาลต่างประเทศ”) ทั้งนี้ หน่วยงานที่จัดอยู่ในประเภทนี้ แบ่งออกเป็น ส่วนหนึ่งส่วนใด หน่วยงานที่อยู่ภายใต้การควบคุม และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นของต่างประเทศ

1.1.1) ส่วนหนึ่งส่วนใดของรัฐบาลต่างประเทศ หมายถึง บุคคล หน่วย หน่วยงานราชการ สำนักงาน กองทุน หน่วยงานย่อยของรัฐ หรือหน่วยงานประเภทอื่น ที่ถูกกำหนดจากการจัดตั้งให้เป็นหน่วยงานราชการของต่างประเทศ รายได้สุทธิของหน่วยงานของรัฐจะต้องจ่ายเข้าบัญชีของหน่วยงานนั้นเองหรือเข้าในบัญชีอื่นของรัฐบาลต่างประเทศ โดยไม่มีการหักเงินให้เป็นประโยชน์แก่บุคคลเอกชน ส่วนหนึ่งส่วนใดของหน่วยของรัฐบาลนี้ไม่รวมถึงบุคคลธรรมดาใดที่มีอำนาจในการปกครองเจ้าหน้าที่ หรือผู้บริหารที่กระทำการในฐานะเอกชนหรือส่วนตัว

1.1.2) หน่วยที่อยู่ภายใต้การควบคุม หมายถึง หน่วยที่แยกออกต่างหากในทางโครงสร้างจากรัฐบาลต่างประเทศ หรือหน่วยที่มีการจัดตั้งเป็นหน่วยแยกต่างหากในทางกฎหมาย ดังนี้

ก) เป็นนิติบุคคลที่หน่วยงานของรัฐบาลต่างประเทศแห่งใดแห่งเดียวหรือหลายแห่งเป็นเจ้าของทั้งหมดและมีอำนาจควบคุมโดยตรงหรือผ่านหน่วยงานที่ถูกกำกับโดยหน่วยของรัฐบาลต่างประเทศแห่งเดียวหรือหลายแห่ง

ข) เป็นนิติบุคคลที่รายได้สุทธิจะจ่ายเข้าบัญชีของหน่วยนั้นเองหรือในบัญชีของหน่วยของรัฐบาลต่างประเทศแห่งใดแห่งเดียวหรือหลายแห่ง โดยไม่มีการหักเงินให้เป็นประโยชน์แก่บุคคลเอกชน และ

ค) เป็นนิติบุคคลที่สินทรัพย์จะตกเป็นของรัฐบาลต่างประเทศแห่งเดียวหรือหลายแห่งเมื่อมีการยุบเลิก

1.1.3) ในกรณีที่เอกชนได้รับผลประโยชน์จากโครงการของรัฐในฐานะผู้ได้รับผลประโยชน์ที่กำหนดไว้ และการดำเนินงานโครงการของรัฐดังกล่าวนี้มีลักษณะเป็นการให้สวัสดิการในทางสาธารณะทั่วไปหรือเกี่ยวข้องกับการบริหารรัฐกิจของรัฐบาล ไม่นับว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นเงินได้ที่ตกเป็นผลประโยชน์ของเอกชน อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่รายได้นั้นมาจากการใช้หน่วยของรัฐในการดำเนินการในเชิงพาณิชย์ อาทิ การประกอบธุรกิจเชิงธนาคารพาณิชย์ที่ให้บริการทางการเงินแก่เอกชนจะไม่เข้าข่ายเป็นรายได้ที่ไม่นับเป็นเงินได้ที่ตกเป็นประโยชน์ของเอกชนตามข้อนี้

1.2) องค์การระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ หรือหน่วยงานที่องค์กรระหว่างประเทศเป็นเจ้าของทั้งหมด หรือหน่วยงานย่อยขององค์การระหว่างประเทศดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ องค์การระหว่างประเทศในกลุ่มนี้ รวมถึง องค์การระหว่างรัฐ (Intergovernmental Organization) (และรวมถึง องค์การระหว่างประเทศเหนือรัฐ (Supranational Organization)) ซึ่ง (1) เกิดจากการรวมกันของรัฐบาลที่

ไม่ใช่รัฐบาลสหรัฐฯ (2) มีความตกลงว่าด้วยสำนักงานใหญ่ขององค์การระหว่างประเทศที่มีผลบังคับใช้กับรัฐบาลของต่างประเทศ (3) ไม่มีการหักเงินได้ขององค์กรดังกล่าวให้เป็นผลประโยชน์แก่บุคคลเอกชน

1.3) ธนาคารกลาง หน่วยงานที่ถูกกำหนดโดยผลของกฎหมายหรือการอนุมัติของรัฐบาลให้เป็นผู้มีอำนาจนอกเหนือจากรัฐบาลต่างประเทศ ในการออกตราสารเพื่อใช้หมุนเวียนเป็นเงินตรา ทั้งนี้ หน่วยงานดังกล่าวอาจรวมถึงหน่วยงานย่อยที่แยกตัวออกมาจากรัฐบาลต่างประเทศ ซึ่งรัฐบาลต่างประเทศอาจเป็นเจ้าของทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน

2) ประเภทของกองทุนที่ได้รับการยกเว้น

ความตกลง FATCA ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ในข้อ 2 ของ Annex II โดยกำหนดให้ถือว่านิติบุคคลดังต่อไปนี้เป็นสถาบันการเงินต่างประเทศที่ไม่ต้องรายงานข้อมูล ได้แก่

2.1) กองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพที่มีคุณสมบัติตามสนธิสัญญา กองทุนที่จัดตั้งขึ้นในต่างประเทศที่มีสิทธิได้รับประโยชน์ตามสนธิสัญญาภาษีเงินได้ระหว่างรัฐบาลต่างประเทศและรัฐบาลสหรัฐฯ ในฐานะผู้มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศที่มีคุณสมบัติครบตามหลักเกณฑ์เรื่องการได้รับประโยชน์ในข้อจำกัดที่บังคับใช้ ในรายได้ที่เกิดขึ้นจากแหล่งเงินได้ในสหรัฐฯ (หรืออาจมีสิทธิที่จะได้รับประโยชน์ดังกล่าวหากมีรายได้ในลักษณะเดียวกัน) และกองทุนดังกล่าวดำเนินการเป็นกองทุนที่ทำหน้าที่บริหารจัดการหรือการจ่ายเงินบำนาญหรือเบี้ยเลี้ยงชีพเป็นหลัก

2.2) กองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพวงกว้าง กองทุนที่จัดตั้งขึ้นในต่างประเทศที่จ่ายผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการเกษียณอายุ ความพิการ หรือความตาย หรืออย่างใดอย่างหนึ่งรวมกันให้กับผู้รับผลประโยชน์ที่เป็นลูกจ้างหรืออดีตลูกจ้าง (หรือบุคคลที่ถูกจ้างได้ระบุให้เป็นเจ้าของผลประโยชน์) ของนายจ้างรายใดรายหนึ่งหรือหลายรายเพื่อเป็นสวัสดิการ โดยกองทุนดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

2.2.1) ไม่มีเจ้าของผลประโยชน์คนใดคนหนึ่งคนใดซึ่งมีสิทธิเหนือสินทรัพย์ของกองทุนมากกว่าร้อยละ 5 ของสินทรัพย์ทั้งหมด

2.2.2) เป็นกองทุนที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ และมีการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับผู้ได้รับผลประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านภาษีของรัฐบาลของต่างประเทศเป็นรายปี และ

2.2.3) มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

ก) เงินได้ที่เกิดขึ้นจากการลงทุนในกองทุนได้รับการยกเว้นภาษีตามกฎหมายของต่างประเทศ เนื่องจากการมีสถานะเป็นกองทุนบำเหน็จบำนาญหรือกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพื่อการเกษียณอายุ

ข) กองทุนที่ได้รับเงินอุดหนุนอย่างน้อยร้อยละ 50 จากนายจ้างผู้สมทบ (นอกเหนือจากการได้รับโอนสินทรัพย์จากกองทุนอื่นที่กำหนดในข้อ ก) ถึง ง) ของส่วนนี้ หรือจากบัญชีเบี้ยเลี้ยงชีพหรือบัญชีบำเหน็จบำนาญที่กำหนดในส่วนที่ 5 อนุ ก (1) ของ Annex II ของความตกลง FATCA

ค) การจ่ายเงินหรือการถอนเงินจากกองทุนจะกระทำได้นเฉพาะเหตุแห่งการเกษียณอายุ ความพิการ หรือความตาย (ยกเว้นกรณีที่เป็นกรณีการโอนเงินสมทบไปยังกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพอื่นตามที่กำหนดในข้อ ก) ถึง ง) ของส่วนนี้ หรือบัญชีเบี่ยเลี้ยงชีพหรือบัญชีบำเหน็จบำนาญที่กำหนดในส่วนที่ 5 อนุ ก (1) ของ Annex II) หรือในกรณีที่มีการอนุญาตให้จ่ายเงินหรือถอนเงินจากกองทุนก่อนที่จะมีเหตุตามที่กำหนดไว้โดยจะต้องมีค่าปรับที่หักออกจากเงินสมทบหรือมีบทลงโทษอย่างอื่น หรือ

ง) เงินสมทบที่ถูกจ้างจ่ายเข้ากองทุน (เงินสมทบอื่นใดนอกเหนือจากเงินสมทบที่กำหนดอนุญาตให้จ่ายทดแทนได้) ถูกจำกัดเป็นสัดส่วนตามอัตราเงินได้ที่ถูกจ้างได้รับ หรือไม่เกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อปี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในการคำนวณผลรวมยอดเงินในบัญชีและการแปลงสกุลเงินตราตาม Annex I ของความตกลง FATCA

2.3) กองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพวงแคบ กองทุนที่จัดตั้งขึ้นในต่างประเทศที่จ่ายผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการเกษียณอายุ ความพิการ หรือความตาย หรืออย่างใดอย่างหนึ่งรวมกันให้กับผู้รับผลประโยชน์ที่เป็นลูกจ้างหรืออดีตลูกจ้าง (หรือนบุคคลที่ถูกจ้างได้ระบุให้เป็นเจ้าของผลประโยชน์) ของนายจ้างรายใดรายหนึ่งหรือหลายรายเพื่อเป็นสวัสดิการ โดยกองทุนดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

2.3.1) เป็นกองทุนที่มีสมาชิกไม่เกิน 50 คน

2.3.2) เป็นกองทุนที่จ่ายสมทบทุนโดยนายจ้างรายหนึ่งหรือหลายรายซึ่งไม่ใช่นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุน หรือนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางอ้อมเป็นรายได้หลัก

2.3.3) เงินสมทบที่ถูกจ้างและนายจ้างจ่ายเข้ากองทุน (นอกเหนือจากการโอนสินทรัพย์จากกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพที่มีคุณสมบัติตามสนธิสัญญาตามที่กำหนดในวรรค ก ของส่วนนี้ หรือบัญชีเบี่ยเลี้ยงชีพหรือบัญชีบำเหน็จบำนาญที่กำหนดในส่วนที่ 5 อนุ ก (1) ของ Annex II) ถูกจำกัดเป็นสัดส่วนตามอัตราเงินได้และค่าตอบแทนที่ถูกจ้างได้รับ

2.3.4) สมาชิกที่ไม่ใช่ผู้มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ไม่มีสิทธิในสินทรัพย์ของกองทุนมากกว่าร้อยละ 20 ของสินทรัพย์ทั้งหมด และ

2.3.5) เป็นกองทุนที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ และมีการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับผู้ได้รับผลประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านการภาษีของรัฐบาลต่างประเทศ

2.4) กองทุนบำเหน็จบำนาญของเจ้าของผลประโยชน์ที่ได้รับการยกเว้น กองทุนที่จัดตั้งขึ้นในต่างประเทศ โดยเจ้าของผลประโยชน์ที่ได้รับการยกเว้นเพื่อจ่ายผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการเกษียณอายุ ความพิการ หรือความตาย ให้กับผู้ได้รับประโยชน์ หรือสมาชิกที่เป็นลูกจ้างหรือที่เคยเป็นลูกจ้างของผู้ได้รับผลประโยชน์ที่ได้รับการยกเว้น (หรือนบุคคลที่ถูกจ้างได้ระบุให้เป็นผู้รับผลประโยชน์) และให้รวมถึงบุคคลที่ไม่ได้เป็นลูกจ้างปัจจุบัน หรือที่เคยเป็นลูกจ้าง หากผลประโยชน์นั้นเป็นการให้เพื่อการตอบแทนในการทำงานให้กับเจ้าของผลประโยชน์ที่ได้รับการยกเว้น

2.5) นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนที่เจ้าของผลประโยชน์ที่ได้รับการยกเว้นเป็นเจ้าของทั้งหมด หมายถึง นิติบุคคลที่เป็นสถาบันการเงินต่างประเทศ เพราะว่ามีลักษณะเป็น

นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุน ซึ่งผู้ถือตราสารทุนโดยตรงแต่ละรายของนิติบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าของผลประโยชน์ที่ได้รับการยกเว้น และผู้ถือตราสารหนี้โดยตรงแต่ละรายของนิติบุคคลดังกล่าวเป็นสถาบันที่รับเงินฝาก (อันเนื่องมาจากสินเชื่อที่ให้กับสถาบันการเงินนี้) หรือเป็นเจ้าของผลประโยชน์ที่ได้รับการยกเว้น

2.6) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพต่างประเทศ หมายถึง กองทุนสำรองเลี้ยงชีพที่จัดตั้งขึ้นในต่างประเทศที่จ่ายผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการเกษียณอายุ ความพิการ หรือความตาย หรือหลายวัตถุประสงค์รวมกันให้กับผู้ได้รับผลประโยชน์ที่เป็นลูกจ้างปัจจุบันหรือที่เคยเป็นลูกจ้าง (หรือนบุคคลที่ลูกจ้างได้รับให้เป็นผู้รับของผลประโยชน์) ของนายจ้างรายใดรายหนึ่งหรือหลายรายเพื่อเป็นผลประโยชน์ตอบแทนในการทำงาน โดยกองทุนดังกล่าวต้อง

2.6.1) ไม่มีเจ้าของผลประโยชน์คนใดคนหนึ่งคนใดซึ่งมีสิทธิเหนือสินทรัพย์ของกองทุนมากกว่าร้อยละ 5 ของสินทรัพย์ทั้งหมด

2.6.2) เป็นกองทุนที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ และมีการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับผู้ได้รับผลประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านภาษีของรัฐบาลของต่างประเทศ และ

2.6.3) มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

ก) เงินได้ที่เกิดขึ้นจากการลงทุนในกองทุนได้รับการยกเว้นภาษีตามกฎหมายต่างประเทศ เนื่องจากการมีสถานะเป็นกองทุนบำเหน็จบำนาญหรือกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพื่อการเกษียณอายุ

ข) กองทุนที่ได้รับเงินอุดหนุนอย่างน้อยร้อยละ 50 จากนายจ้างผู้สมทบ (นอกเหนือจากการได้รับโอนสินทรัพย์จากกองทุนอื่นที่กำหนดในวรรค ก ถึง ง ของส่วนนี้ หรือจากบัญชีเบี่ยเลี้ยงชีพหรือบัญชีบำเหน็จบำนาญที่กำหนดในส่วนที่ 5 อนุ ก (1) ของ Annex II)

ค) การจ่ายเงินหรือการถอนเงินจากกองทุนจะกระทำได้เฉพาะเหตุแห่งการเกษียณอายุ ความพิการ หรือความตาย (ยกเว้นกรณีที่เป็นกรณีการโอนเงินสมทบไปยังกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพอื่นตามที่กำหนดในวรรค ก ถึง ง ของส่วนนี้ หรือบัญชีเบี่ยเลี้ยงชีพหรือบัญชีบำเหน็จบำนาญที่กำหนดในส่วนที่ 5 อนุ ก (1) ของ Annex II) หรือในกรณีที่มีการอนุญาตให้จ่ายเงินหรือถอนเงินจากกองทุนก่อนที่จะมีเหตุที่กำหนดไว้จะต้องมีค่าปรับที่หักออกจากเงินสมทบหรือมีบทลงโทษอื่น หรือ

ง) เงินสมทบที่ลูกจ้างจ่ายเข้ากองทุน (เงินสมทบอื่นใดนอกเหนือจากเงินสมทบที่กำหนดอนุญาตให้จ่ายทดแทนได้) ถูกจำกัดเป็นสัดส่วนตามอัตราเงินได้ที่ลูกจ้างได้รับหรือไม่เกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อปี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในการคำนวณผลรวมยอดเงินในบัญชีและการแปลงสกุลเงินตราตาม Annex I

2.7) กองทุนการออมแห่งชาติ หมายถึง กองทุนการออมแห่งชาติที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายในต่างประเทศ ที่จ่ายผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการเกษียณ ความพิการ หรือความตาย หรือหลายวัตถุประสงค์รวมกัน โดยเป็นการให้ผลประโยชน์แก่ผู้ได้รับผลประโยชน์ ซึ่งกองทุนจะต้อง

2.7.1) ไม่มีเจ้าของผลประโยชน์คนใดคนหนึ่งคนใดซึ่งมีสิทธิเหนือสินทรัพย์ของกองทุนมากกว่าร้อยละ 5 ของสินทรัพย์ทั้งหมด

2.7.2) เป็นกองทุนที่เป็นของรัฐ และมีการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับผู้ได้รับผลประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านภาษีของรัฐบาลของต่างประเทศ และ

2.7.3) มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

ก) เงินได้ที่เกิดขึ้นจากการลงทุนในกองทุนได้รับการยกเว้นภาษีตามกฎหมายของต่างประเทศ เนื่องจากการมีสถานะเป็นกองทุนบำเหน็จบำนาญหรือกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพื่อการเกษียณอายุ

ข) กองทุนที่ได้รับเงินอุดหนุนอย่างน้อยร้อยละ 50 จากนายจ้างผู้สมทบ (นอกเหนือจากการได้รับโอนสินทรัพย์จากกองทุนอื่นที่กำหนดในวรรค ก ถึง ง ของส่วนนี้ หรือจากบัญชีเบี่ยเลี้ยงชีพหรือบัญชีบำเหน็จบำนาญที่กำหนดในส่วนที่ 5 อนุ ก (1) ของ Annex II)

ค) การจ่ายเงินหรือการถอนเงินจากกองทุนจะกระทำได้เฉพาะเหตุแห่งการเกษียณอายุ ความพิการ หรือความตาย (ยกเว้นกรณีที่เป็นกรณีการโอนเงินสมทบไปยังกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพอื่นตามที่กำหนดในวรรค ก ถึง ง ของส่วนนี้ หรือบัญชีเบี่ยเลี้ยงชีพหรือบัญชีบำเหน็จบำนาญที่กำหนดในส่วนที่ 5 อนุ ก (1) ของ Annex II) หรือในกรณีที่มีการอนุญาตให้จ่ายเงินหรือถอนเงินจากกองทุนก่อนที่จะมีเหตุที่กำหนดไว้จะต้องมีค่าปรับที่หักออกจากเงินสมทบหรือมีบทลงโทษอื่น หรือ

ง) เงินสมทบที่ถูกจ้างจ่ายเข้ากองทุน (เงินสมทบอื่นใดนอกเหนือจากเงินสมทบที่กำหนดอนุญาตให้จ่ายทดแทนได้) ถูกจำกัดเป็นสัดส่วนตามอัตราเงินได้ที่ถูกจ้างได้รับหรือไม่เกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อปี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในการคำนวณผลรวมยอดเงินในบัญชีและการแปลงสกุลเงินตราตาม Annex I

(2) สถาบันการเงินที่ถือว่าปฏิบัติตาม FATCA แล้ว (Deemed – Compliant FI)

ตามข้อ 3 ของ Annex II กำหนดให้สถาบันการเงินดังต่อไปนี้ เป็นสถาบันการเงินต่างประเทศที่ไม่ต้องรายงานข้อมูล

1) สถาบันการเงินขนาดเล็ก (Small or Limited Scope FI)

1.1) สถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนในประเทศ (Local Client Base) หมายถึง สถาบันการเงินเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.1.1) สถาบันการเงินจะต้องได้รับใบอนุญาตและถูกกำกับดูแลในฐานะที่เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายของต่างประเทศ

1.1.2) สถาบันการเงินต้องไม่มีสถานที่ประกอบการที่เป็นหลักแหล่งนอกประเทศ เพื่อการนี้ สถานที่ประกอบการที่เป็นหลักแหล่งไม่รวมถึงสถานที่ที่ไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนรับรู้ และไม่รวมถึงสถานที่ที่สถาบันการเงินใช้เพื่อการบริหารและสนับสนุนในการรองรับการดำเนินงานของธุรกิจ

1.1.3) สถาบันการเงินต้องไม่ดำเนินการเชิญชวนลูกค้าหรือผู้ถือบัญชีที่อยู่นอกประเทศ เพื่อการนี้ สถาบันการเงินจะไม่ถือว่ามียูกค้าหรือผู้ถือบัญชีที่อยู่นอกประเทศไทย เนื่องจากกรณีที่สถาบันการเงินดังกล่าว (ก) มีการดำเนินธุรกิจผ่านทางเว็บไซต์ เพราะการมีเว็บไซต์ไม่ได้เป็นการชี้เฉพาะว่าสถาบันการเงินดังกล่าวเปิดบัญชีทางการเงินหรือให้บริการทางการเงินแก่ผู้มีถิ่นที่อยู่

อยู่นอกประเทศ และไม่ได้มีเป้าประสงค์ที่จะเชิญชวนลูกค้าหรือผู้ถือบัญชีสัญชาติสหรัฐฯ หรือ (จ) โฆษณาในสิ่งพิมพ์หรือผ่านสถานีวิทยุหรือโทรทัศน์ที่ถ่ายทอดหรือออกอากาศเบื้องต้นภายในประเทศ แต่บังเอิญมีการออกอากาศในประเทศอื่น ให้ถือว่าการโฆษณาดังกล่าวไม่ได้บ่งชี้ว่าสถาบันการเงินนั้น เปิดบัญชีทางการเงินหรือให้บริการทางการเงินแก่ผู้มีถิ่นที่อยู่อยู่นอกประเทศ และไม่ได้ว่ามีเป้าประสงค์ หรือเชิญชวนลูกค้าหรือผู้ถือบัญชีสัญชาติสหรัฐฯ

1.1.4) สถาบันการเงินจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายของต่างประเทศในการ ระบุมูลค่าบัญชีที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศ เพื่อประโยชน์ในการเป็นข้อมูลสำหรับรายงานหรือดำเนินการหักภาษี ณ ที่จ่ายจากบัญชีทางการเงินที่ถือโดยบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและเงื่อนไข ของประเทศต่างประเทศว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

1.1.5) บัญชีธุรกรรมทางการเงินอย่างน้อยร้อยละ 98 ที่คำนวณจากมูลค่าที่ สถาบันการเงินรักษาไว้ จะต้องเป็นบัญชีที่ถือโดยบุคคลผู้มีถิ่นที่อยู่ (ซึ่งรวมถึงผู้มีถิ่นที่อยู่ที่เป็นหน่วยด้วย) อยู่ในต่างประเทศ

1.1.6) ตั้งแต่ก่อนหรือนับจากวันที่ 1 กรกฎาคม 2557 เป็นต้นไป สถาบัน การเงินจะต้องจัดให้มีนโยบาย และวิธีปฏิบัติที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดอยู่ใน Annex I เพื่อป้องกัน ไม่ให้สถาบันการเงินให้บริการเปิดบัญชีธุรกรรมทางการเงินให้กับสถาบันการเงินที่ไม่ได้เข้าร่วม และเพื่อ เป็นการสอดคล้องว่าสถาบันการเงินนั้นได้มีการเปิดหรือดูแลบัญชีธุรกรรมทางการเงินของบุคคลสหรัฐฯ ที่ถูกระบุว่าไม่ได้เป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ (ซึ่งรวมถึงบุคคลสหรัฐฯ ที่เคยมีถิ่นที่อยู่ใน ต่างประเทศเมื่อครั้งที่ได้มีการเปิดบัญชีธุรกรรมทางการเงิน แต่ต่อมาไม่ได้เป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ใน ต่างประเทศอีกต่อไป) หรือนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางอ้อมเป็นรายได้หลักใดที่ผู้มี อำนาจควบคุมซึ่งเป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐฯ หรือเป็นพลเมืองชาวสหรัฐฯ ที่ไม่ใช่ผู้มีถิ่นที่อยู่ใน ต่างประเทศ

1.1.7) นโยบายและขั้นตอนจะต้องกำหนดให้บัญชีทางการเงินที่ถือครอง โดยบุคคลสหรัฐฯ ที่กำหนดและไม่เป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศหรือโดยนิติบุคคลที่ไม่ใช่ สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางอ้อมเป็นรายได้หลักซึ่งมีผู้มีอำนาจควบคุมเป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่หรือเป็น พลเมืองสหรัฐฯ ที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศตามที่ระบุได้นั้น สถาบันการเงินจะต้องรายงานบัญชี ทางการเงินดังกล่าวเสมือนว่าสถาบันการเงินนั้นเป็นสถาบันการเงินต่างประเทศที่ต้องรายงาน (ซึ่งรวมถึง การดำเนินการตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการลงทะเบียนในเว็บไซต์ลงทะเบียน FATCA ของ IRS) หรือจะต้อง ปิดบัญชีดังกล่าว

1.1.8) สำหรับบัญชีที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ที่ถือโดยบุคคลธรรมดาที่ไม่ใช่บุคคล ที่มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ หรือถือโดยนิติบุคคล สถาบันการเงินจะต้องทำการตรวจสอบบัญชีที่เหล่านั้น ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน Annex I กรณีบัญชีที่มีอยู่ก่อนเพื่อตรวจสอบว่าเป็นบัญชีที่ต้องรายงานหรือเป็นบัญชี ธุรกรรมทางการเงินที่ถือโดยสถาบันการเงินที่ไม่ได้เข้าร่วมและจะต้องรายงาน บัญชีธุรกรรมทางการเงินดังกล่าว เสมือนว่าเป็นการรายงานที่ต้องกระทำโดยสถาบันการเงินที่มีหน้าที่ต้องรายงาน (ซึ่งรวมถึง การดำเนินการตาม ข้อกำหนดเกี่ยวกับการลงทะเบียนในเว็บไซต์ลงทะเบียน FATCA ของ IRS) หรือจะต้องปิดบัญชีดังกล่าว

1.1.9) นิติบุคคลแต่ละแห่งที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจหรือก่อตั้งขึ้นในต่างประเทศและนอกเหนือจากข้อยกเว้นของหน่วยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพตามที่กำหนดในส่วนที่ 2 วรรค ก ถึง ง ของ Annex II และมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในวรรค ก ของส่วนนี้ และ

1.1.10) สถาบันการเงินจะต้องไม่มีนโยบายหรือการประกอบกิจการที่เลือกปฏิบัติเกี่ยวกับการเปิดหรือรักษาสัญชีทางการเงินของบุคคลธรรมดาที่ถือว่าเป็นบุคคลสหรัฐฯ ที่มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ

2) สถาบันการเงินท้องถิ่น (Local Bank)

2.1) สถาบันการเงินที่ดำเนินกิจการ (และได้รับใบอนุญาตและถูกกำกับดูแลภายใต้กฎหมายต่างประเทศ) ในฐานะที่เป็นธนาคาร หรือสหกรณ์ที่ให้ผู้ยืมเงิน หรือองค์กรที่มีการรวมกลุ่มและให้สินเชื่อในลักษณะเดียวกันกับสหกรณ์ที่ให้ผู้ยืมเงินที่ดำเนินกิจการโดยไม่แสวงหากำไร

2.2) สถาบันการเงินที่มีธุรกิจหลักซึ่งประกอบไปด้วยการรับเงินฝากและให้สินเชื่อแก่ลูกค้ารายย่อยที่ไม่มีความเกี่ยวข้องในกรณีของธนาคาร และสมาชิกในกรณีของสหกรณ์ที่ให้ผู้ยืมเงินหรือหน่วยที่มีการรวมกลุ่มและให้สินเชื่อในลักษณะเดียวกันกับสหกรณ์ที่ให้ผู้ยืมเงิน ทั้งนี้ สหกรณ์ที่ให้ผู้ยืมเงินหรือหน่วยที่มีการรวมกลุ่มและให้สินเชื่อดังกล่าวจะต้องไม่มีสมาชิกที่มีส่วนการถือหุ้นเกินร้อยละ 5

2.3) สถาบันการเงินที่เข้าเงื่อนไขตามที่กำหนดในข้อ 3 อนุ ก (2) และ ก (3) ของ Annex II จะต้องเข้าเงื่อนไขเกี่ยวกับการมีเว็บไซต์ที่กำหนดในอนุ ก (3) ของส่วนนี้ และเว็บไซต์ของสถาบันการเงินจะต้องไม่อนุญาตให้ลูกค้าสามารถเปิดบัญชีทางการเงินผ่านทางเว็บไซต์ได้

2.4) สถาบันการเงินต้องไม่มีสินทรัพย์เกินกว่า 175 ล้านดอลลาร์สหรัฐในบัญชีงบดุล และเมื่อรวมกับนิติบุคคลในเครือที่เกี่ยวข้องจะต้องไม่มีสินทรัพย์รวมไม่เกินกว่า 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐในบัญชีงบดุลตามการกำกับแบบรวมกลุ่ม หรือเมื่อรวมบัญชีงบดุลเข้าด้วยกัน และ

2.5) นิติบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดตั้งเป็นบริษัทหรือก่อตั้งขึ้นในต่างประเทศ และหากนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องใด ๆ เป็นสถาบันการเงิน นิติบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจะต้องเข้าเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในวรรค ข ของส่วนนี้ เว้นแต่ นิติบุคคลที่เกี่ยวข้องที่เป็นกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพตามที่กำหนดไว้ในส่วนที่ 2 วรรค ก ถึง ง ของ Annex II หรือเป็นสถาบันการเงินที่มีเฉพาะบัญชีที่มีมูลค่าต่างตามที่กำหนดในวรรค ก ของส่วนนี้

3) สถาบันการเงินที่มีเฉพาะบัญชีที่มีมูลค่าต่ำ หมายถึง สถาบันการเงินต่างประเทศซึ่งเข้าเงื่อนไขดังต่อไปนี้

3.1) เป็นสถาบันการเงินที่ไม่ใช่นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุน

3.2) สถาบันการเงินนั้นหรือหน่วยที่เกี่ยวข้องไม่ได้ดูแลบัญชีทางการเงินที่มียอดบัญชีหรือมูลค่าเกินกว่า 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน Annex I สำหรับบัญชีเฉลี่ยหรือกรณีที่มีการแปลงอัตราแลกเปลี่ยน

3.3) สถาบันการเงินที่มีทรัพย์สินมูลค่าไม่เกิน 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในบัญชีบุคคล และสถาบันการเงินนั้นและหน่วยในเครือที่เกี่ยวข้อง เมื่อรวมกันแล้วจะต้องไม่มีสินทรัพย์ สุทธิเกินกว่า 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐในบัญชีบุคคลแบบกากับแบบกลุ่มหรือเมื่อรวมบัญชีบุคคล เข้าด้วยกันแล้ว

4) บริษัทผู้ออกบัตรเครดิตที่เข้าหลักเกณฑ์ หมายถึง สถาบันการเงินต่างประเทศที่ เข้าเงื่อนไขดังต่อไปนี้

4.1) สถาบันการเงินซึ่งเป็นสถาบันการเงินด้วยเหตุเพียงเพราะสถาบันการเงินนั้น ออกบัตรเครดิตและรับเงินฝากเฉพาะในกรณีที่ลูกค้าจ่ายเงินเกินจากยอดที่ต้องชำระเนื่องจากบัตรและเงินที่ จ่ายเกินไม่ได้จ่ายเงินคืนให้กับลูกค้าในทันที และ

4.2) ตั้งแต่ก่อนหรือนับจากวันที่ 1 กรกฎาคม 2557 เป็นต้นไป สถาบันการเงิน ต้องมีการกำหนดนโยบายและการดำเนินธุรกิจที่ห้ามลูกค้าฝากเงินเกินกว่า 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือในกรณีที่ลูกค้าฝากเงินเกินกว่า 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ ต้องมีการจ่ายเงินคืนให้กับลูกค้าภายใน 60 วัน ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในการคำนวณผลรวมยอดเงินในบัญชีและการแปลงสกุลเงินตราตามที่ กำหนดไว้ใน Annex I เพื่อการนี้ เงินฝากของลูกค้าไม่รวมถึงบัญชีที่มีการคืนเงินกลับเข้ามาเพราะเหตุของการมีข้อโต้แย้งเรื่องรายการการใช้เงิน แต่ไม่รวมถึงบัญชีที่มีการคืนเงินกลับเข้ามาเพราะเหตุของการคืน สินค้า

2.5.2 นิติบุคคลที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนบางประเภท (Investment Entities)

นิติบุคคลที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนที่เข้าคุณสมบัติเป็นสถาบันการเงินที่ถือว่าปฏิบัติตาม กฎหมาย FATCA แล้ว หรือเข้าช้อยกเว้นอื่น ๆ ซึ่งตามข้อ 4 ของ Annex II กำหนดว่า สถาบันการเงินที่ กำหนดไว้ในวรรค ก ถึง จ ของส่วนนี้ถือว่าเป็นสถาบันการเงินของต่างประเทศที่ไม่ต้องรายงาน โดยให้ ถือว่าเป็นสถาบันการเงินที่ปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA แล้ว

(1) ทรัสต์ที่มีการออกเอกสารโดยทรัสต์ หมายถึง ทรัสต์ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายของประเทศ ต่างประเทศที่ทรัสต์ของทรัสต์นั้นเป็นสถาบันการเงินสหรัฐฯ ที่มีหน้าที่ต้องรายงาน สถาบันการเงินที่ต้อง รายงานตาม Model หรือสถาบันการเงินที่เข้าร่วมกฎหมาย FATCA และรายงานข้อมูลทางบัญชีของบุคคล สหรัฐฯ ที่กำหนดตามร่างความตกลงของทรัสต์นั้น

(2) นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนที่ได้รับการสนับสนุนและบริษัทต่างชาติที่อยู่ ภายใต้การควบคุม หมายถึง สถาบันการเงินที่ระบุในอนุ ข (1) หรือ ข (2) ของส่วนนี้ ที่มีนิติบุคคลที่ สนับสนุนในการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในอนุ ข (3) ของส่วนนี้

1) สถาบันการเงินเป็นนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนที่ได้รับการสนับสนุน หาก (ก) เป็นนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนที่จัดตั้งขึ้นภายในต่างประเทศที่ไม่ถือเป็นตัวกลาง ทางการเงินที่เข้าคุณสมบัติ ห้างหุ้นส่วนต่างชาติที่จำกัดความรับผิด หรือทรัสต์ต่างชาติที่จำกัดความรับผิด ตามหลักเกณฑ์ที่ของกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ เกี่ยวข้องและ (ข) มีนิติบุคคลอื่นตกลงที่จะทำหน้าที่เป็น นิติบุคคลที่สนับสนุนให้กับสถาบันการเงินดังกล่าว

2) สถาบันการเงินเป็นบริษัทต่างชาติที่ถูกควบคุมและได้รับการสนับสนุน หาก

(1) สถาบันการเงินดังกล่าวเป็นบริษัทต่างชาติที่ถูกควบคุมและจัดตั้งภายใต้กฎหมายของต่างประเทศที่ไม่เป็นตัวแทนทางการเงินที่เข้าคุณสมบัติ ห้างหุ้นส่วนต่างชาติที่จำกัดความรับผิด หรือทรัสต์ต่างชาติที่จำกัดความรับผิดตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ที่เกี่ยวข้อง (2) สถาบันการเงินดังกล่าวมีสถาบันการเงินสหรัฐฯ ที่ต้องรายงานถือหุ้นทั้งหมด ทั้งทางตรงและทางอ้อม และสถาบันการเงินสหรัฐฯ ตกลงที่จะทำหน้าที่ หรือมอบหมายให้บริษัทในเครือทำหน้าที่เป็นนิติบุคคลที่สนับสนุนให้กับสถาบันการเงินดังกล่าว และ (3) สถาบันการเงินใช้ระบบบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ทั่วไปร่วมกับนิติบุคคลที่สนับสนุน ซึ่งจะทำให้นิติบุคคลที่สนับสนุนสามารถระบุผู้ถือบัญชีและผู้รับจ่ายทุกรายของสถาบันการเงินดังกล่าวได้ และสามารถเข้าถึงบัญชีทั้งหมดและข้อมูลของลูกค้าที่สถาบันการเงินดังกล่าวจัดเก็บ แต่ไม่จำกัดเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับตัวตนของลูกค้า เอกสารของลูกค้า บัญชี และการส่งจ่ายเงินให้แก่ผู้ถือบัญชีหรือผู้รับจ่ายต่าง ๆ

3) นิติบุคคลที่สนับสนุนได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

3.1) นิติบุคคลที่สนับสนุนเป็นนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ทำหน้าที่แทนสถาบันการเงิน (อาทิ ผู้จัดการกองทุน ทรัสต์ ผู้บริหารของบริษัท หรือหุ้นส่วนผู้จัดการ) ในการลงทะเบียนในเว็บไซต์ลงทะเบียน FATCA ของสรรพากรของสหรัฐฯ

3.2) นิติบุคคลที่สนับสนุนได้ลงทะเบียนในเว็บไซต์ลงทะเบียน FATCA ของสรรพากรของสหรัฐฯ ในฐานะนิติบุคคลที่สนับสนุนสรรพากรของสหรัฐฯ

3.3) เมื่อมีการตรวจสอบบัญชีสหรัฐฯ ที่ต้องรายงานในสถาบันการเงิน นิติบุคคลที่สนับสนุนต้องดำเนินการลงทะเบียนให้กับสถาบันการเงินดังกล่าวในเว็บไซต์ลงทะเบียน FATCA ของสรรพากรของสหรัฐฯ ตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการลงทะเบียน ก่อนหรือในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 หรือภายใน 90 วัน นับจากวันที่ตรวจพบบัญชีสหรัฐฯ ที่ต้องรายงานดังกล่าว แล้วแต่ว่าวันใดจะช้ากว่า

3.4) นิติบุคคลที่สนับสนุนได้ตกลงที่จะดำเนินการแทนสถาบันการเงินในการตรวจสอบข้อมูลของลูกค้า (due diligence) หัก ณ ที่จ่าย รายงานข้อมูล และการดำเนินการตามข้อกำหนดอื่นใดที่สถาบันการเงินจะต้องถูกกำหนดให้ทำในฐานะที่เป็นสถาบันการเงินต่างประเทศที่ต้องรายงาน

3.5) ในการรายงานข้อมูลแทนสถาบันการเงิน นิติบุคคลที่สนับสนุนจะต้องระบุชื่อของสถาบันการเงิน และระบุหมายเลขประจำตัวของตัวแทนทางการเงินสากลของสถาบันการเงิน (GIIN) (ที่ได้รับเมื่อทำการลงทะเบียนในเว็บไซต์ลงทะเบียน FATCA ของสรรพากรของสหรัฐฯ) ทุกครั้ง

3.6) นิติบุคคลที่สนับสนุนไม่เป็นนิติบุคคลที่ถูกเพิกถอนสถานะในการทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน

(3) สถาบันเพื่อการลงทุนแบบปิดที่ได้รับการสนับสนุน หมายถึง สถาบันการเงินต่างประเทศที่เข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1) สถาบันการเงินที่เป็นสถาบันการเงินเพราะเหตุของการดำเนินการเป็นนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุน และไม่เป็นตัวแทนทางการเงินที่เข้าคุณสมบัติ ห้างหุ้นส่วนต่างชาติที่จำกัดความรับผิด หรือทรัสต์ต่างชาติที่จำกัดความรับผิดตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ที่เกี่ยวข้อง

2) นิติบุคคลที่สนับสนุนเป็นสถาบันการเงินสหรัฐฯ ที่ต้องรายงาน สถาบันการเงินที่
ต้องรายงานตามรูปแบบที่ 1 (Model 1) หรือสถาบันการเงินที่เข้าร่วมที่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการแทน
สถาบันการเงิน (อาทิ ผู้จัดการอาชีพ ทรัสต์ หรือหุ้นส่วนผู้บริหาร) และตกลงที่จะดำเนินการแทนสถาบัน
การเงินในการทำการตรวจสอบข้อมูลของลูกค้า (due diligence) การหัก ณ ที่จ่าย การรายงาน และการ
ดำเนินการตามข้อกำหนดอื่น ๆ ที่สถาบันการเงินถูกกำหนดให้ทำในฐานะที่เป็นสถาบันการเงินต่างประเทศ
ที่ต้องรายงาน

3) สถาบันการเงินที่ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นนิติบุคคลที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนให้กับ
คู่สัญญาที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้อง

4) มีบุคคลธรรมดาไม่เกิน 20 คนที่ได้รับผลประโยชน์ที่เป็นดอกเบี้ยจากสินเชื่อและ
ผลประโยชน์จากส่วนของทุนในสถาบันการเงินนั้น (โดยไม่คำนึงถึงว่าดอกเบี้ยจากสินเชื่อจ่ายให้กับ
สถาบันการเงินที่เข้าร่วมหรือสถาบันการเงินที่ถือว่าปฏิบัติตาม FATCA แล้ว และกรณีที่ไม่ได้
ผลประโยชน์จากส่วนของทุนร้อยละ 100 ในสถาบันการเงินดังกล่าวและถ้าหน่วยนั้นเป็นสถาบันการเงินที่
ได้รับการสนับสนุนตามที่กำหนดไว้ในวรรค ค ของส่วนนี้) และ

5) นิติบุคคลที่สนับสนุนได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

5.1) นิติบุคคลที่สนับสนุนได้ลงทะเบียนในเว็บไซต์ลงทะเบียน FATCA ของ
สรรพากรของสหรัฐฯ ในฐานะนิติบุคคลที่สนับสนุนสรรพากรของสหรัฐฯ

5.2) นิติบุคคลที่สนับสนุนได้ตกลงที่จะดำเนินการแทนสถาบันการเงินในการ
ตรวจสอบข้อมูลของลูกค้า (due diligence) หัก ณ ที่จ่าย รายงานข้อมูล และการดำเนินการตามข้อกำหนด
อื่นใดที่สถาบันการเงินจะต้องถูกกำหนดให้ทำในฐานะที่เป็นสถาบันการเงินต่างประเทศที่ต้องรายงาน และ
ต้องเก็บรักษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินดังกล่าวเป็นระยะเวลา 6 ปี

5.3) ในการรายงานข้อมูลแทนสถาบันการเงิน นิติบุคคลที่สนับสนุนจะต้องระบุ
ตัวตนของสถาบันการเงินในการรายงานข้อมูลทุกครั้ง

5.4) นิติบุคคลที่สนับสนุนไม่เป็นนิติบุคคลที่ถูกเพิกถอนสถานะในการทำหน้า
เป็นผู้สนับสนุน

(4) ที่ปรึกษาการลงทุนและผู้จัดการการลงทุน หมายถึง นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับ
การลงทุนที่จัดตั้งขึ้นในต่างประเทศ ซึ่งมีการดำเนินการในฐานะที่เป็นสถาบันการเงิน เนื่องจากมี
คุณลักษณะ ได้แก่ ให้คำปรึกษาด้านการลงทุนและดำเนินการใด ๆ แทนลูกค้า หรือบริหารพอร์ตการลงทุน
หรือกระทำการแทนลูกค้าเพื่อประโยชน์ในการลงทุน การบริหาร หรือการจัดการเงินทุนที่เป็นบัญชีของ
ลูกค้าที่ฝากอยู่ในสถาบันการเงินอื่นที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่ไม่ได้เข้าร่วม

(5) โครงการจัดการลงทุน หมายถึง นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนที่จัดตั้งขึ้นใน
ต่างประเทศที่ถูกกำกับในฐานะที่เป็นโครงการจัดการลงทุน ซึ่งตามหลักเกณฑ์แล้วผลประโยชน์ตอบแทน
ทั้งหมดของโครงการจัดการลงทุนนั้น (ซึ่งรวมถึงดอกเบี้ยจากสินเชื่อที่ไม่เกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์
สหรัฐ) ที่ถือโดยหรือถือผ่านเจ้าของผลประโยชน์ที่ได้รับการยกเว้นนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มี

รายได้ทางตรงเป็นรายได้หลัก (Active NFFE) ตามที่กำหนดในส่วนที่ 6 อนุ ข (4) ของ Annex I บุคคล
สหรัฐฯ ที่ไม่ใช่บุคคลสหรัฐฯ ที่กำหนด หรือสถาบันการเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วม

(6) หลักเกณฑ์พิเศษอื่น ๆ ซึ่งใช้บังคับกับนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุน
ดังต่อไปนี้

1) สำหรับกรณีของผลประโยชน์ตอบแทนที่เกิดขึ้นในนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการ
การลงทุนที่มีลักษณะเป็นโครงการจัดการลงทุนตามที่กำหนดในวรรค จ ของส่วนนี้ ให้ถือเสมือนว่า
การรายงานข้อมูลของนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนอื่นใด (นอกเหนือจากสถาบันการเงินที่ถือ
ผลประโยชน์ตอบแทนในโครงการจัดการลงทุน) เป็นไปตามที่กำหนดแล้ว

2) สำหรับกรณีผลประโยชน์ตอบแทนใน

2.1) นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนที่จัดตั้งขึ้นในประเทศคู่สัญญาอื่นที่ถูก
กำกับในฐานะโครงการจัดการลงทุน ซึ่งผลประโยชน์ตอบแทนทั้งหมด (รวมถึงส่วนที่มีมูลค่าเกินกว่า
50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ) ที่ถือโดยหรือถือผ่านเจ้าของผลประโยชน์ที่ได้รับการยกเว้น นิติบุคคลที่
ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางตรงเป็นรายได้หลัก (Active NFFE) ตามที่กำหนดในส่วนที่ 6 อนุ ข (4)
ของ Annex I บุคคลสหรัฐฯ ที่ไม่ใช่บุคคลสหรัฐฯ ที่กำหนด หรือสถาบันการเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่
ไม่เข้าร่วม หรือ

2.2) นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนที่มีคุณสมบัติเป็นโครงการจัดการ
ลงทุนตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ที่เกี่ยวข้อง ให้ถือเสมือนว่าหน้าที่ในการรายงาน
ของนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนที่เป็นสถาบันการเงินต่างประเทศ (นอกเหนือจากสถาบัน
การเงินที่ถือผลประโยชน์ตอบแทนในโครงการจัดการลงทุน) เป็นไปตามที่กำหนดแล้ว

3) สำหรับผลประโยชน์ตอบแทนของนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนที่จัดตั้งขึ้น
ในต่างประเทศ แต่ไม่ได้กำหนดอยู่ในวรรค จ หรืออนุ จ (2) ของส่วนนี้ ให้ถือเสมือนว่าหน้าที่ในการรายงาน
ของนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ตอบแทนดังกล่าวมีความ
สมบูรณ์แล้ว หากนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนดังกล่าวหรือบุคคลอื่นใดได้รายงานข้อมูลเกี่ยวกับ
การจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนตามที่กำหนดให้ต้องรายงาน ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามข้อ 5 วรรค 3 ของ
ความตกลงนี้

4) นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุนที่จัดตั้งขึ้นในต่างประเทศที่ถูกกำกับดูแล
ในฐานะเป็นโครงการจัดการลงทุนจะต้องไม่ขาดคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในวรรค จ หรือ อนุ จ (2) ของ
ส่วนนี้ หรือจะต้องเป็นสถาบันการเงินที่ถือว่าปฏิบัติตาม FATCA แล้ว เนื่องจากโครงการจัดการลงทุนมี
การออกหุ้นซึ่งมีลักษณะโอนเปลี่ยนมือได้โดยการส่งมอบตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

4.1) โครงการจัดการลงทุนไม่เคยออกและไม่ได้มีการออกหุ้นซึ่งมีลักษณะโอน
เปลี่ยนมือได้และมีการส่งมอบภายหลังจากวันที่ 31 ธันวาคม 2555

4.2) โครงการจัดการลงทุนจะมีการถอนหุ้นทั้งหมดเมื่อมีการสละผลประโยชน์

4.3) โครงการจัดการลงทุน (หรือสถาบันการเงินไทยที่มีหน้าที่รายงาน) ทำการตรวจสอบข้อมูลของลูกค้า (due diligence) ตามกระบวนการที่กำหนดใน Annex I และรายงานข้อมูลที่กำหนดให้ต้องมีการรายงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหุ้น เมื่อหุ้นดังกล่าวได้มีการไถ่ถอนหรือมีการจ่ายเงินให้ในลักษณะอื่น และ

4.4) โครงการจัดการลงทุนมีการกำหนดนโยบายและขั้นตอนเพื่อให้มั่นใจได้ว่าหุ้นที่มีการไถ่ถอนหรือเคลื่อนย้ายเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และ ณ เวลาใดก่อนวันที่ 1 มกราคม 2560

2.5.3 บัญชีของบุคคลสหรัฐฯ

สรรพากรของสหรัฐฯ ได้ให้คำนิยาม คำว่า บัญชีของบุคคลสหรัฐฯ (US Account) ก่อนข้างกว้าง และอาจสร้างความซับซ้อนในทางปฏิบัติให้กับสถาบันการเงินที่เข้าร่วมทำสัญญา FATCA ซึ่งหากพิจารณาอย่างกว้างแล้ว บัญชีของบุคคลสหรัฐฯ หมายความว่ารวมถึง บัญชี หรือสินทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ที่ถือครองโดยบุคคลธรรมดา นิติบุคคล (US person) และกิจการหรือบริษัทต่างชาติที่ถือหุ้นโดยบุคคลสหรัฐฯ (US-owed Foreign Company) ในการนี้ อาจอธิบายได้ว่าวิธีการเขียนกฎหมายของสหรัฐฯ ได้พยายามตั้งข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลใดที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับสหรัฐฯ ให้ถือว่าบัญชีหรือทรัพย์สินของเขาเป็นบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ไว้ก่อน โดยบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ในการตีความของสรรพากรของสหรัฐฯ ให้หมายความว่าถึง

- (1) บุคคลสัญชาติสหรัฐฯ ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในหรือนอกประเทศสหรัฐฯ
- (2) บุคคลที่ถือหนังสือเดินทางของประเทศสหรัฐฯ (US passport holder)
- (3) บุคคลสหรัฐฯ ไม่ว่าจะจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลที่ถือหุ้นในบริษัทต่างชาติมากกว่าร้อยละ 10
- (4) บุคคลสหรัฐฯ ที่เข้ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของทรัสต์หรือองค์กรที่เข้าดำเนินการเกี่ยวข้องผลประโยชน์ทางการเงินในลักษณะต่าง ๆ
- (5) ผู้ที่ถือกรีนการ์ด และได้อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐฯ เป็นเวลาต่อเนื่องหลายวันในช่วงเวลาสามปี

โดยการกำหนดนิยามดังกล่าวมีความหมายกว้างกว่า นิยามของคำว่า “สถาบันการเงิน” ตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 โดยสหรัฐฯ ประสงค์จะให้ครอบคลุมหน่วยธุรกิจประเภทสถาบันการเงินทุกประเภทที่อาจก่อให้เกิดเงินได้แก่ชาวสหรัฐฯ ที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบให้ไม่สามารถปรับใช้นิยามคำว่าสถาบันการเงินภายใต้พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ได้ เนื่องจากความตกลง FATCA ได้กำหนดประเภทของสถาบันการเงินไว้กว้างกว่ามาก

2.5.4 ขั้นตอนและข้อกำหนดของสถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA

หากสถาบันการเงินในต่างประเทศข้างต้นเข้าองค์ประกอบภายใต้กฎหมาย FATCA และความตกลง FATCA สถาบันการเงินเช่นว่านั้น จะมีหน้าที่คล้ายกับผู้ติดตามและตรวจสอบในทางบัญชีให้กับสรรพากรของสหรัฐฯ โดยสถาบันการเงินนั้นมีหน้าที่ต้องรายงาน ตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูล

ทางบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ตามความตกลง FATCA ดังต่อไปนี้

(1) สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องตรวจสอบข้อมูลของผู้เปิดบัญชีในแต่ละรายอย่างเคร่งครัด เพื่อตรวจสอบและค้นหาบัญชีที่ถือครองโดยบุคคลสหรัฐฯ หรือที่มีจุดเกาะเกี่ยวอันอาจสันนิษฐานได้ ในเบื้องต้นว่าเป็นการเปิดบัญชีโดยบุคคลสหรัฐฯ (US Account) ซึ่งบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ นั้น ให้รวมถึง บัญชีที่เปิดโดยบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล โดยนิติบุคคลยังให้รวมถึงการเปิดบัญชีโดยนิติบุคคลต่างชาติ ที่มีบุคคลสหรัฐฯ เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทนั้นด้วย (US Owed Foreign Entities)

(2) ในการเปิดเผยและตรวจสอบข้อมูลทางบัญชี สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของบัญชีในการเข้าตรวจสอบข้อมูลนั้น ทั้งนี้ สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องจัดทำความยินยอมจากเจ้าของบัญชีและดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายภายในที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลทางบัญชี เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลธนาคาร (Bank Secrecy Law) หรือกฎหมายที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศ (Data Protection law) ของประเทศคู่สัญญา

(3) กรณีที่มีการตรวจสอบแล้วพบว่า เป็นบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ตามข้อ (1) สถาบันการเงินต้องทำการตรวจสอบยอดเงินในบัญชีตามขั้นตอน Due Diligence ที่กฎหมายกำหนด¹⁹ ซึ่งในขั้นตอนนี้ สหรัฐฯ ได้กำหนดหลักการและจำนวนเงินไว้อย่างละเอียดสำหรับบัญชีในแต่ละประเภทโดยความตกลง FATCA ได้แบ่งแยกประเภทของบัญชีไว้สามประเภท คือ Preexisting Accounts New Accounts และ High Value Accounts ซึ่งรายละเอียดและขั้นตอน Due diligence ของบัญชีในแต่ละประเภทได้ถูกกำหนดไว้แตกต่างกันไปตามประเภทของผู้ถือครอง (บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล) และตามจำนวนยอดเงินในบัญชี นอกจากนี้ จำนวนยอดเงินในบัญชีของธุรกิจในแต่ละประเภทก็ถูกกำหนดไว้ต่างกัน เช่น ในธุรกิจประกันภัย ให้พิจารณาจากมูลค่าของ Cash Value Insurance contracts หรือ Annuity contract ซึ่งต้องมีมูลค่า 250,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ แต่หากเป็นบัญชีเงินฝากทั่วไปในกรณีของบุคคลธรรมดาและเข้าหลักเกณฑ์ประเภท Preexisting Account²⁰ ให้พิจารณาจากยอดเงินในบัญชี คือ บัญชีที่มียอดเงินเกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อปี²¹ ดังนั้น หากมีการตรวจพบว่ามียอดเงินเกินกว่าหรือเป็นไปตามจำนวนที่กำหนด บัญชีประเภทดังกล่าวจะเข้าข้อกำหนดที่สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องจัดทำ Due Diligence และต้องรายงานข้อมูลความเคลื่อนไหวทางบัญชีประเภทนั้น ๆ ต่อสรรพากรของสหรัฐฯ

ดังนั้น หากพบบัญชีของบุคคลที่เข้าข้อสันนิษฐานว่าเป็นบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ และมูลค่าหรือมียอดเงินเกินจำนวนที่กำหนด สถาบันการเงินที่เข้าร่วมมีหน้าที่ต้องทำการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบ

¹⁹ ปรากฏใน Annex I ของ Model Intergovernmental Agreement to Improve Tax Compliance and to Implement FATCA

²⁰ ตามความตกลงในเรื่อง FATCA ระหว่างสหราชอาณาจักรและสหรัฐฯ และ Model Agreement ที่จัดทำโดยสหรัฐฯ Preexisting Accounts คือ บัญชีที่มีอยู่แต่เดิมหรือที่อยู่ในความดูแลของสถาบันการเงินอยู่แต่เดิม ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2013

²¹ ในกรณีของนิติบุคคลที่หากมียอดเงินไม่เกิน 250,000 บาท จะยังไม่ต้องรายงานจนกว่าเงินในบัญชานั้นจะเกินกว่า 1,000,000 บาท

อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Record Search)²² เพื่อตรวจสอบสถานะของเจ้าของบัญชีว่ามีจุดเกาะเกี่ยวกับสหรัฐฯ (US indicia) ในลักษณะใด เช่น เป็นบุคคลสหรัฐฯ โดยการเกิด (US Place of Birth) หรือเป็นบุคคลสหรัฐฯ โดยสัญชาติ (US Citizenship) และให้รวมถึงบุคคลที่อาจมีใช่บุคคลสหรัฐฯ โดยการเกิดและโดยสัญชาติ แต่เข้าไปประกอบกิจการในสหรัฐฯ และมีอำนาจดำเนินการหรือสั่งการอันมีผลต่อกิจการที่ตั้งอยู่ในสหรัฐฯ เป็นต้น

(4) ในกรณีที่บัญชีนั้นเข้าองค์ประกอบการถือครองโดยบุคคลสหรัฐฯ และมียอดเงินเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด บัญชีดังกล่าวจะถูกตรวจสอบและวิเคราะห์สถานะทางบัญชี (Due diligence) ซึ่งสถาบันการเงินมีหน้าที่ในการตรวจสอบและประเมินความเสี่ยงทางบัญชี โดยให้จัดทำรายงานแสดงมูลค่าและยอดเงินคงเหลือของบัญชีเพื่อส่งต่อสรรพากรของสหรัฐฯ ซึ่งในขั้นตอนนี้หากเป็นการตกลงระหว่างรัฐแล้ว Model Agreement ได้กำหนดให้รัฐคู่สัญญา จัดตั้ง Competent Authorities หรือ หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจรวบรวมข้อมูลของสถาบันการเงินที่เข้าร่วมเพื่อจัดส่งต่อสรรพากรของสหรัฐฯ โดยใน FATCA Agreement ระหว่างสหราชอาณาจักรและสหรัฐฯ ได้กำหนดให้ the Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs (HMRC) หรือสรรพากรของสหราชอาณาจักรเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลและจัดส่งข้อมูล โดยเหตุผลของสหราชอาณาจักรที่เลือก HMRC เป็นหน่วยงานกลางนั้น อาจมาจากสาเหตุที่ HMRC เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดเก็บภาษีและมีฐานข้อมูลผู้เสียภาษีอยู่ในระบบฐานข้อมูลแล้ว นอกจากนี้ HMRC และสรรพากรของสหรัฐฯ ยังมีช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางภาษีตามอนุสัญญาภาษีซ้อนอยู่เดิมแล้วด้วยอีกประการหนึ่ง

(5) ในกรณีที่เจ้าของบัญชีไม่ยอมให้มีการตรวจสอบ หรือมีการปิดบังข้อมูลทางบัญชี หรือแสดงข้อมูลอันเป็นเท็จใด ๆ ให้สถาบันการเงินจัดกลุ่มบัญชีประเภทดังกล่าวไว้เป็นบัญชีประเภทที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการเปิดเผยข้อมูล (Recalcitrant Account) และมีการกำหนดบทลงโทษสำหรับบัญชีประเภทดังกล่าว (บทกำหนดโทษได้กล่าวไว้ในข้อ 2.5.6)

ดังนั้น ในทางปฏิบัติสถาบันการเงินมีหน้าที่หลักสามประการ (Due diligence) โดยสรุป ดังนี้

(1) คัดแยกประเภทของบัญชี กล่าวคือ สถาบันการเงินมีหน้าที่ตรวจสอบว่าบัญชีดังกล่าวเป็นบัญชีที่เปิดโดยบุคคลธรรมดา (Individual Account) หรือบัญชีที่เปิดโดยหน่วยธุรกิจ (Entity Account) นอกจากนี้ สถาบันการเงินยังมีหน้าที่คัดแยกบัญชีที่มีอยู่เดิม หรือเปิดก่อนวันที่ มีการบังคับใช้ FATCA (Preexisting Account) และบัญชีที่เปิดใหม่หลังวันที่มีการบังคับใช้ FATCA (New Account/ Over the Counter)

(2) ตรวจสอบยอดเงินในบัญชี โดยดูจากยอดเงินคงเหลือ (Balance) หรือมูลค่า (Value) ของบัญชี (Financial Account) ว่ามีจำนวนเงินอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องรายงานข้อมูลของ FATCA หรือไม่

²² ในกรณีที่บัญชีของบุคคลสหรัฐฯ แต่มียอดเงินไม่ถึงจำนวนที่กำหนดตามกฎหมาย สถาบันการเงินไม่จำเป็นต้องสืบค้นโดยละเอียดโดยอาศัยระบบสืบค้นแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Search) และไม่ต้องส่งข้อมูลทางบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ดังกล่าวต่อสรรพากรของสหรัฐฯ

เพื่อสืบค้นหาจุดเกาะเกี่ยวจากเจ้าของบัญชีที่มียอดเงินตามเกณฑ์ที่ต้องรายงานข้อมูลว่าเป็นบุคคลสหรัฐฯ หรือไม่ (US Indicia)

(3) ในกรณีที่ตรวจสอบพบจุดเกาะเกี่ยวว่าเป็นบุคคลสหรัฐฯ สถาบันการเงินมีหน้าที่รายงานข้อมูลบัญชี (Due Diligence Procedure) ตามหลักเกณฑ์ของ FATCA และสำหรับบัญชีที่มียอดเงินไม่ถึงเกณฑ์ตามที่กฎหมาย FATCA กำหนด เจ้าของบัญชีจะต้องกรอกเอกสาร (W-8) เพื่อพิสูจน์ตนเองว่ามีใช้บุคคลสหรัฐฯ ตามความตกลง FATCA

2.5.5 ข้อมูลที่สถาบันการเงินต้องรายงานต่อสรรพากรของสหรัฐฯ

ในการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ความตกลง FATCA ได้กำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องนำส่งข้อมูลทางบัญชีดังต่อไปนี้ ต่อสรรพากรของสหรัฐฯ เป็นรายปี (Annual reporting)

- (1) ชื่อบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ไม่ว่าจะถือครองโดยบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลสหรัฐฯ
- (2) ที่อยู่ที่บุคคลสหรัฐฯ ใช้เปิดบัญชี และเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร (Taxpayer Identification Number: TIN)
- (3) เลขที่บัญชีของบุคคลสหรัฐฯ
- (4) ยอดคงเหลือในบัญชี โดยให้รวมถึงยอดรายรับและรายจ่ายด้วย
- (5) ข้อมูลอื่นใดที่สรรพากรของสหรัฐฯ อาจกำหนดให้มีในอนาคต

ทั้งนี้ ตามความตกลง FATCA กำหนดให้หน่วยงานกลาง (Competent Authority) มีหน้าที่จัดส่งชุดข้อมูลที่ได้รับจากสถาบันการเงิน โดยไม่จำเป็นต้องตรวจสอบถึงความถูกต้อง เนื่องจากเป็นหน้าที่ของสถาบันการเงินในการตรวจสอบความถูกต้องและจัดส่งข้อมูลตามข้อกำหนดของความตกลง FATCA ทั้งนี้ หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันการเงิน (Financial Sector Regulators) ไม่มีความจำเป็นต้องเข้าไปตรวจสอบข้อมูลของสถาบันการเงินด้วยเช่นกัน

2.5.6 บทกำหนดโทษ

กฎหมาย FATCA ไม่เพียงแต่เชิญชวนให้สถาบันการเงินระหว่างประเทศเข้าร่วมทำความตกลงในการรายงานข้อมูลทางบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ แต่ได้กำหนดบทลงโทษไว้ในสองส่วน คือ บทลงโทษสำหรับสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วมในการทำความตกลง FATCA (Non-participating Foreign Financial Institutions) และบทลงโทษสำหรับบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการเปิดเผยข้อมูล (Recalcitrant Account)²³

²³ ในกรณีที่เจ้าของบัญชีไม่ยอมให้มีการตรวจสอบ หรือมีการปิดบังข้อมูลทางบัญชี หรือแสดงข้อมูลอันเป็นเท็จใด ๆ ให้สถาบันการเงินจัดกลุ่มบัญชีประเภทดังกล่าวไว้เป็นบัญชีประเภทที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการเปิดเผยข้อมูล (Recalcitrant Account)

เพื่อจุดประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมาย FATCA โดยให้มีบทกำหนดโทษ สรรพากรของ สหรัฐฯ จึงกำหนดเงินได้ประเภทใหม่ให้เป็นกลุ่มเงินได้ประเภทที่สามารถดำเนินการหัก ณ ที่จ่าย ซึ่งเงินได้ประเภทหัก ณ ที่จ่ายตามความในกฎหมาย FATCA นี้ มีความหมายแตกต่างจากเงินได้ที่หักภาษี ณ ที่จ่าย ในกรณีทั่ว ๆ ไป ทั้งในส่วนของนิยามและในส่วนของอัตราภาษีที่จะดำเนินการหักภาษี ณ ที่จ่าย กล่าวคือ ในส่วนของนิยามกฎหมาย FATCA กำหนดว่า Withholdable Payment คือ เงินได้จากแหล่งเงินได้ใน สหรัฐฯ (US-Source Income) ประเภทดอกเบี้ย เงินปันผล เงิน หรือ สิทธิประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สิน โดยคำนวณเป็นรายปีหรือตามระยะเวลาที่กำหนด และให้รวมถึงเงินได้ที่เกิดจากการขายทรัพย์สิน (Gross Proceeds from the Sale of Property) ที่อาจก่อให้เกิดดอกผลหรือเงินปันผลใด ๆ ในสหรัฐฯ เช่น การขายหุ้น หรือตราสารหนี้ที่ออกโดยบริษัทในประเทศสหรัฐฯ และในส่วนของอัตราภาษีหัก ณ ที่จ่าย กฎหมาย FATCA ให้ดำเนินการหัก ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 30 ทุกรายการ ซึ่งหากพิจารณาตามความในกฎหมาย ภาษีอากรของสหรัฐฯ ที่มีบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันจะพบว่าอัตราภาษีหัก ณ ที่จ่ายของเงินได้ในบางรายการมี อัตราที่ต่ำกว่า เช่น ในกรณีของเงินได้ที่เกิดจากการขายทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์ที่ตั้งอยู่ในสหรัฐฯ สำหรับบุคคลต่างชาตินั้นกำหนดไว้เพียงร้อยละ 10 เป็นต้น

ตามความในข้างต้น หากพิจารณาในทางปฏิบัติอาจจำแนกกรณีของบทลงโทษภายใต้กฎหมาย FATCA ที่อาจเกิดขึ้นได้ในสามลักษณะ ดังนี้

(1) บทกำหนดโทษสำหรับสถาบันการเงินที่มีได้เข้าร่วมทำความตกลง FATCA กล่าวคือ ในกรณีที่บุคคลในสหรัฐฯ มีการจ่ายเงินได้ประเภท Withholdable Payments ไปยังสถาบันการเงินใน ต่างประเทศที่มีได้เข้าร่วมทำสัญญากับสรรพากรของสหรัฐฯ บริษัทในสหรัฐฯ ที่ทำการจ่ายเงินสามารถ ดำเนินการหัก ณ ที่จ่ายร้อยละ 30 จากเงินได้จำนวนนั้น อย่างไรก็ดี หากเป็นการจ่ายเงินเพื่อชำระค่าสินค้าของ บริษัทในสหรัฐฯ (ที่เป็นการโอนออกไปชำระยังต่างประเทศ) ไม่จำเป็นต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายร้อยละ 30

(2) ในกรณีที่สถาบันทางการเงินที่เข้าร่วมมีบัญชีของสถาบันการเงินอื่นที่มีได้เข้าร่วมทำสัญญา กับสรรพากรของสหรัฐฯ (Non-Participating Foreign Financial Institutions: NPFFI) สถาบันการเงินที่เข้า ร่วมมีสิทธิในการดำเนินการหัก ณ ที่จ่ายร้อยละ 30 จากการจ่ายเงินประเภทที่ถูกกำหนดให้สามารถหัก ณ ที่จ่ายได้จากแหล่งเงินได้ในสหรัฐฯ เช่นกัน

(3) ในกรณีที่บุคคลสหรัฐฯ ไม่ยอมให้มีการตรวจสอบ หรือมีการปิดบังข้อมูลทางบัญชี หรือแสดงข้อมูลอันเป็นเท็จใด ๆ ให้สถาบันการเงินจัดกลุ่มบัญชีประเภทดังกล่าวไว้เป็นบัญชีประเภทที่ ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในการเปิดเผยข้อมูล (Recalcitrant Account) โดยสถาบันการเงินมีสิทธิดำเนินการ ปิดบัญชีประเภทนั้น หรืออาจทำการหัก ณ ที่จ่ายร้อยละ 30 จากแหล่งเงินได้ที่ถูกจ่ายจากสหรัฐฯ

ทั้งนี้ เงินได้หัก ณ ที่จ่ายตามความในกฎหมาย FATCA ไม่รวมถึงการจ่ายเงินที่เป็นไปตามทาง การค้าปกติในบริการที่มีให้บริการทางการเงิน เช่น การชำระค่าสินค้าหรือค่าใช้จ่ายทรัพย์สิน นอกจากนี้ ยังไม่รวมถึงเงินได้หรือผลกำไรที่เกิดจากการประกอบการค้าและธุรกิจสหรัฐฯ (Effectively Connected with a US Trade and Business) แม้ว่าเงินได้นั้นจะเป็นเงินได้ประเภทดอกเบี้ย เงินปันผล เงิน หรือสิทธิ ประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สิน โดยคำนวณเป็นรายปีหรือตามระยะเวลาที่กำหนด

อย่างไรก็ดี บทลงโทษในส่วนนี้หากพิจารณาตามความในรูปแบบความตกลงระหว่างรัฐแล้ว ใน Article 4 ข้อ 2 ของ Model Agreement ได้บัญญัติว่า สหรัฐฯ จะไม่เรียกร้องให้สถาบันการเงินของประเทศคู่สัญญาปิดบัญชี หรือหัก ณ ที่จ่ายร้อยละ 30 ตามความใน IRC มาตรา 1471 และ 1472 หากสถาบันการเงินได้จัดส่งข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีประเภทดังกล่าว (Recalcitrant Account) อย่างครบถ้วนและเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน Article 2 และ 3 ของ Model Agreement

2.5.7 เงื่อนไขเวลา

กำหนดการในเรื่องเงื่อนไขเวลาตามกฎหมาย FATCA นั้น สหรัฐฯ ได้ออกประกาศ (Announcement) หลายฉบับเพื่อผ่อนผันและขยายระยะเวลาในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย FATCA โดยในวิสัยฉบับนี้ จะกล่าวถึงประกาศ 4 ฉบับสำคัญที่สหรัฐฯ ได้ประกาศล่าสุด

ฉบับแรก สหรัฐฯ ได้ประกาศ Announcement 2012-42 (the "Announcement"), Timelines for Due Diligence and other Requirement under FATCA²⁴ ในเดือนตุลาคม 2555 โดยประกาศฉบับดังกล่าว ได้ผ่อนผันระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมาย FATCA ที่อนุมัติโดยรัฐสภาของสหรัฐฯ ในปี 2553 ซึ่งกฎหมายในปี 2553 นั้นได้กำหนดให้กฎหมาย FATCA มีผลบังคับใช้ในปี 2556 ซึ่งต่อมา Announcement 2012-42 ได้ประกาศเลื่อนการบังคับใช้กฎหมาย FATCA ออกไปเป็นปี 2557 และ 2560 ตามลำดับ โดยให้เหตุผลในเรื่องของการขยายระยะเวลาดังกล่าวจะช่วยเพิ่มเวลาให้กับสถาบันการเงินที่ประสงค์จะเข้าร่วมในการเตรียมความพร้อมสำหรับการดำเนินการภายในองค์กรเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมาย FATCA ซึ่งตามเงื่อนไขใหม่นั้นได้กำหนดให้การจ่ายเงินประเภทดอกเบี้ย เงินปันผล เงิน หรือสิทธิประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สินโดยคำนวณเป็นรายปีหรือตามระยะเวลาที่กำหนดให้เริ่มการดำเนินการหัก ณ ที่จ่ายร้อยละ 30 ในวันที่ 1 มกราคม 2557 และการจ่ายเงินได้ที่เกิดจากการขายทรัพย์สิน (Gross proceeds from the sale of property) อันอาจก่อให้เกิดดอกผลหรือเงินปันผลใด ๆ ในสหรัฐฯ ให้เริ่มการดำเนินการหัก ณ ที่จ่าย ร้อยละ 30 ในวันที่ 1 มกราคม 2560

ต่อมาในเดือนกรกฎาคม 2556 สหรัฐฯ ได้ทบทวนการกำหนดเงื่อนไขเวลาในการปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA อีกครั้ง โดยกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ เห็นว่าการดำเนินการหัก ณ ที่จ่ายร้อยละ 30 ในเงินได้ประเภทการจ่ายเงินประเภทดอกเบี้ย เงินปันผล เงิน หรือสิทธิประโยชน์ที่เกิดจากทรัพย์สิน โดยคำนวณเป็นรายปีหรือตามระยะเวลาที่กำหนดนั้น ให้เลื่อนออกไปอีกเจ็ดเดือน โดยให้มีการหัก ณ ที่จ่าย ร้อยละ 30 สำหรับสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วมในวันที่ 1 กรกฎาคม 2558 โดยให้เป็นไปตามแนวทางที่ได้ประกาศไว้ใน Notice 2013-43: Revised timeline and other guidance regarding the implementation of FATCA²⁵ ที่ออกมาเพื่อเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขเวลาเดิมที่ได้ระบุไว้ใน Announcement 2012-42 ทั้งนี้ ในกรณีของ

²⁴ US Treasury Website: <http://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Pages/FATCA.aspx>

²⁵ US Treasury Website: <http://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Pages/FATCA.aspx>

ความตกลงระหว่างรัฐ ประเทศที่ประสงค์จะเข้าทำความตกลง FATCA กับสหรัฐฯ จึงมีหน้าที่เข้าเจรจาทำความตกลงให้แล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายน 2557²⁶

ล่าสุดในปี 2557 สหรัฐฯ ได้ประกาศกฎหมายสองฉบับที่สำคัญเกี่ยวกับเงื่อนไขในการปฏิบัติตาม FATCA โดยฉบับแรกในเดือนเมษายน 2557 สหรัฐฯ ได้ประกาศ Announcement 2014-17 โดยได้ระบุถึงประเทศที่ได้เข้าร่วมเจรจากับสหรัฐฯ แล้วแต่ยังคงมีขั้นตอนและกระบวนการตามกฎหมายภายในที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนการลงนามจริง โดยให้ประเทศในกลุ่มนี้ถือเสมือนได้ปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA โดยให้ถือว่าได้ทำความตกลงกับสหรัฐฯ ในสาระสำคัญของความตกลง FATCA แล้ว (Agreed in Substance) หากสามารถดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการของกฎหมายภายในได้แล้วเสร็จและสามารถลงนามกับกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ได้ภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2557 นอกจากนี้ประกาศฉบับดังกล่าวยังได้ขยายระยะเวลาสิ้นสุดในการลงทะเบียนของสถาบันการเงินจากวันที่ 25 เมษายน 2557 เป็นวันที่ 5 พฤษภาคม 2557

อย่างไรก็ดี ในเดือนธันวาคม 2557 กระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ได้ประกาศกฎหมายฉบับที่สอง หรือ Announcement 2014-38: Update on Jurisdictions Treated as if They had and IGA in Effect²⁷ เพื่อผ่อนผันเงื่อนไขและข้อกำหนดเดิมที่ได้ระบุไว้ใน Announcement 2014-17 โดยในประกาศฉบับนี้ได้ระบุว่าประเทศที่ได้ลงนามอย่างย่อ (Initial Text) กับสหรัฐฯ แล้ว แต่อาจมีกระบวนการหรือขั้นตอนเพื่อการลงนามอันจำเป็นต้องทำตามข้อกำหนดของกฎหมายภายใน จึงยังไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จเพื่อลงนามความตกลง FATCA กับสหรัฐฯ ได้ภายในเดือนธันวาคม 2557 ให้ถือว่าประเทศนั้นได้รับสิทธิประโยชน์อย่างเช่นประเทศที่ลงนาม FATCA กับสหรัฐฯ แล้ว โดยมีเงื่อนไขว่าประเทศดังกล่าวต้องได้เข้าร่วมเจรจากับสหรัฐฯ แล้วและการเจรจาเพื่อลงนามความตกลง FATCA นั้นมีความคืบหน้าอย่างมาก หรือมีพฤติกรรมใด ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมิได้เพิกเฉยการลงนามดังกล่าว ในกรณีเช่นว่า กระทรวงการคลังของสหรัฐฯ จะพิจารณาให้สิทธิประโยชน์แต่ละประเทศเป็นรายเดือน ซึ่งหากสหรัฐฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าประเทศคู่สัญญารายใดเพิกเฉยต่อการลงนาม FATCA สหรัฐฯ มีสิทธิเพิกถอนสิทธิประโยชน์ดังกล่าวได้

ในปัจจุบัน การแลกเปลี่ยนข้อมูลครั้งแรกนั้น สหรัฐฯ ได้กำหนดให้มีการจัดส่งครั้งแรกในเดือนกันยายน 2558 ซึ่งหากมิได้มีการประกาศแก้ไขเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ประเทศคู่สัญญาทุกประเทศรวมถึงประเทศไทย หากได้มีการลงนามแล้วความตกลง FATCA กับสหรัฐฯ เรียบร้อยแล้ว ย่อมมีหน้าที่จัดส่งหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลในเดือนกันยายน 2558 นี้

²⁶ กรณีของประเทศไทยได้เข้าร่วมความตกลง FATCA กับสหรัฐฯ และได้ลงนามอย่างย่อ (initial) ไว้เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2557

²⁷ April 2014, Announcement 2014-17 Update on Jurisdictions Treated as Having an IGA in Effect and on FATCA Financial Institution Registration

บทที่ 3

ผลกระทบของกฎหมาย FATCA และความตกลง FATCA

3.1 ประเภทของสถาบันการเงินของประเทศไทย

จากที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 บทบัญญัติของกฎหมาย FATCA มีผลเป็นการเพิ่มเติมข้อความในประมวลกฎหมายอาญาอากรของสหรัฐฯ ตั้งแต่มาตรา 1471-1474 โดยกำหนดหน้าที่ให้สถาบันการเงินตามความหมายของกฎหมาย FATCA มีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลทางบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ โดยสถาบันการเงินตามกฎหมาย FACTA หมายความว่า สถาบันการเงินที่จัดตั้งโดยบุคคลหรือนิติบุคคลต่างประเทศซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1) Depository Institution คือ สถาบันที่มีลักษณะดำเนินการในการรับฝากเงินตามทางการค้าปกติของธุรกิจธนาคารหรือธุรกิจประเภทอื่นที่มีลักษณะการประกอบกิจการที่เกี่ยวกับการดูแลรับฝากเงินหรือ

2) Custodial Institution คือ สถาบันที่ครองทรัพย์สินทางการเงินหรือผู้ที่ทำธุรกิจอื่น โดยในสาระสำคัญของการประกอบธุรกิจมีการดำเนินการในรูปแบบการเปิดบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในตราสารหรือสินทรัพย์ทางการเงิน (Financial Assets) หรือ

3) Investment Entity คือ สถาบันที่มีการดำเนินการประกอบธุรกิจหลักที่เกี่ยวกับการรับลงทุนหรือการลงทุนใหม่ (reinvestment) หรือซื้อขายหลักทรัพย์ (Security) หรือประกอบการในลักษณะใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลกำไรในอนาคต ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Options and Future or Forward Contracts) ในหลักทรัพย์หรือสินค้าโภคภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ หรือสัญญาที่ว่าด้วยผลกำไร ดอกผลหรือผลประโยชน์ประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์เพื่อการลงทุนหรือจากผลประโยชน์ของหุ้นส่วนแต่ละรายตามสัญญาห้างหุ้นส่วน (Partnership interests) หรือ

4) Specified Insurance Company คือ สถาบันที่ประกอบธุรกิจประกันภัยในลักษณะที่ให้ความคุ้มครองในรูปแบบมูลค่าเงินสด (Cash Value Insurance) หรือมีการชดเชยใด ๆ ในรูปแบบเงินสด หรือให้การประกันภัยพ่วงการลงทุน โดยไม่รวมถึงการประกันความเสี่ยงประเภทต่าง ๆ

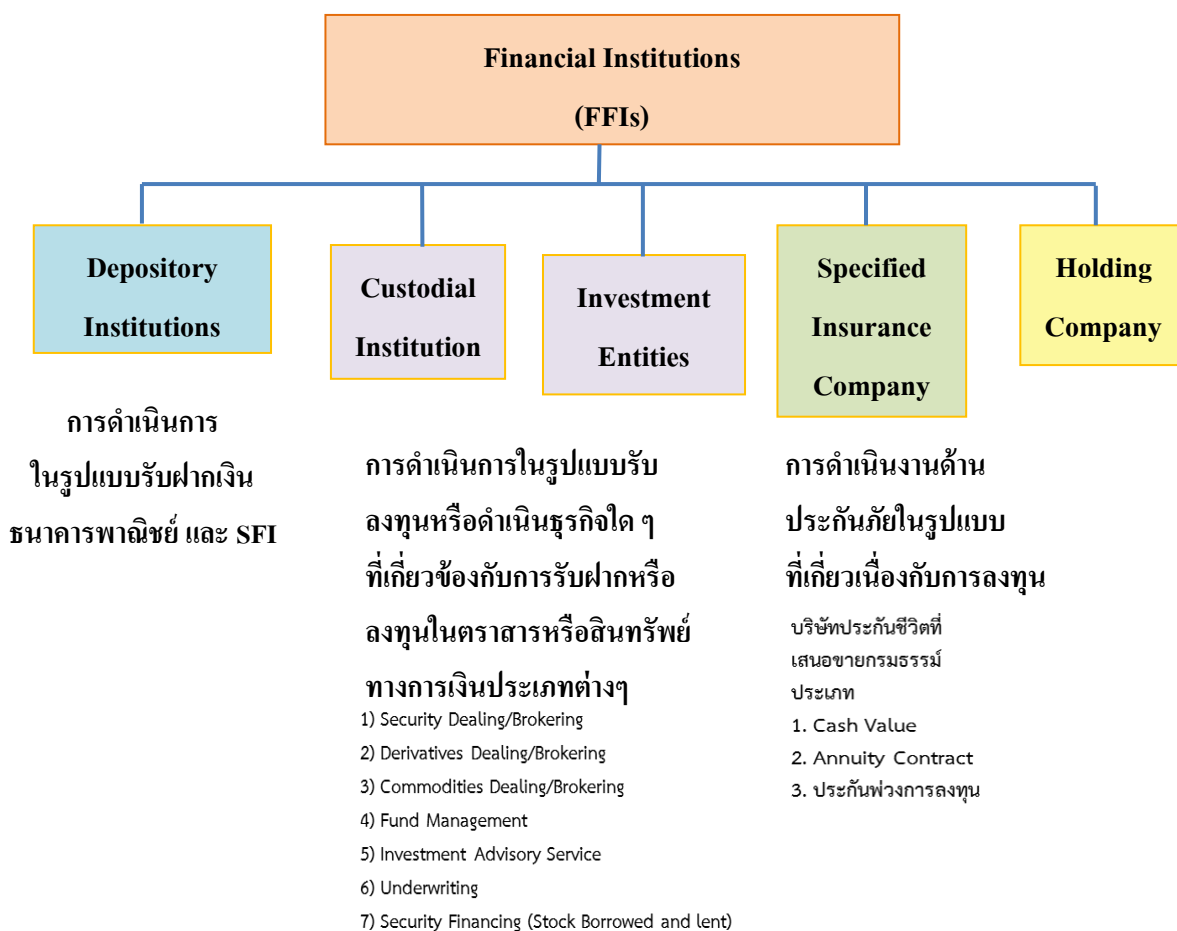
5) Holding Company คือ บริษัทที่มีการประกอบธุรกิจอันมีรายได้จากการถือหุ้นในบริษัทที่ดำเนินธุรกิจในข้อ 1) - 4) โดยที่ไม่มีการประกอบธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญของตนเอง

นอกจากนี้ กฎหมายยังได้ระบุว่าสถาบันหรือองค์กรบางประเภทไม่ถือเป็นสถาบันการเงินของต่างประเทศตามความในกฎหมายฉบับนี้ (Non-Financial Foreign Entities: NFFE) เช่น รัฐบาลต่างประเทศหรือองค์กรที่จัดตั้งโดยรัฐบาลต่างประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ ธนาคารกลาง และหน่วยงานหรือบุคคลอื่นใดที่สรรพากรของสหรัฐฯ เห็นชอบให้เป็นผู้มีอัตราเสี่ยงต่ำในการหลีกเลี่ยงภาษี (Low Risk of Tax Evasion)

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่านิยามคำว่า “สถาบันการเงิน” ตามกฎหมาย FATCA มีลักษณะเป็นการดำเนินการรับฝากเงินเป็นทางการค้าปกติของธุรกิจหรือธุรกิจประเภทอื่นที่มีลักษณะการประกอบ

กิจการที่เกี่ยวกับการดูแลรับฝากเงิน ซึ่งมีความหมายกว้างกว่านิยามในกฎหมายไทย แต่ยังหมายความรวมถึงองค์กรที่มีความหลากหลาย เช่น สถาบันการเงินเอกชน สถาบันการเงินของรัฐ สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น และรวมไปถึงบริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทประกันภัยตามแผนผัง ดังนี้

แผนผังที่ 4 แสดงความหมายของคำว่า สถาบันการเงิน ตามกฎหมาย FATCA

3.1.1 สถาบันการเงินเอกชน

3.1.1.1 สถาบันการเงินเอกชน

สถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA นั้น เมื่อมาพิจารณาสถาบันการเงินในประเทศไทยที่เข้าข่ายตามกฎหมาย FATCA ประกอบด้วย ธุรกิจ 4 ประเภทดังต่อไปนี้

(1) ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ เป็นการประกอบธุรกิจในลักษณะรับฝากเงินหรือรับเงินจากประชาชนที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์จากเงินนั้นโดยวิธีหนึ่งวิธีใด เช่น ให้สินเชื่อ ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด ซื้อขายเงินปวรรตต่างประเทศ เป็นต้น

(2) ธุรกิจเงินทุน เป็นการประกอบธุรกิจรับฝากเงินหรือรับเงินจากประชาชนที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ ซึ่งมีใช้การรับฝากเงินหรือรับเงินไว้ในบัญชีที่จะ

เบิกถอนโดยใช้เช็ค และใช้ประโยชน์จากเงินนั้นโดยวิธีหนึ่งวิธีใด เช่น ให้สินเชื่อ ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือ ตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด

(3) ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ เป็นการประกอบธุรกิจรับฝากเงินหรือรับเงินจากประชาชนที่จะย่ำคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์จากเงินนั้นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- 1) การให้กู้ยืมเงิน โดยวิธีรับจำนองอสังหาริมทรัพย์
- 2) การรับซื้ออสังหาริมทรัพย์โดยวิธีขายฝาก และ

สถาบันการเงินตามคำนิยามตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 นอกจากมีลักษณะเป็นการดำเนินการรับฝากเงินเป็นทางการค้าปกติของธุรกิจหรือธุรกิจประเภทอื่นที่มีลักษณะการประกอบกิจการที่เกี่ยวกับการดูแลรับฝากเงินดังที่กล่าวแล้วข้างต้น แล้วยังหมายความรวมถึงการประกอบกิจการ ดังต่อไปนี้ 1) การให้สินเชื่อส่วนบุคคล การให้สินเชื่อโดยมีอสังหาริมทรัพย์เป็นหลักประกัน (Mortgage) สินเชื่อเพื่ออุตสาหกรรม หรือการให้สินเชื่ออื่น ๆ 2) ขาย ซื้อ ซื้อมด หรือรับช่วง ซื้อมดหรือรับโอนสิทธิเรียกร้องของผู้รับประโยชน์ในตราสารทางการเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน ตราฟัท เช็ค ตัวแลกเงิน การรับรองและการค้ำประกัน หรือหลักฐานอื่นใดที่แสดงถึงความเป็นหนี้ 3) การเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต และ negotiating drafts drawn on L/C 4) ทรีสดีหรือบริการรับฝากทรัพย์สิน 5) การซื้อขายหรือการแลกเปลี่ยนเงินตรา 6) การเข้าซื้อหรือจำหน่ายสัญญาเช่าการเงิน (Finance leases) หรือเช่าสินทรัพย์ จากประเภทธุรกรรมของสถาบันการเงินเอกชนดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นจะพบว่า เข้าตามความหมายของคำว่า สถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA ซึ่งสถาบันการเงินประเภทนี้ต้องดำเนินการปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมาย FATCA ได้กำหนดไว้

3.1.1.2 บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทประกันภัย

นอกจากสถาบันการเงินดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว สถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA ยังหมายความรวมถึงผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ หรือผู้ประกอบธุรกิจที่มีประเภทบัญชีที่เข้าข่ายสถาบันตามกฎหมาย FATCA ดังนี้

(1) Investment Entity คือ สถาบันที่มีการดำเนินการประกอบธุรกิจหลักเกี่ยวกับการรับลงทุน หรือการลงทุนใหม่ (Reinvestment) หรือซื้อขายหลักทรัพย์ (Security) หรือประกอบการในลักษณะใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลกำไรในอนาคต ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Options and Future or Forward Contracts) ในหลักทรัพย์หรือสินค้าโภคภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ หรือสัญญาที่ว่าด้วยผลกำไร ดอกผล หรือผลประโยชน์ประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์เพื่อการลงทุนหรือจากผลประโยชน์ของหุ้นส่วนแต่ละรายตามสัญญาหุ้นส่วน (Partnership interests) หรือ

(2) Specified Insurance Company คือ สถาบันที่ประกอบธุรกิจประกันภัย ในลักษณะที่ให้ความคุ้มครองในรูปแบบมูลค่าเงินสด (Cash Value Insurance) หรือมีการชดเชยใด ๆ ในรูปแบบเงินสด หรือให้การประกันภัยพ่วงการลงทุน โดยไม่รวมถึงการประกันความเสี่ยงประเภทต่าง ๆ

เมื่อพิจารณาจากนิยามของคำว่า สถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA ในส่วนของภาคธุรกิจหลักทรัพย์ หรือสถาบันการเงินที่มีธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุน²⁸ ของประเทศไทยสามารถให้คำจำกัดความได้ว่าเป็นสถาบันที่รับฝากหลักทรัพย์เพื่อการลงทุน หรือมีการประกอบธุรกิจที่ดำเนินการในรูปแบบการเปิดบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในตราสารหรือสินทรัพย์ทางการเงินประเภทต่าง ๆ หรือมีการดำเนินการประกอบธุรกิจหลักที่เกี่ยวข้องกับการรับลงทุน หรือการลงทุนใหม่ หรือซื้อขายหลักทรัพย์ หรือประกอบกิจการในลักษณะใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลกำไรในอนาคตไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือสัญญาที่ว่าด้วยผลกำไร ดอกผล หรือผลประโยชน์ประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์เพื่อการลงทุน หรือจากผลประโยชน์ของหุ้นส่วนแต่ละรายตามสัญญาหุ้นส่วน

สำหรับประเทศไทย ธุรกิจหลักทรัพย์ที่อาจเข้าข่ายนิยามการเป็นสถาบันการเงินดังกล่าวนี้ สามารถแบ่งได้ ดังนี้

(1) แนวทางการพิจารณาแยกตามประเภทธุรกิจที่ได้รับอนุญาต หรือลักษณะของธุรกิจแต่ละประเภท ซึ่งตามมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 กำหนดให้การประกอบธุรกิจหลักทรัพย์จะต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกอบกับกฎกระทรวงว่าด้วยการอนุญาตการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดประเภทธุรกิจที่ต้องขออนุญาตไว้ดังต่อไปนี้²⁹

- 1) การเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์
- 2) การค้าหลักทรัพย์
- 3) การจัดจำหน่ายหลักทรัพย์
- 4) การเป็นที่ปรึกษาการลงทุน
- 5) การจัดการกองทุนรวม
- 6) การจัดการกองทุนส่วนบุคคล
- 7) กิจการการยืมและให้ยืมหลักทรัพย์
- 8) การจัดการเงินร่วมลงทุน
- 9) การเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์อันเป็นตราสารหนี้
- 10) การค้าหลักทรัพย์อันเป็นตราสารหนี้
- 11) การจัดจำหน่ายหลักทรัพย์อันเป็นตราสารแห่งหนี้
- 12) กิจการการยืมและให้ยืมหลักทรัพย์
- 13) การเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ที่เป็นหน่วยลงทุน
- 14) การค้าหลักทรัพย์ที่เป็นหน่วยลงทุน
- 15) การจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ที่เป็นหน่วยลงทุน

²⁸ Investment Entity or Custodial Institution

²⁹ ข้อ 2 แห่งกฎกระทรวงว่าด้วยการอนุญาตการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ พ.ศ. 2551

ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจที่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ดังกล่าวข้างต้น ถือว่าเป็นผู้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์

(2) แนวทางการพิจารณาแยกตามประเภทธุรกิจแบบกว้าง ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้กำหนดนิยามคำว่า “ธุรกิจหลักทรัพย์” ไว้หมายความว่า ธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทดังต่อไปนี้

- 1) การเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์
- 2) การค้าหลักทรัพย์
- 3) การเป็นที่ปรึกษาการลงทุน
- 4) การจัดจำหน่ายหลักทรัพย์
- 5) การจัดการกองทุนรวม
- 6) การจัดการกองทุนส่วนบุคคล
- 7) กิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ตามที่รัฐมนตรีกำหนดตาม

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ก.ล.ด.

จากประเภทธุรกิจหลักทรัพย์ตามที่ได้กล่าวข้างต้นจะเข้าข่ายว่าเป็นสถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA หรือไม่นั้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ธุรกิจหลักทรัพย์นั้นมีบัญชีที่จัดการ โดยการดูแลเครื่องมือทางการเงิน สัญญา หรือการลงทุนเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น บัญชีทุกประเภทที่บริหารหรือดูแลโดย FFI's และรวมถึงตราสารทุนหรือ Debt Interest ใน FFI (นอกเหนือจากดอกเบี้ยซึ่งได้รับปกติจากการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์) หรือกรณีที่ FFI ไม่ได้มีตราสารทุนหรือ Debt Interest หากมูลค่าของหนี้หรือตราสารทุนที่ถูกกำหนดโดยอ้างอิงถึงทรัพย์สินก่อให้เกิด U.S. Source Withholdable Payment และประเภทของดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นโดยปราศจากวัตถุประสงค์ที่จะหลบเลี่ยงการรายงาน

นอกจากบริษัทหลักทรัพย์ที่เข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA แล้ว นิยามของสถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA นั้น มีการกำหนดกรอบการพิจารณาถึงการประกอบธุรกิจของบริษัทว่าเข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินหรือไม่ โดยในภาคธุรกิจประกันภัย คือ ผู้ประกอบธุรกิจประกันภัยที่มีการประกอบธุรกิจในลักษณะที่ให้ความคุ้มครองในรูปแบบมูลค่าเงินสด หรือมีการชดเชยใด ๆ ในรูปแบบเงินสด โดยพิจารณา ดังนี้

(1) บริษัทประกันภัยหรือผู้ถือหุ้นในบริษัทประกันภัยที่รับประกันภัยที่มีการออกกรมธรรม์ประกันภัยที่มีการให้ความคุ้มครองในรูปแบบมูลค่าเงินสด (Cash Value Insurance) หรือมีการชดเชยใด ๆ ในรูปแบบเงินสด หรือเป็นการประกันภัยประเภทใด ๆ ที่มีการลงทุนพ่วงอยู่ด้วย (Annuity Contract) หรือ

(2) บริษัทที่มีหน้าที่จ่ายเงินตามกรมธรรม์ประกันภัยที่มีการให้ความคุ้มครองในรูปแบบมูลค่าเงินสด (Cash Value Insurance) หรือมีการชดเชยใด ๆ ในรูปแบบเงินสด หรือเป็นการประกันภัยประเภทใด ๆ ที่มีการลงทุนพ่วงอยู่ด้วย (Annuity Contract)

3.1.2 สถาบันการเงินของรัฐ

สถาบันการเงินของรัฐ หรือสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เป็นสถาบันการเงินที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น เพื่อดำเนินการตามนโยบายของรัฐในการพัฒนา ส่งเสริมเศรษฐกิจ และสนับสนุนการลงทุนต่าง ๆ อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงการคลัง ปัจจุบันมีทั้งหมด 8 แห่ง ได้แก่

(1) ธนาคารออมสิน

ธนาคารออมสินจัดตั้งตามพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 กำหนดให้ธนาคารออมสินประกอบธุรกิจ ดังต่อไปนี้

- 1) รับฝากเงินออมสิน
 - 2) ออกพันธบัตรออมสิน และสลากออมสิน
 - 3) รับฝากเงินออมสินเพื่อสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว
 - 4) ทำการรับจ่ายและโอนเงิน
 - 5) ซื้อหรือขายพันธบัตรรัฐบาลไทย
 - 6) ลงทุนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ซึ่งรัฐมนตรีอนุญาต
 - 7) การออมสินอื่น ๆ ตามที่จะมีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้
 - 8) กิจการอันพึงเป็นงานธนาคาร ตามที่จะมีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้
- ทั้งนี้ ให้ประกอบได้ตามข้อกำหนดและเงื่อนไขที่กำหนด³⁰

ปัจจุบันธนาคารมีบริการธนาคารประเภทต่าง ๆ ได้แก่

1) บริการด้านเงินฝากต่าง ๆ

บริการด้านเงินฝาก ได้แก่ เงินฝากประจำ เงินฝากประจำระยะยาว เงินฝากเพื่อเรียกเงินฝากเพื่อเรียกพิเศษ เงินฝากกระแสรายวัน

นอกจากนี้ ธนาคารยังมีการให้บริการด้านเงินฝากในรูปแบบการประกันชีวิต ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต ซึ่งเป็นกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ โดยมีการส่งเงินฝากตามระยะเวลาและเงื่อนไขที่ธนาคารกำหนด ซึ่งจะได้รับความสะดวก และเงินปันผลเมื่อครบระยะเวลาของผลิตภัณฑ์ ธนาคารออมสินมีให้บริการหลายรูปแบบทั้งคุ้มครองระยะสั้น และระยะยาว เช่น ออมสินเพิ่มทรัพย์ ทรัพย์เพิ่มทุน³¹ เป็นต้น

2) บริการด้านสินเชื่อ แบ่งเป็น

สินเชื่อบุคคล ซึ่งมีการให้สินเชื่อในหลายรูปแบบ เช่น ออมสินบ้านแลกเงิน สินเชื่อเช่าซื้อ สินเชื่อเคหะสินเชื่อโทรทองเอนกประสงค์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการให้สินเชื่อโดยระบุเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สินเชื่อครู เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนให้หมดไป แก้ไขปัญหาและ

³⁰ มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489

³¹ <http://www.gsb.or.th/products/personal/deposits/index.php> ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2558

บรรเทาความเดือดร้อน ค่าเล่าเรียนบุตร ค่ารักษาพยาบาลของบุคคลในครอบครัว ค่าใช้จ่ายกรณีจำเป็นเร่งด่วน³²

สินเชื่อธุรกิจ เป็นการให้สินเชื่อเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการประกอบธุรกิจโดยเฉพาะ เช่น สินเชื่อแฟคตอริง สินเชื่อเงินทุนหมุนเวียนระยะสั้น เพื่อแก้ไขปัญหาเงินทุนหมุนเวียนให้แก่ผู้ประกอบการ สามารถลงทุนในทรัพย์สินถาวร หรือเพื่อไถ่ถอนจำนองจากสถาบันการเงินอื่น สินเชื่อไทรทองเอนกประสงค์ เพื่อประกอบการค้า หรือการลงทุน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถมีเงินหมุนเวียนในการประกอบธุรกิจ ทำให้สามารถขยายธุรกิจหรือทำให้ธุรกิจคล่องตัวมากยิ่งขึ้น³³

สำหรับการประกอบธุรกิจของธนาคารออมสินนั้น มีการทำธุรกรรมรับฝากเงินเป็นธุรกรรมหลัก ไม่ว่าในรูปของบัญชีเงินฝากหรือสลากออมสิน ซึ่งเข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินตามนิยามของกฎหมาย FATCA แต่เนื่องจากการรับฝากเงินของธนาคารออมสินนั้น เป็นการทำธุรกรรมกับลูกค้าในประเทศไทย ไม่ได้มีสำนักงานที่ต่างประเทศ ดังนั้น ธนาคารออมสินจึงเป็นเข้าข่ายสถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าส่วนใหญ่อยู่ในประเทศ

(2) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือ ธกส. จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509 โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของธนาคารตามกฎหมาย ได้แก่

1) การให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์การเกษตร เพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรืออาชีพที่เกี่ยวข้อง หรือประกอบอาชีพอย่างอื่น เพื่อเพิ่มรายได้ พัฒนาความรู้ด้านเกษตรกรรมหรืออาชีพอื่น และดำเนินกิจการตามโครงการส่งเสริมการประกอบเกษตรกรรม

2) ประกอบธุรกิจอื่นอันเป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนการประกอบเกษตรกรรม

3) ดำเนินงานเป็นสถาบันการเงินเพื่อพัฒนาชนบท โดยให้ความช่วยเหลือทางการเงินหรือการบริหารจัดการแก่บุคคล ผู้ประกอบการ กองทุนหมู่บ้าน หรือชุมชน ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรหรือชุมชนให้มีประสิทธิภาพ หรือ เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจ หรือเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

4) ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์ เพื่อใช้ดำเนินงานภายใต้ขอบเขตวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสหกรณ์ ทั้งนี้ การให้กู้เงินเพื่อดำเนินการเป็นสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนาชนบท และการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์³⁴ นั้น สามารถดำเนินการในเรื่องดังนี้

³² <http://www.gsb.or.th/products/personal/loan/index.php> ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2558

³³ <http://www.gsb.or.th/products/business/loan/index.php> ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2558

³⁴ มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509

ธนาคารอาจให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์ การเกษตรสำหรับการประกอบอาชีพด้านอุตสาหกรรม ด้านพาณิชย์กรรม หรือด้านบริการ เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรหรือครอบครัว รวมทั้ง การช่วยเหลือด้านพัฒนาความรู้ในด้านเกษตรกรรมหรืออาชีพ อย่างอื่น เช่น การศึกษาอบรม สัมมนา คู่มือ ส่งเสริมหรือสนับสนุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิตการจำหน่าย การส่งออกหรือทดแทนการนำเข้าซึ่งผลิตผลการเกษตร ผลิตภัณฑ์จาก ผลิตผลการเกษตรหรือปัจจัยการเกษตร เป็นต้น นอกจากนี้ ธนาคารอาจประกอบธุรกิจอันเป็นการส่งเสริม หรือสนับสนุนการประกอบเกษตรกรรม เช่น การค้าปัจจัยการเกษตร การบริการทางการเกษตร การตลาด ผลิตผลทางเกษตร เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องความเห็นชอบของคณะกรรมการ³⁵

ภายใต้วัตถุประสงค์ของธนาคารตามกฎหมายกระทรวง ธนาคารมีอำนาจกระทำการกิจการ ภายในขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ของธนาคาร รวมถึง

- 1) ปล่อยเงินเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของธนาคาร
- 2) ค้ำประกันตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของธนาคาร
- 3) จัดหาเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงานของธนาคาร
- 4) จัดให้ได้มา ถือกรรมสิทธิ์หรือทรัพย์สินสิทธิ ครอบครอง เช่าหรือให้เช่า เช่าซื้อ หรือ ให้เช่าซื้อ โอนหรือรับโอนสิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ จำนองหรือรับจำนอง จำนำหรือรับจำนำ ขาย หรือจำหน่ายด้วยวิธีอื่นใด ซึ่งสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์
- 5) รับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันมีกำหนด
- 6) ปล่อยเงินหรือออกหนังสือค้ำประกันให้แก่ผู้ฝากเงินหรือบุคคลใดภายในวงเงินที่ฝากไว้กับธนาคารโดยใช้เงินฝากเป็นประกัน แต่ไม่รวมถึงกรณีที่ผู้ฝากเงินเป็นธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์³⁶
- 7) ปล่อยเงินหรือออกหนังสือค้ำประกันให้แก่ผู้ถือตราสารทางการเงินซึ่งออกโดย ธนาคารหรือให้แก่บุคคลใดตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยใช้ตราสารทางการเงินซึ่งออกโดยธนาคาร เป็นประกัน
- 8) ออก ซื้อ หรือขายตั๋วเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด รวมทั้ง เก็บเงินตามตั๋วเงินหรือ ตราสารเปลี่ยนมือนี้อย่างกล่าว
- 9) มีบัญชีเงินฝากไว้กับสถาบันการเงินอื่นเท่าที่จำเป็นแก่การดำเนินธุรกิจของธนาคาร
- 10) ซื้อหลักทรัพย์ของรัฐบาล เช่น พันธบัตรหรือตั๋วเงินคลังตามที่คณะกรรมการ เห็นสมควร
- 11) เรียกเก็บดอกเบี้ยเงินกู้ ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการปล่อยเงินหรือค้ำประกันเงินกู้และ ค่าบริการอื่น ๆ

³⁵ กฎกระทรวง (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509

³⁶ ปัจจุบันพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติธุรกิจ สถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

12) เป็นตัวแทนของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจเพื่อจ่าย เรียกเก็บ หรือรับชำระค่าที่ดิน ค่าเช่าอาคารลงทุน ค่าบริการ ค่าธรรมเนียม หรือเงินประเภทอื่นตามที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจได้ มอบหมายให้ธนาคารจ่าย เรียกเก็บ หรือรับชำระจากบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือเป็นตัวแทนของบุคคลอื่น เพื่อดำเนินการดังกล่าวได้โดยต้องเป็นไปตามข้อบังคับของธนาคาร

13) รับฝากเงินเพื่อสงเคราะห์ชีวิตของเกษตรกรและครอบครัวของเกษตรกรตามที่ กำหนดในข้อบังคับของธนาคาร

14) ร่วมดำเนินการตามโครงการชดเชยความเสียหายแก่เกษตรกรจากภัยธรรมชาติ ในการประกอบเกษตรกรรม ตามระเบียบของทางราชการ

15) จัดตั้งบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด เพื่อประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเกษตรกรรม หรือธุรกิจที่เป็นประโยชน์โดยตรงแก่กิจการของธนาคารตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี และเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

16) ร่วมลงทุนกับนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์การดำเนินงานภายใต้ขอบเขตที่กำหนดไว้ใน มาตรา 9 ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี และเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อทราบ

17) จัดให้มีการสงเคราะห์ตามสมควรแก่ผู้จัดการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นผู้จัดการ พนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคาร และครอบครัวของบุคคลดังกล่าว

18) ประกอบธุรกิจเงินตราต่างประเทศตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

19) ให้สินเชื่อหรือบริการทางการเงินในรูปแบบอื่นที่เป็นประเพณีปฏิบัติของธนาคาร พาณิชย์เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในมาตรา 9 ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

20) กระทำกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ของธนาคารตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี³⁷

ปัจจุบันธนาคารมีการให้บริการทางการเงินประเภทต่าง ๆ ได้แก่

1) เงินฝาก มี 3 ประเภท ได้แก่

1.1) เงินฝากทั่วไป เงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากออมทรัพย์ พิเศษ และเงินฝากประจำ

1.2) เงินฝากเงื่อนไขพิเศษ เช่น เป็นการฝากเงินที่มีการจำกัดระยะเวลาการรับฝาก ดอกเบี้ยสูง ต้องฝากเป็นจำนวนเงินเท่ากันทุกเดือน หรือมีลักษณะเป็นกรรมกรรมประกันชีวิต – อุบัติเหตุ หรือมีวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น เงินฝากดอกเบี้ยทันที 15 เงินฝากพิเศษ 11 เดือน เงินฝาก ธ.ก.ส. มอบรัก 1/1 เงินฝากยืมทวี เงินฝากออมทรัพย์ทวีโชค เงินออมลูกรัก เป็นต้น

1.3) สลากออมทรัพย์ ได้แก่ สลากออมทรัพย์ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร และสลากออมทรัพย์ทวีสิน 2557 เป็นการรับฝากเงินจากบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล โดยรับฝากเป็นหน่วย ๆ และมีอายุการรับฝากตามที่ธนาคารกำหนด ซึ่งจะมีการออกรางวัลทุกวันที่ 16

³⁷ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509

ของทุกเดือน เมื่อผู้ที่ฝากจนถึงวันครบกำหนดคืนเงินฝาก ธนาคารจะจ่ายดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนด หากผู้ที่ยกก่อนครบกำหนด ธนาคารจะไม่จ่ายดอกเบี้ย

2) สินเชื่อ แบ่งเป็น

2.1 ลูกค้านุเคราะห์ เช่น

- สินเชื่อเพื่อผู้ให้บริการเงินฝากกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คุณสมบัติผู้ขอสินเชื่อจะต้องเป็นผู้ให้บริการเงินฝากกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือ ลูกค้านุเคราะห์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ทั้งบุคคลธรรมดาผู้บรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย และนิติบุคคลต่าง ๆ เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย หรือเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของลูกค้าและบุคคลในครอบครัว

- สินเชื่อเพื่อธุรกิจแฟรนไชส์ ผู้ที่ขอสินเชื่อจะต้องเป็นเจ้าของธุรกิจแฟรนไชส์ ที่ผ่านการวิเคราะห์เบื้องต้นจากผู้ให้สิทธิ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ค่าลงทุนในการประกอบธุรกิจ แฟรนไชส์

- สินเชื่อ คินด้าเฮ้าส์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ค่าลงทุน หรือเพื่อชำระหนี้สินเดิมที่มีอยู่กับธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่นที่เป็นการกู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ค่าลงทุนในการประกอบอาชีพ โดยผู้กู้จะต้องเป็นเกษตรกร ลูกค้านุเคราะห์

- สินเชื่อ Smart Farmer มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายหมุนเวียนในการประกอบอาชีพหรือกิจการเกี่ยวกับการเกษตร โดยผู้ขอสินเชื่ออาจเป็น เกษตรกร บุคคลทั่วไป ผู้ประกอบการที่ประกอบอาชีพหรือกิจการเกี่ยวกับการเกษตร และมีการนำเอานวัตกรรม หรือสิ่งใหม่ที่เกิดจากการนำความรู้ความสามารถ ทักษะ ความคิด เทคโนโลยี เครื่องมืออุปกรณ์ ตลอดจนภูมิปัญญาชาวบ้าน มาใช้พัฒนาต่อขั้นตอนการผลิต การจัดการ แปรรูป ขนส่ง การตลาด หรือการบริการ

2.2 ลูกค้านุเคราะห์ เช่น

- สินเชื่อผู้ประกอบการ (นิติบุคคล) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เป็นเงินลงทุนในทรัพย์สินเพื่อขยายธุรกิจ โดยผู้ขอสินเชื่อต้องมีลักษณะตามที่ธนาคารกำหนด เช่น เป็นนิติบุคคลที่จดทะเบียนตามกฎหมายไทย โดยผู้ถือหุ้นทุกคนต้องมีสัญชาติไทย และดำเนินธุรกิจมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 รอบปีบัญชี มีสถานประกอบการอยู่ในประเทศไทย เป็นต้น

- สินเชื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บและการกระจายสินค้า (Logistics) มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนทางธุรกิจด้านการขนส่งเก็บรักษา และกระจายสินค้า ทั้งวงจรให้แก่ผู้ประกอบการทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร อัตราดอกเบี้ยพิเศษ MLR สำหรับนิติบุคคล หรือ MRR สำหรับ บุคคลทั่วไป

2.3 ลูกค้าที่เป็นสหกรณ์ หรือกลุ่มองค์กร เช่น

- สินเชื่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตร (Machinery Pool) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับวิสาหกิจชุมชน ในการจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตร และเพื่อ

สนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มบริหารจัดการเครื่องจักรกลการเกษตรอย่างเป็นระบบทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ เป็นการเพิ่มรายได้ และลดต้นทุนให้แก่เกษตรกร

- สิ้นเชื่อแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมหรือสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มีประสิทธิภาพในด้านการลงทุน การผลิต และการตลาด เช่น การสร้างตลาดนัดหรือตลาดสด ส่งเสริม สนับสนุนชุมชนให้มีความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจ หรือการดำเนินการใด ๆ ที่เป็นการลดค่าใช้จ่าย และการพึ่งพาตนเองของชุมชน เช่น โรงสีชุมชน โรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น

- สิ้นเชื่อสหกรณ์ออมทรัพย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ จัดหาเงินทุนให้สมาชิกกู้ต่อ จัดหาสินค้าหรือบริการให้สมาชิก รวบรวมผลผลิตหรือแปรรูปผลิตภัณฑ์ของสมาชิก หรือเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เป็นต้น และเพื่อเป็นค่าลงทุนในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ การลงทุนในสินทรัพย์ประจำ ค่าปรับปรุงซ่อมแซมทรัพย์สิน ค่าลงทุนตามแผนงานต่าง ๆ โดยผู้ที่มาขอสินเชื่อจะต้องดำเนินธุรกิจมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี มีกำไรตามสมควร และมีการจัดทำบัญชีที่แสดงฐานะทางการเงินที่สามารถตรวจสอบได้

3) ธุรกรรมตามหลักศาสนาอิสลาม

3.1 เงินฝาก

3.1.1 เงินฝากและสินเชื่อเพื่อประกอบพิธีฮัจญ์และอุมเราะฮ์

ธนาคารจะ “ให้” ตามหลัก “ฮิบะฮ์”³⁸ โดยธนาคารให้สิทธิขอสินเชื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้เพียงพอในการเดินทาง พร้อมจัดทำตะกาฟูล³⁹ อุบัติเหตุวงเงิน 100,000 บาท ขณะเดินทาง โดยสินเชื่อเพื่อเตรียมไปประกอบพิธีฮัจญ์ หรืออุมเราะฮ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ขอสินเชื่อสามารถมีเงินเพียงพอในการเดินทางไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนา โดยผู้ขอสินเชื่อจะต้องมีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายเหลือเพียงพอในการชำระคืนหนี้ มีหลักประกันจำนองที่ดินหรือเงินฝาก ค้ำประกันในระบบอิสลาม

3.1.2 เงินฝากรักษาทะห์รีย์

เปิดให้บริการเงินฝากรักษาทะห์รีย์ (วาดีอะฮ์) สำหรับชาวมุสลิม ให้มีโอกาสเดินทางไปแสวงบุญ ณ นครเมกกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ผู้ฝากมีโอกาสดำเนินการรับรางวัลเป็นค่าเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ หรือค่าเดินทางไปประกอบพิธีอุมเราะฮ์ เพียงฝากเงินในบัญชีรักษาทะห์รีย์ (วาดีอะฮ์) ผู้เปิดบัญชีมีโอกาสได้รับเงิน (ฮิบะฮ์) จากธนาคาร ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับบุคคลธรรมดา ซึ่งธนาคารรับประกันเงินฝากเต็มมูลค่าโดยไม่เสียค่าธรรมเนียมการรับฝากเงิน นอกจากนี้ธนาคารจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือตามคำสั่ง

3.1.3 เงินฝากเพื่อการลงทุนทั่วไป

³⁸ Hibah - ฮิบะฮ์ (การให้) คือ การที่บุคคลหนึ่งประสงค์จะมอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้อีกฝ่ายหนึ่ง

³⁹ Takaful- ตะกาฟูล คือ รูปแบบของการประกันที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม

ผู้ฝากเงินจะต้องเปิดบัญชีเงินฝากครั้งแรกและครั้งต่อ ๆ ไปไม่ต่ำกว่า ครั้งละ 10,000 บาท ภายในระยะเวลาการฝาก 6 เดือน และ 12 เดือน ธนาคารจะจ่ายผลตอบแทนเมื่อครบ กำหนดการฝาก และทราบผลกำไรจากการลงทุนแล้ว อัตราผลตอบแทนเป็นไปตามสัดส่วนที่ตกลงกัน โดยผู้ฝากเงินต้องเปิดบัญชีเงินฝากรักษาทรัพย์อีก 1 บัญชี ใ้รับโอนผลตอบแทนที่เกิดจากการลงทุน เมื่อครบกำหนด

3.2 สินเชื่อ ธนาคารมีการให้สินเชื่อตามหลักศาสนาอิสลามหลายประเภท เช่น สินเชื่อเกี่ยวกับการพาณิชย์ เช่น ซื่อ-ขายสินค้า ซื่อผ่อนชำระสินค้า สินเชื่อเพื่อการศึกษา สินเชื่อโดยใช้ เงินฝากค้ำประกันเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในครัวเรือน สินเชื่อเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนแก่สถาบัน เช่น สหกรณ์การเกษตร กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านและชุมชน เป็นต้น เพื่อพัฒนาการประกอบอาชีพ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด และสนับสนุนให้ชุมชนมีความ เข้มแข็ง รวมทั้งสินเชื่ออาหารฮาลาล สำหรับการประกอบธุรกิจอาหาร หรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ไม่ขัดกับ หลักศาสนาอิสลาม เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีสินเชื่อที่เป็นการออกหนังสือค้ำประกันโดยใช้เงินฝากเป็น หลักประกัน เพื่อค้ำประกันของประกันราคา การค้ำประกันบุคคลเข้าทำงาน การค้ำประกันการปฏิบัติตาม สัญญาที่กำหนดระยะเวลาการปฏิบัติตามสัญญาไว้แน่นอน

สำหรับการประกอบธุรกิจของ ธกส. นั้น เน้นการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรทั้งใน รูปแบบของการรับฝากเงินแบบบัญชีเงินฝากและสลากออมทรัพย์ รวมถึงการให้สินเชื่อแก่เกษตรกรและ สหกรณ์ต่าง ๆ แม้ว่าจะมีการทำธุรกรรมรับฝากเงินก็ตามแต่ลูกค้าหลักของ ธกส. ได้แก่ เกษตรกร และ ธกส. ไม่มีการตั้งสำนักงานในต่างประเทศ ดังนั้น จึงเข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าส่วนใหญ่อยู่ ในประเทศ

(3) ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย หรือ ธอท. จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคาร อิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 เป็นสถาบันการเงินที่ใช้หลักการตามหลักศาสนาอิสลามในการดำเนิน กิจการ ธนาคารมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจทางการเงินที่ไม่ผูกพันกับดอกเบี้ย และประกอบกิจการอื่น ดังนี้

- 1) รับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้
- 2) รับฝากเงินเพื่อการลงทุน
- 3) ทำธุรกิจเงินตราต่างประเทศของธนาคาร
- 4) ออก ขาย ซื่อ ซื่อลด หรือรับช่วงซื่อลดตราสารทางการเงินหรือรับโอนสิทธิเรียกร้อง ของผู้รับประโยชน์ในตราสารนั้น
- 5) ให้ยืมหรือบริการทางการเงินในรูปแบบที่เป็นประเพณีปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่นในด้านธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ
- 6) รับประกันความเสี่ยงในเชิงพาณิชย์ในการลงทุนของผู้ลงทุนไทยในต่างประเทศ

7) เรียกเก็บส่วนลด ค่าธรรมเนียม และค่าบริการอื่น ๆ อันเนื่องมาจากการให้กู้ยืมเงิน
ซื้อ ช้อดลด รับช่วงช้อดลด การค้าประกัน และการให้บริการอื่น

8) จัดการบัญชีชะกาต⁴⁰

9) เป็นนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์
โดยได้รับค่านายหน้าหรือบำเหน็จเป็นการตอบแทนในทางการค้า

10) เป็นนายหน้าหรือตัวแทนในการจัดหาเงินให้ยืมหรือเงินลงทุนให้แก่กิจการ
อุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรือการจัดการให้ยืมหรือการลงทุนแก่กิจการดังกล่าว

11) กิจการอันพึงเป็นงานธนาคารตามที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวง

12) กิจการอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับ เกี่ยวเนื่อง หรือสนับสนุนในการจัดการให้สำเร็จ
ตามวัตถุประสงค์ของธนาคารตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี⁴¹

ปัจจุบันธนาคารมีการให้บริการทางการเงินประเภทต่าง ๆ ได้แก่

1) เงินฝาก

บัญชีเงินฝากตามหลักศาสนาอิสลามเป็นไปตามหลักสำคัญ 2 หลักคือ

1.1) หลักวะดีอะฮ์ (Wadiah หรือ Safe Custody)⁴² หรือบัญชีออมทรัพย์วะดีอะฮ์
(เงินฝากรักษาททรัพย์) ได้แก่ เงินฝากประเภทออมทรัพย์ และกระแสรายวัน

1.2) หลักมุดอรอบะฮ์⁴³ บัญชีเงินฝากภายใต้หลักมุดอรอบะฮ์ เป็นเงินฝากที่ผู้ฝาก
มอบเงินให้ธนาคารไปบริหาร และธนาคารจะแบ่งกำไรจากผลประกอบการให้กับผู้ฝาก ตามสัดส่วนที่ได้
ตกลงกันไว้ ซึ่งบัญชีเงินฝากประเภทนี้ ได้แก่ บัญชีเงินฝากมุดอรอบะฮ์ บัญชีเงินฝากมุดอรอบะฮ์ปลอดภาษี
เหมาะสำหรับผู้ที่ประสงค์จะออมทรัพย์ระยะยาว และได้รับสิทธิประโยชน์ ยกเว้นภาษีผลตอบแทน โดย
นำเงินฝากธนาคารจำนวนเท่ากันทุกเดือนตลอดระยะเวลา 24 เดือน บัญชีเงินฝาก อัล-อะมิน เป็นบัญชี
เงินฝากเพื่อการระดมทุนที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนา

2) สินเชื่อ เช่น

⁴⁰ บัญชีชะกาต หมายถึง บัญชีที่ธนาคารจัดตั้งขึ้นเพื่อบริจาคและรับบริจาคตามหลักศาสนาอิสลาม

⁴¹ มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545

⁴² วะดีอะฮ์ (Wadiah หรือ Safe Custody) คือ การที่บุคคลหนึ่งฝากทรัพย์สินของตนให้อีกบุคคลหนึ่งที่มีความ
น่าเชื่อถือดูแลรักษา บริการภายใต้หลักวะดีอะฮ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการแก่ลูกค้าที่ต้องการฝากเงินกับธนาคาร และ
ธนาคารจะคืนเงินฝากให้แก่ลูกค้าเมื่อถูกทวงถาม วะดีอะฮ์ ยัคดอมานะฮ์ คือการฝากทรัพย์สินที่มีการรับประกันความ
เสียหาย บริการเงินฝากภายใต้หลักวะดีอะฮ์ ยัคดอมานะฮ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการรับฝากเงินแก่ลูกค้าที่ธนาคาร
รับประกันเงินต้นทั้งจำนวนและธนาคารจะคืนเงินฝากให้แก่ลูกค้าเมื่อถูกทวงถาม

⁴³ Mudharabah มุดอรอบะฮ์ (การแบ่งปันกำไร) คือ สัญญาที่ทำขึ้นระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งคือเจ้าของทุน
(rab al-mal) หรือผู้ลงทุน ซึ่งอยู่ในรูปเงินลงทุนเท่านั้น และอีกฝ่ายหนึ่งคือผู้ประกอบการ/ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้
ความสามารถในการดำเนินธุรกิจ (mudharib) เพื่อดำเนินธุรกิจกันกรณีธุรกิจมีกำไร กำไรจะถูกแบ่งกันตามสัดส่วนที่
ตกลง หากธุรกิจเกิดขาดทุน ผู้ลงทุนจะต้องรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเงินลงทุน

- สินเชื่อ SMEs Flexi & Sure มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสภาพคล่องและขยายกิจการ เป็นสินเชื่อระยะยาวสูงสุดไม่เกิน 10 ปี วงเงินหมุนเวียนสินเชื่อเพื่อการค้าประกันในประเทศ โดยต้องมี หลักประกันตามระเบียบของธนาคารให้บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมค้ำประกันส่วนต่าง ของวงเงินสินเชื่อต่อมูลค่าหลักประกันหลังหักส่วนลด

- สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย มีวัตถุประสงค์เพื่อซ่อมแซม ซื้อม หรือไถ่ถอนที่อยู่อาศัย

- สินเชื่อเนกประสงค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสภาพคล่องของประชาชนในการ ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค มี 2 ลักษณะ คือ มีประเภทมีหลักประกัน โดยใช้ที่อยู่อาศัยเป็นหลักประกันเท่านั้น ระยะเวลาผ่อนชำระ 3-35 ปี และประเภทไม่มีหลักประกัน วงเงินสินเชื่อ 5 เท่าของรายได้ขั้นต่ำ 10,000 - 10,000,000 บาท ระยะเวลาผ่อนชำระ 1-6 ปี เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีสินเชื่อตามโครงการรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับ ผลกระทบจากภัยพิบัติ หรือเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เช่น

- โครงการสินเชื่อส่งเสริมผู้ประกอบการอาชีพให้บริการสาธารณะเพื่อเป็นการ ส่งเสริมการให้บริการสาธารณะให้มีมาตรฐาน สนับสนุนผู้ประกอบการ และให้ประชาชนผู้รับบริการ ได้รับความสะดวกสบาย และบริการที่ดีขึ้น

- โครงการยืมผู้ฟื้นฟูอาชีพ มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูสถานะทางการเงินและบรรเทา ความเดือดร้อนของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติจากน้ำท่วม โดยธนาคารจะพิจารณาจาก ความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น เพื่อใช้ในการซ่อมแซม ปรับปรุง รื้อถอนหรือสร้างใหม่ในทรัพย์สินและหรือ สิ่งปลูกสร้างใด ๆ ของผู้ที่ได้รับความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อใช้เป็นเงินทุนในภาวะฉุกเฉิน อันสืบเนื่องจากการได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ เป็นต้น

- โครงการยกระดับความเป็นอยู่เพื่อเป็นเงินทุนสำหรับคนยากจนและผู้มีรายได้น้อยในการประกอบอาชีพสุจริตที่ไม่ขัดต่อหลักชะริอะฮ์ เพื่อเป็นเงินลงทุนสำหรับประชาชนที่ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือตามโครงการพัฒนาอาชีพนอกภาคเกษตรของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อบรรเทาภาระหนี้สินนอกระบบของผู้ประกอบอาชีพที่ไม่ขัดต่อหลักชะริอะฮ์ เพื่อเป็นเงินทุนในการดำเนินธุรกิจหรือ ขยายกิจการขนาดเล็ก เป็นต้น

อีกทั้ง ยังมีการให้บริการสินเชื่อเพื่อการค้าประกันในต่างประเทศสำหรับผู้ต้องการขยายการลงทุนทำธุรกิจในประเทศ โดยเฉพาะการค้าการลงทุนในต่างประเทศ ตลาดเกิดใหม่ที่ ต้องการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของประเทศในแถบเอเชีย ตะวันออกกลาง และแอฟริกา คู่สัญญาที่ได้รับสัญญาการก่อสร้างการลงทุนพัฒนาในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ มีความจำเป็นต้องใช้ Bank Guarantee หรือ Standby LC เพื่อเป็นหลักประกันและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับคู่สัญญาในต่างประเทศว่า จะสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ตกลงกันได้ โดยมีธนาคารทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการค้ำประกัน หากไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งสัญญาได้ ธนาคารก็จะเป็นผู้ชำระเงินแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในหนังสือค้ำประกัน

สำหรับการประกอบธุรกิจของ ธอท. นั้น มีการรับฝากเงินจากประชาชนเป็นหลัก ภายใต้อำนาจของศาสนาอิสลามซึ่งเข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินตามนิยามของกฎหมาย FATCA แต่

เนื่องจากลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าในประเทศไทย ประกอบกับ รอท. ไม่มีสำนักงานในต่างประเทศ และไม่ได้มีการประกาศเชิญชวนลูกค้าในต่างประเทศ ดังนั้น จึงเข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าส่วนใหญ่อยู่ในประเทศ

(4) ธนาคารอาคารสงเคราะห์ หรือ รอท. จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีอาคารและหรือที่ดินเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย⁴⁴

ปัจจุบันธนาคารมีการให้บริการประเภทต่าง ๆ ได้แก่

1) เงินฝาก ธนาคารมีการเปิดบัญชีเงินฝากที่สำคัญ ดังนี้

- บัญชีเงินฝากประจำสินเคหะ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ลูกค้าสามารถมีบ้านได้สะดวกยิ่งขึ้น ลูกค้าจะต้องฝาก 2 ปีติดต่อกัน โดยต้องนำฝากเป็นรายเดือนติดต่อกันทุกเดือนจะได้รับดอกเบี้ยที่สูงกว่า และได้รับการยกเว้นภาษี พร้อมกับได้สิทธิในการกู้เงินซื้อบ้านด้วยอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าประกาศธนาคาร ร้อยละ 0.5 ต่อปี ในวงเงินไม่เกิน 80 เท่าของจำนวนเงินที่นำฝากในแต่ละเดือน โดยรับเปิดบัญชีเฉพาะบุคคลทั่วไป คนละ 1 บัญชี เท่านั้น

- เงินฝาก Happy Home ผู้ที่จะเปิดบัญชีจะต้องเป็นลูกค้าสินเชื่อของธนาคารเท่านั้น ซึ่งจะได้รับดอกเบี้ยอัตราสูง ลูกค้าสินเชื่อของธนาคารจะได้รับความสะดวกโดยสามารถใช้บัญชีดังกล่าวในการหักชำระค่าสาธารณูปโภค หรือชำระหนี้เงินกู้ของธนาคารได้ ซึ่งธนาคารให้สิทธิเปิดบัญชีคนละ 1 บัญชีเท่านั้น

2) สินเชื่อ

การให้สินเชื่อของธนาคารมีหลายประเภทที่สนับสนุนให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง หรือเพื่อปรับปรุง ช่อมแซมที่อยู่อาศัยให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น เช่น

- สินเชื่อบ้านธนาคารอาคารสงเคราะห์ชีวิตมีสุข วัตถุประสงค์เพื่อให้ลูกค้าผู้กู้ทั้งรายเก่าและรายใหม่ สามารถซื้อที่ดิน อาคารหรือห้องชุด ปลูกสร้างอาคาร รวมทั้งการต่อเติม และซ่อมแซม ในวงเงินไม่เกินรายละ 1.5 ล้านบาท โดยมีอัตราดอกเบี้ยคงที่ 3 ปี

- โครงการสินเชื่อประเภทแฟลตให้เช่า มีวัตถุประสงค์ให้สินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการเจ้าของแฟลตให้เช่า โดยผู้ขอสินเชื่อสามารถกู้ได้ถึงร้อยละ 100 ของวงเงิน มีระยะเวลานานถึง 15 ปี

- สินเชื่อผู้เพิ่มจากบัญชีเดิมที่อยู่ระหว่างการผ่อนชำระกับธนาคาร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ลูกค้าที่มีสินเชื่ออยู่กับธนาคารอาคารสงเคราะห์อยู่แล้ว และมีการผ่อนชำระอย่างสม่ำเสมอ สามารถขอเพิ่มวงเงินกู้ได้ โดยขอให้ธนาคารประเมินราคาหลักประกันใหม่ตามสภาพปัจจุบัน และอาจขอขยายระยะเวลาการผ่อนชำระออกไปอีกเป็นสูงสุดถึง 30 ปี นับจากปัจจุบันก็ได้

- สินเชื่อประเภทบ้านเช่า มีวัตถุประสงค์ในการให้กู้เงินเพื่อปลูกสร้าง ไล่ถอน

⁴⁴ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496

จำนอง ชื่อ ชำระหนี้ ต่อเติม และซ่อมแซมบ้านให้เช่า โดยให้กู้ไม่เกินร้อยละ 100 ของมูลค่าการก่อสร้างอาคาร โดยวงเงินกู้รวมต้องไม่เกินร้อยละ 80 ของมูลค่าที่ดินและอาคาร วงเงินให้กู้พิจารณาจากรายได้ค่าเช่าบ้าน โดยต้องมีรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายแล้วเพียงพอที่จะผ่อนชำระหนี้ตามที่ธนาคารกำหนดได้ระยะเวลาการกู้ไม่เกิน 15 ปี

- สันเชื่อประเภทพัฒนาโครงการ คุณสมบัติของโครงการที่จะยื่นกู้ต้องตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล หรือในพื้นที่ทำการของสาขาหลักของธนาคาร วัตถุประสงค์ในการให้กู้เงินเพื่อพัฒนาโครงการจัดสรรที่ดินพร้อมอาคาร ซึ่งมีใช้การกู้เพื่อจัดสรรที่ดินเปล่า หรือบ้านพักตากอากาศ

สำหรับการประกอบธุรกิจของ ธอส. นั้น มีการทำธุรกรรมการรับฝากเงิน ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการช่วยเหลือลูกค้าให้สามารถมีบ้านได้ ประกอบกับใช้เป็นเงื่อนไขในการของสินเชื่อเพื่อการเคหะกับธนาคาร ซึ่งเป็นการทำธุรกรรมที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง แม้ว่าธุรกรรมจะเข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA แต่ ธอส. มีกลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่ในประเทศไทย ประกอบกับ ธอส. ไม่ได้มีสำนักงานในต่างประเทศ จึงเข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าส่วนใหญ่อยู่ในประเทศ

(5) ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย

ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย หรือ SME Bank จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545⁴⁵ มีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจอันเป็นการพัฒนา ส่งเสริม ช่วยเหลือ และสนับสนุนการจัดตั้ง การดำเนินงาน การขยายหรือการปรับปรุงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยการให้สินเชื่อ ค้ำประกัน ร่วมลงทุน ให้คำปรึกษา แนะนำ หรือให้บริการที่จำเป็นอื่น⁴⁶ โดยกฎหมายได้ให้อำนาจธนาคารในการกระทำการต่าง ๆ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์ของธนาคาร รวมถึง

1) ให้กู้ยืมหรือร่วมให้กู้ยืมเงินแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีหรือไม่มีหลักประกันก็ได้

2) ร่วมลงทุนในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3) ให้คำแนะนำด้านการเงิน เทคนิค วิชาการ การพัฒนาการผลิต การตลาด การบริหาร การจัดการแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับบริการเกี่ยวกับการเงิน การบริหาร การจัดการ หรือทางเทคนิค

4) จัดหาเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงานของธนาคาร

5) ถือกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองหรือมีทรัพย์สิน ชื่อ จัดหา ขาย จำหน่าย เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม จำนองหรือรับจำนอง จำนำหรือรับจำนำ ใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้หรือรับเป็นหลักประกันการชำระหนี้แลกเปลี่ยน โอน รับโอน ตัวแทน นายหน้า หรือดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องใด ๆ ตลอดจนรับทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้

⁴⁵ มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545

⁴⁶ มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545

- 6) มีบัญชีเงินฝากไว้กับสถาบันการเงินอื่นเท่าที่จำเป็นแก่การดำเนินธุรกิจของธนาคาร
- 7) ค่าประกันหนี้
- 8) ออกตราสารทางการเงิน
- 9) รับอวัลตั๋วเงิน รับรองตั๋วเงิน สอดเข้าแก้หน้าในตั๋วเงิน
- 10) ซื้อ ซื้อลดหรือรับช่วงซื้อลด ขาย ขายลดหรือขายลดช่วงตราสารทางการเงิน หรือรับโอนสิทธิเรียกร้องของผู้รับประโยชน์แห่งตราสารนั้น
- 11) เรียกเก็บดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าธรรมเนียม และค่าบริการอื่น ๆ อันเนื่องมาจากการให้กู้ยืมเงิน ซื้อ ซื้อลด รับช่วงซื้อลด การค้ำประกัน และการให้บริการอื่น ๆ
- 12) ประกอบธุรกิจเงินตราต่างประเทศ
- 13) จัดตั้งบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจที่เป็นประโยชน์โดยตรงแก่กิจการของธนาคาร โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี
- 14) รับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ โดยมีดอกเบี้ยตามอัตราที่ธนาคารประกาศกำหนด แต่การรับฝากเงินจากประชาชนทั่วไปต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน
- 15) เป็นตัวแทนของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจเพื่อจ่าย เรียกเก็บหรือรับชำระเงินประเภทใด ๆ ที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจได้มอบหมายให้ธนาคารจ่าย เรียกเก็บ หรือรับชำระจากบุคคลใด บุคคลหนึ่งหรือเป็นตัวแทนของบุคคลอื่นเพื่อดำเนินการดังกล่าวได้โดยต้องเป็นไปตามข้อบังคับของธนาคาร
- 16) ใช้เงินคงเหลืออยู่เปล่าของธนาคารในการลงทุนเพื่อนำมาซึ่งรายได้ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร
- 17) จัดให้มีสวัสดิการตามสมควรแก่พนักงาน ลูกจ้างของธนาคาร และครอบครัวของบุคคลดังกล่าว
- 18) ให้สินเชื่อหรือบริการทางการเงินในรูปแบบอื่นที่เป็นประเพณีปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินแก้ววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด
- 19) กระทำกิจการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของธนาคาร⁴⁷

ปัจจุบันธนาคารมีบริการทางการเงินประเภทต่าง ๆ⁴⁸ ได้แก่

- 1) บริการให้สินเชื่อ ได้แก่
 - 1.1) สินเชื่อผู้ประกอบการ SMEs ไทย ได้แก่

⁴⁷ มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545

⁴⁸ www.smebank.co.th ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2558

- สินเชื่อแม่ค้าคนดี มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบการ SMEs รายย่อยที่ประกอบกิจการค้าปลีก ค้าส่ง บริการ มีสถานประกอบการเป็นหลักแหล่ง โดยเป็นเจ้าของสถานประกอบการหรือเป็นผู้เช่า และสถานประกอบการอยู่ในพื้นที่การค้า อาทิ ตลาดสด แหล่งชุมชน ย่านการค้า ศูนย์การค้า สรรพสินค้า ฯลฯ ทั่วไปลงทุน ขยาย ปรับปรุง ซ้ำระค่าเช่าพื้นที่/ค่าเช่าพื้นที่ ค่าบริการ และใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนของกิจการ

- สินเชื่อ SMEs คนดี มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ลูกค้าที่มีประวัติการชำระหนี้ดี และมีสถานะหนี้จัดชั้นปกติในช่วง 12 เดือนติดต่อกันก่อนการยื่นขอสินเชื่อ หรือลูกค้าใหม่ที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่เป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดตามเกณฑ์ที่ธนาคารกำหนดกู้เพื่อลงทุนขยาย ปรับปรุง เงินทุนหมุนเวียนกิจการ รีไฟแนนซ์ ชำระหนี้ และไถ่ถอนหลักประกันสถาบันการเงินเดิม

- สินเชื่อ OTOP เพื่อผู้ประกอบการ โอท็อปวิสาหกิจชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุนหมุนวิสาหกิจชุมชนให้สามารถตั้งตัว เติบโต และก้าวไกล เป็นต้น

1.2) สินเชื่อบรรเทาภาวะวิกฤต

1.3) สินเชื่อนโยบายภาครัฐ ได้แก่ สินเชื่อสนับสนุนโครงการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบการ SMEs ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาสที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระทางการเงินสำหรับยอดคงค้างสินเชื่อที่มีอยู่ในปัจจุบัน และเพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียนในการฟื้นฟูกิจการให้ดำเนินต่อไปได้

1.4) สินเชื่อธุรกิจการค้า แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ สินเชื่อเพื่อการนำเข้า มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการ SMEs ที่ทำธุรกิจนำเข้าสินค้าประเภทเครื่องจักรวัตถุดิบ หรือสินค้าสำเร็จรูปและอื่น ๆ ให้มีสภาพคล่องในธุรกิจ และสินเชื่อเพื่อการส่งออก มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่ธุรกิจส่งออก และช่วยเสริมสภาพคล่องให้แก่กิจการทั้งก่อนและหลังการส่งออก

2) บริการอื่น ๆ

2.1) บริการด้านเงินฝาก ได้แก่ บริการใบรับเงินฝากประจำ บริการบัตรเงินฝาก บริการเงินฝากประจำประเภทสมุดคู่ฝาก บริการเงินฝากออมทรัพย์ประเภทสมุดคู่ฝาก บริการตัวแลกเงิน บริการตัวสัญญาใช้เงิน

2.2) บริการออกหนังสือค้ำประกัน

2.3) บริการอาวัลหรือการรับรองตัว โดยธนาคารจะรับอาวัลเฉพาะตัวสัญญาใช้เงิน และตัวแลกเงิน ซึ่งมีความสมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ

2.4) บริการร่วมลงทุน ได้แก่ โครงการร่วมลงทุน SMEs & OTOP (Venture Capital for SMEs & OTOP) (กองเล็ก) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการพัฒนา ส่งเสริม ช่วยเหลือ และสนับสนุนในการจัดตั้ง การดำเนินงาน การขยาย หรือการปรับปรุงกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และกองทุนร่วมลงทุนในกิจการ SMEs (SMEs Private Equity Trust Fund) (กองใหญ่) มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนด้านการเงินให้แก่ SMEs ในลักษณะของการร่วมลงทุน (Equity Financing) ในกลุ่ม SMEs ที่มี

ศักยภาพเชิงพาณิชย์สูง มีนวัตกรรมในการสร้างและพัฒนาธุรกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืน และเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ อีกทั้งยังมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ SMEs เหล่านั้นมีความสามารถในการบริหารจัดการสูงขึ้น มีความสามารถประกอบธุรกิจ และมีความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น

สำหรับการประกอบธุรกิจของ SME Bank นั้น มีการให้สินเชื่อแก่ลูกค้าที่เป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และมีบริการด้านเงินฝากทั้งในรูปแบบของเงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ และบัตรเงินฝาก แต่เนื่องจาก SME Bank ไม่มีการรับเงินฝากจากประชาชนทั่วไป และไม่มีสำนักงานในต่างประเทศ ดังนั้น จึงเข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าอยู่ในประเทศไทย

(6) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย หรือ EXIM Bank จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536⁴⁹ มีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจอันเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการส่งออก การนำเข้า และการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อการพัฒนาประเทศโดยการให้สินเชื่อ ค้ำประกัน รับประกันความเสี่ยง หรือให้บริการที่จำเป็นอื่น⁵⁰ โดยกฎหมายให้อำนาจธนาคารกระทำการต่าง ๆ ภายในขอบวัตถุประสงค์ของธนาคาร รวมถึง

- 1) ถือกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองหรือมีทรัพย์สินต่าง ๆ ซื่อ จัดหา ขาย จำหน่าย เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม รับจำนำ รับจำนอง แลกเปลี่ยน โอน รับโอน หรือดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน ทั้งในและนอกราชอาณาจักร ตลอดจนรับทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้
 - 2) ให้สินเชื่อแก่ธนาคารของผู้ส่งออก ผู้ส่งออก ธนาคารของผู้ซื้อ ผู้ซื้อ ธนาคารของผู้ลงทุน หรือผู้ลงทุน
 - 3) ให้สินเชื่อเพื่อการนำเข้าสินค้าหรือบริการที่ใช้ในการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกหรือเพื่อการพัฒนาประเทศ
 - 4) ให้สินเชื่อหรือบริการทางการเงินในรูปแบบอื่นที่เป็นประเพณีปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่นในด้านธุรกิจการค้าระหว่างประเทศและด้านการลงทุน
 - 5) ค้ำประกันหนี้ในกรณีที่ผู้ส่งออก ผู้ซื้อ หรือผู้ลงทุนได้รับสินเชื่อจากธนาคารของผู้ส่งออก ธนาคารของผู้ซื้อ หรือธนาคารของผู้ลงทุน แล้วแต่กรณี
 - 6) รับประกันความเสี่ยงในการได้รับชำระเงินจากผู้ซื้อหรือธนาคารของผู้ซื้อ
 - 7) รับประกันความเสี่ยงในการลงทุนในต่างประเทศของผู้ลงทุนตามที่กฎหมายกำหนด
- เฉพาะกิจการที่ธนาคารให้การสนับสนุนด้านสินเชื่อ แต่ถ้าวเป็นการรับประกันความเสี่ยงทางการเมือง ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

⁴⁹ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536

⁵⁰ มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536

8) เข้าร่วมลงทุนหรือให้สินเชื่อเพื่อการลงทุนในกิจการในต่างประเทศที่จะมีผลเป็นการสนับสนุนการนำเข้าหรือส่งออกซึ่งสินค้าและบริการของประเทศไทย หรือจะมีผลเป็นการส่งเสริมการประกอบกิจการในต่างประเทศของผู้ลงทุน และเข้าร่วมลงทุนในกิจการในประเทศเพื่อสนับสนุนการส่งออกหรือการพัฒนาประเทศ

9) ซื้อ ซื้อมา หรือรับช่วงซื้อลดตราสารทางการเงิน หรือรับโอนสิทธิเรียกร้องของผู้รับประโยชน์ในตราสารนั้น

10) รับอวัลต์ตั๋วเงิน รับรองตั๋วเงิน หรือสอคเข้าแก้หน้าในตั๋วเงิน

11) เรียกเก็บดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าธรรมเนียมและค่าบริการอื่น ๆ อันเนื่องมาจากการให้กู้ยืมเงิน ซื้อ ซื้อมา รับช่วงซื้อลด การค้าประกัน และการให้บริการทางการเงินอื่น ๆ

12) ออกตราสารทางการเงิน

13) ขาย ขายลด หรือขายช่วงลดตราสารทางการเงิน

14) กู้ยืมเงินในประเทศหรือต่างประเทศเพื่อธุรกิจของธนาคาร

15) รับฝากเงินเพื่อประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจของธนาคาร หรือเพื่อระดมเงินจากสถาบันการเงินและตลาดการเงิน แต่ไม่รวมถึงการระดมเงินฝากจากประชาชนทั่วไป

16) ทำธุรกิจเงินตราต่างประเทศของธนาคาร

17) ใช้เงินคงเหลืออยู่เปล่าของธนาคารในการลงทุนเพื่อนำมาซึ่งรายได้ตามที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ

18) กระทำการอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องในการจัดการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของธนาคาร⁵¹

ปัจจุบันธนาคารมีบริการทางการเงินประเภทต่าง ๆ ⁵² ได้แก่

1) บริการ EXIM Bank กระตุ้นเศรษฐกิจไทย ได้แก่

1.1) สินเชื่อ EXIM เพื่อ SMEs มีบริการด้านสินเชื่อประเภทต่าง ๆ 3 ประเภท คือ

- สินเชื่อ SMEs ส่งออกสบายใจ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้ที่เพิ่งเริ่มต้นธุรกิจส่งออกและผู้ส่งออกรายย่อยมีเงินทุนหมุนเวียนไปใช้ในกิจการหรือขยายธุรกิจ

- สินเชื่อ SMEs ค้าชายแดน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้ที่เพิ่งเริ่มต้นธุรกิจส่งออกและผู้ส่งออกรายย่อยมีเงินทุนไปใช้ในกิจการค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา สปป.ลาว พม่า มาเลเซีย) และเวียดนาม

- สินเชื่อ SMEs ขยายฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ SMEs มีเงินทุนไปใช้ในการขยายฐานการผลิตหรือขยายการลงทุนในต่างประเทศ เพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนแรงงานและวัตถุดิบในประเทศ รวมทั้งสิทธิประโยชน์ทางภาษีจากประเทศพัฒนาแล้ว

⁵¹ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536

⁵² www.exim.go.th ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2558

1.2) สินเชื่อเพื่อการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยย้ายฐานการผลิตเข้าไปลงทุนหรือขยายกิจการที่ดำเนินการอยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ นิคมอุตสาหกรรม และจังหวัดชายแดน ทั้งภาคอุตสาหกรรมการผลิตและภาคบริการ เช่น คลังสินค้า ศูนย์กระจายสินค้า เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับประเทศและภูมิภาคอาเซียน

1.3) สินเชื่อเพิ่มพลังผู้ซื้อผู้ขาย มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มกำลังซื้อของผู้ซื้อในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ในการสั่งซื้อสินค้าหรือบริการของไทย อีกทั้งเพื่อสร้างโอกาสและเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการไทยในการแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นในต่างประเทศ

2) บริการสินเชื่อเพื่อการส่งออก - นำเข้า ได้แก่

2.1) สินเชื่อระยะสั้น ได้แก่

- สินเชื่อเพื่อการส่งออกสกุลเงินบาทและสกุลเงินตราต่างประเทศ เป็นเงินกู้ระยะสั้นสำหรับใช้หมุนเวียนในกิจการเพื่อใช้ในการจัดเตรียมสินค้าทั้งช่วงก่อนและหลังการส่งออกโดยมีระยะเวลาในการกู้ไม่เกิน 180 วัน และใช้ตัวสัญญาใช้เงิน (Promissory Note : P/N) ร่วมกับเอกสารทางการค้าประกอบการเบิกกู้เงิน ผู้ส่งออกสามารถกู้เป็นสกุลเงินบาท เหรียญดอลลาร์สหรัฐ หรือเยน (การกู้เป็นเงินเยนให้กู้เฉพาะกรณีที่ผู้ส่งออกได้รับ L/C หรือคำสั่งซื้อเป็นสกุลเงินเยนเท่านั้น) ในการกู้เงินเป็นสกุลเงินตราต่างประเทศ ผู้ส่งออกสามารถนำเงินตราต่างประเทศที่ได้รับจากการขายสินค้า (สกุลเดียวกับที่กู้) ไปชำระหนี้เงินกู้ได้ทันทีโดยไม่ต้องแปลงเป็นสกุลเงินบาท ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศให้แก่ผู้ส่งออกได้

- สินเชื่อผู้ผลิตเพื่อผู้ส่งออก เป็นวงเงินหมุนเวียนที่ให้ผู้กู้เป็นสกุลเงินบาทสำหรับผู้ส่งออกทางอ้อม (ผู้ผลิตเพื่อผู้ส่งออก) เพื่อนำเงินไปใช้ในการจัดเตรียมสินค้าทั้งในช่วงก่อนและหลังการส่งมอบสินค้า โดยสามารถนำเอกสารการสั่งซื้อที่ได้รับจากผู้ส่งออก และ/หรือสำเนาใบกำกับสินค้าที่มีการเซ็นรับสินค้าแล้วมาขอกู้เงินจากธนาคารได้ รวมถึงการนำเข้าวัตถุดิบมาผลิตให้แก่ผู้ส่งออก

- สินเชื่อเพื่อซัพพลายเออร์ส เป็นวงเงินหมุนเวียนที่ผู้ส่งออกได้รับจากธนาคาร โดยให้ผู้ส่งออกทางอ้อมหรือผู้ผลิตสินค้าให้แก่ผู้ส่งออก (Supplier) นำเช็คลงวันที่ล่วงหน้าที่ได้รับจากผู้ส่งออกที่เป็นลูกค้าธนาคารมาขายลด เพื่อรับเงินตามเช็คก่อนถึงวันครบกำหนด สำหรับนำเงินไปใช้หมุนเวียนในกิจการ

- สินเชื่อสนับสนุนการนำเข้าสินค้า เป็นบริการที่รองรับการนำเข้าวัตถุดิบหรือสินค้าเพื่อใช้ในการผลิตเพื่อส่งออก หรือการนำเข้าสินค้าทุนเพื่อการดำเนินธุรกิจหรือการนำเข้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการค้าในภูมิภาค โดยธนาคารจะเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) หรือโอนเงินเพื่อสั่งซื้อสินค้า วัตถุดิบ หรือเครื่องจักรจากผู้ขายในต่างประเทศ และให้สินเชื่อที่มีกำหนดเวลาชำระคืนที่สอดคล้องกับธุรกิจของผู้ซื้อ

2.2) สินเชื่อระยะกลาง - ยาว ได้แก่

- สินเชื่อเพื่อขยายกำลังการผลิต เป็นสินเชื่อระยะกลาง-ยาวเพื่อให้ผู้ส่งออก นำเงินไปใช้ในการขยายกำลังการผลิตของกิจการ เช่น การลงทุนขยายโรงงาน การซื้อเครื่องจักรเพิ่มเติม และการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรอื่น ๆ รวมทั้งการสร้างโรงงานใหม่ภายในประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องเป็น กิจการที่ผลิตสินค้าเพื่อส่งออกเป็นส่วนใหญ่ หรือเป็นกิจการที่มีรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ หรือเป็น กิจการที่ผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้า ซึ่งเป็นกิจการที่ดำเนินการอยู่แล้วหรือเป็นกิจการที่จัดตั้งขึ้นใหม่

- สินเชื่อเพื่อสนับสนุนการขายเครื่องจักร เป็นสินเชื่อระยะยาวเพื่อให้ ผู้ส่งออกสามารถขายเครื่องจักรแข่งขันกับคู่แข่งจากประเทศอื่น ๆ ทั้งเครื่องจักรใหม่และเครื่องจักร ที่ใช้งานแล้ว

- สินเชื่อเพื่อการร่วมงานแสดงสินค้า เป็นวงเงินกู้ระยะสั้น-กลาง สำหรับ ผู้ส่งออกขนาดกลางและเล็กนำไปใช้ในการเข้าร่วมงานแสดงสินค้า เพื่อเพิ่มโอกาสในการขยายธุรกิจ และ ช่องทางในการขายฐานลูกค้า ในวงเงินตั้งแต่ 0.5-1.0 ล้านบาท/งาน อัตราดอกเบี้ยพิเศษ Prime rate - 1% ต่อปี

- สินเชื่อสำหรับผู้ให้บริการโลจิสติกส์ เป็นวงเงินเพื่อใช้ในการขยาย ปรับปรุง หรือยกระดับการให้บริการสำหรับผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ในกระบวนการส่งออกของกลุ่มผู้ให้บริการ ด้านคลังสินค้า ศูนย์กระจายสินค้า ผู้รับจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ (Freight Forwarder)

2.3) บริการสนับสนุนสินเชื่อแก่ผู้ซื้อในต่างประเทศ เป็นสินเชื่อระยะกลาง - ยาว ที่ให้แก่ผู้ซื้อหรือธนาคารผู้ซื้อ เพื่อใช้สำหรับการนำเข้าสินค้า และ/หรือบริการจากประเทศไทย

2.4) บริการออกหนังสือค้ำประกัน ได้แก่ บริการค้ำประกันค่าภาษีอากรโดยวิธี วางประกันลอย เป็นการค้ำประกันค่าภาษีอากรขาเข้าตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 มาตรา 19 ทวิ โดยวิธีวางประกันลอย (Revolving Guarantee) เป็นบริการที่ธนาคารให้การค้ำประกันค่าภาษีอากรของ ผู้ประกอบการต่อกรมศุลกากรโดยผ่านระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์

2.5) บริการเพื่อการนำเข้า ได้แก่

- บริการเปิด L/C เป็นบริการที่ธนาคารเสนอแก่ผู้นำเข้า ในกรณีที่ผู้นำเข้าสั่งซื้อ สินค้า วัตถุดิบ หรือเครื่องจักรจากต่างประเทศโดยเลือกใช้วิธีการชำระเงินแบบ L/C โดยผู้นำเข้าสามารถ ติดต่อขอใช้บริการเปิด L/C กับธนาคารได้ ซึ่งเมื่อธนาคารเปิด L/C ไปแล้ว ธนาคารจะมีภาระผูกพันที่ จะต้องชำระเงินทันที (L/C at Sight) หรือชำระเงินในอนาคต (L/C Terms) ให้แก่ธนาคารของผู้ส่งออกใน ต่างประเทศ เมื่อได้รับเอกสารถูกต้องและครบถ้วนตามเงื่อนไขของ L/C

- Import Bill for Collection (B/C) เป็นเครื่องมือการชำระเงินที่ผู้ซื้อและผู้ขาย ตกลงกันว่าเมื่อผู้ขายส่งสินค้าเรียบร้อยแล้ว ผู้ขายจะจัดทำและส่งเอกสาร ไปเรียกเก็บเงินยังผู้ซื้อโดยผ่าน ธนาคารของผู้ซื้อ ซึ่งเรียกเครื่องมือการชำระเงินนี้ว่า Bill for Collection (B/C) โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ Documents Against Payment (D/P) และ Documents Against Acceptance (D/A) ธนาคารจะ เป็นตัวกลางในการเรียกเก็บเงินเท่านั้น จะไม่มีการผูกพันเกี่ยวกับการชำระเงินแทนผู้ซื้อ ซึ่งธนาคารสามารถ ให้บริการแก่ผู้นำเข้าได้

- Trust Receipt (T/R) เป็นสินเชื่อบริหารจัดการสำหรับซื้อสินค้าหรือวัตถุดิบจากต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อสินค้าที่ชำระเงินด้วย Letter of Credit, Bill for Collection, Outward Remittance สามารถทำ T/R และรับเอกสารสิทธิเพื่อออกสินค้าได้

- Shipping Guarantee (S/G) ธนาคารให้บริการออกหนังสือค้ำประกันไว้แก่บริษัทเรือในกรณีที่ผู้นำเข้าซื้อสินค้าจากต่างประเทศ และสินค้าได้มาถึงท่าเรือเรียบร้อยแล้ว แต่เอกสารการค้า (Shipping Document) ยังไม่ถึงธนาคาร S/G เพื่อขอให้บริษัทเรือส่งมอบสินค้าแก่ผู้นำเข้าไปก่อน

- Outward Remittance ธนาคารมีบริการเงินโอนออก (Outward Remittance) เสนอแก่ผู้ที่ต้องการจะโอนเงินไปชำระค่าสินค้าหรือค่าบริการในประเทศ ธนาคารมีพนักงานที่มีความรู้ความสามารถและมีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถโอนเงินไปยังผู้รับเงินปลายทางด้วยความเร็ว ถูกต้อง และตรงเวลา

2.6) บริการอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการส่งออก เช่น

- บริการ Export Bill under L/C เป็นบริการที่ธนาคารรับตรวจหรือรวบรวมเอกสารส่งออกให้ถูกต้อง และครบถ้วนตามเงื่อนไขที่ L/C กำหนด หลังจากให้ผู้ส่งออกได้ส่งสินค้าออกและนำเอกสารมาขึ้นต่อธนาคารเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยธนาคารจะทำการส่งเอกสารไปเรียกเก็บเงินยังธนาคารผู้เปิด L/C

- บริการสัญญาซื้อขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าเป็นบริการซื้อ/ขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้า เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน สำหรับผู้ส่งออก/ผู้นำเข้าที่มีรายรับ/รายจ่ายเป็นสกุลเงินต่างประเทศ ทำให้ลูกค้าสามารถบริหารต้นทุน/รายได้ และบริหารผลกำไรได้ เป็นต้น

3) บริการประกันการส่งออกและลงทุน ได้แก่

3.1) บริการประกันการส่งออกระยะสั้น ได้แก่

- EXIM SURE เป็นบริการรับประกันราย Shipment โดยกำหนดให้ผู้ส่งออกมาแจ้งการส่งออกทุกครั้งที่มีการส่งออก และชำระค่าเบี้ยประกันเป็นราย Transaction ตามการรับประกันจริง ซึ่งบริการนี้จะเหมาะสำหรับผู้ส่งออกที่ต้องการให้ธนาคารเป็นผู้ช่วยติดตามดูแลการส่งออก และการใช้วงเงินทุกครั้งอย่างใกล้ชิด รวมทั้งช่วยติดตามหนี้ ในกรณีที่ผู้ซื้อชำระเงินล่าช้าเกินกว่ากำหนด ตลอดจนจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ส่งออก ในกรณีไม่ได้รับชำระสินค้า

- EXIM FLEXI เป็นบริการรับประกันแบบเหมาจ่าย โดยกำหนดให้ผู้ส่งออกจัดทำรายงานแจ้งมูลค่าการส่งออกรวม แทนการแจ้งการส่งออกเป็นราย Shipment ต่อธนาคารและจัดทำรายงานการชำระเงินล่าช้าต่อธนาคารตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งบริการนี้จะเหมาะสำหรับผู้ส่งออกที่มีประสบการณ์ในการส่งออกมานาน มีการติดตามภาระคงค้างจากผู้ซื้อในต่างประเทศอย่างเป็นระบบ ต้องการความคุ้มครองที่ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับลักษณะของธุรกิจโดยไม่ยุ่งยากด้านการเตรียมเอกสาร

- (3) EXIM 4 SMEs เป็นการให้บริการประกันการส่งออกสำหรับผู้ส่งออก SMEs ที่มีมูลค่าการส่งออกไม่เกิน 200 ล้านบาทต่อปี ด้วยเบี้ยประกันที่มีราคาถูก ขั้นตอนการอนุมัติที่รวดเร็ว พร้อมอัตราความคุ้มครองสูงถึง 90%

3.2) บริการประกันการส่งออกระยะกลางและระยะยาว เป็นบริการรับประกันความเสี่ยงจากการไม่ได้รับชำระเงินตามสัญญาสำหรับการส่งออกสินค้าหรือบริการจากประเทศไทย รวมถึงการให้สินเชื่อจากสถาบันการเงินที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย โดยผู้เอาประกันจะได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่ผู้เอาประกันไม่ได้รับชำระเงินตามสัญญา ซึ่งมีสาเหตุมาจากความเสี่ยงทางการค้าและความเสี่ยงทางการเมืองตามสัดส่วนความคุ้มครองที่ธนาคารกำหนดไว้

3.3) บริการประกันความเสี่ยงการลงทุน เป็นบริการประกันความเสี่ยงทางการเมืองจากการที่โครงการลงทุนของผู้ลงทุนได้รับความเสียหายในการดำเนินนโยบาย กฎระเบียบ หรือการดำเนินการใด ๆ ของรัฐบาลประเทศที่ผู้ลงทุนไปลงทุน ตลอดจนภัยทางการเมือง ซึ่งมีผลกระทบในทางลบต่อโครงการลงทุนของผู้ลงทุนและความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ของผู้ลงทุน

3.4) บริการประเมินความเสี่ยงผู้ซื้อ/ธนาคารผู้ซื้อ เป็นบริการที่ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผู้ซื้อ/ธนาคารผู้ซื้อในต่างประเทศ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจทางการค้า รวมทั้งการกำหนดเงื่อนไขการชำระเงิน และให้เครดิตทางการค้าแก่ผู้ซื้อในต่างประเทศ

4) สินเชื่อโครงการลงทุน ได้แก่

4.1) สินเชื่อเพื่อการลงทุนในต่างประเทศ ได้แก่

- บริการสนับสนุนธุรกิจก่อสร้างในต่างประเทศ เป็นบริการเพื่อสนับสนุนธุรกิจก่อสร้างในต่างประเทศ ซึ่งรวมไปถึงธุรกิจรับจ้างปรับปรุงและตกแต่งอาคาร ซ่อมแซมและปรับปรุงเครื่องจักร รับจ้างเป็นที่ปรึกษาทางเทคนิค เป็นต้น

- บริการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศ เป็นสินเชื่อระยะยาวเพื่อสนับสนุนโครงการลงทุนในต่างประเทศของนักลงทุนไทย

- บริการสนับสนุนร้านอาหารไทยในต่างประเทศ เป็นบริการสนับสนุนทางการเงินแก่นักลงทุนไทยในการลงทุนเปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

4.2) สินเชื่อเพื่อการลงทุนในประเทศ ได้แก่

- สินเชื่อพาณิชย์นาวี เป็นสินเชื่อระยะยาวเพื่อให้ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศนำเงินไปซื้อเรือทั้งเรือใหม่และเรือเก่า เพื่อสนับสนุนให้ใช้เรือไทยแทนการให้บริการเรือจากต่างประเทศ

- สินเชื่อเพื่อการพัฒนาประเทศ เป็นสินเชื่อระยะกลาง - ยาวเพื่อให้ผู้ลงทุนโครงการสาธารณูปโภคพื้นฐานของประเทศ เช่น โครงการโรงไฟฟ้าประเภทต่าง ๆ โครงการสื่อสารและโทรคมนาคม นำเงินไปใช้ในการก่อสร้างโครงการดังกล่าวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในการส่งออก หรือลดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศในระยะยาว

- สินเชื่อเพื่อสนับสนุนกลไกการพัฒนาที่สะอาด เป็นสินเชื่อระยะกลาง - ยาวเพื่อให้ผู้ลงทุนโครงการกลไกการพัฒนาพลังงานที่สะอาด (Clean Development Mechanism) เช่น โครงการโรงไฟฟ้าก๊าซชีวภาพ โรงไฟฟ้าชีวมวล นำเงินไปใช้ในการก่อสร้างโครงการร่วมกับการใช้สินเชื่อเพื่อการพัฒนาประเทศ

สำหรับการทำธุรกรรมของ EXIM Bank นั้น มีการให้สินเชื่อแก่ภาคธุรกิจเพื่อส่งเสริมการส่งออกและการนำเข้าเป็นหลัก มีการรับฝากเงินจากลูกค้าของธนาคาร แม้จะไม่ได้รับฝากเงินจากประชาชนก็ตาม แต่เมื่อมีการทำธุรกรรมการรับฝากเงิน หรือดูแลเงินฝากเป็นปกติก็เข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA ประกอบกับ EXIM Bank มีการทำธุรกรรมต่างๆ ในต่างประเทศ จึงมีความเสี่ยงในการดำเนินการตามกฎหมาย FATCA ดังนั้น EXIM Bank จึงเข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินที่มีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลตามกฎหมาย FATCA

(7) บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย

บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย หรือ บตท. จัดตั้งขึ้นตามพระราชกำหนดบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2540⁵³ มีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัยและกิจการอื่นที่ส่งเสริมและพัฒนาตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย⁵⁴ โดยกฎหมายให้อำนาจบรรษัทกระทำกิจการต่าง ๆ ภายในขอบวัตถุประสงค์ของบรรษัท รวมถึง

- 1) ถือกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองหรือมีทรัพย์สินต่าง ๆ สร้าง ซื้อ จัดหา ขาย จำหน่าย เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม รับจำนำ รับจำนอง แลกเปลี่ยน โอน รับโอน หรือดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งในและนอกราชอาณาจักร ตลอดจนรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้
- 2) รับโอนสินเชื่อของสถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์
- 3) ดำเนินการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์
- 4) ออกหลักทรัพย์หรือตราสารทางการเงิน
- 5) รับประกันความเสี่ยงให้แก่ผู้ลงทุนในหลักทรัพย์ที่ออกในการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ว่าจะได้รับชำระหนี้คืนตามรูปแบบหรือวิธีการที่ชัดเจน
- 6) เรียกเก็บดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าธรรมเนียม และค่าบริการทางการเงินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 7) กู้ยืมเงินในประเทศหรือต่างประเทศเพื่อธุรกิจของบรรษัท
- 8) รับฝากเงินเพื่อประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจของบรรษัทเพื่อให้การแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์สำเร็จลุล่วง หรือเพื่อระดมเงินจากสถาบันการเงินและตลาดการเงิน แต่ไม่รวมถึงการระดมเงินฝากจากประชาชนทั่วไป
- 9) ใช้เงินคงเหลืออยู่เปล่าของบรรษัทในการลงทุนเพื่อนำมาซึ่งรายได้ตามที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ
- 10) กระทำการอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของบรรษัท⁵⁵

ปัจจุบันบรรษัทที่มีบริการทางการเงินประเภทต่าง ๆ⁵⁶ ดังนี้

- 1) จัดซื้อสินเชื่อที่อยู่อาศัย โดยบรรษัทจะดำเนินการซื้อสินเชื่อที่อยู่อาศัยที่มีคุณภาพ

⁵³ มาตรา 5 แห่งพระราชกำหนดตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2540

⁵⁴ มาตรา 7 แห่งพระราชกำหนดตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2540

⁵⁵ มาตรา 8 แห่งพระราชกำหนดตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2540

⁵⁶ www.smc.or.th ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

จากสถาบันการเงินในตลาดแรก เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เป็นต้น เพื่อเป็นการลงทุนโดยถือเป็นสินทรัพย์ของบรรษัทเอง ทั้งนี้ บรรษัทจะใช้เงินจากเงินทุนประเดิม หรือจากการออกพันธบัตร หรือจากการกู้ยืมเงินจากตลาดในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น ในการรับซื้อสินเชื่อที่อยู่อาศัยเพื่อการลงทุนดังกล่าวบรรษัทจะได้รับผลตอบแทนจากส่วนต่างของดอกเบี้ย ระหว่างผลตอบแทนของสินเชื่อนั้นกับต้นทุนทางการเงินของบรรษัท

2) ตัวสัญญาใช้เงิน เป็นเงินฝากที่บรรษัทให้บริการแก่ลูกค้าที่เป็นสถาบัน (นิติบุคคล) เท่านั้น โดยอัตราดอกเบี้ยและเงื่อนไขเป็นไปตามประกาศอัตราดอกเบี้ยตัวสัญญาใช้เงิน

3) พันธบัตร บดท. โดยพันธบัตร บดท. จะมีอายุ 1 ปีขึ้นไป ทั้งในรูปแบบพันธบัตรที่ชำระเงินต้นคืนเมื่อครบกำหนด หรือพันธบัตรทยอยชำระคืนเงินต้นโดยพันธบัตร บดท. สถาบันการเงินสามารถใช้ดำรงสินทรัพย์มีสภาพคล่องได้

4) การแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ โดยบรรษัทจะซื้อสินเชื่อที่อยู่อาศัยจากสถาบันการเงินในตลาดแรก และจะนำสินทรัพย์คือกองสินเชื่อที่อยู่อาศัย มาแปลงเป็นหลักทรัพย์ โดยการออกตราสารหนี้ทุน โดยสินเชื่อที่อยู่อาศัยขายให้กับนักลงทุนในประเทศและต่างประเทศ บรรษัทซื้อสินเชื่อที่อยู่อาศัยจากสถาบันการเงินในตลาดแรก และจะนำสินทรัพย์คือกองสินเชื่อที่อยู่อาศัยมาแปลงเป็นหลักทรัพย์ โดยการออกตราสารหนี้ทุน โดยสินเชื่อที่อยู่อาศัย ขายให้กับนักลงทุนในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งในกระบวนการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ กองสินเชื่อที่อยู่อาศัยดังกล่าว จะถูกโอนไปยังนิติบุคคลเฉพาะกิจ (Special Purpose Vehicle - SPV) ที่ บรรษัทจัดตั้งขึ้น เพื่อแยกความเสี่ยงของกองสินเชื่อที่โอนมานั้นออกจากความเสี่ยงของบรรษัท และสถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้สินเชื่อเดิม จากนั้นนิติบุคคลเฉพาะกิจจะทำการออกตราสาร MBS โดยใช้กองสินเชื่อที่นิติบุคคลเฉพาะกิจได้รับโอนมาเป็นหลักประกันตราสารที่ออก โดยผู้ลงทุนในตราสารจะได้รับดอกเบี้ยและเงินต้นจากกระแสเงินสดที่เรียกเก็บได้จากผู้กู้รายย่อยตามเงื่อนไขที่กำหนด โดยทั่วไปการออกตราสาร MBS จำเป็นต้องได้รับการจัดอันดับความน่าเชื่อถือ และมีกระบวนการเสริมความน่าเชื่อถือของตราสาร (Credit Enhancement) เช่น การให้สถาบันรับประกันความเสี่ยงตราสารมารับประกันการชำระเงินแก่ผู้ลงทุน เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจแก่ผู้ลงทุน

สำหรับ บดท. นั้น มีธุรกรรมหลักในการจัดซื้อสินเชื่อที่อยู่อาศัย ไม่มีการรับฝากเงินเป็นธุรกรรมหลัก จึงไม่มีลักษณะเป็นสถาบันการเงินตามนิยามของกฎหมาย FATCA ประกอบกับ บดท. มีรายได้หลักจากส่วนต่างของดอกเบี้ย จึงเข้าข่ายเป็นนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางอ้อมเป็นรายได้หลักตามความตกลง FATCA

(8) บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม

บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม หรือ บสย. จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม พ.ศ. 2534⁵⁷ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือการบูรณะ

⁵⁷ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม พ.ศ. 2534

อุตสาหกรรมขนาดย่อมให้ได้รับสินเชื่อจากสถาบันการเงินจำนวนมากขึ้น ทำให้สถาบันการเงินมีความมั่นใจในการให้สินเชื่อแก่การระดมทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม อีกทั้งเร่งการกระจายสินเชื่อไปยังการระดมทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมทั่วประเทศได้เร็วขึ้น เพื่อช่วยในการพัฒนาการระดมทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมบรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ⁵⁸ โดยกฎหมายกำหนดให้บริษัทกระทำกิจการต่าง ๆ ภายในขอบวัตถุประสงค์ของบริษัท โดยให้รวมถึง

- 1) ให้การค้ำประกันสินเชื่อแก่การระดมทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม
 - 2) ประกันซื้อ
 - 3) จัดให้มีเงินกลับมาลงทุนใหม่ด้วยวิธีขายทรัพย์สินที่บริษัทได้มาจากการลงทุน
 - 4) กู้ยืมเงินในหรือนอกราชอาณาจักรเพื่อธุรกิจของบริษัท และให้หลักประกันเงินที่กู้ยืม
 - 5) ใช้เงินคงเหลืออยู่เปล่าของบริษัทซื้อหลักทรัพย์ที่มั่นคง
 - 6) จัดให้ได้มา ถือกรรมสิทธิ์ เช่าหรือให้เช่า จ้างหรือรับจ้าง จ้างหรือรับจ้าง และขายหรือจำหน่ายด้วยวิธีอื่นใดซึ่งอสังหาริมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์หรือหลักทรัพย์
 - 7) เปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคาร
 - 8) จัดให้ได้มาซึ่งสัมปทาน สิทธิ หรือเอกสิทธิ์ใด ๆ บรรดาที่บริษัทเห็นว่าจะช่วยให้วัตถุประสงค์ของบริษัทสำเร็จผล
 - 9) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบริหาร การจัดการ และทางเทคนิคแก่การระดมทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม และช่วยในการระดมทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมนั้น ได้รับบริการเกี่ยวกับการบริหาร การจัดการและทางเทคนิค
 - 10) สั่งจ่าย รับรอง หรือสลักหลังตั๋วเงินหรือใช้เงินตามตั๋วเงินเพื่อประโยชน์แห่งธุรกิจของบริษัท
 - 11) จัดให้มีการสงเคราะห์ตามสมควรแก่ลูกจ้าง หรือผู้ที่พ้นจากการเป็นลูกจ้างของบริษัทและครอบครัวของบุคคลเหล่านั้น
 - 12) กระทำการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของบริษัท
- ปัจจุบันบริษัทมีบริการทางการเงินประเภทต่าง ๆ⁵⁹ ดังนี้
- 1) ค้ำประกันสินเชื่อผู้ประกอบการ SMEs ตามนโยบายรัฐบาลระยะที่ 5 (PGS 5) สำหรับผู้ประกอบการ SMEs ทั่วไป
 - 2) ค้ำประกันสินเชื่อผู้ประกอบการใหม่ (Start-up) สำหรับผู้ประกอบการ SMEs รายใหม่ที่ประกอบกิจการมาแล้วไม่เกิน 3 ปี
 - 3) ค้ำประกันสินเชื่อผู้ประกอบการ OTOP และวิสาหกิจชุมชน สำหรับผู้ประกอบการ OTOP และวิสาหกิจชุมชน

⁵⁸ มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม พ.ศ. 2534

⁵⁹ www.tcg.or.th ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

4) คำประกันสินเชื่อผู้ประกอบการรายย่อย (Micro Entrepreneurs) สำหรับ
ผู้ประกอบการ SMEs รายย่อย

สำหรับ การทำธุรกรรมของ บสย. นั้น ไม่มีการรับฝากเงินทั้งจากประชาชนหรือนิติบุคคล
ต่าง ๆ มีการทำธุรกรรมหลักในการเข้าคำประกันสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมเท่านั้น
จึงไม่เป็นสถาบันการเงินตามนิยามของกฎหมาย FATCA ประกอบกับมีรายได้หลักจากค่าธรรมเนียม
การเข้าคำประกันสินเชื่อ ดังนั้น จึงเข้าข่ายเป็นนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางตรงเป็น
รายได้หลัก

จากประเภทสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่มีกฎหมายจัดตั้งตามที่ได้กล่าวข้างต้น เฉพาะ
ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยเท่านั้นที่เป็นสถาบันการเงินที่ต้องรายงานข้อมูลตาม
กฎหมาย FATCA ส่วนธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
การเกษตร ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และธนาคารอิสลามแห่ง
ประเทศไทย เป็นสถาบันการเงินที่เสมือนทำตามกฎหมาย FATCA แล้ว (Deemed-Compliant FI) กล่าวคือ
เป็นสถาบันการเงินต่างประเทศที่ไม่ต้องรายงานข้อมูล เนื่องจากเข้าเงื่อนไขตาม Annex II ของความตกลง
FATCA เช่น เป็นสถาบันการเงินขนาดเล็กที่มีฐานลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนในประเทศ โดยจะต้องได้รับ
ใบอนุญาตและถูกกำกับดูแลในฐานะที่เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายของต่างประเทศ (ตามกฎหมาย
ไทย) นอกจากนี้ เป็นสถาบันการเงินที่ไม่มีสถานที่ประกอบการที่เป็นหลักแหล่งนอกประเทศ หรือ
ไม่ดำเนินการเชิญชวนลูกค้าหรือผู้ถือบัญชีที่อยู่นอกประเทศ ทั้งนี้ สถาบันการเงินต้องมีการปฏิบัติตาม
กฎหมายในการระบุผู้มีบัญชีที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศ เพื่อประโยชน์ในการรายงานหรือดำเนินการหักภาษี
ณ ที่จ่ายจากบัญชีทางการเงินที่ถือโดยบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศ หรือมีบัญชีธุรกรรมทางการเงิน
อย่างน้อยร้อยละ 98 ที่คำนวณจากมูลค่าที่สถาบันการเงินรักษาไว้ จะต้องเป็นบัญชีที่ถือโดยบุคคล
ผู้มีถิ่นที่อยู่ (ซึ่งรวมถึงผู้มีถิ่นที่อยู่ที่เป็นหน่วยด้วย) อยู่ในต่างประเทศ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม บรรษัทประกัน
สินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม บรรษัทตลาดรองสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย เป็นสถาบันการเงินที่ไม่ต้อง
ลงทะเบียน เนื่องจากถือว่าเป็นสถาบันการเงินที่เป็นหน่วยงานของรัฐ

3.1.3 สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น

ในการดำเนินชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่นมักประกอบไปด้วยผู้มีรายได้ที่หลากหลายตั้งแต่
ผู้มีรายได้น้อยจนถึงผู้มีรายได้ระดับกลาง และด้วยความหลากหลายของผู้คนทำให้หลายท้องถิ่นมักประสบ
ปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย หน่วยงานที่มีบทบาทในการช่วยเหลือปัญหา
ทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนก็คือสหกรณ์ ซึ่งเป็นการรวมตัวเพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกัน
และกันของคนในท้องถิ่น โดยสหกรณ์จะทำหน้าที่ในลักษณะของสถาบันการเงินและสวัสดิการของ
สมาชิก ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ และในสาขาอาชีพต่าง ๆ ได้มีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น

สหกรณ์ คือ คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม
โดยช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ โดยสหกรณ์ที่ได้

จดทะเบียนแล้วจะมีฐานะเป็นนิติบุคคลสำหรับการดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของสหกรณ์นั้น จะเป็นการดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้⁶⁰

- 1) ดำเนินธุรกิจ การผลิต การค้า การบริการ และอุตสาหกรรม เพื่อประโยชน์ของสมาชิก
- 2) ให้สวัสดิการหรือการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว
- 3) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก
- 4) ขอหรือรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการ หน่วยงานของต่างประเทศ หรือบุคคลอื่นใด
- 5) รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์หรือประเภทประจำจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่นได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์
- 6) ให้กู้ ให้สินเชื่อ ให้ยืม ให้เช่า ให้เช่าซื้อ โอน รับจำนองหรือรับจำนำ ซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิกหรือของสมาชิก
- 7) จัดให้ได้มา ซื้อ ถูกรวมสิทธิ์หรือทรัพย์สิน ครอบครอง กู้ยืม เช่า เช่าซื้อ รับโอนสิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ จำนอง หรือจำนำ ขาย หรือจำหน่ายด้วยวิธีอื่นใดซึ่งทรัพย์สิน
- 8) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

การจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์นั้นสามารถแบ่งสหกรณ์ออกได้เป็น 7 ประเภท⁶¹ ได้แก่

1) สหกรณ์การเกษตร⁶² เป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งจากการรวมกลุ่มของเกษตรกร โดยมีจุดประสงค์ให้สมาชิกช่วยเหลือกันเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิก โดยสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรแต่ละแห่งนั้น ก็จะเป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์การเกษตร ซึ่งได้แก่ บุคคลธรรมดาที่เป็นผู้มีอาชีพทางเกษตรกรรม และมีบ้านเรือนอยู่ในภูมิลำเนาที่สหกรณ์การเกษตรแต่ละแห่งกำหนด สำหรับการดำเนินการของสหกรณ์การเกษตรจะมีอำนาจหน้าที่ได้แก่⁶³

- 1.1) ติดตั้งเครื่องสูบน้ำ ปิดกั้นทำนบเหมืองฝาย จัดระบบการส่งน้ำและระบายน้ำเพื่ออำนวยความสะดวกในการเกษตร
- 1.2) จัดให้มีฉางหรือโรงเรือนการเกษตรเพื่อเก็บรักษาผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์
- 1.3) จัดให้มียานพาหนะขนส่ง เครื่องมือ เครื่องจักรกล หรือปศุสัตว์ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทางการเกษตรเพื่อบริการสมาชิก
- 1.4) จัดให้มีโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อแปรรูปผลิตผลหรือเพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด และจัดหาทุนเพื่อดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์
- 1.5) รับฝากเงินจากสมาชิก หรือสหกรณ์อื่น ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน และออกตั๋วสัญญา

⁶⁰ มาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

⁶¹ กฎกระทรวงกำหนดประเภทของสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียน พ.ศ. 2548

⁶² <http://webhost.cpd.go.th/rlo/agriculture.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

⁶³ <http://webhost.cpd.go.th/rlo/sublaw.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

ใช้เงินและตราสารการเงิน

1.6) ชื่อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกหรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์

1.7) ให้สวัสดิการและการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว

1.8) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก และขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการ หน่วยงานของต่างประเทศหรือบุคคลอื่นใด

2) สหกรณ์ประมง⁶⁴ เป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งจากการรวมกลุ่มของชาวประมงเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพประมง โดยมีการดำเนินการทั้งการรวบรวมผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำจากสมาชิกมาขายหรือแปรรูป โดยสมาชิกของสหกรณ์ประมงแต่ละแห่งนั้นก็จะปฏิบัติตามระเบียบของสหกรณ์ประมง ซึ่งได้แก่บุคคลธรรมดาที่เป็นผู้มีอาชีพการประมง และมีบ้านเรือนอยู่ในภูมิภานาที่สหกรณ์กำหนด สำหรับการดำเนินการของสหกรณ์ประมงจะเหมือนกับสหกรณ์การเกษตร โดยมีอำนาจหน้าที่ ได้แก่⁶⁵

2.1) ติดตั้งเครื่องสูบน้ำ ปิดกั้นทำนบเหมืองฝาย จัดระบบการส่งน้ำและระบายน้ำเพื่ออำนวยความสะดวกในการประมง

2.2) จัดให้มีฉางหรือโรงเรือนการเกษตรเพื่อเก็บรักษาผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์

2.3) จัดให้มียานพาหนะขนส่ง เครื่องมือ เครื่องจักรกล หรือปศุสัตว์ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเพื่อบริการสมาชิก

2.4) จัดให้มีโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อแปรรูปผลิตผลหรือเพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด และจัดหาทุนเพื่อดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์

2.5) รับฝากเงินจากสมาชิก หรือสหกรณ์อื่น ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน และออกตั๋วสัญญาใช้เงินและตราสารการเงิน

2.6) ชื่อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกหรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์

2.7) ให้สวัสดิการและการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว

2.8) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก และขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการ หน่วยงานของต่างประเทศหรือบุคคลอื่นใด

3) สหกรณ์นิคม⁶⁶ เป็นสหกรณ์ภาคการเกษตรรูปแบบหนึ่ง จัดตั้งในพื้นที่นิคมสหกรณ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่รัฐได้ออกกฎหมายกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อพัฒนาปรับปรุงที่ดินและจัดสรรที่ดินให้กับเกษตรกรที่เดือดร้อน ไม่มีที่ดินทำกินให้ได้เข้าทำกินและประกอบอาชีพ โดยส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกันจัดตั้งเป็นสหกรณ์ โดยการดำเนินงานของสหกรณ์นิคมก็จะเหมือนกับสหกรณ์การเกษตร แต่ในส่วน

⁶⁴ <http://webhost.cpd.go.th/rlo/fishing.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

⁶⁵ <http://webhost.cpd.go.th/rlo/sublaw.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

⁶⁶ <http://webhost.cpd.go.th/rlo/land.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

ของการจัดสรรที่ดินจะเป็นหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ ซึ่งสมาชิกของสหกรณ์นั้นต้องมีสัญชาติไทยโดยเป็นบุคคลธรรมดาที่เป็นผู้มีอาชีพทางเกษตรกรรม และต้องไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือมีแต่เพียงเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ สำหรับการดำเนินการของสหกรณ์นั้นจะมีอำนาจหน้าที่ ได้แก่⁶⁷

3.1) ครอบครองและจัดสรรที่ดินให้แก่สมาชิกใช้เป็นที่อยู่อาศัย ประกอบอาชีพเป็นของตนเองและสร้างสรรหมู่บ้าน การคมนาคม สิ่งสาธารณะต่าง ๆ ตลอดจนปรับปรุงบำรุงที่ดินเพื่อความสะดวกและเหมาะสม

3.2) จัดให้สมาชิกครอบครองทำกินในที่ดินที่จัดสรรและส่งเสริมอาชีพทางเกษตรกรรมให้เป็นผลดีในด้านวิธีการ ปริมาณ และคุณภาพ

3.3) ส่งเสริมและเผยแพร่อาชีพการเกษตร หัตถกรรม อุตสาหกรรมในครัวเรือนหรือการประกอบอาชีพอย่างอื่นในหมู่สมาชิกและครอบครัวสมาชิกรวมทั้งการส่งเสริมความรู้ในการผลิตทางอุตสาหกรรม เพื่อให้สมาชิกมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง

3.4) ติดตั้งเครื่องสูบน้ำ ปิดกั้นทำนบ เขื่อนฝาย ตลอดจนจัดระบบการส่งน้ำ ระบายน้ำเพื่อประโยชน์แก่การเกษตรและอยู่อาศัย

3.5) จัดให้มีโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อแปรรูปผลิตผลหรือเพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด และจัดหาทุนเพื่อดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์

3.6) รับฝากเงินจากสมาชิก หรือสหกรณ์อื่น ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน และออกตั๋วสัญญาใช้เงินและตราสารการเงิน

3.7) ซื้อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกหรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์

3.8) ให้สวัสดิการและการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว

3.9) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก และขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการ หน่วยงานของต่างประเทศหรือบุคคลอื่นใด

4) สหกรณ์ร้านค้า⁶⁸ เป็นสหกรณ์ที่สมาชิกรวมกลุ่มจัดตั้งเพื่อจัดหาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคและรวบรวมผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป โดยสมาชิกทุกคนจะมีฐานะเป็นเจ้าของร้านสหกรณ์และมีการเลือกตั้งผู้แทนบริหารกิจการแทนในรูปของคณะกรรมการดำเนินการ และเมื่อสหกรณ์มีกำไรสมาชิกก็จะได้ประโยชน์ในรูปของเงินปันผล โดยสมาชิกของสหกรณ์ร้านค้าก็จะไปตามระเบียบที่สหกรณ์กำหนด ซึ่งได้แก่ บุคคลธรรมดาที่มีบ้านเรือนหรืออยู่อาศัยในภูมิลำเนาที่สหกรณ์กำหนด ส่วนการดำเนินการของสหกรณ์ร้านค้าจะมีอำนาจหน้าที่ ได้แก่⁶⁹

4.1) ช่วยจำหน่ายผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์ของสมาชิก

⁶⁷ <http://webhost.cpd.go.th/rlo/sublaw.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

⁶⁸ <http://webhost.cpd.go.th/rlo/customer.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

⁶⁹ <http://webhost.cpd.go.th/rlo/sublaw.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

4.2) ชื่อหุ้นของธนาคารซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์ ชื่อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น ชื่อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวก หรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์

4.3) ชื่อหลักทรัพย์รัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ

4.4) ออกตั๋วสัญญาใช้เงินและตราสารการเงิน

4.5) ให้สวัสดิการและการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว

4.6) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก

4.7) ขอหรือรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการ หน่วยงานของต่างประเทศ หรือบุคคลอื่นใด

5) สหกรณ์บริการ⁷⁰ เป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งจากการรวมกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพด้านบริการ เช่น สหกรณ์เดินรถ สหกรณ์แท็กซี่ที่จัดตั้งจากผู้ประกอบอาชีพการเดินรถ หรือผู้ให้บริการแท็กซี่เพื่อให้มีรายได้พอเลี้ยงครอบครัวและมีรถเป็นของตัวเองได้ สำหรับสมาชิกของสหกรณ์บริการ (กรณีเป็นสหกรณ์เดินรถ) ก็จะเป็นไปตามระเบียบที่สหกรณ์กำหนด ซึ่งได้แก่ บุคคลธรรมดาที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ หรือ มีสิทธิครอบครองรถโดยการเช่าซื้อเพื่อประกอบการขนส่งประจำทาง การขนส่งไม่ประจำทาง หรือ การขนส่งโดยรถยนต์เล็กโดยเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองรถไม่เกินสามคัน ส่วนการดำเนินการของสหกรณ์จะมีอำนาจหน้าที่ได้แก่⁷¹

5.1) จัดให้สมาชิกทำการขนส่งประจำทาง การขนส่งไม่ประจำทาง การขนส่งโดยรถยนต์เล็กตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก

5.2) ให้ความช่วยเหลือสมาชิกในด้านการประกันภัย เครื่องอะไหล่ น้ำมันหล่อลื่น น้ำมันเชื้อเพลิง ก๊าซ วัสดุที่ใช้กับรถ โรงงานซ่อมรถ ส่งเสริมสวัสดิการของสมาชิกและครอบครัว

5.3) ควบคุมและจัดการเดินรถให้เป็นไปตามนโยบาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

5.4) ส่งเสริมสวัสดิภาพการขนส่งและส่งเสริมสหกรณ์ด้วยกัน

5.5) จัดให้มีสถานที่จอดรถต้นทางและปลายทาง

5.6) รับฝากเงินจากสมาชิก หรือสหกรณ์อื่น ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน และออกตั๋วสัญญาใช้เงินและตราสารการเงิน

5.7) ให้สวัสดิการและการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว

5.8) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก

6) สหกรณ์ออมทรัพย์⁷² เป็นสหกรณ์ที่เกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลอาชีพเดียวกัน ซึ่งส่วนมากจะเป็นอาชีพที่มีรายได้ประจำ หรือเป็นผู้ที่ทำงานในสถานที่ทำงานเดียวกัน โดยมีการ

⁷⁰ <http://webhost.cpd.go.th/rlo/service.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

⁷¹ <http://webhost.cpd.go.th/rlo/sublaw.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

⁷² <http://webhost.cpd.go.th/rlo/saving.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

ดำเนินงานเหมือนกับสถาบันการเงิน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์ ให้บริการทางการเงินแก่สมาชิก และจัดหาทุนและบริการสินเชื่อแก่สมาชิกเพื่อนำไปใช้จ่ายเมื่อเกิดความจำเป็นได้ โดยมีดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าสถาบันการเงินภาคเอกชนทั่วไป ซึ่งสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้นจะเป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบของสหกรณ์ออมทรัพย์ ได้แก่ บุคคลธรรมดาที่บรรลุนิติภาวะ ประกอบอาชีพเดียวกันกับที่ระบุไว้ในข้อบังคับ เช่น ข้าราชการ หรือลูกจ้างประจำของส่วนราชการ หรือมหาวิทยาลัย เป็นต้น ส่วนการดำเนินการของสหกรณ์นั้นจะมีอำนาจหน้าที่ ได้แก่⁷³

- 1) รับฝากเงินจากสมาชิก หรือสหกรณ์อื่น
 - 2) จัดหาทุนเพื่อดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์
 - 3) ให้เงินกู้แก่สมาชิก หรือให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน
 - 4) ซื้อหุ้นของธนาคารซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์
- ซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่นซื้อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกหรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์
- 5) ซื้อหลักทรัพย์รัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ
 - 6) ออกตั๋วสัญญาใช้เงินและตราสารการเงิน
 - 7) ดำเนินการให้กู้ยืมเพื่อการเคหะ
 - 8) ให้สวัสดิการและการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว
 - 9) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก
 - 10) ขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการ

(7) สหกรณ์เครดิตยูเนียน⁷⁴ เป็นสหกรณ์ซึ่งจัดตั้งขึ้นด้วยความสมัครใจของสมาชิกที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เช่น อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน ประกอบอาชีพในโรงงาน บริษัท หรือสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ของสมาชิก โดยสมาชิกจะสะสมทรัพย์ร่วมกันในรูปของหุ้นและเงินฝากเพื่อใช้เป็นทุนในการดำเนินการให้สมาชิกที่มีความเดือดร้อนกู้ยืม ส่วนผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ ได้แก่ ดอกเบี้ย เงินปันผล และสวัสดิการต่าง ๆ สำหรับสมาชิกของสหกรณ์เครดิตยูเนียนเป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบของสหกรณ์โดยเป็นบุคคลธรรมดาที่บรรลุนิติภาวะและมีที่อยู่อาศัยในภูมิลำเนาที่สหกรณ์กำหนด ส่วนการดำเนินการของสหกรณ์เครดิตยูเนียนจะมีอำนาจหน้าที่ ได้แก่⁷⁵

- 1) จัดหาทุนและบริการสินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีพ
- 2) ทำหรือจัดหาปัจจัยการผลิต รวมซื้อ รวมขาย สินค้าและบริการของสมาชิก รวมทั้งจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค หรือแปรรูปผลผลิตของสมาชิก

⁷³ <http://webhost.cpd.go.th/rlo/sublaw.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

⁷⁴ <http://webhost.cpd.go.th/rlo/creditunion.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

⁷⁵ <http://webhost.cpd.go.th/rlo/sublaw.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

- 3) รับฝากเงินจากสมาชิก หรือสหกรณ์อื่น หรือสมาคมพาณิชย์สงเคราะห์
- 4) ให้สมาชิกกู้ยืมเงินตามความจำเป็น
- 5) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน
- 6) ออกตั๋วสัญญาใช้เงินและตราสารการเงิน รวมถึงการค้ำประกันเงินกู้ หรือสินเชื่อของสมาชิก และการค้ำประกันการให้เช่าซื้อ หรือให้ยืมทรัพย์สินอื่นแก่สมาชิก
- 7) ซื้อหุ้นของธนาคารซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์ซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น ซื้อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกหรือส่งเสริมความเจริญแก่กิจการของสหกรณ์
- 8) ให้สวัสดิการและการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว
- 9) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก
- 10) ขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการ

จากวัตถุประสงค์ของสหกรณ์และการดำเนินการของสหกรณ์ทั้ง 7 ประเภทข้างต้นนั้น จะมีสหกรณ์ที่อาจเข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA ก็คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน ซึ่งมีธุรกรรมรับเงินฝากเป็นหลัก และมีการทำธุรกรรมในลักษณะที่คล้ายกับสถาบันการเงิน อาจต้องดำเนินการตรวจสอบว่ามีบุคคลสหรัฐฯ เป็นผู้ฝากเงินหรือไม่ และรายงานข้อมูลของผู้ฝากเงินชาวสหรัฐฯ แต่เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนมีการดำเนินการที่จำกัดขอบเขต จึงจัดอยู่ในกลุ่มของสถาบันการเงินที่มีความเสี่ยงต่ำที่จะมีบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ที่มีชื่อเรียกตามที่ได้กำหนดในความตกลง FATCA ว่า “สถาบันการเงินที่ถือว่าปฏิบัติตาม FATCA แล้ว” หรือ “Deemed Compliant FI” ซึ่งจะมีภาระในการดำเนินการน้อยกว่าสถาบันทางการเงินทั่วไป ทั้งนี้ สถาบันการเงินที่ถือว่าปฏิบัติตาม FATCA แล้วนั้น แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) ธนาคารท้องถิ่น (Local Bank) ได้แก่ สหกรณ์ที่มีขนาดสินทรัพย์ไม่เกิน 175 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ประมาณ 5,425 ล้านบาท) ซึ่งจะเข้าข่ายว่าเป็น Local Bank โดยจะไม่มีภาระหน้าที่ในการดำเนินการใด ๆ กล่าวคือ ไม่ต้องตรวจสอบข้อมูลลูกค้าชาวสหรัฐฯ และไม่ต้องลงทะเบียนและรายงานข้อมูล แต่ในการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินอื่น ๆ เช่น ธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ จะต้องกรอกแบบฟอร์มเพื่อแสดงตนว่าเป็นสถาบันการเงินที่เสมือนว่าปฏิบัติตามข้อตกลง FATCA แล้ว (Deemed Compliant FFI) โดยอยู่ในประเภทยานาคารท้องถิ่น (Local Bank)

(2) สถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าท้องถิ่น (Financial Institution with a Local Client Base) ได้แก่ สหกรณ์ที่มีทรัพย์สินรวมเกิน 175 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ประมาณ 5,425 ล้านบาท) จะเข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าท้องถิ่น (Financial Institution with a Local Client Base) ซึ่งจะมีภาระหน้าที่ในการดำเนินการตรวจสอบข้อมูลลูกค้าชาวสหรัฐฯ และลงทะเบียนและรายงานข้อมูลเฉพาะในกรณีที่ตรวจพบลูกค้าชาวสหรัฐฯ โดยในการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินอื่น ๆ เช่น ธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ จะต้องกรอกแบบฟอร์มเพื่อแสดงตนว่าเป็นสถาบันการเงินที่เสมือนว่าปฏิบัติตามความตกลง FATCA แล้ว (Deemed Compliant FFI) ประเภทสถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าท้องถิ่น (Financial Institution with a Local Client Base)

ทั้งนี้ สำหรับสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ในประเทศไทยเฉพาะที่มีมูลค่าสินทรัพย์เกินกว่า 175 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁷⁶ (ประมาณ 5,425 ล้านบาท) นั้น จะมีสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนของประเทศไทยที่เข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าท้องถิ่น (Financial Institution with a Local Client Base) มีจำนวนประมาณ 98 แห่ง⁷⁶ โดยแบ่งเป็นชุมนุมสหกรณ์จำนวน 2 แห่ง สหกรณ์ออมทรัพย์จำนวน 94 แห่ง และสหกรณ์เครดิตยูเนียนจำนวน 1 แห่ง

อย่างไรก็ดี นอกจากสหกรณ์แล้ว อาจมีหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ ที่มีลักษณะการดำเนินงานที่รับฝากเงินจากกลุ่มสมาชิก เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน และสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งในการพิจารณากำหนดประเภทตามความตกลง FATCA ก็ใช้เกณฑ์เดียวกันกับกรณีของสหกรณ์โดยพิจารณาจากมูลค่าสินทรัพย์เป็นหลัก

3.2 วิเคราะห์ผลกระทบจากความตกลง FATCA

จากที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 3.1 จะเห็นได้ว่าสถาบันการเงินที่เข้าข่ายตามกฎหมาย FATCA มีหน้าที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมาย FATCA กำหนดไว้ กล่าวคือ ต้องมีการรายงานข้อมูลทางการเงินของบุคคลสหรัฐฯ สามารถแบ่งกลุ่มสถาบันการเงินตามความหมายของกฎหมาย FATCA ได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1. สถาบันการเงินที่ต้องรายงานข้อมูล สถาบันการเงินนั้นต้องมีการดำเนินธุรกรรม ดังนี้
 - 1.1 มีการดำเนินการรับฝากเงินตามทางการค้าปกติ หรือ
 - 1.2 มีการถือครองทรัพย์สินทางการเงิน หรือผู้ที่ทำธุรกิจโดยมีการดำเนินการในรูปแบบการเปิดบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในตราสารหรือสินทรัพย์ทางการเงิน หรือ
 - 1.3 มีการประกอบธุรกิจหลักที่เกี่ยวข้องกับการรับลงทุน หรือการลงทุนใหม่ หรือซื้อขายหลักทรัพย์หรือประกอบการในลักษณะใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกั ผลกำไรในอนาคต หรือ
 - 1.4 ประกอบธุรกิจประกันภัยในลักษณะที่ให้ความคุ้มครองในรูปแบบมูลค่าเงินสด หรือมีการชดเชยใด ๆ ในรูปแบบเงินสดหรือให้การประกันภัยพ่วงการลงทุน หรือ
 - 1.5 บริษัทที่มีการประกอบธุรกิจอันมีรายได้จากการถือหุ้นในบริษัทที่ดำเนินธุรกิจตามข้อ 1.1 -1.4

2. สถาบันการเงินที่ได้รับการยกเว้น มีข้อพิจารณา ดังนี้
 - 2.1 บัญชีบุคคลธรรมดาที่เปิดอยู่แล้วที่มียอดเงินหรือมูลค่า ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557 ไม่เกิน 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดตามอนุวรรค จ (2) ของมาตรานี้
 - 2.2 บัญชีบุคคลธรรมดาที่เปิดอยู่แล้ว ประเภทกรรมธรรม์ประกันภัยที่มีมูลค่าเงินสดหรือกรรมธรรม์ประกันชีวิตแบบเงินรายปีที่มียอดเงินหรือมูลค่า ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557 ไม่เกิน 250,000 ดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดตามอนุวรรค จ (2) ของมาตรานี้

⁷⁶ ข้อมูลจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ณ เดือนมกราคม 2558

2.3 บัญชีบุคคลธรรมดาที่เปิดอยู่แล้ว ประเภทกรรมธรรม์ประกันภัยที่มีมูลค่าเงินสดหรือกรรมธรรม์ประกันชีวิตแบบเงินรายปี ที่กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของประเทศไทยหรือของสหรัฐฯ มีผลห้ามไม่ให้มีการขายกรรมธรรม์ประเภทดังกล่าวให้กับผู้มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐฯ (เช่น กรณีที่สถาบันการเงินไม่ได้เป็นสถาบันการเงินที่จดทะเบียนภายใต้กฎหมายสหรัฐฯ และกฎหมายของไทยได้มีการกำหนดให้ต้องรายงานข้อมูลหรือหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายจากการถือกรรมธรรม์ของผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย)

2.4 บัญชีเงินฝากที่มียอดเงินมูลค่าไม่เกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ

3. สถาบันการเงินที่ถือเสมือนว่าได้ทำตาม FATCA แล้ว มีข้อพิจารณา ดังนี้

3.1 สถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าส่วนใหญ่ในประเทศ (Financial Institution with a Local Client Base)

3.2 สถาบันการเงินท้องถิ่น (Local Bank)

3.3 สถาบันการเงินที่มีเฉพาะบัญชีที่มีมูลค่าต่ำ (Financial Institution with Only Low-Value Accounts)

3.4 บริษัทที่ออกบัตรเครดิตที่เข้าหลักเกณฑ์ (Qualified Credit Card Issuer)

4. นิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (NFFE) หมายถึง นิติบุคคลที่ไม่เป็นนิติบุคคลสหรัฐฯ และไม่เป็นสถาบันการเงินต่างประเทศตามที่กำหนดในหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลังสหรัฐฯ ที่เกี่ยวข้องหรือนิติบุคคลตามที่กำหนดในอนุวรรค ข (4) (ญ) ของมาตรานี้ และรวมถึงนิติบุคคลที่ไม่เป็นนิติบุคคลสหรัฐฯ ที่จัดตั้งขึ้นในประเทศไทยหรือประเทศคู่สัญญาอื่นและไม่ใช่สถาบันการเงิน หลักเกณฑ์ในการพิจารณาสามารถแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

4.1 นิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางอ้อมเป็นรายได้หลัก (Passive NFFE) หมายถึง นิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (NFFE) ที่ไม่ใช่ (ก) นิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางตรงเป็นรายได้หลัก (Active NFFE) หรือ (ข) ห้างหุ้นส่วนต่างชาติที่ทำหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย (withholding foreign partnership) หรือทรัสต์ต่างชาติที่ทำหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย (withholding foreign trust) ให้กับสรรพากรของสหรัฐฯ ตามที่กำหนดในหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ที่เกี่ยวข้อง

4.2 นิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้รวมเป็นรายได้หลัก (Active NFFE) หมายถึง นิติบุคคลที่ไม่เป็นนิติบุคคลสหรัฐฯ และไม่เป็นสถาบันการเงินต่างประเทศที่เข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้

ก) รายได้ในลักษณะรายได้ทางอ้อม (passive income) มีสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 50 ของรายได้เฉลี่ยสุทธิในปีปฏิทินก่อนหน้าหรือในระยะเวลาการรายงานอื่นที่เหมาะสม และสินทรัพย์ที่เป็นสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดหรือเป็นสินทรัพย์ที่ถือไว้เพื่อก่อให้เกิดรายได้ในลักษณะรายได้ทางอ้อม คิดเป็นสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 50 ของสินทรัพย์ทั้งหมดที่นิติบุคคลดังกล่าวมีอยู่ในปีปฏิทินก่อนหน้าหรือระยะเวลาการรายงานอื่นที่เหมาะสม

ข) หุ่นของนิติบุคคลดังกล่าวเป็นหุ่นที่มีการซื้อขายเป็นการทั่วไปในตลาดหลักทรัพย์ที่มีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ หรือนิติบุคคลดังกล่าวเป็นนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลที่หุ่นมีการซื้อขายเป็นการทั่วไปในตลาดหลักทรัพย์ที่มีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ

ค) เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นในดินแดนของสหรัฐฯ และผู้รับผลประโยชน์ของนิติบุคคลดังกล่าวทั้งหมดเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในดินแดนของสหรัฐฯ

ง) เป็นหน่วยงานรัฐบาล (รัฐบาลอื่นใดนอกเหนือจากรัฐบาลสหรัฐฯ) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (ซึ่งมีความหมายรวมถึง รัฐ จังหวัด อำเภอ หรือเทศบาล) หรือหน่วยงานสาธารณะที่ทำหน้าที่ของรัฐบาลหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐบาลสหรัฐฯ องค์การระหว่างประเทศ ธนาคารกลางที่ไม่ใช่ธนาคารกลางของสหรัฐฯ หรือหน่วยที่มีหน่วยงานดังกล่าวข้างต้นแห่งหนึ่งหรือมากกว่าเป็นเจ้าของ

จ) ธุรกิจหลักของนิติบุคคลดังกล่าว ประกอบด้วย การถือหุ้น (ทั้งหมดหรือบางส่วน) หรือให้สินเชื่อและบริการทางการเงินอื่น ๆ แก่บริษัทลูกหนึ่งหรือหลายแห่งที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการค้าหรือธุรกิจอื่นที่ไม่ใช่ธุรกิจทางการเงิน ยกเว้น ในกรณีที่นิติบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ (หรือทำหน้าที่เสมือน) เป็นกองทุนเพื่อการลงทุน อาทิ กองทุนเพื่อการลงทุนในหุ้นนอกตลาด กองทุนร่วมลงทุน กองทุนเพื่อการซื้อกิจการ หรือเครื่องมือการลงทุนอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์ในการซื้อหรือให้เงินทุนในฐานะผู้ถือสินทรัพย์ทุนเพื่อวัตถุประสงค์ในการลงทุนในบริษัทใด ๆ นิติบุคคลดังกล่าวจะต้องไม่มีคุณสมบัติตามข้อนี้

ฉ) เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นโดยยังไม่ได้เริ่มดำเนินธุรกิจและไม่มีประวัติการดำเนินธุรกิจมาก่อน แต่ได้ทำการลงทุนในสินทรัพย์ด้วยวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจใด ๆ ที่ไม่ใช่ธุรกิจสถาบันการเงิน ทั้งนี้ นิติบุคคลดังกล่าวจะไม่เข้าข่ายมีคุณสมบัติตามข้อนี้ หลังจากครบ 24 เดือนนับจากวันที่ได้มีการจัดตั้งนิติบุคคลขึ้น

ช) เป็นนิติบุคคลที่กำลังอยู่ในขั้นตอนการขายสินทรัพย์เพื่อการชำระบัญชี หรืออยู่ระหว่างการปรับโครงสร้างโดยมีความตั้งใจที่จะดำเนินกิจการเดิมต่อไปหรือเริ่มดำเนินการใหม่ในธุรกิจอื่น

นอกเหนือจากการเป็นสถาบันการเงิน ทั้งนี้ นิติบุคคลดังกล่าวต้องไม่เคยเป็นสถาบันการเงินในระยะเวลา 5 ปีก่อนหน้านี้

ซ) เป็นนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจในการให้สินเชื่อหรือการทำธุรกรรมเพื่อกระจายความเสี่ยง (hedging) แก่/หรือเพื่อกับนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน และไม่มี การให้สินเชื่อหรือทำธุรกรรมเพื่อกระจายความเสี่ยงแก่นิติบุคคลอื่นใดที่ไม่ใช่นิติบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ กลุ่มของนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องในกลุ่มต้องเป็นนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจอื่นนอกเหนือจากการเป็นสถาบันการเงิน

ฌ) เป็นนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่ได้รับการยกเว้นตามที่กำหนดในหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ที่เกี่ยวข้อง หรือ

ญ) เป็นนิติบุคคลที่มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1) เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งและประกอบธุรกิจในประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่ของนิติบุคคลดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศาสนา การกุศล วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา หรือการศึกษา

หรือเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งและดำเนินการในประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่ของตนโดยมีลักษณะเป็นองค์กรทางวิชาชีพ กลุ่มธุรกิจ หอการค้า องค์กรแรงงาน องค์กรการเกษตรหรือพืชสวน กลุ่มทำงานเพื่อสังคม หรือ องค์กรที่ดำเนินการในการส่งเสริมสวัสดิการสังคมโดยเฉพาะ

2) เป็นนิติบุคคลที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ในประเทศอื่นที่อยู่

3) เป็นนิติบุคคลที่ไม่มีผู้ถือหุ้นหรือสมาชิกที่ได้รับผลประโยชน์จากการเป็นเจ้าของ หรือผลประโยชน์ตอบแทนจากรายได้หรือทรัพย์สินของนิติบุคคลนั้น

4) กฎหมายที่บังคับใช้ในประเทศอื่นที่อยู่ของนิติบุคคลดังกล่าวหรือข้อกำหนดตาม เอกสารการจัดตั้ง ไม่อนุญาตให้มีการแจกจ่ายเงินได้หรือสินทรัพย์ของนิติบุคคลดังกล่าวให้เป็นผลประโยชน์ ของบุคคลที่เป็นเอกชนหรือนิติบุคคลที่ไม่ใช่เพื่อการกุศล นอกเหนือจากที่เป็นการประกอบกิจการการกุศล ของนิติบุคคลดังกล่าว หรือการจ่ายเงินที่เป็นค่าจ้างหรือค่าตอบแทนในการทำงาน หรือการจ่ายเงินเป็น ค่าอสังหาริมทรัพย์ที่นิติบุคคลดังกล่าวได้ซื้อไว้ตามมูลค่ายุติธรรมของตลาด และ

5) กฎหมายที่บังคับใช้ในประเทศอื่นที่อยู่ของนิติบุคคลดังกล่าวหรือข้อกำหนดตาม เอกสารการจัดตั้งต้องมีข้อกำหนดว่า ในการเลิกกิจการหรือการยุบเลิกนิติบุคคลดังกล่าว สินทรัพย์ทั้งหมด จะต้องถูกโอนให้กับหน่วยของรัฐบาล หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรอื่น หรือเวนคืนให้กับรัฐบาลของ ประเทศอื่นที่อยู่ของนิติบุคคลดังกล่าว หรือหน่วยงานย่อยทางการเมืองใด ๆ

เพื่อให้เข้าใจในบริบทของประเทศไทยว่า สถาบันการเงินใดมีหน้าที่ตามความตกลง FATCA หรือ ได้รับการยกเว้นหรือได้รับการผ่อนผันตามประเภทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยมากยิ่งขึ้น คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำรายละเอียดปรากฏตามตารางแสดงสรุปคุณสมบัติของสถาบันการเงินที่มีหน้าที่ รายงาน และสถาบันการเงินที่ได้รับการยกเว้นหรือผ่อนผัน

**ตารางที่ 2 การจัดกลุ่มสถาบันการเงินของรัฐและสหกรณ์แยกตามประเภทสถาบันการเงินที่มี
หน้าที่รายงาน และสถาบันการเงินที่ได้รับการยกเว้นหรือผ่อนผัน**

การจัดประเภท ตาม FATCA	ประเภทสถาบันการเงินไทย
สถาบันการเงินที่ต้องรายงานข้อมูล (Reporting FI) ตามความตกลง FATCA	
สถาบันการเงินที่ต้องรายงาน	<u>สถาบันการเงินไทย</u> 1. สถาบันการเงินเอกชน 2. บริษัทหลักทรัพย์ 3. บริษัทประกันภัยบางประเภท <u>สถาบันการเงินเฉพาะกิจ</u> 1. ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

การจัดประเภท ตาม FATCA	ประเภทสถาบันการเงินไทย
สถาบันที่รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและความตกลง FATCA	
สถาบันที่รับยกเว้น (Exempt Beneficial Owner)	1. หน่วยงานของรัฐ 2. องค์การระหว่างประเทศ 3. ธนาคารแห่งประเทศไทย 4. กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
สถาบันการเงินที่เสมือนทำตาม FATCA แล้ว (Deemed-Compliant FI) ---- FATCA IGA	
1.สถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าส่วนใหญ่ในประเทศ FI with a <u>Local Client Base</u> .	1. ธนาคารออมสิน 2. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 3. ธนาคารอาคารสงเคราะห์ 4. ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย 5. ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย 6. สหกรณ์ไทยที่มีขนาดใหญ่สินทรัพย์รวมมากกว่า 175 ล้าน เหรียญดอลลาร์สหรัฐ (มีประมาณ 100 แห่ง)
2.สถาบันการเงินท้องถิ่น Local Bank.	สหกรณ์ขนาดเล็ก สินทรัพย์รวมไม่เกิน 175 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ
3.สถาบันการเงินที่มีเฉพาะบัญชีที่มีมูลค่าต่ำ Financial Institution with Only Low-Value Accounts.	ไม่มีสถาบันการเงินไทยเข้าหลักเกณฑ์นี้
4.บริษัทที่ออกบัตรเครดิตที่เข้าหลักเกณฑ์ Qualified Credit Card Issuer.	ไม่มีสถาบันการเงินไทยเข้าหลักเกณฑ์นี้
นิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (NFFE)	
1. นิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางตรงเป็นรายได้หลัก (Active NFFE)	บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม

การจัดประเภท ตาม FATCA	ประเภทสถาบันการเงินไทย
2. นิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางอ้อมเป็นรายได้หลัก (Passive NFFE)	บริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

จากตารางแสดงสรุปคุณสมบัติของสถาบันการเงินที่มีหน้าที่รายงาน และสถาบันการเงินที่ได้รับการยกเว้นหรือผ่อนผันข้างต้นจะเห็นได้ว่า สถาบันการเงินของไทยมีทั้งที่ต้องรายงานข้อมูลทางการเงินของบุคคลสหรัฐฯ ได้รับการยกเว้นไม่ต้องรายงานข้อมูล และถือว่าเสมือนทำตาม FATCA แล้ว หากสถาบันการเงินเข้าองค์ประกอบภายใต้กฎหมาย FATCA สถาบันการเงินเช่นนั้นจะมีหน้าที่คล้ายกับผู้ติดตามและตรวจสอบในทางบัญชีให้กับสรรพากรของสหรัฐฯ โดยสถาบันการเงินนั้นจะมีหน้าที่ต้องรายงาน ตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ตามความตกลง FATCA ซึ่งรายละเอียดขั้นตอนและข้อกำหนดที่สถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA ต้องดำเนินการได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 แต่อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติสถาบันการเงินมีหน้าที่หลักสามประการ (Due diligence) โดยสรุป ดังนี้

(1) คัดแยกประเภทของบัญชี กล่าวคือ สถาบันการเงินมีหน้าที่ตรวจสอบว่าบัญชีดังกล่าวเป็นบัญชีที่เปิดโดยบุคคลธรรมดา (Individual Account) หรือบัญชีที่เปิดโดยหน่วยธุรกิจ (Entity Account) นอกจากนี้ สถาบันการเงินยังมีหน้าที่คัดแยกบัญชีที่มีอยู่เดิม หรือเปิดก่อนวันที่ มีการบังคับใช้ FATCA (preexisting Account) และบัญชีที่เปิดใหม่หลังวันที่มีการบังคับใช้ FATCA (New Account/ Over the Counter)

(2) ตรวจสอบยอดเงินในบัญชี โดยดูจากยอดเงินคงเหลือ (Balance) หรือมูลค่า (Value) ของบัญชี (Financial Account) ว่ามีจำนวนเงินอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องรายงานข้อมูลของ FATCA หรือไม่ เพื่อสืบค้นหาจุดเกาะเกี่ยวจากเจ้าของบัญชีที่มียอดเงินตามเกณฑ์ที่ต้องรายงานข้อมูลว่าเป็นบุคคลสหรัฐฯ หรือไม่ (US indicia)

(3) ในกรณีที่ตรวจสอบพบจุดเกาะเกี่ยวว่าเป็นบุคคลสหรัฐฯ สถาบันการเงินมีหน้าที่รายงานข้อมูลบัญชี (Due diligence Procedure) ตามหลักเกณฑ์ของ FATCA และสำหรับบัญชีที่มียอดเงินไม่ถึงเกณฑ์ตามที่กฎหมาย FATCA กำหนด เจ้าของบัญชีจะต้องกรอกเอกสาร (W-8) เพื่อพิสูจน์ตนเองว่ามิใช่บุคคลสหรัฐฯ ตามความตกลง FATCA

วัตถุประสงค์ของกฎหมาย FATCA นั้น เพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีอากรของบุคคลสหรัฐฯ ในการดำเนินธุรกรรมระหว่างประเทศ ซึ่งมักกระทำในรูปแบบธุรกรรมทางการเงินผ่านการเปิดบัญชีกับสถาบันการเงิน หรือโอนเงินหรือผลกำไรออกนอกประเทศผ่านบริษัทผู้รับลงทุนหรือดูแลผลประโยชน์ทางการเงินประเภทต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่นอกสหรัฐฯ หากสถาบันการเงินของประเทศไทยเข้าองค์ประกอบภายใต้กฎหมาย FATCA สถาบันการเงินนั้นจะมีหน้าที่คล้ายกับผู้ติดตามและตรวจสอบทางบัญชีให้กับสรรพากรของสหรัฐฯ โดยสถาบันการเงินนั้นจะมีหน้าที่ต้องรายงาน ตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีของบุคคล

สหรัฐฯ ในการจัดทำข้อมูลทางบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ดังนั้น เมื่อสถาบันการเงินไทยมีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลดังกล่าวให้กับสรรพากรของสหรัฐฯ แต่ทั้งนี้ก็ต้องดำเนินการภายใต้กฎหมายที่มีอยู่ ซึ่งแต่ละกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินต่าง ๆ ก็มีการบัญญัติในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าไว้ เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะทางการเงิน ประวัติสุขภาพล้วนแต่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายภายในประเทศ และระดับที่เป็นมาตรฐานสากล⁷⁷

ดังนั้น การดำเนินการตามข้อตกลง FATCA ที่ต้องมีการตรวจสอบ รายงานข้อมูลทางการเงินของบุคคลสหรัฐฯ ตามความหมายของกฎหมาย FATCA ได้นั้นจะต้องพิจารณาข้อจำกัดทางด้านกฎหมายในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลว่ามีการจำกัดไว้มากน้อยเพียงใด โดยมีรายละเอียดดังตารางแสดงผลกระทบทางด้านกฎหมายของประเทศไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินเอกชน สถาบันการเงินของรัฐ และสถาบันการเงินระดับท้องถิ่น

⁷⁷ กรอบในการคุ้มครองข้อมูลขององค์การร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD : The Organization for Economic Cooperation and Development) ในเรื่อง Guidelines Governing the Protection of Privacy and Transborder Data Flows of Personal Data

ตารางที่ 3 ผลกระทบทางด้านกฎหมายของประเทศไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินเอกชน สถาบันการเงินของรัฐ และสถาบันการเงินระดับท้องถิ่น

สถาบันการเงินเอกชน	สถาบันการเงินของรัฐ	สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น
1) ภาคธนาคารพาณิชย์ พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา 154 กำหนดว่า ผู้ใดล่วงรู้กิจการของสถาบันการเงินใด เนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย หรือเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้ที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมายอันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยแก่บุคคลอื่นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การเปิดเผยในกรณีดังต่อไปนี้ (1) การเปิดเผยตามหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี (2) การเปิดเผยเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (3) การเปิดเผยแก่ผู้สอบบัญชีของสถาบันการเงินนั้น	1. ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย คู่มือประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณ ข้อ 45 พึงรักษาความลับโดยพนักงานจะต้องรักษาข้อมูลของธนาคารและข้อมูลของลูกค้าไว้เป็นความลับโดยไม่เปิดเผยข้อมูลธนาคารหรือข่าวสารของธนาคารที่ยังไม่ควรเปิดเผยและไม่ให้ข้อมูลข่าวสารใด ๆ ที่ผู้มีอำนาจสั่งการยังไม่ได้อนุมัติ 2. ธนาคารออมสิน ประกาศธนาคารออมสิน เรื่องการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ข้อ 2 ธนาคารออมสินจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวยังอยู่ใน ความควบคุมดูแลต่อหน่วยงานรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ได้รับแล้วล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่ เป็นการเปิดเผยตามมาตรา 24 (1)	พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการกิจการสหกรณ์ ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวไม่มีการกำหนดทั้งเรื่องอำนาจในการเปิดเผยหรือข้อห้ามเปิดเผยข้อมูลของสมาชิกไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลของสมาชิกของสหกรณ์นั้นตามหลักทั่วไปของการแสดงเจตนา กล่าวคือ การเปิดเผยข้อมูลใด ๆ ของสมาชิกต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนสหกรณ์จึงสามารถเปิดเผยข้อมูลได้ แต่อย่างไรก็ดี การดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลง FATCA ในทางปฏิบัติอาจจะเกิดปัญหขึ้นได้เนื่องจากข้อมูลที่ต้องรายงานวิเคราะห์ตามข้อตกลง FATCA นั้นเป็นข้อมูลส่วนบุคคลและเป็นข้อมูลทางการเงินของสมาชิก แม้ว่ากฎหมายจะไม่ได้มีการกำหนดในเรื่องเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลไว้อย่างชัดเจน แต่หากดำเนินการไปโดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูลแล้วอาจจะเกิดปัญหาฟ้องร้องตามมาได้

สถาบันการเงินเอกชน	สถาบันการเงินของรัฐ	สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น
หรือหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับสถาบันการเงินนั้น (4) การเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับสถาบันการเงินหรือธุรกิจทางการเงินตามข้อตกลงที่มีระหว่างกัน (5) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น (6) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน (7) การเปิดเผยความลับของลูกค้าสถาบันการเงินที่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณชนแล้ว (8) การเปิดเผยความลับของลูกค้าของสถาบันการเงินซึ่งลูกค้าดังกล่าวให้ความยินยอมแล้ว (9) การเปิดเผยให้แก่บริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินเดียวกัน (10) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้	ถึง (9) แห่ง พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 <u>3. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร</u> ประกาศ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เรื่อง ประมวลจริยธรรมธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ส่วนที่ 2 มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงาน ข้อ 1 ข้อ 1 รักษาความลับของลูกค้าและของธนาคาร รวมถึงไม่นำความลับไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น ให้บริการที่ประทับใจและละเว้นการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งมีมูลค่าเกินปกติวิสัย <u>4. ธนาคารอาคารสงเคราะห์</u> พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 มาตรา 43 ประธานกรรมการ กรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน หรือลูกจ้างของธนาคารที่ดี ผู้สอบบัญชี หรือผู้ตรวจบัญชีของธนาคารที่ดี ผู้ใดแจ้งหรือยินยอมให้มีการแจ้งแก่บุคคลผู้ไม่มีสิทธิที่จะได้ทราบตามกฎหมาย ซึ่งข้อความเกี่ยวกับกิจการของธนาคารหรือยินยอมให้ผู้นั้นตรวจหรือดูสมุดบัญชีหรือเอกสารของธนาคารหรือ	

สถาบันการเงินเอกชน	สถาบันการเงินของรัฐ	สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น
2) ภาครัฐกิจหลักทรัพย์ <u>- พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535</u> มาตรา 316 ผู้ใดล่วงรู้กิจการของบุคคลใดเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยแก่บุคคลอื่นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับแก่การเปิดเผยในกรณีดังต่อไปนี้ (1) การเปิดเผยตามหน้าที่ (2) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี (3) การเปิดเผยเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (4) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของบริษัทหลักทรัพย์ (5) การเปิดเผยแก่ผู้สอบบัญชีของนิติบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้	ซึ่งอยู่ในความครอบครองของธนาคาร บรรดาที่เกี่ยวกับธุรกิจของธนาคาร <u>5. ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย</u> พระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 มาตรา 46 ผู้ใดล่วงรู้กิจการของธนาคารเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยแก่บุคคลอื่นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความในวรรคหนึ่ง มิให้นำมาใช้บังคับแก่การเปิดเผยในกรณีดังต่อไปนี้ (1) การเปิดเผยตามหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี (2) การเปิดเผยเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (3) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะการดำเนินงานของธนาคาร	

สถาบันการเงินเอกชน	สถาบันการเงินของรัฐ	สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น
(6) การเปิดเผยแก่ทางการหรือหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศที่ทำหน้าที่กำกับหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์ หรือกำกับดูแลสถาบันการเงิน (7) การเปิดเผยเมื่อได้รับความเห็นชอบจากบุคคลดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร - ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กข. 18/2554 เรื่อง หลักการดำเนินธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งกำหนดไว้ว่า ผู้ประกอบธุรกิจต้องให้ความร่วมมือกับหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจอย่างเต็มที่ และต้องแจ้งหรือเปิดเผยข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบธุรกิจ อันเป็นประโยชน์หรือจำเป็นต่อการกำกับดูแลผู้ประกอบธุรกิจหรือตลาดทุนโดยรวม ต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ - ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กข. 8/2551 เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข	(4) การเปิดเผยแก่ผู้สอบบัญชีของธนาคารตามพระราชบัญญัตินี้หรือหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับสถาบันการเงิน (5) การเปิดเผยเมื่อได้รับความยินยอมจากบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลที่จะเปิดเผยนั้นเป็นลายลักษณ์อักษร	

สถาบันการเงินเอกชน	สถาบันการเงินของรัฐ	สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น
<u>และวิธีการประกอบกิจการการยืมและให้ยืมหลักทรัพย์</u> โดยกำหนดไว้ว่า ผู้ประกอบกิจการต้องจัดโครงสร้างองค์กร ตลอดจนกำหนดนโยบาย ขอบเขตอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ รวมทั้งการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการการยืมและให้ยืมหลักทรัพย์ ซึ่งแสดงได้ว่ามีระบบการควบคุมภายในระบบการบริหารความเสี่ยง ระบบป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ระบบป้องกันการรั่วไหลของข้อมูลระหว่างหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงาน ระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูลและทรัพย์สินของลูกค้า และระบบการจัดเก็บเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรม ที่สามารถรองรับการประกอบกิจการการยืมและให้ยืมหลักทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีมาตรการในการควบคุมและติดตามให้มีการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้		

สถาบันการเงินเอกชน	สถาบันการเงินของรัฐ	สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น
- พระราชบัญญัติทรัสต์เพื่อธุรกรรมในตลาดทุน พ.ศ.2550 มาตรา 92 ผู้ใดล่วงรู้กิจการของบุคคลอื่นเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นกิจการหรือข้อมูลที่เป็นความลับ หรือตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยต่อบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ความในวรรคหนึ่ง มิให้นำมาใช้บังคับกับการเปิดเผยในกรณีดังต่อไปนี้ (1) การเปิดเผยตามอำนาจหรือหน้าที่ (2) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวน หรือการพิจารณาคดี (3) การเปิดเผยเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (4) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะ หรือการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจเป็นทรัสต์ (5) การเปิดเผยแก่ผู้สอบบัญชีของบุคคลซึ่งได้รับ		

สถาบันการเงินเอกชน	สถาบันการเงินของรัฐ	สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น
อนุญาตให้ประกอบธุรกิจเป็นทรัพย์สิน (6) การเปิดเผยแก่ทางการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศตามที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน ก.ล.ต. (7) การเปิดเผยเมื่อได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากบุคคลอื่นที่เป็นเจ้าของข้อมูลนั้นหรือจากบุคคลผู้มีอำนาจเปิดเผย ผู้ใดล่วงรู้ข้อมูลใดจากการเปิดเผยตามวรรคสอง (1) (2) (3) (4) (5) (6) และ (7) อันเป็นกิจการหรือข้อมูลที่เป็นความลับ หรือตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยต่อบุคคลอื่นต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่ เป็นการเปิดเผยตามวรรคสอง - พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 มาตรา 153 ผู้ใดล่วงรู้กิจการของบุคคลใดเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือล่วงรู้ข้อมูลใดจากการเปิดเผยของบุคคลที่มีอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นกิจการหรือข้อมูลที่เป็นความลับของทางราชการหรือตามปกติวิสัย		

สถาบันการเงินเอกชน	สถาบันการเงินของรัฐ	สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น
จะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยต่อบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความในวรรคหนึ่ง มิให้นำมาใช้บังคับแก่การเปิดเผยในกรณีดังต่อไปนี้ (1) การเปิดเผยตามอำนาจหรือหน้าที่ (2) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี (3) การเปิดเผยเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (4) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (5) การเปิดเผยแก่ผู้สอบบัญชีของบุคคลซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือสำนักหักบัญชีสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (6) การเปิดเผยแก่ทางการหรือหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ทำหน้าที่กำกับดูแล		

สถาบันการเงินเอกชน	สถาบันการเงินของรัฐ	สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น
สัญญาซื้อขายล่วงหน้า สินค้า ตัวแปร หรือสถาบันการเงิน (7) การเปิดเผยแก่ศูนย์ซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า สำนักหักบัญชีสัญญาซื้อขายล่วงหน้า สมาคมกำกับผู้ประกอบการธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ตลาดหลักทรัพย์ ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ หรือสำนักหักบัญชีหลักทรัพย์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสัญญาซื้อขายล่วงหน้า สินค้า หรือตัวแปร (8) การเปิดเผยเมื่อได้รับความยินยอมจากบุคคลดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร - ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุน ที่ ทธ. 80/2552 เรื่อง หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งกำหนดไว้ว่า ตัวแทนซื้อขายสัญญาล่วงหน้าต้องจัดให้มีระบบการจัดการข้อมูลที่ทำให้มั่นใจได้ว่า ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้ามีความถูกต้องครบถ้วน และสามารถนำไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในเวลาที่		

สถาบันการเงินเอกชน	สถาบันการเงินของรัฐ	สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น
เหมาะสม ตลอดจนมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่เพียงพอแก่การป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ล่วงรู้หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลดังกล่าวได้ และในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าให้แก่ลูกค้านั้น ตัวแทนซื้อขายสัญญา ต้องรักษาความลับของลูกค้าและไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลข้อมูลซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้าหรือข้อมูลทางการเงินของลูกค้าให้บุคคลอื่นทราบ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามหน้าที่ - ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุน ที่ ทธ. 22/2553 เรื่อง หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าสำหรับผู้ได้รับการจดทะเบียนเป็นตัวแทนซื้อขายสัญญาซื้อขายล่วงหน้า และผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งกำหนดไว้ว่า ให้ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาจัดให้มีระบบการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลที่ทำให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้ามีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน รวมทั้งสามารถนำไปใช้งานและตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีระบบการรักษา		

สถาบันการเงินเอกชน	สถาบันการเงินของรัฐ	สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น
ความปลอดภัยที่เพียงพอแก่การป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ล่วงรู้หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลดังกล่าวให้ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามวรรคหนึ่งไว้อย่างน้อยเป็นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีการบันทึกข้อมูลนั้นไว้ในระบบ โดยการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวในระยะเวลาสองปีแรกต้องกระทำในลักษณะที่พร้อมให้สำนักงาน ก.ล.ต. เรียกดูหรือตรวจสอบข้อมูลนั้นได้โดยเร็ว - ประกาศคณะกรรมการกำกับตลาดทุนที่ ทช. 23/2553 เรื่อง หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า สำหรับผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ค้าสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ซึ่งกำหนดไว้ว่า ให้ผู้ค้าสัญญาจัดให้มีระบบการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลที่ทำให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้ามีความถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน รวมทั้งสามารถนำไปใช้งานและตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่เพียงพอแก่การป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่มีอำนาจหน้าที่		

สถาบันการเงินเอกชน	สถาบันการเงินของรัฐ	สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น
ที่เกี่ยวข้องได้ล่วงรู้หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลดังกล่าว ให้ผู้ค้าสัญญาจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามวรรคหนึ่งไว้อย่างน้อยเป็นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีการบันทึกข้อมูลนั้นไว้ในระบบ โดยการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าว ในระยะเวลาสองปีแรกต้องกระทำในลักษณะที่พร้อมให้สำนักงาน ก.ล.ต. เรียกดูหรือตรวจสอบข้อมูลนั้นได้โดยเร็ว 3. ภาคธุรกิจประกันภัย พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวไม่มีการกำหนดทั้งเรื่องอำนาจในการเปิดเผยหรือข้อห้ามเปิดเผยข้อมูลลูกค้าหรือผู้เอาประกันชีวิตไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลของผู้เอาประกันหรือผู้ถือกรมธรรม์นั้น ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนบริษัทประกันชีวิตจึงสามารถเปิดเผยข้อมูลได้ สำหรับกรณีของการขายประกันชีวิตโดยตัวแทนที่เป็นธนาคารพาณิชย์นั้น มีการกำหนดแนวนโยบาย		

สถาบันการเงินเอกชน	สถาบันการเงินของรัฐ	สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น
ธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำกับดูแลการขายผลิตภัณฑ์ด้านหลักทรัพย์และด้านประกันภัยผ่านธนาคารพาณิชย์ให้ธนาคารพาณิชย์ต้องเก็บข้อมูลของผู้บริโภคไว้เป็นความลับ และห้ามให้ข้อมูลแก่หน่วยงานอื่น เพื่อนำไปใช้ขายบริการ เว้นแต่ จะได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภค หรือเป็นการเปิดเผยตามหน้าที่ หรือเพื่อประโยชน์ในการสอบสวน หรือการพิจารณาคดี		

ที่มา: รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

จากตารางดังกล่าวข้างต้นที่แสดงบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลของลูกค้า โดยการได้มาซึ่งข้อมูลของลูกค้าเป็นหน้าที่ประการหนึ่ง และเป็นเรื่องที่สำคัญในการปฏิบัติตามข้อตกลง FATCA ซึ่งจากกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยธุรกิจที่ได้กล่าวข้างต้นส่วนใหญ่ได้มีบทบัญญัติห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลของลูกค้าเป็นหลักเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 กล่าวคือ การเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าจะทำได้ต่อเมื่อลูกค้ายินยอมให้เปิดเผยข้อมูลซึ่งต้องลงลายมือชื่อในหนังสือยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น การยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลกับเครดิตบูโร หรือกฎหมายอนุญาตหรือกำหนดไว้ เช่น การเปิดเผยข้อมูลของลูกค้า ตามคำสั่งศาล พนักงานสอบสวน กระบวนการคลัง ผู้สอบบัญชีของสถาบันการเงิน สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น

นอกจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ได้บัญญัติห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูล เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นหรือได้มีการแสดงเจตนายินยอมให้เปิดเผยไว้เป็นการล่วงหน้าแล้ว การเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานบางประเภท เช่น ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจ ยังต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540⁷⁴

⁷⁴ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ มาตรา 40 กำหนดให้ หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น หรือผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ได้รับไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้ไว้แต่เป็นการเปิดเผยดังต่อไปนี้

- (1) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น
 - (2) เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น
 - (3) ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผนหรือการสถิติหรือสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น
 - (4) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด
 - (5) ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากรหรือหน่วยงานอื่นของรัฐตาม มาตรา 26 วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจสอบคุณค่าในการเก็บรักษา
 - (6) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวนการสอบสวนหรือการฟ้องคดีไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม
 - (7) เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล
 - (8) ต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว
 - (9) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา
- การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง (3) (4) (5) (6) (7) (8) และ (9) ให้มีการจัดทำบัญชีแสดงการเปิดเผยกำกับไว้กับข้อมูลข่าวสารนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

โดยมีแนวความเห็นทางกฎหมายของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ ศค. 119/2550⁷⁵ และที่ ศค.129/2550⁷⁶ และที่ ศค. 130/2550⁷⁷ ที่ได้วินิจฉัยสอดคล้องกันว่า การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานะทางการเงินของบุคคล คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ให้ความเห็นว่า

⁷⁵ คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการใช้บังคับใช้กฎหมาย ที่ ศค. 119/2550 สรุปความได้ว่า ผู้อุทธรณ์ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐได้รับมอบอำนาจจากสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขให้ดำเนินการสืบหาหลักทรัพย์ของนาง จ. ลูกหนี้ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขตามคำพิพากษา จึงขอความร่วมมือธนาคารอาคารสงเคราะห์ตรวจสอบเอกสารหลักฐานซึ่งแสดงว่านาง จ. มีหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินผูกพันหรือบัญชีเงินฝากและเกี่ยวข้องกับธนาคารฯ หรือไม่ อย่างไร คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้อุทธรณ์มิใช่บุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายตามนัยมาตรา 24(8) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และแม้มูลหนี้ตามคำพิพากษาจะมีมูลหนี้จากการประกอบธุรกิจ แต่จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ยังไม่มีความจำเป็นถึงขนาดที่จะได้ทราบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความครอบครองของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ดังนั้น คณะกรรมการฯ จึงมีความเห็นว่าข้อมูลข่าวสารที่ผู้อุทธรณ์ร้องขอเป็นข้อมูลข่าวสารที่ไม่อาจเปิดเผยให้ผู้อุทธรณ์ได้

⁷⁶ คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการใช้บังคับใช้กฎหมาย ที่ ศค. 129/2550 สรุปความได้ว่า ผู้อุทธรณ์ได้มีหนังสือถึงธนาคารกรุงไทย เพื่อขอทราบรายละเอียดของบัญชีเงินฝากของลูกหนี้ จำนวน 3 ราย ว่าบุคคลทั้ง 3 รายมีบัญชีเงินฝากประเภทใด เลขที่บัญชีใด สาขาใด และมีเงินฝากจำนวนเท่าใด คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า ข้อมูลรายละเอียดของบัญชีเงินฝากของลูกหนี้ จำนวน 3 ราย เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ผู้อุทธรณ์ต้องการทราบข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเพื่อบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งเป็นหนี้ที่เกิดจากการประกอบธุรกิจของผู้อุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์จึงควรต้องให้ลูกหนี้จัดระบบหลักประกันการชำระหนี้ให้มีประสิทธิภาพ และในกรณีนี้ไม่มีเหตุอันสมควรที่ผู้อุทธรณ์จะได้ทราบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนแต่อย่างใด การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นการรุกรานสิทธิของเจ้าของข้อมูลโดยไม่สมควร นอกจากนั้นพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 กำหนดห้ามมิให้ธนาคารเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าที่อยู่ในความครอบครองของธนาคาร ดังนั้น เมื่อพิเคราะห์ถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกันแล้ว ข้อมูลข่าวสารที่ผู้อุทธรณ์ร้องขอจึงเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอาจเปิดเผยให้ผู้อุทธรณ์ทราบได้

⁷⁷ คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สาขาสังคม การบริหารราชการแผ่นดินและการใช้บังคับใช้กฎหมาย ที่ ศค. 130/2550 สรุปความได้ว่า ผู้อุทธรณ์ได้มีหนังสือถึงธนาคารอาคารสงเคราะห์ เพื่อขอทราบรายละเอียดของบัญชีเงินฝากของลูกหนี้ จำนวน 3 ราย ว่าบุคคลทั้ง 3 รายมีบัญชีเงินฝากประเภทใด เลขที่บัญชีใด สาขาใด และมีเงินฝากจำนวนเท่าใด คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า ข้อมูลรายละเอียดของบัญชีเงินฝากของลูกหนี้ จำนวน 3 ราย เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ผู้อุทธรณ์ต้องการทราบข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเพื่อบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งเป็นหนี้ที่เกิดจากการประกอบธุรกิจของผู้อุทธรณ์ผู้อุทธรณ์จึงควรต้องให้ลูกหนี้จัดระบบหลักประกันการชำระหนี้ให้มีประสิทธิภาพ และในกรณีนี้ไม่มีเหตุอันสมควรที่ผู้อุทธรณ์จะได้ทราบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนแต่อย่างใด การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นการรุกรานสิทธิของเจ้าของข้อมูลโดยไม่สมควร นอกจากนั้นพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 กำหนดห้ามมิให้ธนาคาร

ธนาคารในฐานะผู้ที่เก็บข้อมูลดังกล่าวสมควรต้องจัดระบบหลักประกันการชำระหนี้ให้มีประสิทธิภาพ และควรจะต้องปกป้องคุ้มครองสิทธิดังกล่าวของลูกค้า การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นการรุกรานสิทธิของเจ้าของข้อมูลโดยไม่สมควร

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการดำเนินการตามความตกลง FATCA ในเรื่อง การตรวจสอบ รายงานข้อมูลทางการเงินของบุคคลสหรัฐฯ และนำส่งต่อกรมสรรพากรของสหรัฐฯ นั้น ยังมีข้อจำกัดทางด้านกฎหมายในประเทศเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลของลูกค้า ที่ทำให้สถาบันการเงินต่าง ๆ ไม่สามารถที่จะดำเนินการตามความตกลง FATCA ในระยะแรกได้ จึงต้องมีการแก้ไขข้อจำกัดทางกฎหมาย ในประเทศนี้ด้วย ซึ่งแนวทางการดำเนินการแก้ไขในเรื่องดังกล่าว และแนวทางการดำเนินงานต่อไปของ สถาบันการเงินที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับความตกลง FATCA จะกล่าวในรายละเอียดในบทที่ 4 ต่อไป

เปิดเผยข้อมูลของลูกค้าที่อยู่ในความครอบครองของธนาคาร ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของ หน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกันแล้ว ข้อมูลข่าวสารที่ผู้ถือหุ้น ร้องขอจึงเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอาจเปิดเผยให้ผู้ถือหุ้นทราบได้

บทที่ 4

ข้อเสนอแนะ

4. เสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติตามความตกลง FATCA

4.1 รูปแบบและวิธีการรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงินเฉพาะกิจและสหกรณ์ตามกฎหมาย FATCA

ในการรายงานข้อมูลของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งและสหกรณ์นั้น มีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกันตามประเภทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจแต่ละแห่งและสหกรณ์ ดังนี้

4.1.1 ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย และสหกรณ์ (ที่มีสินทรัพย์เกิน 175 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) เนื่องจากเป็นสถาบันการเงินที่มีลูกค้าเป็นผู้มีถิ่นฐานในประเทศไทย และไม่มีสำนักงานในต่างประเทศ เข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินที่ถือเสมือนว่าได้ทำตามกฎหมาย FATCA จึงมีหน้าที่ตรวจสอบลูกค้าของตนหากพบเป็นบุคคลสหรัฐก็ต้องทำการลงทะเบียนและรายงานข้อมูลบัญชีลูกค้าที่เป็นบุคคลสหรัฐ (รายละเอียดการรายงานตามคู่มือในข้อ 4.2) หรือทำการปิดบัญชีลูกค้าดังกล่าว

4.1.2 สหกรณ์ (ที่มีสินทรัพย์ไม่เกิน 175 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) เข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินที่ถือเสมือนว่าได้ทำตามกฎหมาย FATCA จึงมีหน้าที่ตรวจสอบลูกค้าของตนอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่ต้องลงทะเบียนและไม่ต้องรายงานข้อมูลตามกฎหมาย FATCA

4.1.3 ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย เนื่องจากมีธุรกรรมรับฝากเงินหรือดูแลเงินฝากเป็นปกติ ประกอบกับมีการทำธุรกรรมในต่างประเทศ เข้าข่ายเป็นสถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA และเป็นสถาบันการเงินที่มีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลบัญชีของลูกค้าตามที่กำหนดในความตกลง FATCA เหมือนกับสถาบันการเงินของเอกชน โดยมีหน้าที่ในการลงทะเบียน และรายงานข้อมูลโดยเริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2558 รวมทั้งดำเนินการ คัดแยกประเภทของบัญชีว่าเป็นบัญชีที่เปิดโดยบุคคลธรรมดา หรือบัญชีที่เปิดโดยหน่วยธุรกิจ และคัดแยกบัญชีที่เปิดอยู่เดิมกับบัญชีที่เปิดใหม่หลังกฎหมาย FATCA

นอกจากนี้ต้องทำการตรวจสอบยอดเงินในบัญชี โดยดูจากยอดเงินคงเหลือ หรือมูลค่าของบัญชีว่าหากมีจำนวนเงินเกินกว่า 50,000 ดอลลาร์สหรัฐก็ต้องรายงานข้อมูลตามความตกลง FATCA (รายละเอียดการตรวจสอบและการรายงานตามคู่มือในข้อ 4.2)

4.1.4 บริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย เนื่องจากไม่มีธุรกรรมรับฝากเงินเป็นธุรกรรมหลัก จึงไม่ใช่สถาบันการเงินตามนิยามของกฎหมาย FATCA ในส่วนของรายได้จากการประกอบกรนั้นเกิดจากรายได้ส่วนต่างของดอกเบี้ย จึงเข้าข่ายเป็นนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางอ้อมเป็นรายได้หลักตามความตกลง FATCA ไม่ต้องลงทะเบียนและไม่ต้องรายงานข้อมูลตามกฎหมาย FATCA

หากมีการทำธุรกรรมกับหน่วยงานที่เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA อาจต้องรับรองสถานะของตนตามแบบที่กฎหมาย FATCA กำหนด (Self-Certification Form)

4.1.5 บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม เนื่องจากไม่มีธุรกรรมรับฝากเงินเป็นธุรกรรมหลัก จึงไม่ใช่สถาบันการเงินตามนิยามของกฎหมาย FATCA ในส่วนของรายได้จากการประกอบการณ์นั้นเกิดจากรายได้ค่าธรรมเนียมการค้าประกันสินเชื่อ จึงเข้าข่ายเป็นนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางตรงเป็นรายได้หลักตามความตกลง FATCA ไม่ต้องลงทะเบียนและไม่ต้องรายงานข้อมูลตามกฎหมาย FATCA หากมีการทำธุรกรรมกับหน่วยงานที่เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA อาจต้องรับรองสถานะของตนตามแบบที่กฎหมาย FATCA กำหนด (Self-Certification Form)

4.2 คู่มือและแนวทางการรายงานข้อมูลของสถาบันการเงินเฉพาะกิจและสหกรณ์

ในการดำเนินการตามกฎหมายและความตกลง FATCA นั้น สถาบันการเงินเฉพาะกิจและสหกรณ์แต่ละแห่งมีหน้าที่ในการดำเนินการ ดังนี้

4.2.1 การลงทะเบียน

(1) กลุ่มสถาบันการเงินที่ต้องรายงานข้อมูล (Reporting Financial Institution) มีหน้าที่ในการลงทะเบียนเพื่อปฏิบัติตาม FATCA การลงทะเบียนเป็นการลงทะเบียนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์โดยสามารถเข้าไปลงทะเบียนที่ www.irs.gov/fatca-registration และมีขั้นตอนการลงทะเบียนดังนี้

(1.1) สร้างบัญชี FATCA ของสถาบันการเงินนั้น ๆ โดยสถาบันการเงินจะได้รับชื่อ FATCA ID และให้ทำการระบุรหัสส่วนตัวในการเข้าใช้งาน (Password) สำหรับสถานะของสถาบันการเงินนั้นให้ระบุเป็น Participating Foreign Financial Institution (PFFI)

(1.2) กรอกแบบฟอร์มการลงทะเบียน โดยกรอกในส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสถาบันการเงิน ส่วนที่ 2 ให้กรอกเฉพาะกรณีที่สถาบันการเงินที่มีบริษัทในเครือที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA ด้วย ส่วนที่ 3 หากสถาบันการเงินมี Qualified Intermediary Withholding Foreign Partnership หรือ Withholding Foreign Trust Agreement อยู่ และต้องการจะต่อสัญญาใหม่ และส่วนที่ 4 โดยเป็นการยืนยันข้อมูลการลงทะเบียนและสถานะที่เลือกสำหรับการลงทะเบียนพร้อมทั้งยอมรับที่จะปฏิบัติตามความตกลง FATCA

(1.3) เมื่อดำเนินการครบถ้วนก็ทำการลงนามและส่งข้อมูลการลงทะเบียน โดยเมื่อมีการอนุมัติแล้ว สถาบันการเงินจะได้รับการแจ้งหมายเลขประจำตัว GIIN (Global Intermediary Identification Number)

(2) กลุ่มของสถาบันการเงินที่ถือเสมือนว่าได้ทำตามความตกลง FATCA แล้ว (Deemed-Compliant Financial Institution) มีหน้าที่ดำเนินการแยกตามประเภทของสถาบันการเงิน ดังนี้

(2.1) สถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าส่วนใหญ่ในประเทศ หรือเป็นสถาบันการเงินประเภทที่ต้องลงทะเบียน (Registered Deemed-Compliant: RDC) ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสหกรณ์ที่มีขนาดสินทรัพย์มากกว่า 175 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีหน้าที่ต้องตรวจสอบข้อมูลลูกค้า หากพบว่ามิใช่ลูกค้าเป็นบุคคลสหรัฐฯ ก็ต้องลงทะเบียนตามขั้นตอนเหมือนข้อ (1.1) – (1.3) โดยในส่วนของสถานะของสถาบันการเงินนั้นให้ระบุเป็น Registered Deemed-Compliant Foreign Financial Institution (RDCFFI)

(2.2) สถาบันการเงินท้องถิ่น หรือสถาบันการเงินประเภทที่ได้รับการรับรอง (Certified Deemed-Compliant: CDC) ได้แก่ สหกรณ์ที่มีขนาดสินทรัพย์ไม่ถึง 175 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ไม่ต้องลงทะเบียน แต่หากภายหลังสหกรณ์มีการขยายกิจการและมีขนาดสินทรัพย์เกิน 175 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ก็จะต้องดำเนินการลงทะเบียนต่อไป

(3) กลุ่มของนิติบุคคลที่ไม่จัดว่าเป็นสถาบันการเงิน ไม่ต้องลงทะเบียน ได้แก่ บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย และบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม

4.2.2 การตรวจสอบบัญชีลูกค้า

สถาบันการเงินประเภทที่ต้องรายงานข้อมูล (Reporting FI) และสถาบันการเงินที่ถือเสมือนว่าได้ทำตามความตกลง FATCA แล้ว (Deemed-Compliant FI) มีหน้าที่ในการตรวจสอบบัญชีลูกค้าต่างกัน โดยสถาบันการเงินประเภทที่ต้องรายงานข้อมูลนั้นมีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลตามข้อกำหนดใน Annex I อย่างเคร่งครัด ในขณะที่สถาบันการเงินที่ถือเสมือนว่าได้ทำตามความตกลง FATCA แล้วมีหน้าที่เพียงตรวจสอบและคัดกรองในขั้นตอนของการรับลูกค้าทั้งบุคคลธรรมดาและประเภทสถาบัน ซึ่งหากพบบุคคลสหรัฐฯ อาจต้องมีการลงทะเบียนในภายหลังหรืออาจปฏิเสธไม่รับลูกค้าในกลุ่มที่มีความเสี่ยงเพื่อคงสถานะการเป็นสถาบันการเงินประเภทที่ไม่ต้องรายงานข้อมูลแบบเต็มรูปแบบ โดยในส่วนนี้ ขอแยกอธิบายตามประเภทของสถาบันการเงิน ดังนี้

(1) กลุ่มสถาบันการเงินประเภทที่ต้องรายงานข้อมูล โดยทั่วไปแล้วมีหน้าที่ต้องตรวจสอบข้อมูลของผู้เปิดบัญชีแต่ละรายอย่างเคร่งครัด เพื่อตรวจสอบและค้นหาบัญชีที่ถือครองโดยบุคคลสหรัฐฯ หรือที่มีจุดเกาะเกี่ยวอันอาจสนับสนุนได้ในเบื้องต้นว่าเป็นการเปิดบัญชีโดยบุคคลสหรัฐฯ ซึ่งบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ นั้น ให้รวมถึงบัญชีที่เปิดโดยบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล โดยนิติบุคคลยังให้รวมถึงการเปิดบัญชีของนิติบุคคลต่างชาติที่มีบุคคลสหรัฐฯ เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทนั้นด้วย (US owed foreign entities) และสำหรับสถาบันการเงินของรัฐต้องตรวจสอบข้อมูลลูกค้าเฉพาะลูกค้าที่ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย หรือประเภท Non-resident เท่านั้น

(1.1) บัญชีบุคคลธรรมดา

(1.1.1) บัญชีบุคคลธรรมดาที่เปิดอยู่แล้ว (Preexisting Individual Accounts)

1) บัญชีที่ไม่ต้องถูกตรวจสอบ : ยอดเงินไม่เกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ กรณีบัญชีเงินฝาก และไม่เกิน 250,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ กรณีกรรมธรรม์ประกันชีวิต ซึ่งใน Section II ข้อ A ของ Annex I ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับบัญชีของบุคคลธรรมดาที่เปิดอยู่แล้วประเภทที่ไม่ต้องถูกตรวจสอบ ระบุตัวตน หรือรายงานข้อมูลในฐานะบัญชีสหรัฐฯ ที่ต้องรายงานข้อมูลตามกฎหมาย FATCA โดยสามารถจำแนกได้เป็นประเภทบัญชีเงินฝาก และบัญชีประเภทกรรมธรรม์ประกันภัย

1.1) ประเภทบัญชีเงินฝาก คือ กรณีของบัญชีบุคคลธรรมดาที่เปิดอยู่แล้วที่มียอดเงินหรือมูลค่า ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557 ไม่เกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ โดยสถาบันการเงินไม่มีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลของบัญชีประเภทที่มียอดเงินไม่เกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ อย่างไรก็ตาม หากในเวลาต่อมาบัญชีบุคคลธรรมดาดังกล่าวที่มียอดไม่เกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐนั้น ได้มียอดเงินที่เพิ่มขึ้นจนกลายเป็นบัญชีที่มีมูลค่าสูง (เกิน 1,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ) ณ ปีปฏิทินใด ๆ หลังจากนั้น สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานตามขั้นตอนและกระบวนการที่กำหนดไว้สำหรับการตรวจสอบบัญชีบุคคลธรรมดาที่เปิดอยู่แล้วเป็นบัญชีที่มีมูลค่าสูง ตามข้อกำหนด Section D ของ Annex I โดยต้องดำเนินการตรวจสอบบัญชีที่มีมูลค่าสูงดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือนนับจากวันสุดท้ายของปีปฏิทินที่บัญชีดังกล่าวกลายเป็นบัญชีที่มีมูลค่าสูง

การตรวจสอบตาม Section D ของ Annex I นั้น ได้กำหนดให้สืบค้นข้อมูลในระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และการสืบค้นข้อมูลเอกสารเพื่อตรวจสอบและค้นหาว่าเจ้าของบัญชีดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ (U.S. Indicia) หรือไม่ (โดยวิธีการสืบค้น U.S. Indicia ได้กล่าวไว้ในข้อ 2) บัญชีที่มีมูลค่าต่ำ)

อย่างไรก็ดี หากสถาบันการเงินได้ทำการสืบค้นตาม Section D ของ Annex I แล้วพบว่า บัญชีดังกล่าวเป็นบัญชีสหรัฐฯ ที่ต้องรายงาน สถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะต้องรายงานข้อมูลของปีที่บัญชีดังกล่าวถูกจัดว่าเป็นบัญชีที่มีมูลค่าสูง และในทุกปีหลังจากนั้น จนกว่าผู้ถือบัญชีจะสิ้นสุดสถานะการเป็นบุคคลสหรัฐฯ เช่น การยกเลิกหรือสละสัญชาติสหรัฐฯ เป็นต้น

1.2) บัญชีประเภทกรรมธรรม์ประกันภัย คือ บัญชีของบุคคลธรรมดาประเภทกรรมธรรม์ประกันภัยหรือกรรมธรรม์ประกันชีวิตแบบบำนาญที่ได้ทำไว้แล้วหรือเปิดอยู่แล้วและมีมูลค่าเงินสดหรือยอดเงินในบัญชีหรือกรรมธรรม์ดังกล่าว ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557 ไม่เกิน 250,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ โดยสถาบันการเงินไม่มีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลของบัญชีประเภทกรรมธรรม์ประกันภัยที่มียอดเงินไม่เกิน 250,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ

อย่างไรก็ดี เช่นเดียวกันกับบัญชีประเภทเงินฝาก หากบัญชีประเภทกรรมธรรม์ประกันภัยที่มียอดไม่ถึง 250,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐนั้น ในเวลาต่อมา มียอดเงินหรือมูลค่าสูงกว่า 1,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐในภายหลัง สถาบันการเงินมีหน้าที่ปฏิบัติตามข้อกำหนด Section D ของ Annex I โดยต้องดำเนินการตรวจสอบบัญชีที่มีมูลค่าสูงดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือนนับจากวันสุดท้ายของปีปฏิทินที่บัญชีดังกล่าวกลายเป็นบัญชีที่มีมูลค่าสูง

2) บัญชีที่มีมูลค่าต่ำ : ยอดเงินเกินกว่า 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ กรณีบัญชีเงินฝาก และเกินกว่า 250,000 กรณีกรรมธรรม์ประกันชีวิต แต่ไม่เกิน 1,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐกรณีบัญชีของบุคคลธรรมดาประเภทที่เปิดอยู่แล้วที่มีมูลค่าต่ำนั้น สถาบันการเงินมีหน้าที่คัดกรองบัญชีประเภทดังกล่าวที่เปิดอยู่แล้วที่มียอดหรือมูลค่า ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557 เกินกว่า 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ กรณีบัญชีเงินฝาก และเกินกว่า 250,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ กรณีกรรมธรรม์ประกันชีวิต (แต่ไม่เกิน 1,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ) โดยสถาบันการเงินมีหน้าที่ตรวจสอบและสืบค้นข้อมูลของบัญชีที่เข้าข่ายดังกล่าวในระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Record Research) ของสถาบันการเงินเพื่อหาข้อบ่งชี้ว่า บัญชีนั้นมีความเกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ หรือไม่ ซึ่งข้อบ่งชี้ความเกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ นั้น ในข้อ B ของ Annex I ได้กำหนดควาให้หมายความถึง ความเกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ อย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

- ข้อบ่งชี้ว่าเป็นพลเมืองสหรัฐฯ (U.S. Citizen) หรือเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐฯ (U.S. Resident)
- การมีสถานที่เกิดในสหรัฐฯ
- การมีที่อยู่ตามไปรษณีย์หรือที่อยู่อาศัย ณ ปัจจุบันในสหรัฐฯ (รวมถึงที่อยู่ที่เป็นตู้ไปรษณีย์)
- หมายเลขโทรศัพท์ ณ ปัจจุบันในสหรัฐฯ
- คำสั่งโอนเงินเป็นประจำโดยอัตโนมัติเข้าบัญชีที่เก็บรักษาอยู่ในสหรัฐฯ

- คำสั่งมอบอำนาจหรือคำสั่งให้อำนาจการลงลายมือชื่อแก่บุคคลที่มีที่อยู่ในสหรัฐฯ

- การมีเพียงที่อยู่ของผู้รับไปรษณีย์แทน (in-care-of address) หรือ ผู้เก็บไปรษณีย์ไว้ให้ (hold-mail address) เป็นที่อยู่สำหรับการติดต่อเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ ในกรณีของบัญชีที่เปิดอยู่แล้วที่เป็นบัญชีที่มีมูลค่าต่ำ ที่อยู่ของผู้รับไปรษณีย์แทนหรือผู้เก็บไปรษณีย์ไว้ให้ที่ตั้งอยู่นอกสหรัฐฯ ไม่นับเป็นข้อบ่งชี้ความเกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ

ดังนั้น หากสถาบันการเงินตรวจพบข้อบ่งชี้อย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ ให้ถือว่าบัญชีดังกล่าวเป็นบัญชีประเภทที่ต้องรายงานข้อมูล โดยต้องรายงานข้อมูลทั้งชื่อผู้ถือบัญชี ข้อบ่งชี้ที่เกี่ยวกับสหรัฐฯ และยอดเงินในบัญชีนั้นไปยังสรรพากรของสหรัฐฯ ตามข้อ B4 ของ Annex I โดยการตรวจสอบบัญชีที่เปิดอยู่แล้วและมีมูลค่าต่ำนั้น สถาบันการเงินมีหน้าที่ตรวจสอบให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2559 (ตามข้อ C ของ Annex I)

อย่างไรก็ดี ในทางกลับกันหากไม่พบข้อบ่งชี้ความเกี่ยวข้องกับ
สหรัฐฯ ในระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน สถาบันการเงินไม่จำเป็นต้องรายงานข้อมูลใน
บัญชีนั้น เพราะถือว่าเป็น “บัญชีที่มีมูลค่าต่ำที่ไม่มีจุดเกาะเกี่ยวกับสหรัฐฯ” แต่สถาบันการเงินยังคงมีหน้าที่
ตรวจสอบบัญชีนั้นอย่างสม่ำเสมอ เพราะบัญชีดังกล่าวอาจมีจุดเกาะเกี่ยวกับสหรัฐฯ ในภายหลัง หรือ
อาจมียอดเงินเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นบัญชีที่มีมูลค่าสูงตามที่ได้กำหนดไว้ใน ข้อ D ของ Annex I ได้

3) บัญชีที่มีมูลค่าสูง : ยอดเงินเกินว่า 1,000,000 เหรียญดอลลาร์
สหรัฐกรณีบัญชีของบุคคลธรรมดาที่เปิดอยู่แล้วและมียอดเงินหรือมูลค่าสูงกว่า 1,000,000 เหรียญดอลลาร์
สหรัฐ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2559 หรือ 31 ธันวาคม 2560 หรือในปีต่อไป โดยบัญชีประเภทที่มีมูลค่าสูงนี้ให้
ถือว่าเป็นบัญชีประเภทที่ต้องรายงานหากบัญชีดังกล่าวถือครองโดยบุคคลสหรัฐฯ ตามที่กำหนดในความตกลง
FATCA⁷⁸ ในการตรวจสอบบัญชีที่มีมูลค่าสูงนั้น ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ตรวจสอบและสืบค้นข้อมูล
ของบัญชีที่เข้าข่ายดังกล่าวในระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินเพื่อหาข้อบ่งชี้ว่าบัญชีนั้น
มีความเกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ (U.S. Indicia) หรือไม่ ซึ่งข้อบ่งชี้ความเกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ นั้น ให้เป็นไปตาม
ข้อ B ของ Annex I ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น (ในข้อ 2) บัญชีที่มีมูลค่าต่ำ)

ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นบัญชีที่มีมูลค่าสูง การสืบค้นข้อมูลจึงกำหนด
ให้เพิ่มขึ้นตอนที่เพิ่มขึ้นมากกว่าบัญชีที่มีมูลค่าต่ำ กล่าวคือ นอกจากสถาบันการเงินต้องมีหน้าที่สืบค้นใน
ระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แล้ว (Electronic Record Research) ยังมีหน้าที่ต้องสืบค้นข้อมูลเอกสาร
(Paper Record Research) ด้วย หากการสืบค้นในระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินไม่
สามารถตรวจสอบข้อมูลได้ทั้งหมดตามข้อกำหนดในข้อ D3 ของ Annex I

โดยข้อ D3 ของ Annex I ได้กำหนดว่า ข้อมูลที่สถาบันการเงิน
มีหน้าที่สืบค้นในระบบฐานอิเล็กทรอนิกส์นั้น ต้องครอบคลุมถึงข้อมูล ดังต่อไปนี้

- สัญชาติและสถานะถิ่นที่อยู่ของผู้ถือบัญชี
- ที่อยู่และที่อยู่ในการส่งไปรษณีย์ปัจจุบันของผู้ถือบัญชีที่เก็บ
อยู่ในแฟ้มข้อมูลของสถาบันการเงินที่ต้องรายงาน
- หมายเลขโทรศัพท์ปัจจุบันของผู้ถือบัญชี (ถ้ามี) ที่เก็บอยู่ใน
แฟ้มข้อมูลของสถาบันการเงินที่ต้องรายงาน
- การมีคำสั่งโอนเงินเป็นประจำโดยอัตโนมัติจากบัญชีหนึ่งไป
ยังอีกบัญชีหนึ่ง (รวมถึงการโอนเงินไปยังบัญชีต่างสาขาของสถาบันการเงินที่ต้องรายงานหรือบัญชีใน
สถาบันการเงินอื่น)

⁷⁸ ตามข้อกำหนดของข้อ D4 ของ Annex I กำหนดว่า นอกจากการสืบค้นข้อมูลในระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และ
เอกสารตามที่กำหนดไว้ข้างต้นแล้ว สถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะต้องถือว่าบัญชีที่มีมูลค่าสูงเป็นบัญชีที่ต้องรายงาน
หากผู้จัดการฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์ทราบข้อมูลว่าผู้ถือบัญชีที่ตนดูแลอยู่ (ซึ่งรวมถึงบัญชีทางการเงินอื่นใดที่รวมกันแล้วถือว่า
เป็นบัญชีที่มีมูลค่าสูง) เป็นบุคคลสหรัฐฯ ที่กำหนด

- การมีที่อยู่ของผู้รับไปรษณีย์แทนหรือที่อยู่ของผู้เก็บไปรษณีย์ไว้ให้ของผู้ถือบัญชี และ

- การมีคำสั่งมอบอำนาจหรือคำสั่งให้อำนาจการลงลายมือชื่อแก่บุคคลอื่นเพื่อการดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบัญชี

อย่างไรก็ดี หากระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินรายใดไม่สามารถสืบค้นข้อมูลตามข้อ D3 ของ Annex I ได้อย่างครบถ้วน สถาบันการเงินรายนั้นจำเป็นต้องสืบค้นข้อมูลเอกสารตามข้อกำหนดของข้อ D2 ของ Annex I เพิ่มเติม โดยให้ตรวจสอบเอกสารของลูกค้าที่ถือบัญชีที่มีมูลค่าสูงจากแฟ้มข้อมูลหลัก (Master File) รวมถึงข้อมูลอื่นที่ไม่อยู่ในแฟ้มข้อมูลหลักของลูกค้าที่สถาบันการเงินได้รับมาภายในช่วงเวลา 5 ปีที่ผ่านมา เพื่อค้นหาข้อบ่งชี้บุคคลสหรัฐ (U.S. Indicia) ซึ่งข้อมูลที่กำหนดให้ค้นหาในรูปแบบเอกสารตามข้อ D2 ของ Annex I ได้แก่

- เอกสารหลักฐานที่มีการจัดเก็บซึ่งเกี่ยวข้องกับบัญชีที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด

- สัญญาหรือเอกสารประกอบในการเปิดบัญชีที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด

- เอกสารการรู้จักตัวตนของลูกค้า (KYC) ที่สถาบันการเงินที่ต้องรายงานจัดให้ได้มาตามวิธีปฏิบัติของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (AML) หรือเพื่อวัตถุประสงค์ตามหลักเกณฑ์การกำกับอื่นที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด

- คำสั่งมอบอำนาจหรือคำสั่งให้อำนาจการลงลายมือชื่อแก่บุคคลอื่นที่ยังคงมีผลอยู่ และ

- คำสั่งโอนเงินเป็นประจำโดยอัตโนมัติที่ยังคงมีผลอยู่

ดังนั้น ในทางปฏิบัติหากสถาบันการเงินตรวจพบบัญชีที่มีมูลค่าสูงแต่บัญชีนั้นไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือข้อบ่งชี้ความเกี่ยวข้องกับสหรัฐ (หรือไม่ใช่บัญชีที่ถือโดยบุคคลสหรัฐ) สถาบันการเงินไม่จำเป็นต้องรายงานข้อมูลของบัญชีนี้นจนกว่าจะตรวจพบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมในอนาคตที่ทำให้เกิดข้อบ่งชี้ความเกี่ยวข้องกับสหรัฐ ไม่ว่าข้อหนึ่งข้อใดหรือหลายข้อตามที่ความตกลง FATCA กำหนด⁷⁹

อย่างไรก็ดี ในทางกลับกันหากมีการตรวจพบว่าบัญชีมูลค่าสูงมีความเกี่ยวข้องกับสหรัฐ สถาบันการเงินย่อมมีหน้าที่ในการรายงานข้อมูลของบัญชีนี้นเป็นประจำทุกปี⁸⁰ จนกว่าผู้ถือบัญชีสิ้นสุดสถานะการเป็นบุคคลสหรัฐ

นอกจากนี้ ข้อ D ของ Annex I ยังระบุเพิ่มเติมในส่วนของการกำหนดเวลาว่า หากสถาบันการเงินตรวจพบบัญชีบุคคลธรรมดาที่เปิดอยู่แล้วและมีมูลค่าสูง ณ วันที่ 30

⁷⁹ กรณีที่สถาบันการเงินไม่ต้องรายงานข้อมูลสำหรับบัญชีประเภทมูลค่าต่ำและมูลค่าสูง หากบัญชีนี้นเข้าข่ายตามข้อกำหนดของข้อ D ของ Annex I

⁸⁰ โดยข้อกำหนดเพิ่มเติมอื่น ๆ สำหรับบัญชีมูลค่าสูงนั้นปรากฏอยู่ในข้อ E ของ Annex I

มิถุนายน 2557 ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องตรวจสอบข้อบ่งชี้ความเกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ ของบัญชีนั้นให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2558 ทั้งนี้ หากพบว่าบัญชีดังกล่าวเข้าข่ายเป็นบัญชีประเภทที่ต้องรายงาน และสถาบันการเงินตรวจพบภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 สถาบันการเงินต้องรายงานข้อมูลบัญชีดังกล่าวในการรายงานข้อมูลในรอบของปี 2557 และในทุกปีภายหลังจากนั้น แต่หากการตรวจพบข้อบ่งชี้เกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ ภายหลังจากวันที่ 31 ธันวาคม 2557 สถาบันการเงินไม่ต้องรายงานข้อมูลของบัญชีดังกล่าวในการรายงานข้อมูลของปี 2557 แต่จะต้องรายงานข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีดังกล่าวทุกปีภายหลังจากตรวจพบข้อเท็จจริงนั้น

(1.1.2) บัญชีบุคคลธรรมดาที่เปิดใหม่ (New Account)

กระบวนการและขั้นตอนสำหรับการตรวจสอบบัญชีที่เปิดใหม่นั้น สถาบันการเงินที่มีหน้าที่รายงานจำเป็นต้องปรับกระบวนการรับลูกค้าใหม่ โดยต้องตรวจสอบบัญชีบุคคลธรรมดาที่เปิดใหม่ภายหลังจากวันที่ 1 กรกฎาคม 2557 เพื่อตรวจสอบหาความเกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ ผู้เปิดบัญชีรายนั้นมีความเกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ หรือไม่ อย่างไร ดังนั้น สำหรับบัญชีที่เปิดใหม่นั้นสามารถจำแนกได้ตามข้อเท็จจริงที่สถาบันการเงินตรวจพบ ดังนี้

1) บัญชีที่ไม่ต้องถูกตรวจสอบ ได้แก่ บัญชีเงินฝากที่มียอดเงินไม่เกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ และกรรมสิทธิ์ประเภทที่มีมูลค่าเงินสดที่ไม่เกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ โดยหากสถาบันการเงินตรวจพบบัญชีที่มียอดเงินไม่ถึงตามที่กำหนดในข้างต้น สถาบันการเงินไม่มีหน้าที่ในการตรวจสอบแต่อย่างใด (ส่วนที่ III ข้อ A1 และ 2)

2) บัญชีที่ต้องถูกตรวจสอบ : ยอดเงินเกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ กรณีที่สถาบันการเงินตรวจพบบัญชีที่มียอดเงินเกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ หรืออาจเป็นกรณีที่บัญชีที่ไม่ต้องถูกตรวจสอบได้มีการเปลี่ยนสถานะในภายหลัง เนื่องจากมียอดเงินที่เพิ่มขึ้นจนเกินจำนวนที่กำหนด สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องจัดให้ได้มาซึ่งเอกสารพิสูจน์ตัวตนของลูกค้ารายนั้น โดยเอกสารดังกล่าวอาจเป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปิดบัญชีที่สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องร้องขอ เพื่อให้สถาบันการเงินสามารถระบุได้ว่าผู้ถือบัญชีรายนั้นเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่เพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีในสหรัฐฯ หรือไม่⁸¹ นอกจากนี้ สถาบันการเงินยังมีหน้าที่ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเอกสารพิสูจน์ตัวตนอื่น ๆ ที่ได้รับมาจากการเปิดบัญชี และให้รวมถึงเอกสารหลักฐานตามวิธีปฏิบัติของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (AML/KYC Procedures) ด้วย (ส่วนที่ III ข้อ B ของ Annex I)

ดังนั้น หากสถาบันการเงินตรวจสอบจากเอกสารพิสูจน์ตัวตนของผู้เปิดบัญชีรายใหม่และพบว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่เพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีในสหรัฐฯ สถาบันการเงินต้องถือว่าบัญชีดังกล่าวเป็นบัญชีสหรัฐฯ ที่ต้องรายงานและจะต้องจัดให้ได้มาซึ่งเอกสารพิสูจน์ตัวตนของผู้ถือบัญชีที่ระบุหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีสหรัฐฯ (U.S. TIN) ของผู้ถือบัญชีด้วย (ซึ่งอาจใช้

⁸¹ ส่วนที่ III ข้อ B ระบุว่า “พลเมืองสหรัฐฯ จัดเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่เพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีในสหรัฐฯ ถึงแม้ว่าบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่เพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีในประเทศอื่นด้วย”

แบบ IRS W-9 ของสรรพากรของสหรัฐฯ หรือแบบเอกสารอื่นใดที่เทียบเท่าก็ได้) (ส่วนที่ III ข้อ B1 ของ Annex I)

นอกจากนี้ หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงในบัญชีบุคคลธรรมดาที่เปิดใหม่ เช่น ตรวจพบถึงความสัมพันธ์ของเจ้าของบัญชีกับสหรัฐฯ ในภายหลัง หรือมีเหตุอันควรให้สงสัยว่าเอกสารพิสูจน์ตัวตนที่ได้มาไม่ถูกต้องหรือไม่อาจเชื่อถือได้ สถาบันการเงินต้องไม่ยึดถือเอกสารพิสูจน์ตัวตนที่ได้มาก่อนนั้นเป็นหลักฐาน และจะต้องจัดให้ได้มาซึ่งเอกสารพิสูจน์ตัวตนที่ถูกต้องที่จะสามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ถือบัญชีเป็นพลเมืองสหรัฐฯ หรือเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่เพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีในสหรัฐฯ หรือไม่ อย่างไรก็ดี ในกรณีข้างต้น หากสถาบันการเงินไม่สามารถจัดให้ได้มาซึ่งเอกสารพิสูจน์ตัวตนที่ถูกต้อง สถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะต้องถือว่าบัญชีดังกล่าวเป็นบัญชีสหรัฐฯ ที่ต้องรายงาน (ส่วนที่ III ข้อ B1 ของ Annex I)

(1.2) บัญชีนิติบุคคล

ความตกลง FATCA ได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนสำหรับการตรวจสอบบัญชีนิติบุคคลไว้แตกต่างหากจากบัญชีประเภทบุคคลธรรมดา โดยสถาบันการเงินที่มีบัญชีประเภทนิติบุคคลมีหน้าที่ปรับกระบวนการรับลูกค้าประเภทนิติบุคคลใหม่ โดยต้องเริ่มตรวจสอบบัญชีนิติบุคคลที่เปิดใหม่ภายหลังวันที่ 1 กรกฎาคม 2557 เพื่อตรวจสอบหาความเกี่ยวข้องว่า นิติบุคคลผู้เปิดบัญชีรายนั้นมีความเกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ หรือไม่ อย่างไร ดังนั้น สำหรับการตรวจสอบบัญชีประเภทนิติบุคคลนั้นสามารถจำแนกได้ตามข้อเท็จจริงที่สถาบันการเงินตรวจพบ ดังนี้

(1.2.1) บัญชีนิติบุคคลที่เปิดอยู่แล้ว

1) บัญชีที่ไม่ต้องถูกตรวจสอบ

สถาบันการเงินไม่มีหน้าที่ต้องตรวจสอบบัญชีนิติบุคคล หากตรวจพบว่าบัญชีนิติบุคคลเป็นบัญชีที่เปิดใหม่ที่มียอดเงินหรือมูลค่า ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557 ไม่เกิน 250,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นบัญชีที่ไม่ต้องถูกตรวจสอบ หรือระบุตัวตน หรือรายงานข้อมูลในฐานะบัญชีสหรัฐฯ ที่ต้องรายงาน จนกว่าบัญชีดังกล่าวจะมียอดเงินหรือมูลค่าเกินกว่า 1,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ (ส่วนที่ IV ข้อ A ของ Annex I)

2) บัญชีที่ต้องตรวจสอบ

บัญชีนิติบุคคลที่สถาบันการเงินมีหน้าที่ที่ต้องตรวจสอบนั้นแบ่งได้เป็นสองกลุ่มหลัก คือ ประการแรกเป็นบัญชีนิติบุคคลที่เปิดอยู่แล้วที่มียอดเงินหรือมูลค่า ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557 เกินกว่า 250,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ และประการที่สองบัญชีนิติบุคคลที่เปิดอยู่แล้วที่มียอดเงินหรือมูลค่า ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557 ไม่เกิน 250,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ แต่มียอดเงินหรือมูลค่า ณ วันสิ้นปี 2558 หรือปีปฏิทินต่อไป เกินกว่า 1,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ (ส่วนที่ IV ข้อ B ของ Annex I) โดยสถาบันการเงินจะต้องดำเนินการตรวจสอบบัญชีดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในเวลา 6 เดือนนับแต่วันสุดท้ายของปีปฏิทินที่บัญชีดังกล่าวมียอดเงินหรือมูลค่าเกินกว่า 1,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ โดยในการตรวจสอบนั้นสถาบันการเงินต้องตรวจสอบเพื่อพิจารณาว่านิติบุคคลนั้นเป็นนิติบุคคลสหรัฐฯ

หรือไม่ และหากพบว่านิติบุคคลนั้นไม่เป็นนิติบุคคลสหรัฐฯ สถาบันการเงินยังมีหน้าที่ตรวจสอบเพิ่มเติมว่านิติบุคคลที่ไม่มีสัญชาติสหรัฐฯ นั้น เป็นสถาบันการเงินภายในความหมายของ FATCA ด้วยอีกประการหนึ่ง โดยพิจารณา ดังนี้

2.1) การพิจารณาว่านิติบุคคลนั้นเป็นนิติบุคคลสหรัฐฯ หรือไม่

ในส่วนของการขั้นตอนการตรวจสอบนั้น สถาบันการเงินมีหน้าที่พิจารณาว่านิติบุคคลที่เปิดบัญชีดังกล่าวเป็นบุคคลสหรัฐฯ ที่กำหนดหรือไม่ ให้สถาบันการเงินที่ต้องรายงานตรวจสอบข้อมูลที่เก็บรักษาเพื่อการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กำกับดูแลหรือเพื่อการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (รวมถึงข้อมูลที่เรียกเก็บตามวิธีปฏิบัติของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (AML/KYC Procedures) เพื่อระบุว่าผู้ถือบัญชีเป็นบุคคลสหรัฐฯ หรือไม่ ทั้งนี้ ข้อมูลที่บ่งชี้ว่าผู้ถือบัญชีเป็นบุคคลสหรัฐฯ รวมถึงการเป็นนิติบุคคลสหรัฐฯ หรือมีสถานที่จัดตั้งในสหรัฐฯ หรือการมีที่อยู่ในสหรัฐฯ ด้วย (ส่วนที่ IV ข้อ D1 ของ Annex I)

ในลำดับต่อมา หากข้อมูลที่ตรวจสอบในข้างต้นนั้นมีข้อบ่งชี้ว่า ผู้ถือบัญชีเป็นบุคคลสหรัฐฯ สถาบันการเงินจะต้องถือว่าบัญชีดังกล่าวเป็นบัญชีสหรัฐฯ ที่ต้องรายงาน เว้นแต่กรณีที่สถาบันการเงินได้จัดให้ได้ว่าซึ่งเอกสารพิสูจน์ตัวตนจากผู้ถือบัญชี (ซึ่งอาจใช้แบบ IRS W-8 หรือ IRS W-9 ของสรรพากรของสหรัฐฯ หรือแบบเอกสารอื่นใดที่เทียบเท่าก็ได้) หรือได้พิจารณาจากข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองหรือข้อมูลที่มีการเปิดเผยเป็นการทั่วไปแล้วพบว่า ผู้ถือบัญชีที่ไม่เป็นบุคคลสหรัฐฯ ที่กำหนด (ส่วนที่ IV ข้อ D2 ของ Annex I)

2.2) การพิจารณาว่านิติบุคคลที่ไม่มีสัญชาติสหรัฐฯ เป็น

สถาบันการเงินหรือไม่ นอกจากสถาบันการเงินมีหน้าที่ตรวจสอบยอดเงินหรือมูลค่าของบัญชีนิติบุคคลตามข้อ 2) แล้ว สถาบันการเงินยังมีหน้าที่ต้องรายงานตรวจสอบข้อมูลที่จัดเก็บเพื่อการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กำกับดูแล หรือเพื่อการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (รวมถึงข้อมูลที่เรียกเก็บตามวิธีปฏิบัติของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (AML/KYC Procedures) เพื่อระบุว่าผู้ถือบัญชีเป็นสถาบันการเงินหรือไม่

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่สถาบันการเงินพบข้อมูลที่มีข้อบ่งชี้ว่า ผู้ถือบัญชีเป็นสถาบันการเงิน หรือสถาบันการเงินที่ต้องรายงานได้ตรวจสอบพบหมายเลขประจำตัวของตัวกลางทางการเงินสากล (GIIN) ของผู้ถือบัญชีจากรายชื่อสถาบันการเงินต่างประเทศที่สรรพากรของสหรัฐฯ ได้เผยแพร่ (IRS FFI List) ให้ถือว่าบัญชีดังกล่าวไม่เป็นบัญชีสหรัฐฯ ที่ต้องรายงาน

(3) บัญชีที่ต้องรายงาน

หากสถาบันการเงินตรวจพบบัญชีประเภทที่ต้องรายงานแล้วตามข้อ 2) ในข้างต้น สถาบันการเงินย่อมมีหน้าที่รายงานข้อมูลของบัญชีดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยต้องถือว่าบัญชีที่ถือโดยนิติบุคคลที่เป็นบุคคลสหรัฐฯ ที่กำหนดหนึ่งรายหรือหลายราย หรือบัญชีที่ถือโดยนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางอ้อมเป็นรายได้หลัก (Passive NFFEs) ที่มีผู้มีอำนาจควบคุมที่เป็นพลเมืองสหรัฐฯ หรือผู้มีถิ่นที่อยู่เพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีในสหรัฐฯ หนึ่งรายหรือหลายราย เป็นบัญชี

สหรัฐฯ ที่ต้องรายงาน

(1.2.2) บัญชีนิติบุคคลที่เปิดใหม่

บัญชีนิติบุคคลที่เปิดใหม่ คือ บัญชีที่เปิดตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2557 เป็นต้นไป โดยขั้นตอนและกระบวนการของการตรวจสอบบัญชีนิติบุคคลที่เปิดใหม่ มีดังนี้

1) บัญชีที่ไม่ต้องถูกตรวจสอบ

หากบัญชีนิติบุคคลที่เปิดใหม่เป็นบัญชีนิติบุคคลประเภท บัญชีบัตรเครดิตหรือบัญชีเงินให้สินเชื่อหมุนเวียนจะถือเป็นบัญชีหน่วยใหม่ที่ไม่ต้องตรวจสอบ ระบุตัวตน หรือรายงาน หากสถาบันการเงินเก็บรักษาบัญชีดังกล่าวไว้ โดยมีนโยบายและขั้นตอนเพื่อป้องกันไม่ให้ ยอดเงินที่เป็นของผู้ถือบัญชี (ยอด debit) มียอดเกินกว่า 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ

2) บัญชีที่ต้องตรวจสอบ

ในกรณีของบัญชีนิติบุคคลที่เปิดใหม่อื่น ๆ ที่ไม่เป็นไปตาม ข้อกำหนดในข้อ 1) ซึ่งเป็นบัญชีประเภทที่ไม่ต้องตรวจสอบ สถาบันการเงินมีหน้าที่ตรวจสอบเพื่อหาว่า ผู้ถือบัญชีเข้าข้อกำหนดใดดังต่อไปนี้เพื่อการจัดประเภท และแยกตรวจสอบตามประเภทของผู้ถือบัญชี หรือไม่

- ผู้ถือบัญชีเป็นบุคคลสหรัฐฯ
- ผู้ถือบัญชีเป็นสถาบันการเงินหรือสถาบันการเงินของ

ประเทศอื่น

- ผู้ถือบัญชีเป็นสถาบันการเงินต่างประเทศที่เข้าร่วม

(participating FFI) หรือสถาบันการเงินต่างประเทศที่ถือว่าได้ดำเนินการตามความตกลง FATCA แล้ว

(deemed-compliant FFI) หรือเจ้าของผลประโยชน์ที่ได้รับการยกเว้น (exempt beneficial owner) ตามนิยาม ที่กำหนดในหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ที่เกี่ยวข้อง หรือ

- ผู้ถือบัญชีเป็นนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้

ทางตรงเป็นรายได้หลัก (Active NFFE) หรือนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางอ้อมเป็นรายได้หลัก (Passive NFFE)

ดังนั้น ในทางปฏิบัติการตรวจสอบต้องกระทำตามขั้นตอนและ วิธีการที่กำหนดไว้สำหรับผู้ถือบัญชีแต่ละประเภท (ส่วน V ข้อ A B และ C ของ Annex I) ดังนี้

1) กรณีผู้ถือบัญชีเป็นสถาบันการเงินหรือสถาบันการเงินของประเทศอื่น หรือผู้ถือบัญชีเป็นนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางตรงเป็นรายได้หลัก (Active NFFE) : หากสถาบันการเงินตรวจสอบหรือเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ถือบัญชีมีสถานะตามที่กำหนดในข้อนี้ เช่น สถาบันการเงินตรวจพบข้อมูลหมายเลขประจำตัวของตัวกลางทางการเงินสากลของผู้ถือบัญชี (GIIN) สถาบันการเงินดังกล่าวเป็นสถาบันการเงินประเภทที่ไม่ต้องรายงาน นอกจากนี้ สถาบันการเงินไม่มีหน้าที่ ต้องรายงานยอดรวมของจำนวนเงิน (Aggregate Amount) ที่เข้าบัญชีของสถาบันการเงินดังกล่าวตามมาตรา

4 ของความตกลง FATCA (Article 4 of the Main agreement)⁸² เพราะการรายงานยอดเงินรวมนี้ได้กำหนดไว้เฉพาะสถาบันการเงินประเภทที่ไม่เข้าร่วมเท่านั้น (Non-Participating Financial Institution : NPFI) โดยในเรื่องดังกล่าวจะได้อธิบายในส่วนต่อไป

2) กรณีผู้ถือบัญชีเป็นสถาบันการเงินหรือสถาบันการเงินของประเทศอื่นที่สรรพากรของสหรัฐฯ ถือว่าเป็นสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วม : แม้ว่าบัญชีดังกล่าวจะเป็นสถาบันการเงินที่ไม่ถือว่าเป็นบัญชีสหรัฐฯ ที่ต้องรายงาน แต่สถาบันการเงินยังมีหน้าที่ต้องรายงานยอดรวมของจำนวนเงินที่เข้าบัญชีของสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วมดังกล่าวตามที่กำหนดไว้ในตามมาตรา 4 ของความตกลง FATCA (Article 4 of the Main agreement)

3) กรณีผู้ถือบัญชีเป็นบุคคลสหรัฐฯ ที่กำหนด : บุคคลสหรัฐฯ ที่กำหนด (Specified U.S. Person) นั้น ได้นิยามไว้ในข้อ ๕) ของความตกลง FATCA (FATCA main Agreement) ซึ่งโดยทั่วไปจะหมายถึง บริษัทหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ หรือตามที่กำหนดไว้ภายใต้คำจำกัดความของมาตรา 1471 ของประมวลรัษฎากรสหรัฐฯ และที่ประกาศเพิ่มเติมเพื่อขยายความโดยกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ตามที่ปรากฏใน Proposed Regulations REG-121647-10

นอกจากนี้ บุคคลสหรัฐฯ ยังอาจหมายความรวมถึง กรณีที่มีการตรวจสอบข้อมูลบัญชีและพบว่านิติบุคคลดังกล่าวไม่ใช่บุคคลสหรัฐฯ ที่กำหนด แต่หลังจากที่มีการยื่นการตรวจสอบและวิเคราะห์สถานะที่กำหนดไว้ใน Annex I แล้ว พบว่า นิติบุคคลดังกล่าวมีบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมหนึ่งหรือหลายคน (Controlling Persons) เป็นบุคคลสหรัฐฯ ที่กำหนด ทั้งนี้ บุคคลที่มีอำนาจควบคุม (Controlling Persons) ให้หมายความรวมถึงทั้งในกรณีของบุคคลธรรมดาที่มีอำนาจควบคุมนิติบุคคลที่เป็นบุคคลสหรัฐฯ (เช่น ในกรณีของทรัสต์ บุคคลผู้มีอำนาจควบคุม หมายถึง ผู้จัดตั้ง หรือทรัสต์ เป็นต้น) และรวมถึงนิติบุคคลที่อาจจัดตั้งในรูปบริษัท โดยเมื่อพิจารณาจากโครงสร้างหรือตามโครงสร้างผู้ถือหุ้นของนิติบุคคลนั้นแล้วพบว่ามิบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลสหรัฐฯ เกินร้อยละ 25 ขึ้นไปเป็นผู้ถือหุ้น

ดังนั้น หากสถาบันการเงินตรวจพบกรณีตามที่ได้อธิบายมาแล้วในข้างต้น สถาบันการเงินต้องจัดประเภทของผู้ถือบัญชีดังกล่าวเป็นบัญชีประเภทบุคคลสหรัฐฯ ที่กำหนด และเป็นบัญชีประเภทที่ต้องรายงาน และต้องส่งเอกสารหลักฐานตามที่กำหนดใน Annex I นี้

4) กรณีผู้ถือบัญชีเป็นนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางอ้อมเป็นรายได้หลัก (Passive NFFE) : สถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะต้องพิสูจน์ตัวตนของผู้มีอำนาจควบคุมนิติบุคคลดังกล่าวตามวิธีปฏิบัติของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (AML/KYC Procedures) และจะต้องพิสูจน์ว่าบุคคลดังกล่าวเป็นพลเมืองสหรัฐฯ หรือผู้มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐฯ หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารพิสูจน์ตัวตนของ

ผู้ถือบัญชีหรือผู้มีอำนาจควบคุมดังกล่าว หากบุคคลดังกล่าวเป็นพลเมืองสหรัฐฯ หรือผู้มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐฯ สถาบันการเงินต้องถือว่าบัญชีดังกล่าวเป็นบัญชีสหรัฐฯ ที่

⁸² การรายงานยอดรวมของจำนวนเงิน (Aggregate Amount) ที่เข้าบัญชีของสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วมได้กำหนดไว้ใน มาตรา 4(2) ของความตกลง FATCA (Subparagraph 1(b) of Article 4 of the Main Agreement)

ต้องรายงาน อย่างไรก็ตาม นอกจากผู้ถือบัญชีตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว หากสถาบันการเงินตรวจพบบัญชีนิติบุคคลที่ผู้ถือบัญชีเป็นบุคคลต่อไปนี้ สถาบันการเงินไม่จำเป็นต้องรายงานข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีดังกล่าว เพราะถือว่าบัญชีดังต่อไปนี้ไม่ถือเป็นบัญชีสหรัฐฯ ที่ต้องรายงาน

- บุคคลสหรัฐฯ ที่ไม่ใช่บุคคลสหรัฐฯ ที่กำหนด
- สถาบันการเงินหรือสถาบันการเงินของประเทศอื่น⁸³
- สถาบันการเงินต่างประเทศที่เข้าร่วม (participating FFI)
- สถาบันการเงินต่างประเทศที่ถือว่าได้ดำเนินการตาม

FATCA แล้ว (deemed-compliant FFI)

- เจ้าของผลประโยชน์ที่ได้รับการยกเว้น (exempt beneficial owner)
- นิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางตรงเป็นรายได้หลัก
- นิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางอ้อมเป็นรายได้หลัก (ที่ผู้มีอำนาจควบคุมไม่ใช่พลเมืองสหรัฐฯ หรือผู้มีถิ่นที่อยู่ในสหรัฐฯ)

(1.2.3) บัญชีนิติบุคคลของสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วม

แม้สถาบันการเงินบางประเภทจะถือว่าเป็นสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วม แต่สถาบันการเงินประเภทที่มีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลบัญชีลูกค้ายังคงมีหน้าที่ในการตรวจสอบบัญชีของนิติบุคคลประเภทที่ไม่เข้าร่วมนั้น และยังมีหน้าที่รายงานยอดรวมของจำนวนเงินที่เข้าบัญชีของสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วมดังกล่าว ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 ของความตกลง FATCA (Article 4 of the Main Agreement)

โดยสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วมนั้น ข้อ D3 (b) ของ Annex I ให้หมายความรวมถึง บัญชีที่ผู้ถือบัญชีเป็นสถาบันการเงินหรือสถาบันการเงินของประเทศคู่สัญญาอื่นที่สรรพากรของสหรัฐฯ ถือว่าเป็นสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วม หรือผู้ถือบัญชีไม่ได้เป็นสถาบันการเงินหรือสถาบันการเงินของประเทศคู่สัญญาอื่น

อย่างไรก็ดี ในบางกรณีสถาบันการเงินอาจไม่จำเป็นต้องรายงานยอดรวมของจำนวนเงินที่เข้าบัญชีของสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วมดังกล่าวตามมาตรา 4 ของความตกลง FATCA (Article 4 of the Main agreement) ก็ได้ หากสถาบันการเงินได้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

⁸³ ในกรณีที่ผู้ถือบัญชีเป็นสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วม (ซึ่งรวมถึงสถาบันการเงินหรือสถาบันการเงินของประเทศอื่นที่สรรพากรของสหรัฐฯ ถือว่าเป็นสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วม) บัญชีของสถาบันการเงินดังกล่าว ไม่ถือว่าเป็นบัญชีสหรัฐฯ ที่ต้องรายงาน แต่สถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะต้องรายงานยอดรวมของจำนวนเงินที่เข้าบัญชีของสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วมดังกล่าว ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 ของความตกลง FATCA (Article 4 of the Main agreement)

- จัดให้ได้มาซึ่งเอกสารพิสูจน์ตัวตนจากผู้ถือบัญชี (ซึ่งอาจใช้แบบ IRS W-8 ของสรรพากรของสหรัฐฯ หรือแบบเอกสารอื่นใดที่เทียบเท่าก็ได้) เพื่อยืนยันว่าผู้ถือบัญชีเป็นสถาบันการเงินต่างประเทศที่ถือว่าได้ปฏิบัติตามความตกลง FATCA แล้วที่ได้รับการรับรอง (certified deemed-compliant FFI) หรือเจ้าของผลประโยชน์ที่ได้รับการยกเว้น (exempt beneficial owner) ตามนิยามที่กำหนดในหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ที่เกี่ยวข้อง หรือ

- ในกรณีที่ผู้ถือบัญชีเป็นสถาบันการเงินต่างประเทศที่เข้าร่วม (participating FFI) หรือสถาบันการเงินต่างประเทศที่ถือว่าได้ปฏิบัติตาม FATCA แล้วที่ได้รับการขึ้นทะเบียน (registered deemed-compliant FFI) สถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของหมายเลขประจำตัวของตัวกลางทางการเงินสากลของผู้ถือบัญชี (GIIN) จากรายชื่อสถาบันการเงินต่างประเทศที่สรรพากรของสหรัฐฯ ได้เผยแพร่ (IRS FFI List)

(2) กลุ่มของสถาบันการเงินที่ถือเสมือนว่าได้ทำตามความตกลง FATCA แล้ว (Deemed-Compliant FI)⁸⁴

สำหรับสถาบันการเงินที่ถือเสมือนว่าได้ทำตามความตกลง FATCA แล้ว หรือ Deemed-Compliant FI ที่ได้ระบุไว้ใน Annex II นั้น ในทางปฏิบัติ ประเภทของ Deemed-Compliant FI สามารถแบ่งได้สองประเภทหลัก ๆ ตามความใน Notice 2011-34⁸⁵ คือ

(2.1) ประเภทที่ต้องลงทะเบียน (Registered Deemed-Compliant: RDC)

โดยสถาบันการเงินของรัฐประเภท RDC⁸⁶ ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย และสหกรณ์ไทยที่มีขนาดสินทรัพย์รวมกันมากกว่า 175 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จัดอยู่ในประเภทของ RDC โดยถือเป็นสถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนในประเทศ (Local Client Base) ตามที่ได้ระบุไว้ใน Annex II และที่กำหนดเพิ่มเติมใน Notice 2013-43 ซึ่งสถาบันการเงินประเภท RDC นี้ มีหน้าที่ต้องลงทะเบียนกับสรรพากรของสหรัฐฯ เพื่อขอรับ GIIN โดยในลำดับต่อมาสรรพากรของสหรัฐฯ จะมีการออก Employer Identification Number หรือ

⁸⁴ <http://www.fsitaxposts.com/2012/07/26/summary-fatca-deemed-compliant-ffi-categories/>
<http://www.lexisnexis.com/legalnewsroom/tax-law/b/fatcacentral/archive/2013/03/12/fatca-regs-expand-deemed-compliant-ffis.aspx> ข้อมูล ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2558

⁸⁵ แท้จริงแล้ว Notice 2013-43 Revised Timeline and Other Guidance Regarding the Implementation of FATCA ได้เพิ่มประเภทของ Deemed-Compliant FI อีกสามประเภท ได้แก่ Non registering local bank, member of participating FFI group และ qualified collective investment vehicle โดย Notice 2013-43 ได้ระบุว่า อาจมีการประกาศเพิ่มประเภทอีกในอนาคต ทั้งนี้ Deemed-Compliant FI นั้นจะถูกจำแนกหลัก ๆ เป็นประเภทที่ต้องลงทะเบียนและประเภทที่ไม่ต้องลงทะเบียน

⁸⁶ ตามความใน Notice 2013-43 Revised Timeline and Other Guidance Regarding the Implementation of FATCA

FFI-EIN⁸⁷ เพื่อพิสูจน์ตัวตนกับสรรพากรของสหรัฐฯ ว่ายังคงเข้าเงื่อนไขการเป็น RCD โดยสรรพากรของสหรัฐฯ กำหนดให้ยื่นเอกสารดังกล่าวเพื่ออัปเดตข้อมูลของตนเองทุกสามปี

สำหรับการดำเนินการตามความตกลง FATCA หรือการทำ Due diligence นั้น RCD แม้มีหน้าที่ลงทะเบียนกับสรรพากรของสหรัฐฯ เพื่อรับ GIIN แต่หน้าที่ในการตรวจสอบลูกค้า หาก RCD ไม่มีลูกค้าชาวสหรัฐฯ ย่อมไม่มีความจำเป็นต้องรายงานข้อมูลบัญชีใด ๆ กับสหรัฐฯ เว้นเสียแต่ว่าจะตรวจพบบัญชีมีมูลค่าเกินจำนวนหรือเข้าข่ายที่ต้องรายงานข้อมูล ซึ่งสำหรับลูกค้าเท่านั้น หากพบว่าเป็นบุคคลสหรัฐฯ RCD มีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลของบัญชีดังกล่าว (โปรดดูหลักเกณฑ์ของบัญชีบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่ได้กล่าวไว้แล้วในเรื่องสถาบันการเงินที่ต้องรายงาน) และสำหรับกระบวนการรับลูกค้าใหม่ (เริ่ม 1 กรกฎาคม 2557) RCD ต้องไม่รับสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วมให้เปิดบัญชี แต่ไม่ปิดกั้นในการรับลูกค้าสหรัฐฯ ที่อยู่ในประเทศไทย เพราะตราใบที่ RCD ยังสามารถจำกัดจำนวนบัญชีธุรกรรมทางการเงินอย่างน้อยร้อยละ 98 ที่คำนวณจากมูลค่าที่สถาบันการเงินรักษาไว้ จะต้องเป็นบัญชีที่ถือโดยบุคคลผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า RCD มีหน้าที่รายงานข้อมูลเฉพาะกรณีที่ตรวจพบบุคคลสหรัฐฯ ที่มีถิ่นที่อยู่นอก⁸⁸ ประเทศไทยเท่านั้น โดยต้องรายงานตามกระบวนการและขั้นตอนที่ได้กล่าวมาแล้วในส่วนของการสถาบันการเงินที่ต้องรายงาน และจะต้องมีการจัดกระบวนการตรวจสอบการดำเนินการในการตรวจรับและคัดกรองลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

(2.2) ประเภทที่ได้รับการรับรอง (Certified Deemed-Compliant: CDC)

สถาบันการเงินประเภท CDC คือ สถาบันการเงินท้องถิ่น (Local Bank) อันได้แก่ สหกรณ์ไทยที่มีขนาดสินทรัพย์รวมกันไม่เกิน 175 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยสหกรณ์ที่เข้าข่ายสถาบันการเงินท้องถิ่นต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- สถาบันการเงินที่ดำเนินกิจการ (และได้รับใบอนุญาตและถูกกำกับดูแลภายใต้กฎหมายไทย) ในฐานะที่เป็นธนาคาร หรือสหกรณ์ที่ให้กู้ยืมเงิน หรือองค์กรที่มีการรวมกลุ่มและให้สินเชื่อในลักษณะเดียวกันกับสหกรณ์ที่ให้กู้ยืมเงิน ที่ดำเนินกิจการโดยไม่แสวงหากำไร

- สถาบันการเงินที่มีธุรกิจหลักซึ่งประกอบไปด้วยการรับเงินฝากและให้สินเชื่อแก่ลูกค้ารายย่อยที่ไม่มีความเกี่ยวข้องในกรณีของธนาคาร และสมาชิกในกรณีของสหกรณ์ที่ให้กู้ยืมเงินหรือหน่วยที่มีการรวมกลุ่มและให้สินเชื่อในลักษณะเดียวกันกับสหกรณ์ที่ให้กู้ยืมเงิน ทั้งนี้ สหกรณ์

⁸⁷ สถาบันการเงินที่ต้องรายงานและสถาบันการเงินที่เสมือนทำตามความตกลง FATCA จะได้รับ FFI EIN เพื่อใช้ระบุตัวตนของแต่ละสถาบัน โดยจะอยู่ในรูปแบบของตัวเลข 9 ตัว เช่น XX-XXXXXXX เพื่อใช้สำหรับระบุตัวตนทางภาษีของนายจ้าง สำหรับหน่วยธุรกิจที่ต้องยื่นเสียภาษีธุรกิจ (Business Tax Returns) ในสหรัฐฯ <http://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p1635.pdf>

⁸⁸ หมายถึง ถิ่นที่อยู่ทางภาษี

ที่ให้ผู้ข้มเงินหรือหน่วยที่มีการรวมกลุ่มและให้สินเชื่อดังกล่าวจะต้องไม่มีสมาชิกที่มีส่วนการถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 5

- สถาบันการเงินจะต้องไม่อนุญาตให้ลูกค้าสามารถเปิดบัญชีทางการเงินผ่านทางเว็บไซต์ได้

- สถาบันการเงินต้องไม่มีสินทรัพย์เกินกว่า 175 ล้านดอลลาร์สหรัฐในบัญชีบุคคล และเมื่อรวมกับนิติบุคคลในเครือที่เกี่ยวข้องแล้วจะต้องไม่มีสินทรัพย์รวมกันไม่เกินกว่า 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐในบัญชีบุคคลตามการกำกับแบบรวมกลุ่ม หรือเมื่อรวมบัญชีบุคคลเข้าด้วยกัน และ

- นิติบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดตั้งเป็นบริษัทหรือก่อตั้งขึ้นในประเทศไทย นอกจากนี้ สถาบันการเงินประเภท CDC ยังรวมถึงสถาบันการเงินที่มีเฉพาะบัญชีที่มีมูลค่าต่ำ (Financial Institution with only Low-Value Accounts) และบริษัทที่ออกบัตรเครดิตที่เข้าหลักเกณฑ์ (Qualified Credit Card Issuer) ซึ่งไม่มีสถาบันการเงินของรัฐ หรือสหกรณ์ไทยที่เป็นสถาบันการเงินในสองประเภทหลังนี้

โดยสถาบันการเงินประเภท CDC นี้ ถือเป็น Non-reporting Model 1 FFI ซึ่งไม่มีหน้าที่ต้องลงทะเบียน แต่หากทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินอื่น ๆ แล้ว จะมีหน้าที่ที่จะต้องชี้แจงสถานะของตน (certified deemed-compliant status) ผ่านฟอร์ม W-8 อย่างไรก็ดี สถาบันการเงินประเภท CDC ควรดำเนินการจัดให้มีกระบวนการตรวจสอบลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

(3) กลุ่มของนิติบุคคลที่ไม่จัดว่าเป็นสถาบันการเงิน

นิติบุคคลที่ความตกลง FATCA ไม่ถือว่าเป็นสถาบันการเงินให้รวมถึงนิติบุคคลสองประเภทที่ผู้ถือบัญชีเป็นนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางตรงเป็นรายได้หลัก (Active NFFE) อันได้แก่ บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม และนิติบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีรายได้ทางอ้อมเป็นรายได้หลัก (Passive NFFE) อันได้แก่ บริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย

โดยนิติบุคคลประเภท Active NFFE และ Passive NFFE ไม่มีหน้าที่ต้องลงทะเบียน และไม่มีหน้าที่รายงานบัญชีของลูกค้าแก่ รวมถึงการปรับกระบวนการรับลูกค้าใหม่อย่างเช่น สถาบันการเงินประเภทที่ต้องรายงานข้อมูล ซึ่งหากนิติบุคคลทั้งสองประเภดังกล่าวเข้าทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินอื่น ๆ สถาบันการเงินนั้นย่อมมีหน้าที่ในการร้องขอหรือให้นิติบุคคลทั้งสองประเภทรายงาน Self-Certification form เพื่อรับรองสถานะของตน

4.2.3 หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในการรายงานข้อมูล

(1) กลุ่มสถาบันการเงินประเภทที่ต้องรายงานข้อมูลมีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลโดยให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้

(1.1) หลักเกณฑ์ในการคำนวณผลรวมยอดเงินในบัญชีและการแปลงสกุลเงินตรา

(1.1.1) การคำนวณผลรวมยอดเงินในบัญชีบุคคลธรรมดา เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ผลรวมยอดเงินหรือมูลค่าทางการเงินของบัญชีที่ถือโดยบุคคลธรรมดาแต่ละราย สถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะต้องทำการคำนวณผลรวมยอดเงินในบัญชีทางการเงินทั้งหมดของบุคคลธรรมดาแต่ละรายที่สถาบันการเงินเก็บรักษาไว้หรือที่นิติบุคคลที่เกี่ยวข้องเก็บรักษาไว้เท่าที่ระบบคอมพิวเตอร์ของสถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะสามารถเชื่อมโยงข้อมูลบัญชีทางการเงิน โดยผ่านการเชื่อมโยงด้วยข้อมูลที่อ้างอิงถึง เช่น หมายเลขของลูกค้า หรือหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีของลูกค้า เป็นต้น และเท่าที่ระบบคอมพิวเตอร์ของสถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะสามารถทำการคำนวณผลรวมได้ ทั้งนี้ สำหรับบัญชีที่มีผู้ถือบัญชีร่วมกัน สถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะต้องนำยอดเงินหรือมูลค่าทั้งหมดของบัญชีทางการเงินที่ถือร่วมกันนั้นมานับรวมเป็นยอดเงินเพื่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินการตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการคำนวณผลรวมยอดเงินตามวรรคนี้

(1.1.2) การคำนวณผลรวมยอดเงินในบัญชีนิติบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ในการพิสูจน์ผลรวมยอดเงินหรือมูลค่าทางการเงินของบัญชีที่ถือโดยนิติบุคคลแต่ละราย สถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะต้องทำการคำนวณผลรวมยอดเงินในบัญชีทางการเงินทั้งหมดของนิติบุคคลแต่ละรายที่สถาบันการเงินเก็บรักษาไว้หรือที่นิติบุคคลที่เกี่ยวข้องเก็บรักษาไว้เท่าที่ระบบคอมพิวเตอร์ของสถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะสามารถเชื่อมโยงข้อมูลบัญชีทางการเงิน โดยผ่านการเชื่อมโยงด้วยข้อมูลอ้างอิงถึง เช่น หมายเลขของลูกค้า หรือหมายเลขประจำตัวผู้เสียภาษีของลูกค้า เป็นต้น และเท่าที่ระบบคอมพิวเตอร์ของสถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะสามารถทำการคำนวณผลรวมได้

(1.1.3) หลักเกณฑ์การคำนวณผลรวมยอดเงินที่ผู้จัดการลูกค้าสัมพันธ์ต้องดำเนินการเพิ่มเติม เพื่อวัตถุประสงค์ในการพิสูจน์ผลรวมยอดเงินหรือมูลค่าทางการเงินของบัญชีที่ถือโดยบุคคลหนึ่ง ๆ ว่า บัญชีทางการเงินดังกล่าวเป็นบัญชีที่มีมูลค่าสูงหรือไม่ สถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะต้องนำยอดเงินในบัญชีทางการเงินทุกบัญชีที่ผู้จัดการลูกค้าสัมพันธ์ทราบหรือมีเหตุอันควรให้สงสัยว่าเป็นบัญชีที่บุคคลเดียวกันเป็นเจ้าของโดยตรงหรือเป็นเจ้าของทางอ้อม มีอำนาจควบคุม หรือจัดตั้ง (นอกเหนือจากการจัดการในฐานะผู้ได้รับความไว้วางใจ (Fiduciary Capacity) มารวมในการคำนวณ

(1.1.4) หลักเกณฑ์ในการแปลงสกุลเงินตราเพื่อวัตถุประสงค์ในการพิสูจน์ผลรวมยอดเงินหรือมูลค่าทางการเงินของบัญชีที่อยู่ในสกุลเงินตราอื่นนอกเหนือจากเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ สถาบันการเงินที่ต้องรายงานจะต้องแปลงเงินสกุลดอลลาร์ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน Annex I นี้ ให้เป็นยอดเงินตามสกุลเงินของบัญชีนั้น ๆ โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนในตลาดซื้อขายทันที (Spot Rate) ณ วันที่ทำการซื้อขายสุดท้ายในปีปฏิทินที่ต้องรายงาน ในการพิสูจน์ยอดเงินหรือมูลค่าของบัญชี

(1.2) หลักเกณฑ์ในเรื่องเอกสารหลักฐาน

เอกสารหลักฐานที่สามารถใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการพิสูจน์ตัวตนของลูกค้าต้องเป็นไปตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้

(1.2.1) เอกสารการเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐบาลที่รับผิดชอบ (เช่น รัฐบาล หน่วยงานของรัฐบาล หรือตัวแทนของหน่วยงานข้างต้น หรือหน่วยงานของเทศบาล เป็นต้น) ในประเทศที่ผู้รับจ่ายอ้างว่าเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่

(1.2.2) ในกรณีของบุคคลธรรมดา สามารถใช้เอกสารพิสูจน์ตัวตนใด ๆ ที่มีผลทางกฎหมายที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐบาลที่รับผิดชอบ (เช่น รัฐบาล หน่วยงานของรัฐบาล หรือตัวแทนของหน่วยงานข้างต้น หรือหน่วยงานของเทศบาล เป็นต้น) ที่ระบุชื่อของบุคคลดังกล่าวและเป็นเอกสารที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสดงตัวตนโดยปกติ

(1.2.3) ในกรณีของนิติบุคคล สามารถใช้เอกสารที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ (เช่น รัฐบาล หน่วยงานของรัฐบาล หรือตัวแทนของหน่วยงานข้างต้น หรือหน่วยงานของเทศบาล เป็นต้น) ที่ระบุชื่อของนิติบุคคลดังกล่าว และต้องมีข้อมูลที่อยู่ของสำนักงานใหญ่ในประเทศ (หรือดินแดนของสหรัฐฯ) ที่นิติบุคคลอ้างว่ามีถิ่นที่อยู่ หรือข้อมูลของประเทศ (หรือดินแดนของสหรัฐฯ) ที่นิติบุคคลดังกล่าวจัดตั้งขึ้น

(1.2.4) ในกรณีของบัญชีทางการเงินที่เก็บรักษาในประเทศที่มีการดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและได้รับการอนุมัติโดยสรรพากรของสหรัฐฯ ตาม QI agreement (ตามที่กำหนดในหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ที่เกี่ยวข้อง) นอกเหนือจากแบบ W-8 หรือ W-9 ของสรรพากรของสหรัฐฯ แล้ว สามารถใช้เอกสารพิสูจน์ตัวตนของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลอื่น ๆ ตามเอกสารแนบของ QI agreement ได้

(1.2.5) รายงานทางการเงิน รายงานความน่าเชื่อถือของบริษัทที่จัดทำขึ้นโดยบุคคลที่สาม เอกสารประกอบการยื่นล้มละลาย หรือรายงานอื่นตามที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์สหรัฐฯ (U.S. Securities and Exchange Commission) กำหนด

(2) กลุ่มของสถาบันการเงินที่ถือเสมือนว่าได้ทำตามความตกลง FATCA แล้ว ทั้งประเภทสถาบันการเงินที่ต้องลงทะเบียน (RDC) และสถาบันการเงินประเภทที่ได้รับการรับรอง (CDC) นั้น โดยปกติจะไม่ต้องรายงานข้อมูล แต่ก็ยังมีหน้าที่ต้องตรวจสอบข้อมูลของลูกค้า หากพบว่าลูกค้าเป็นบุคคลสหรัฐฯ ก็ต้องดำเนินการรายงานข้อมูลโดยทำตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของการรายงานข้อมูลตามข้อ (1.1) และ (1.2) ข้างต้น (รายละเอียดในการตรวจสอบและรายงานข้อมูลบัญชีลูกค้าได้อธิบายไว้ในข้อ 4.1.2)

(3) กลุ่มของนิติบุคคลที่ไม่จัดว่าเป็นสถาบันการเงิน แม้ไม่มีภาระหน้าที่ในการรายงานข้อมูล แต่ควรตรวจสอบการรับลูกค้าและประเภทของธุรกรรมของตนเองอยู่เสมอ เพื่อการคงสถานะการเป็นกลุ่มนิติบุคคลที่ไม่เป็นสถาบันการเงินตามความตกลง FATCA

4.2.4 การรายงานข้อมูลครั้งแรก

แต่เดิมนั้นกฎหมาย FATCA กำหนดให้ต้องส่งข้อมูลครั้งแรกในวันที่ 30 กันยายน 2558 มิเช่นนั้นความตกลง FATCA จะสิ้นสุดลง ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ ภาครัฐต้องเจรจาใหม่ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คณะผู้แทนไทยจึงได้เจรจาขอขยายระยะเวลากับสหรัฐฯ เนื่องจากภายใต้กระบวนการขั้นตอนตามกฎหมายไทยอาจไม่สามารถดำเนินการลงนามและออกกฎหมายเพื่ออนุญาตการเพื่อให้สถาบันการเงินส่งข้อมูลได้ตามที่กฎหมาย FATCA กำหนด โดยสหรัฐฯ ตกลงตามข้อเสนอของไทย และกำหนดว่า หากประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการตามกำหนดเวลาดังกล่าว ขอให้ประเทศไทยแจ้งข้อเท็จจริงดังกล่าวให้สหรัฐฯ ทราบ โดยสหรัฐฯ อาจพิจารณาระยะเวลาการดำเนินการตามกฎหมาย FATCA ออกไปอีก 1 ปี (โดยสิ้นสุด ณ วันที่ 30 กันยายน 2559) โดยได้ประเทศทั้งสองได้ตกลงกันไว้ใน Memorandum of Understanding (MOU)

อย่างไรก็ดี ต่อมาสหรัฐฯ ได้เสนอขอแก้ไขถ้อยคำในร่างความตกลง FATCA ในส่วนของ Main agreement ใน Article 3 ข้อ 10 จากเดิมที่กำหนดว่า “ร่างความตกลง FATCA จะสิ้นสุดลงหากประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการให้มีการจัดส่งข้อมูลได้ภายในวันที่ 30 กันยายน 2558” เป็น “ร่างความตกลง FATCA จะสิ้นสุดลงหากประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการให้มีการจัดส่งข้อมูลได้ภายใน 12 เดือนนับจากที่มีการลงนามอย่างเป็นทางการ (Entry into force)” โดยสหรัฐฯ ให้เหตุผลในการขอแก้ไขว่า เพื่อให้ถ้อยคำสอดคล้องกับหลักการขยายระยะเวลาใน MOU เพราะหากกำหนดเวลาที่สิ้นสุดไว้ชัดเจนในร่างความตกลงย่อมเท่ากับร่างความตกลงกับ MOU มีถ้อยคำที่ขัดแย้งกันเอง ซึ่งอาจเกิดความสับสนในทางปฏิบัติ

4.2.5 การดำเนินการของสถาบันการเงินในระหว่างที่ยังไม่มีการลงนาม

ในกรณีที่สหรัฐฯ ขอแก้ไขระยะเวลาในการปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA ใหม่นี้ ประเทศไทยจะเสียประโยชน์หรือไม่ หากมีลงนามอย่างเป็นทางการก่อนวันที่ 30 กันยายน 2558 ประเด็นดังกล่าวพิจารณาแล้วเห็นว่าประเทศไทยจะไม่เสียประโยชน์ เพราะหาก ในกรณีแรก สามารถลงนามได้ก่อนวันที่ 30 กันยายน 2558 แต่กฎหมายภายในยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ประเทศไทยไม่เสียสิทธิตาม MOU ในการขอขยายระยะเวลาออกไปอีก 1 ปี หรือในกรณีที่สอง หากมีการลงนามได้หลังวันที่ 30 กันยายน 2558 เช่น มีการลงนามได้ในวันที่ 1 ธันวาคม 2558 ประเทศไทยย่อมได้รับสิทธิประโยชน์จาก Article 3 ข้อ 10 (ที่สหรัฐฯ ขอแก้ไข) คือ ต้องดำเนินการให้มีการส่งจัดส่งข้อมูลให้ได้ทันภายใน 12 เดือนนับจากมีการลงนาม ซึ่งคือ ภายในวันที่ 1 ธันวาคม 2559 ซึ่งในกรณีที่สองนี้ประเทศไทยจะได้ระยะเวลาในการเตรียมการเพิ่มขึ้นอีก 3 เดือน

นอกจากนี้ ระหว่างที่ยังไม่มีการลงนาม สถาบันการเงินไทยจะต้องเก็บข้อมูลของลูกค้าตามกำหนดเวลาใน Annex I หรือไม่นั้น ในประเด็นนี้ เจ้าหน้าที่ของกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ได้แจ้งให้ทราบว่า การขยายระยะเวลาลงนามและการแก้ไขเงื่อนไขใน Article 3 ข้อ 10 ไม่กระทบต่อเงื่อนไขเวลาใด ๆ ที่ได้ระบุไว้เดิมใน Annex I ดังนั้น เงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ใน Annex I เช่น ในกรณีของการตรวจสอบบัญชีประเภท Preexisting Individual Account ที่มียอดเงินหรือมูลค่าเกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557 นั้น สถาบันการเงินยังคงต้องยึดกำหนดเวลาเดิม คือ 30 มิถุนายน 2557 ใน

การดำเนินการเรื่องการสืบค้นข้อมูลในระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อหาข้อบ่งชี้ความเกี่ยวข้องกับ
สหรัฐฯ (US. indicia) ตามที่ Annex I กำหนด

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า ในระหว่างที่ยังไม่มีการลงนาม และยังไม่ทราบกำหนดการที่
แน่นอนในการส่งข้อมูลครั้งแรก สถาบันการเงินมีหน้าที่ดำเนินการตามขั้นตอน วิธีการ และกำหนดเวลาที่
ระบุไว้ใน Annex I โดยต้องเก็บข้อมูลที่รวบรวมได้มานั้นไว้ก่อนจนกว่าจะมีการส่งข้อมูลครั้งแรก

การดำเนินการต่อไปของภาครัฐ : ในปัจจุบัน (มิถุนายน 2558) ประเด็นในการแก้ไขถ้อยคำ
ในร่างความตกลง FATCA ระหว่างประเทศไทยและสหรัฐฯ ได้เป็นที่ยุติแล้ว โดยทางสหรัฐฯ ได้จัดส่งร่าง
ความตกลงฉบับสมบูรณ์มายังรัฐบาลไทยเพื่อขอลงนามต่อไป ซึ่งปัจจุบัน (กันยายน 2558)
กระทรวงการคลังได้ดำเนินการเสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อขอความ
เห็นชอบและมอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้มีอำนาจในการลงนามในความตกลงต่อไป

อย่างไรก็ดี การขอแก้ไขในเรื่องระยะเวลาในการสิ้นสุดของความตกลง FATCA ถือว่า
เป็นการแก้ไขในสาระสำคัญของสัญญา ดังนั้น ก่อนลงนามอย่างเป็นทางการ ร่างความตกลงฉบับสมบูรณ์
ย่อมต้องได้รับการพิจารณาและเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติแห่งชาติก่อน

ตารางที่ 4 แสดงการจัดประเภทสถาบันการเงิน และการดำเนินการตามความตกลง FATCA

การจัดประเภทตาม FATCA IGA	ประเภทสถาบันการเงินไทย	การแสดงตนใน form w-8ben-E	การดำเนินการตามความตกลง				
			Due diligence ลูกค้านำเข้า	ลงทะเบียน	ปรับกระบวนการรับลูกค้าใหม่	รายงานข้อมูล	จัดกระบวนการตรวจสอบ
		เมื่อทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินอื่น	บัญชีบุคคลธรรมดามูลค่าสูง - ภายใน มิ.ย. 58 บัญชีบุคคลธรรมดามูลค่าต่ำ - ภายใน มิ.ย. 59 บัญชีนิติบุคคล - ภายใน มิ.ย. 59	ภายใน 30 มิ.ย. 57 หรือเมื่อเปลี่ยนสถานะเป็นสถาบันการเงินที่ต้องรายงาน	เริ่ม 1 ก.ค. 57 - ตรวจสอบความเกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ	ภายใน 30 ก.ย. ของทุกปี (เริ่มรายงานครั้งแรก ก.ย. 58)	ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
สถาบันการเงินที่ต้องรายงานข้อมูล ตามความตกลง FATCA							
สถาบันการเงินที่ต้องรายงาน	สถาบันการเงินไทย 1.สถาบันการเงินเอกชน 2. บริษัทหลักทรัพย์ 3. บริษัทประกันภัยที่มีการให้บริการประเภท พ่วงการลงทุน <u>สถาบันการเงินของรัฐ</u> 1. ธนาคารเพื่อการ	Reporting Model 1 FFI	✓	✓	✓	✓	มีหน้าที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการจัดกระบวนการตรวจสอบ

การจัดประเภทตาม FATCA IGA	ประเภท สถาบันการเงินไทย	การแสดงผล ใน form w-8ben-E	การดำเนินการตามความตกลง				
		เมื่อทำธุรกรรม กับสถาบันการเงิน อื่น	Due diligence ลูกค้าเก่า	ลงทะเบียน	ปรับกระบวนการ รับลูกค้าใหม่	รายงานข้อมูล	จัดกระบวนการ ตรวจสอบ
			<u>บัญชีบุคคล</u> <u>ธรรมดามูลค่าสูง</u> - ภายใน มิ.ย. 58 <u>บัญชีบุคคล</u> <u>ธรรมดามูลค่าต่ำ</u> - ภายใน มิ.ย. 59 <u>บัญชีนิติบุคคล</u> - ภายใน มิ.ย. 59	ภายใน 30 มิ.ย. 57 หรือเมื่อเปลี่ยน สถานะเป็น สถาบันการเงิน ที่ต้องรายงาน	เริ่ม 1 ก.ค. 57 - ตรวจสอบความ เกี่ยวข้องกับ สหรัฐฯ	ภายใน 30 ก.ย. ของทุกปี (เริ่มรายงานครั้ง แรก ก.ย. 58)	ควรดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง
	ส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย						
สถาบันที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและความตกลง FATCA							
สถาบันที่ได้รับ ยกเว้น (Exempt Beneficial Owner)	1. หน่วยงานของรัฐ 2. องค์การระหว่าง ประเทศ 3. ธนาคารแห่ง ประเทศไทย 4. กองทุนบำเหน็จ บำนาญข้าราชการ	-	-	-	-	-	-

การจัดประเภทตาม FATCA IGA	ประเภทสถาบันการเงินไทย	การแสดงผล ใน form w-8ben-E	การดำเนินการตามความตกลง				
		เมื่อทำธุรกรรม กับสถาบันการเงิน อื่น	Due diligence ลูกค้าเก่า	ลงทะเบียน	ปรับกระบวนการ รับลูกค้าใหม่	รายงานข้อมูล	จัดกระบวนการ ตรวจสอบ
			<u>บัญชีบุคคล</u> <u>ธรรมดามูลค่าสูง</u> - ภายใน มิ.ย. 58 <u>บัญชีบุคคล</u> <u>ธรรมดามูลค่าต่ำ</u> - ภายใน มิ.ย. 59 <u>บัญชีนิติบุคคล</u> - ภายใน มิ.ย. 59	ภายใน 30 มิ.ย. 57 หรือเมื่อเปลี่ยน สถานะเป็น สถาบันการเงิน ที่ต้องรายงาน	เริ่ม 1 ก.ค. 57 - ตรวจสอบความ เกี่ยวข้องกับ สหรัฐฯ	ภายใน 30 ก.ย. ของทุกปี (เริ่มรายงานครั้ง แรก ก.ย. 58)	ควรดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง
สถาบันการเงินที่ถือเสมือนว่าได้ทำตาม FATCA แล้วตามความตกลง FATCA							
1. สถาบันการเงิน ที่มีฐานลูกค้าส่วนใหญ่ในประเทศ	1. ธนาคารออมสิน 2. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 3. ธนาคารอาคารสงเคราะห์ 4. ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย	Non-Reporting Model 1 FFI ประเภท Deemed-Compliant FFI (FI with local client)	หากพบบุคคล สหรัฐฯ ต้อง ลงทะเบียนและ รายงานข้อมูลหรือ ปิดบัญชี	(ถ้าพบว่ามีสมาชิกที่เป็นบุคคลสัญชาติสหรัฐฯ)	- ไม่รับสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วม FATCA ให้เปิดบัญชี - รับลูกค้าสหรัฐฯ ที่เป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ใน (ทางภาษี) ในไทยได้	รายงาน (ถ้ามีสมาชิกที่เป็นบุคคลสัญชาติสหรัฐฯ)	ควรดำเนินการ จัดให้มีกระบวนการ ตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

การจัดประเภทตาม FATCA IGA	ประเภท สถาบันการเงินไทย	การแสดงผล ใน form w-8ben-E	การดำเนินการตามความตกลง				
		เมื่อทำธุรกรรม กับสถาบันการเงิน อื่น	Due diligence ลูกค้าเก่า	ลงทะเบียน	ปรับกระบวนการ รับลูกค้าใหม่	รายงานข้อมูล	จัดกระบวนการ ตรวจสอบ
			<u>บัญชีบุคคล</u> <u>ธรรมดามูลค่าสูง</u> - ภายใน มิ.ย. 58 <u>บัญชีบุคคล</u> <u>ธรรมดามูลค่าต่ำ</u> - ภายใน มิ.ย. 59 <u>บัญชีนิติบุคคล</u> - ภายใน มิ.ย. 59	ภายใน 30 มิ.ย. 57 หรือเมื่อเปลี่ยน สถานะเป็น สถาบันการเงิน ที่ต้องรายงาน	เริ่ม 1 ก.ค. 57 - ตรวจสอบความ เกี่ยวข้องกับ สหรัฐฯ	ภายใน 30 ก.ย. ของทุกปี (เริ่มรายงานครั้ง แรก ก.ย. 58)	ควรดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง
	5. ธนาคารพัฒนา วิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดกลางและ ขนาดย่อมแห่งประเทศไทย 6. สหกรณ์ไทยที่มี ขนาดใหญ่สินทรัพย์ รวมมากกว่า 175 ล้าน เหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ (มีประมาณ 100 แห่ง)						

การจัดประเภทตาม FATCA IGA	ประเภท สถาบันการเงินไทย	การแสดงผล ใน form w-8ben-E	การดำเนินการตามความตกลง				
		เมื่อทำธุรกรรม กับสถาบันการเงิน อื่น	Due diligence ลูกค้าเก่า	ลงทะเบียน	ปรับกระบวนการ รับลูกค้าใหม่	รายงานข้อมูล	จัดกระบวนการ ตรวจสอบ
			<u>บัญชีบุคคล</u> <u>ธรรมดามูลค่าสูง</u> - ภายใน มิ.ย. 58 <u>บัญชีบุคคล</u> <u>ธรรมดามูลค่าต่ำ</u> - ภายใน มิ.ย. 59 <u>บัญชีนิติบุคคล</u> - ภายใน มิ.ย. 59	ภายใน 30 มิ.ย. 57 หรือเมื่อเปลี่ยน สถานะเป็น สถาบันการเงิน ที่ต้องรายงาน	เริ่ม 1 ก.ค. 57 - ตรวจสอบความ เกี่ยวข้องกับ สหรัฐฯ	ภายใน 30 ก.ย. ของทุกปี (เริ่มรายงานครั้ง แรก ก.ย. 58)	ควรดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง
2. สถาบันการเงิน ท้องถิ่น Local Bank.	สหกรณ์ขนาดเล็ก สินทรัพย์รวมไม่เกิน 175 ล้านดอลลาร์ ดอลลาร์สหรัฐฯ	Non-Reporting Model 1 FFI ประเภท Deemed-Compliant FFI (local bank)	-	ไม่ต้องลงทะเบียน	-	-	ควรดำเนินการ จัดให้มีกระบวนการ ตรวจสอบอย่าง ต่อเนื่อง

การจัดประเภทตาม FATCA IGA	ประเภท สถาบันการเงินไทย	การแสดงผล ใน form w-8ben-E	การดำเนินการตามความตกลง				
		เมื่อทำธุรกรรม กับสถาบันการเงิน อื่น	Due diligence ลูกค้าเก่า	ลงทะเบียน	ปรับกระบวนการ รับลูกค้าใหม่	รายงานข้อมูล	จัดกระบวนการ ตรวจสอบ
			บัญชีบุคคล ธรรมดามูลค่าสูง - ภายใน มิ.ย. 58 บัญชีบุคคล ธรรมดามูลค่าต่ำ - ภายใน มิ.ย. 59 บัญชีนิติบุคคล - ภายใน มิ.ย. 59	ภายใน 30 มิ.ย. 57 หรือเมื่อเปลี่ยน สถานะเป็น สถาบันการเงิน ที่ต้องรายงาน	เริ่ม 1 ก.ค. 57 - ตรวจสอบความ เกี่ยวข้องกับ สหรัฐฯ	ภายใน 30 ก.ย. ของทุกปี (เริ่มรายงานครั้ง แรก ก.ย. 58)	ควรดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง
3. สถาบันการเงิน ที่มีเฉพาะบัญชีที่มี มูลค่าต่ำ Financial Institution with Only Low-Value Accounts.	ไม่มีสถาบันการเงิน เข้าเกณฑ์นี้	-	-	-	-	-	-
4. บริษัทที่ออก บัตรเครดิตที่ เข้าหลักเกณฑ์ Qualified Credit Card Issuer.	ไม่มีสถาบันการเงิน เข้าเกณฑ์นี้	-	-	-	-	-	-

การจัดประเภทตาม FATCA IGA	ประเภท สถาบันการเงินไทย	การแสดงผล ใน form w-8ben-E	การดำเนินการตามความตกลง				
		Due diligence ลูกค้าเก่า	ลงทะเบียน	ปรับกระบวนการ รับลูกค้าใหม่	รายงานข้อมูล	จัดกระบวนการ ตรวจสอบ	
		เมื่อทำธุรกรรม กับสถาบันการเงิน อื่น	<u>บัญชีบุคคล ธรรมดามูลค่าสูง</u> - ภายใน มิ.ย. 58 <u>บัญชีบุคคล ธรรมดามูลค่าต่ำ</u> - ภายใน มิ.ย. 59 <u>บัญชีนิติบุคคล</u> - ภายใน มิ.ย. 59	ภายใน 30 มิ.ย. 57 หรือเมื่อเปลี่ยน สถานะเป็น สถาบันการเงิน ที่ต้องรายงาน	เริ่ม 1 ก.ค. 57 - ตรวจสอบความ เกี่ยวข้องกับ สหรัฐฯ	ภายใน 30 ก.ย. ของทุกปี (เริ่มรายงานครั้ง แรก ก.ย. 58)	ควรดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง
Non Financial Foreign Entity (NFFE) ---- US Regulation							
1. Active NFFE	บริษัทประกันสินเชื่อ อุตสาหกรรมขนาดย่อม	เป็นหน้าที่ของ สถาบันการเงิน ที่อาจมีความสัมพันธ์ หรือทำธุรกรรมกับ NFFE ในการร้องขอ Self-Certification Form จาก NFFE ในการรับรองสถานะ	-	ไม่ต้องลงทะเบียน	-	-	-

การจัดประเภทตาม FATCA IGA	ประเภท สถาบันการเงินไทย	การแสดงผล ใน form w-8ben-E	การดำเนินการตามความตกลง				
		เมื่อทำธุรกรรม กับสถาบันการเงิน อื่น	Due diligence ลูกค้าเก่า	ลงทะเบียน	ปรับกระบวนการ รับลูกค้าใหม่	รายงานข้อมูล	จัดกระบวนการ ตรวจสอบ
			บัญชีบุคคล ธรรมดามูลค่าสูง - ภายใน มิ.ย. 58 บัญชีบุคคล ธรรมดามูลค่าต่ำ - ภายใน มิ.ย. 59 บัญชีนิติบุคคล - ภายใน มิ.ย. 59	ภายใน 30 มิ.ย. 57 หรือเมื่อเปลี่ยน สถานะเป็น สถาบันการเงิน ที่ต้องรายงาน	เริ่ม 1 ก.ค. 57 - ตรวจสอบความ เกี่ยวข้องกับ สหรัฐฯ	ภายใน 30 ก.ย. ของทุกปี (เริ่มรายงานครั้ง แรก ก.ย. 58)	ควรดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง
2. Passive NFFE	บริษัทตลาดรอง สินเชื่อที่อยู่อาศัย	เป็นหน้าที่ของ สถาบันการเงินที่อาจ มีความสัมพันธ์ หรือ ทำธุรกรรมกับ NFFE ในการร้องขอ Self- Certification Form จาก NFFE ในการ รับรองสถานะ	-	ไม่ต้องลงทะเบียน	-	-	-

4.3 การแก้ไขข้อจำกัดทางกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลลูกค้า

ความตกลง FATCA มีสถานะเป็นความตกลงระหว่างประเทศ เมื่อมีการลงนามในความตกลงประเทศไทยในฐานะรัฐภาคีจะต้องผูกพันตามบทบัญญัติของความตกลง FATCA และเนื่องจากบทบัญญัติของความตกลงมีเนื้อหาที่เป็นการกำหนดหน้าที่ของสถาบันการเงินให้รายงานธุรกรรมทางการเงินของลูกค้าที่มีสัญชาติสหรัฐ ประกอบกับการดำเนินการของสถาบันการเงินทั้งสถาบันการเงินของรัฐและเอกชนเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย FATCA นั้นพบว่าข้อจำกัดทางกฎหมายในการเปิดเผยข้อมูลลูกค้าของสถาบันการเงินต่าง ๆ มีกฎหมายรวมถึงระเบียบภายในห้ามเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของลูกค้าต่อบุคคลภายนอก ดังนั้น จึงการปฏิบัติตามความตกลง FATCA จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายอนุวัติการเพื่อกำหนดรองรับการปฏิบัติตามความตกลง FATCA เพื่อรองรับการนำข้อมูลทางการเงินของลูกค้าสถาบันการเงินส่งต่อไปแก่สรรพากรของสหรัฐฯ

กระบวนการในการเสนอกฎหมายอนุวัตินั้น ก็เป็นขั้นตอนเดียวกันกับการเสนอกฎหมายทั่วไปคือเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการแล้ว ก็จะส่งร่างกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และเมื่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้วเสร็จก็จะส่งร่างกฎหมายที่ได้ตรวจพิจารณาแล้วเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบอีกครั้งก่อนเสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบ⁸⁹ ก่อนเสนอพุทธเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้กฎหมายมีผลใช้บังคับต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้สถาบันการเงินต่าง ๆ สามารถปฏิบัติตามความตกลง FATCA ที่ประเทศไทยได้ดำเนินการเจรจากับสรรพากรของสหรัฐฯ แล้ว คณะผู้วิจัยจึงเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการยกร่างกฎหมายอนุวัติการของความตกลงขึ้นมาฉบับหนึ่ง เพื่อรองรับการเปิดเผยข้อมูลให้เป็นไปตามความตกลง FATCA ของสถาบันการเงินต่าง ๆ ซึ่งอาจมีเนื้อหาในประเด็นสำคัญ ๆ ในร่างกฎหมาย ดังนี้

1. กำหนดหน่วยงานของรัฐซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลาง หรือ Competent Authority ซึ่งสำหรับประเทศไทย กรมสรรพากรจะเป็นผู้ประสานงานกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในทางภาษีของรัฐบาลไทยและสถาบันการเงินไทยสามารถดำเนินการตามความตกลง FATCA และความตกลงในลักษณะเดียวกันกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งวิธีการนี้จะเป็นวิธีการร่างกฎหมายเพื่อรองรับการปฏิบัติตามความตกลง FATCA และความตกลงในลักษณะเดียวกันที่จะมีขึ้นในอนาคต เช่น กรณีของกลุ่มประชาคมยุโรป (European Union) ที่ได้มีการจัดทำรูปแบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อประโยชน์ในทางภาษีอากรเช่นกัน ซึ่งรูปแบบความตกลงดังกล่าวประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรปจะจัดทำในรูปแบบเดียวกัน เพื่อใช้เป็นแบบมาตรฐานกลางในการเข้าเจรจากับประเทศคู่สัญญาในอนาคต

⁸⁹ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติจะเป็นผู้ที่พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายแทนสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา

2. กำหนดให้อำนาจสถาบันการเงินในการเปิดเผยข้อมูลและส่งข้อมูลดังกล่าวให้แก่หน่วยงานของรัฐซึ่งทำหน้าที่เป็น Competent Authority ของรัฐบาลไทยได้ ซึ่งสำหรับประเทศไทยนั้น คณะผู้วิจัยเห็นว่ากรมสรรพากรเป็นหน่วยงานที่เหมาะสมในการทำหน้าที่ดังกล่าว

3. กำหนดผู้รักษาการตามกฎหมาย และต้องมีการให้อำนาจหน่วยงานของรัฐในการออกหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการแต่งตั้งพนักงาน เจ้าหน้าที่เพื่อดำเนินการตามกฎหมายที่จำเป็น

4. ในส่วนของเนื้อหาและรายละเอียดในการแลกเปลี่ยนข้อมูล อาจกำหนดไว้ในกฎหมายลำดับรองเพื่อความยืดหยุ่นและคล่องตัวในทางปฏิบัติได้ เช่น พระราชกฤษฎีกากำหนดหน้าที่ของผู้ประสานงานกลางในการปฏิบัติการตามความตกลง FATCA โดยให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียกเก็บหรือจัดให้ได้มาของข้อมูลทางบัญชีจากสถาบันการเงินของไทย เป็นต้น

5. ในกรณีที่มีการรวบรวมรายชื่อสถาบันการเงินที่มีหน้าที่ต้องจัดส่งข้อมูลตามความตกลงแล้ว อาจจัดทำในรูปแบบกฎกระทรวงเพื่อกำหนดประเภทของสถาบันการเงินที่มีหน้าที่รายงานข้อมูล และประเภทที่ไม่ต้องรายงานข้อมูล โดยวิธีการรายงานข้อมูลของสถาบันการเงินอาจกำหนดไว้ในระดับประกาศกระทรวงเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและคล่องตัวในทางปฏิบัติ

6. บทกำหนดโทษ เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ขอให้จัดส่งหรือแก้ไขข้อมูลแต่ไม่ดำเนินการ เป็นต้น

บทที่ 5

สรุป

สหรัฐฯ เป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่และมีผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีจำนวนเงินลงทุนสูง และมักจะเลือกจะเข้าไปลงทุนในประเทศที่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายเงินลงทุน และเก็บผลกำไรไว้ในต่างประเทศเพื่อหลีกเลี่ยงภาระทางภาษีที่ต้องชำระให้กับรัฐบาลของสหรัฐฯ ต่อมา ในปี 2553 จึงมีการออกกฎหมาย FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) ซึ่งเป็นกฎหมายที่มุ่งให้มีผลบังคับใช้กับสถาบันการเงินของต่างประเทศ ให้มีหน้าที่รายงานข้อมูลทางบัญชีของลูกค้าชาวสหรัฐฯ ต่อสรรพากรของสหรัฐฯ

กฎหมาย FATCA เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรสหรัฐฯ โดยกำหนดให้บุคคลธรรมดาที่มีหน้าที่ต้องรายงาน “ทรัพย์สินบางประเภทตามที่กฎหมายกำหนดที่อยู่นอกสหรัฐฯ” หากรวมกันมีมูลค่าเกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐฯ โดยทรัพย์สินบางประเภทตามที่กฎหมายกำหนดนั้นหมายความว่าบัญชีทางการเงินของสถาบันการเงินต่างประเทศด้วย หากทรัพย์สินนั้น ไม่ได้อยู่ในรูปของบัญชีทางการเงินแต่อยู่ในความดูแลของสถาบันการเงินต่างประเทศก็ให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินประเภทที่ต้องรายงานด้วย และหมายความว่ารวมถึงหุ้นที่ออกโดยบุคคลที่มีใช้บุคคลสหรัฐฯ และทรัพย์สินทางการเงินและการลงทุนทุกประเภทที่ได้มีการลงทุนหรือออกโดยสถาบันการเงินในต่างประเทศ

สำหรับการปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA นั้น ได้กำหนดให้สถาบันการเงินต่างประเทศเข้าทำความตกลงกับสรรพากรของสหรัฐฯ ในการรายงานและตรวจสอบข้อมูลทางบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ทั้งนี้ หากสถาบันการเงินต่างประเทศไม่รายงานข้อมูลหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่สหรัฐฯ กำหนด และสถาบันการเงินต่างประเทศรายนั้นมีเงินได้ที่เกิดขึ้นในสหรัฐฯ ให้ผู้จ่ายเงินได้ในสหรัฐฯ (Withholding Agent) มีหน้าที่หักเงินได้ ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 30 จากเงินได้จำนวนนั้นที่เกิดขึ้นจากแหล่งเงินได้ในสหรัฐฯ และสถาบันการเงินที่ไม่รายงานข้อมูลดังกล่าวจะไม่สามารถอ้างสิทธิประโยชน์ลดหย่อนอัตราภาษีตามข้อกำหนดในอนุสัญญาภาษีซ้อนที่ทำไว้กับสหรัฐฯ ได้

การปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA โดยการทำความตกลงกับสหรัฐฯ นั้น สามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การทำความตกลงระหว่างรัฐ (Intergovernmental Agreement: IGA) โดยรัฐบาลของแต่ละประเทศทำสัญญากับกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ซึ่งมีรูปแบบของความตกลง 3 รูปแบบ คือ

1.1 Reciprocal Version of Model Agreement (Model 1A) ซึ่งจะเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางบัญชีของชนชาติของตน โดยเป็นการแลกเปลี่ยนในลักษณะต่างตอบแทน มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางเป็นผู้ดำเนินการในการรับและส่งข้อมูล ซึ่งหน่วยงานกลางนั้นส่วนมากจะเป็นสรรพากรของแต่ละประเทศ

1.2 Non-Reciprocal Version of Model Agreement (Model 1B) เป็นการจัดส่งข้อมูลให้สหรัฐฯ ฝ่ายเดียว กล่าวคือ ในทางปฏิบัติ Model 1B มีรายละเอียดในการทางปฏิบัติไม่แตกต่างไปจาก Model 1A แต่ในส่วนของการจัดส่งข้อมูลนั้น ประเทศคู่สัญญากับสหรัฐฯ จะเป็นผู้ส่งข้อมูลบัญชีทางการเงินของบุคคลสหรัฐฯ ให้กับสรรพากรของสหรัฐฯ ฝ่ายเดียว โดยสหรัฐฯ ไม่มีหน้าที่ต้องจัดส่งข้อมูลทางบัญชีของบุคคลของประเทศคู่สัญญาตอบแทนกลับมา

1.3 Model 2 Agreement (Model 2) เป็นรูปแบบที่หน่วยงานกลางไม่ต้องแบกรับภาระหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลจากสถาบันการเงินเพื่อจัดส่งให้กับสรรพากรของสหรัฐฯ โดยสถาบันการเงินจะมีหน้าที่ทั้งลงทะเบียนและจัดส่งข้อมูลตรงให้กับสรรพากรของสหรัฐฯ แต่หากสหรัฐฯ ตรวจพบสถาบันการเงินที่ไม่ปฏิบัติตาม FATCA หรือ Non-compliance สถาบันการเงินรายดังกล่าวต้องแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องภายใน 12 เดือน โดยหน่วยงานกลางจะเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบและจัดส่งข้อมูลตามที่สรรพากรของสหรัฐฯ ร้องขอ

2. สถาบันการเงินเข้าทำสัญญาโดยตรงกับสรรพากรของสหรัฐฯ โดยหากสถาบันการเงินเลือกรูปแบบการเข้าทำสัญญาโดยตรง การปฏิบัติตามความตกลง FATCA ทั้งหมดจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของกฎหมายภายในของสหรัฐฯ

ปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ เข้าทำความตกลงแล้วจำนวน 112 ประเทศ (ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2558) โดยประเทศส่วนใหญ่ได้เข้าทำความตกลง FATCA ในรูปแบบ Reciprocal Version of Model Agreement (Model 1A) ซึ่งรวมแล้วจำนวน 98 ประเทศ และรูปแบบ Model 2 Agreement (Model 2) จำนวน 14 ประเทศ ซึ่งไม่มีประเทศใดเลยเลือกทำความตกลงในรูปแบบการจัดส่งข้อมูลแบบไม่ต่างตอบแทน หรือ Non-Reciprocal Version of Model Agreement (Model 1B)

สำหรับประเทศไทยนั้น อาจได้รับผลกระทบจากการที่กฎหมาย FATCA กำหนดจำนวนเครดิตภาษีในประเทศไทยของจำนวนเงินได้ที่ได้เสียภาษีในสหรัฐฯ แล้วเพิ่มขึ้น ทำให้ภาษีที่กรมสรรพากรของประเทศไทยสามารถจัดเก็บได้จะมีจำนวนน้อยลง ส่งผลให้ประเทศไทยอาจสูญเสียรายได้ในการจัดเก็บภาษีไปเป็นจำนวนมาก ในส่วนของสถาบันการเงินเองก็ไม่สามารถส่งข้อมูลของลูกค้ำให้สรรพากรของสหรัฐฯ โดยตรงได้ เนื่องจากขีดข้อกำหนดของกฎหมายภายใน ดังนั้น การเข้าทำความตกลง FATCA ในรูปแบบ FATCA IGA อาจส่งผลดีต่อประเทศไทยมากกว่า เพราะช่วยผ่อนคลายนโยบายนิติในส่วนกำหนดโทษ ทั้งในเรื่องการปิดบัญชีของลูกค้ำที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย FATCA และการหักภาษี ณ ที่จ่ายร้อยละ 30 โดยในปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำความตกลง FATCA กับ สหรัฐฯ โดยเป็นการทำความตกลงในรูปแบบ Reciprocal Version of Model Agreement (Model 1A) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติให้ความเห็นชอบในการลงนามร่างความตกลง FATCA เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2557 และสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบแล้ว เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2557 แต่ปัจจุบันยังไม่ได้มีการลงนามในร่างความตกลง FATCA เนื่องจากทางสหรัฐฯ ได้แจ้งข้อพิจารณาขอแก้ไขคำแปลฉบับภาษาไทยโดยขอแก้ไขข้อความบางส่วน และขอขยายเวลาสิ้นสุดของสัญญา (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2558)

ในส่วนของการทำความตกลง FATCA นั้น สหรัฐฯ ได้จัดทำรูปแบบความตกลง FATCA สำหรับประเทศต่าง ๆ ที่ประสงค์จะเข้าร่วม ประกอบไปด้วย 3 ส่วนหลัก คือ

1. ส่วนสาระของสัญญาและหลักการทั่วไปเกี่ยวกับความตกลง FATCA ตลอดจนขอบเขตของความร่วมมือในด้านภาษีระหว่างประเทศคู่สัญญา (Common Agreement) โดยมีสาระสำคัญ ได้แก่

1.1 สถาบันการเงิน หมายถึง สถาบันผู้รับฝากหลักทรัพย์ สถาบันที่รับฝากเงิน นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการลงทุน หรือบริษัทประกันภัย

1.2 บัญชีของบุคคลสหรัฐ หมายถึง บัญชี หรือสินทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ที่ถือครองโดยบุคคลธรรมดา นิติบุคคล (US person) และกิจการ หรือบริษัทต่างชาติที่ถือหุ้น โดยบุคคลสหรัฐ (US-Owned Foreign Company)

1.3 กำหนดข้อมูลที่จะทำการแลกเปลี่ยนกับสหรัฐฯ ได้แก่ ชื่อบัญชีของบุคคลสหรัฐฯ ไม่ว่าจะถือครองโดยบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลสหรัฐฯ ที่อยู่ที่ใช้ในการเปิดบัญชี และเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร เลขที่บัญชีของบุคคลสหรัฐฯ และยอดคงเหลือในบัญชี ทั้งนี้ โดยให้รวมถึงยอดรายรับและรายจ่ายด้วย นอกจากนี้ ในส่วนของสหรัฐฯ สถาบันการเงินก็ต้องรายงานข้อมูลดังกล่าวแก่ประเทศไทยเป็นการต่างตอบแทนตามข้อตกลงด้วย โดยการจัดส่งข้อมูลข้างต้นนั้นสถาบันการเงินจะเป็นผู้จัดส่งให้กับผู้ประสานงานกลางของแต่ละประเทศเพื่อจัดส่งตามข้อตกลงดังกล่าวต่อไป

2. ส่วนขั้นตอนและวิธีการในการรายงานข้อมูล (Annex I) มีสาระสำคัญ ได้แก่

2.1 สถาบันการเงินต้องทำการตรวจสอบยอดเงินในบัญชีตามขั้นตอน Due Diligence ที่กฎหมายกำหนด โดยได้แบ่งประเภทของบัญชีไว้สามประเภท คือ บัญชีที่เปิดไว้แล้ว บัญชีที่เปิดใหม่ และ บัญชีที่มีมูลค่าสูง ซึ่งรายละเอียดและขั้นตอน Due Diligence ของบัญชีในแต่ละประเภทได้ถูกกำหนดไว้แตกต่างกันไปตามประเภทของผู้ถือครอง (บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล) และตามจำนวนยอดเงินในบัญชี เช่น กรณีธุรกิจประกันภัย ให้พิจารณาจากมูลค่าของ Cash Value Insurance contracts หรือ Annuity Contract ต้องมีมูลค่า 250,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ แต่กรณีเป็นบัญชีเงินฝากทั่วไปของบุคคลธรรมดาที่เป็นบัญชีที่เปิดไว้แล้วต้องมียอดเงินเกิน 50,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อปี และหากเป็นบัญชีที่มีมูลค่าสูง คือมียอดเงิน 1,000,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ต่อปี สถาบันการเงินยังต้องทำการตรวจสอบมากยิ่งขึ้น

2.2 เมื่อสถาบันการเงินตรวจสอบพบบัญชีลักษณะดังกล่าว สถาบันการเงินต้องตรวจสอบหาจุดเกาะเกี่ยวว่าเป็นบุคคลสหรัฐฯ หรือไม่ และสถาบันการเงินมีหน้าที่รายงานข้อมูลบัญชี (Due Diligence Procedure) ตามหลักเกณฑ์ของ FATCA และสำหรับบัญชีที่มียอดเงินไม่ถึงเกณฑ์ตามที่กฎหมาย FATCA กำหนด เจ้าของบัญชีจะต้องกรอกเอกสาร (W-8) เพื่อพิสูจน์ตนเองว่ามีไม่บุคคลสหรัฐฯ ตามความตกลง FATCA

3. ส่วนที่กำหนดเกี่ยวกับข้อยกเว้นของสถาบันการเงินหรือผลิตภัณฑ์บางประเภท (Annex II) ได้แก่

3.1 สถาบันการเงินและกองทุนที่ได้รับยกเว้น (Exempt Beneficial Owner) เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์การระหว่างประเทศ ธนาคารกลาง กองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพที่มีคุณสมบัติตามสนธิสัญญา กองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพวงกว้าง กองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพวงแคบ และกองทุนบำเหน็จบำนาญ

3.2 สถาบันการเงินที่ถือว่าปฏิบัติตาม FATCA แล้ว (Deemed – Compliant FI) ได้แก่ สถาบันการเงินขนาดเล็ก สถาบันการเงินที่มีฐานลูกค้าส่วนใหญ่ในประเทศ สถาบันการเงินท้องถิ่น สถาบันการเงินที่มีเฉพาะบัญชีที่มีมูลค่าต่ำ และบริษัทผู้ออกบัตรเครดิตที่เข้าหลักเกณฑ์

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่านิยามคำว่า “สถาบันการเงิน” ตามกฎหมาย FATCA มีลักษณะของการดำเนินการรับฝากเงินเป็นทางการค้าปกติของธุรกิจหรือธุรกิจประเภทอื่นที่มีลักษณะการประกอบกิจการที่เกี่ยวกับการดูแลรับฝากเงิน ซึ่งมีความหมายกว้างกว่านิยามของสถาบันการเงินตามกฎหมายไทย เพราะความหมายได้ครอบคลุมถึงผู้ประกอบการในภาคการเงินทั้งหมด ได้แก่

1. สถาบันการเงินเอกชน ประกอบด้วย **ธุรกิจธนาคารพาณิชย์และธุรกิจเงินทุนที่เป็นธุรกิจรับฝากเงินหรือรับเงินจากประชาชนที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และธุรกิจเครดิต ฟองซิเอร์** ที่เป็นการประกอบธุรกิจรับฝากเงินหรือรับเงินจากประชาชนที่จะจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และนำเงินดังกล่าวไปใช้เพื่อการให้กู้ยืมเงินโดยวิธีรับจำนองอสังหาริมทรัพย์ หรือรับซื้ออสังหาริมทรัพย์โดยวิธีขายฝาก
 2. บริษัทหลักทรัพย์ โดยมีการประกอบธุรกิจหลักเกี่ยวกับการรับลงทุน หรือการลงทุนใหม่ การซื้อขายหลักทรัพย์ หรือประกอบการในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผลกำไรในอนาคต
 3. บริษัทประกันภัยที่มีการประกอบธุรกิจในลักษณะที่ให้ความคุ้มครองในรูปแบบมูลค่าเงินสด หรือมีการชดเชยใด ๆ ในรูปแบบเงินสด
 4. สถาบันการเงินของรัฐ หรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น ที่ทำหน้าที่ให้บริการทางการเงิน ทั้งด้านการรับเงินฝากจากประชาชน การให้สินเชื่อ รวมถึงการค้าประกันสินเชื่อ โดยสถาบันการเงินของรัฐจะประกอบไปด้วย ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย และบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม
 5. สถาบันการเงินระดับท้องถิ่น ซึ่งสถาบันการเงินที่มีบทบาทในระดับท้องถิ่นของไทยนั้น ได้แก่ สหกรณ์ เนื่องจากเกิดจากการรวมตัวกันของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ หรือในสาขาอาชีพต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางการเงินในลักษณะของสถาบันการเงินและสวัสดิการของสมาชิก
- เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการดำเนินการของธุรกิจภาคการเงินของประเทศไทยกับการกำหนดความหมายของสถาบันการเงินตามกฎหมาย FATCA และความตกลง FATCA แล้ว สามารถจัดกลุ่มของผู้ประกอบธุรกิจภาคการเงินของประเทศไทยให้เป็นไปตามกรอบความตกลง FATCA ดังนี้
1. กลุ่มของสถาบันการเงินที่ต้องรายงานข้อมูล (Reporting Financial Institution) เป็นกลุ่มของสถาบันการเงินที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามความตกลง FATCA อย่างเคร่งครัด ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทประกันภัยบางประเภท และธนาคารส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ซึ่งสถาบันการเงินกลุ่มนี้มีหน้าที่ในการลงทะเบียนตามกฎหมาย FATCA และมีหน้าที่ตามความตกลง FATCA ในการตรวจสอบลูกค้าเก่า

(Due Diligence) ปรับกระบวนการรับลูกค้าใหม่ รวมถึงการรายงานข้อมูลลูกค้าตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามความตกลง FATCA และจัดให้มีกระบวนการตรวจสอบลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

2. กลุ่มของสถาบันการเงินที่ถือเสมือนว่าได้ทำตามความตกลง FATCA แล้ว (Deemed-Compliant Financial Institution) เป็นกลุ่มของสถาบันการเงินที่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามความตกลง FATCA ในบางเรื่อง ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสหกรณ์ ซึ่งสถาบันการเงินกลุ่มนี้มีหน้าที่ในการลงทะเบียนตามกฎหมาย FATCA และหากพบว่ามีการรับลูกค้าเป็นบุคคลสหรัฐฯ ก็มีหน้าที่ตามความตกลง FATCA หรือทำการปิดบัญชีลูกค้าดังกล่าว และมีการปรับกระบวนการรับลูกค้าใหม่โดยทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินที่ไม่เข้าร่วม FATCA รวมถึงการรายงานข้อมูลลูกค้าตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามความตกลง FATCA ในกรณีที่ลูกค้าเป็นบุคคลสหรัฐฯ ที่มีถิ่นที่อยู่ทางภาษีนอกประเทศไทย และจัดให้มีกระบวนการตรวจสอบลูกค้าอย่างต่อเนื่อง

3. กลุ่มนิติบุคคลซึ่งมิใช่สถาบันการเงิน เป็นกลุ่มที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามความตกลง FATCA ได้แก่ บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย และบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ซึ่งสถาบันการเงินกลุ่มนี้ไม่ต้องลงทะเบียนตามกฎหมาย FATCA แต่ควรจัดให้มีกระบวนการตรวจสอบลูกค้าอย่างต่อเนื่อง และหากภายหลังธุรกรรมของสถาบันการเงินเปลี่ยนไปจนกลายเป็นสถาบันการเงินที่มีหน้าที่ต้องรายงานตามกฎหมาย FATCA แล้ว ก็จะต้องดำเนินการเหมือนสถาบันการเงินตามข้อ 1 หรือ 2 ต่อไป

อย่างไรก็ดี ในส่วนของการเปิดเผยข้อมูลของลูกค้านั้น เนื่องจากข้อมูลของลูกค้ามีบทบัญญัติในกฎหมายที่ห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลของลูกค้าเป็นหลักเช่นเดียวกัน เช่น พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 เป็นต้น ซึ่งจะทำให้การเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าจะทำได้ต่อเมื่อลูกค้ายินยอมให้เปิดเผยข้อมูลซึ่งต้องลงลายมือชื่อในหนังสือยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น การยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลกับเครดิตบูโรหรือกฎหมายอนุญาตหรือกำหนดไว้ เช่น การเปิดเผยข้อมูลของลูกค้า ตามคำสั่งศาล พนักงานสอบสวน กระทรวงการคลัง ผู้สอบบัญชีของสถาบันการเงิน สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นต้น ดังนั้น การตรวจสอบ รายงานข้อมูลทางการเงินของบุคคลสหรัฐฯ และนำเสนอต่อสรรพากรของสหรัฐฯ นั้น จึงมีข้อจำกัดทางด้านกฎหมายในประเด็นเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลของลูกค้า ที่ทำให้สถาบันการเงินต่าง ๆ ยังไม่สามารถดำเนินการตามความตกลง FATCA ได้ในทันที จึงควรมีการเสนอแก้ไขข้อจำกัดทางกฎหมายในประเด็นนี้ด้วย ซึ่งอาจมีการกำหนดไว้ในกฎหมายอนุวัติการที่จะมีเสนอเมื่อรัฐบาลได้ลงนามในความตกลง FATCA แล้ว เพื่อเป็นการรองรับการปฏิบัติตามความตกลง FATCA ให้ได้อย่างครบถ้วนต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฎหมาย

พระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489

พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496

พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509

พระราชบัญญัติบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536

พระราชกำหนดตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2540

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545

กฎกระทรวง (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509

กฎกระทรวงกำหนดประเภทของสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียน พ.ศ. 2548

กฎกระทรวงว่าด้วยการอนุญาตการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ พ.ศ. 2551

หนังสือ

ชนภณ (เพริศพิบูลย์) แก้วสถิตย์. (2545). **คำอธิบายภาษีเงินได้ระหว่างประเทศและหลักการทั่วไปของอนุสัญญาภาษีซ้อน**. กรุงเทพฯ: สถาบัน Tax Research Center. พิมพ์ครั้งที่ 2.

ภาษาอังกฤษ

Foreign Account tax compliance Act (FATCA)

26 U.S. Code § 6038D - Information with respect to foreign financial assets

Internal Revenue Code § 1471-1474

Treasury Regulation §1.1-1(c) และ §1.1-1(b)

Website

<http://www.smc.or.th> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://www.exim.go.th> ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2558

<http://www.tcg.or.th> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://www.smebank.co.th> ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2558

<http://www.gsb.or.th/products/personal/deposits/index.php> ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2558

<http://www.gsb.or.th/products/personal/loan/index.php> ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2558

<http://www.gsb.or.th/products/business/loan/index.php> ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2558

<http://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Pages/FATCA-Archive.aspx> ข้อมูล ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2558

<http://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Pages/FATCA.aspx> ข้อมูล ณ วันที่ 30 มีนาคม 2558

<http://webhost.cpd.go.th/rlo/agriculture.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://webhost.cpd.go.th/rlo/sublaw.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://webhost.cpd.go.th/rlo/fishing.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://webhost.cpd.go.th/rlo/sublaw.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://webhost.cpd.go.th/rlo/land.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://webhost.cpd.go.th/rlo/sublaw.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://webhost.cpd.go.th/rlo/customer.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://webhost.cpd.go.th/rlo/sublaw.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://webhost.cpd.go.th/rlo/service.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://webhost.cpd.go.th/rlo/sublaw.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://webhost.cpd.go.th/rlo/saving.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://webhost.cpd.go.th/rlo/sublaw.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://webhost.cpd.go.th/rlo/creditunion.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://webhost.cpd.go.th/rlo/sublaw.html> ข้อมูล ณ วันที่ 1 เมษายน 2558

<http://www.fsitaxposts.com/2012/07/26/summary-fatca-deemed-compliant-ffi-categories/> ข้อมูล ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2558

<http://www.lexisnexis.com/legalnewsroom/tax-law/b/fatcentral/archive/2013/03/12/fatca-regs-expand-deemed-compliant-ffis.aspx> ข้อมูล ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2558

<http://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p1635.pdf> ข้อมูล ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2558

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง
ถนนพระราม 6 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0-2273-9020 โทรสาร 0-2273-5602
www.fpo.go.th